Urbana aglomeracija
Zagreb

STRATEGIJA RAZVOJA URBANE AGLOMERACIJE ZAGREB ZA RAZDOBLJE DO KRAJA 2027.

- Konačni nacrt -

27. srpnja 2023.

Sadržaj

1. UVOD ... 4

1.1. Intervencijska logika Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb za razdoblje do kraja 2027. godine ... 4

1.2. Iskustva iz prethodnog procesa strateškog planiranja ... 6

1.3. Proces izrade Strategije UAZ 2027 ... 8

1.4. Uključenost ključnih dionika u proces izrade Strategije UAZ 2027 ... 12

2. ZEMLJOPISNO PODRUČJE KOJE OBUHVAĆA STRATEGIJA UAZ 2027 ... 13

3. OPIS SUDJELOVANJA PARTNERA U PRIPREMI I PROVEDBI STRATEGIJE UAZ 2027 ... 17

4. SREDNJOROČNA VIZIJA RAZVOJA ... 20

5. OPIS SREDNJOROČNIH RAZVOJNIH POTREBA I RAZVOJNIH POTENCIJALA ... 21

5.1. Društvo ... 21

5.1.1. Demografija ... 21

5.1.2. Socijalno uključivanje i usluge socijalne skrbi ... 22

5.1.3. Društvena i zdravstvena infrastruktura ... 24

5.1.4. Stambene potrebe stanovništva ... 26

5.1.5. Odgoj i obrazovanje ... 26

5.2. Gospodarstvo ... 29

5.2.1. Opća gospodarska kretanja ... 29

5.2.2. Tržište rada ... 29

5.2.3. Poslovno okruženje ... 34

5.2.4. Turizam i kultura ... 41

5.3. Urbano okruženje ... 45

5.3.1. Kvaliteta urbanoga okoliša, izloženost ekološkim rizicima i klimatskim opasnostima ... 45

5.3.2. Primarna infrastruktura ... 58

5.3.3. Infrastruktura za mobilnost i internetsku povezanost ... 63

5.3.4. Urbani prijevoz ... 72

5.4. Okvir upravljanja razvojem ... 75

6. OPIS INTEGRIRANOG PRISTUPA RJEŠAVANJU UTVRĐENIH RAZVOJNIH POTREBA I POTENCIJALA, UKLJUČUJUĆI ISPUNJAVANJE KRITERIJA VEZANIH UZ STRATEŠKU RELEVANTNOST PROJEKATA ... 77

7. USKLAĐENOST SA STRATEŠKIM DOKUMENTIMA EU-a, NACIONALNOM RAZVOJNOM STRATEGIJOM, SEKTORSKIM I VIŠESEKTORSKIM STRATEGIJAMA, PLANOVIMA RAZVOJA ŽUPANIJA I DOKUMENTIMA PROSTORNOG UREĐENJA ... 80

8. OPIS PRIORITETA JAVNE POLITIKE U SREDNJOROČNOM RAZDOBLJU ... 89

9. POPIS POSEBNIH CILJEVA I KLJUČNIH POKAZATELJA ISHODA 92

10. TERMINSKI PLAN PROVEDBE PROJEKATA OD STRATEŠKOG ZNAČAJA 104

11. INDIKATIVNI FINANCIJSKI PLAN 112

12. OKVIR ZA PRAĆENJE I VREDNOVANJE STRATEGIJE UAZ 2027 116

12.1. Praćenje provedbe 116

12.2. Vrednovanje strategije 116

13. Prilozi 118

1. UVOD

Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske[1] (u daljnjem tekstu: ZRRRH) uspostavio je programski i provedbeni okvir politike regionalnog razvoja u Republici Hrvatskoj te uveo novu teritorijalnu plansku kategoriju – urbana područja. Urbana su područja ZRRRH-om podijeljena u tri kategorije: urbane aglomeracije koje se ustrojavaju oko četiriju najvećih gradova Zagreba, Splita, Rijeke i Osijeka te veća i manja urbana područja.

Mogućnost ustrojavanja urbanih područja u Hrvatskoj zakonski je omogućena uvažavajući razvojne politike Europske unije i po uzoru na primjere i prakse država članica, uz prepoznavanje gospodarskog i društvenog značaja gradova za razvoj njihova utjecajnog područja, u kojem se odvijaju različite vrste interakcija i intenzivne dnevne migracije. Istodobno se prepoznaje i značaj svake konstitutivne jedinice urbanog područja koja može svojim potencijalima doprinijeti zajedničkom razvoju urbanog područja.

Strategija razvoja urbanoga područja (SRUP) akt je strateškog planiranja u okviru politike regionalnog razvoja koji služi kao višesektorski strateški okvir i njime se planira razvoj urbanoga područja unutar jasno definiranog razdoblja. Strategija također predstavlja preduvjet za korištenje mehanizma integriranih teritorijalnih ulaganja (ITU) za sedmogodišnje razdoblje, u skladu s višegodišnjim financijskim okvirom kohezijske politike Europske unije.

Slijedom navedenoga, strategija razvoja urbanoga područja predstavlja akt u smislu članka 15. ZRRRH-a kojim se definiraju ciljevi razvoja za urbana područja, ali istovremeno i dokument u smislu članka 29. i 30. Uredbe (EU) 2021/1060 kojim država članica pruža potporu integriranom teritorijalnom razvoju preko mehanizma ITU.

Smjernicama za uspostavu urbanih područja i izradu strategija razvoja urbanih područja za financijsko razdoblje 2021. – 2027., verzija 2.0.[2] (u daljnjem tekstu: Smjernice MRRFEU-a), dane su upute urbanim područjima za provedbu aktivnosti tijekom definiranja i uspostavljanja urbanih područja, tijekom procesa izrade strategija razvoja urbanih područja, kao i tijekom procesa praćenja njihove provedbe i vrednovanja.

1.1. Intervencijska logika Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb za razdoblje do kraja 2027. godine

Akti strateškog planiranja, odluke i djelovanje u okviru postupaka strateškog planiranja i provedbe moraju se temeljiti na ishodima prethodnih postupaka i biti usklađeni s ostalim aktima strateškog planiranja više ili jednake hijerarhijske razine.

Intervencijska logika predstavlja metodološki instrument kojim se uspostavlja logička veza između ciljeva, predviđenih operativnih mjera, projekata, aktivnosti i pokazatelja te omogućuje procjenu doprinosa mjera, projekata i aktivnosti u postizanju ciljeva.

Proces izrade Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb za razdoblje do kraja 2027. godine (u daljnjem tekstu: Strategija UAZ 2027) započeo je prikupljanjem i sistematizacijom podataka i

[1] Narodne novine broj 147/2014, 123/2017 i 118/2018.

[2] Smjernice je na temelju članka 15. stavka 6. ZRRRH-a donijela ministrica regionalnoga razvoja i fondova Europske unije (Odluka o donošenju, KLASA: 910-08/21-07/1, URBROJ: 538-06-3-1/2080-21-7 od 12. srpnja 2021.).

cjelovitom analizom stanja u kojoj su analizirani postojeće stanje, procesi i trendovi u domenama društva, gospodarstva, urbanog okruženja i okvira upravljanja razvojem. Tematski obuhvat za konačnu inačicu analize stanja temeljen je na Dodatku 5. Smjernica MRRFEU-a (Smjernice za izradu analize stanja i indikativni sadržaj analize stanja), provedenim tematskim savjetovanjima i utvrđenim specifičnostima Urbane aglomeracije Zagreb.

Prema rezultatima analize stanja provedena je SWOT analiza kojom su definirane snage, slabosti, prilike i prijetnje razvoju Urbane aglomeracije Zagreb u razmatranom razdoblju, a s ciljem prepoznavanja ključnih razvojnih izazova i utvrđivanja srednjoročnih razvojnih potreba i razvojnih potencijala.

SWOT analiza provedena je za tri ključne domene zastupljene i u analizi stanja: društvo, gospodarstvo i urbano okruženje. Radne varijante SWOT analize u nekoliko su navrata usuglašavane s lokalnim kontakt-točkama i dionicima razvoja te s Partnerskim vijećem, koji su svojim intervencijama dodatno doprinijeli formuliranju konačnih rezultata.

Prioriteti javne politike u srednjoročnom razdoblju, koji su proizašli iz analizama prepoznatih potreba i potencijala, jesu:

- **PJP 1: Povezanija, mobilnija i produktivnija aglomeracija:** unaprijediti integraciju prometne infrastrukture i mobilnost stanovnika, poticati održivo gospodarstvo i osigurati uvjete za korištenje naprednih informacijsko-komunikacijskih tehnologija.
- **PJP 2: Uključivija aglomeracija za osobni razvoj i kvalitetnije življenje:** poboljšati socijalnu infrastrukturu i uključenost, razvijati jednake mogućnosti pristupa zdravstvenoj skrbi, poticati odgoj, obrazovanje i zapošljavanje te unaprijediti razvoj kulture, turizma i sporta.
- **PJP 3: Aglomeracija otporna na učinke klimatskih promjena i odgovorna prema prostornom resursu:** smanjiti utjecaj klimatskih promjena unapređivanjem komunalne infrastrukture, razvojem zelene infrastrukture, unapređivanjem prostorne kvalitete urbanih ambijenata, učinkovitim korištenjem resursa, aktivnom zaštitom okoliša i sustavnom prevencijom rizika.

Utvrđeni su i horizontalni prioriteti čijem ostvarenju treba težiti svim aktivnostima koje su povezane sa strateškim planiranjem i provedbom ovoga strateškog akta:

- HPJP 1: Ravnopravnost i promicanje jednakih mogućnosti
- HPJP 2: Zelena transformacija.

Definiranje srednjoročne vizije razvoja odvijalo se u nekoliko iteracija. U prvoj su iteraciji dionici razvoja Urbane aglomeracije Zagreb u obliku e-ankete zamoljeni da prepoznaju najvažnije čimbenike nove vizije među ponuđenih 11 čimbenika i daju svoj prijedlog vizije. U drugoj su iteraciji obaviješteni o anketom prepoznatim najvažnijim čimbenicima vizije i svim zaprimljenim prijedlozima vizije te zamoljeni da odaberu jedan od pet prijedloga formuliranih na temelju provedenog istraživanja. U trećoj su iteraciji, nakon provedbe online radionica, odabranom prijedlogu pridruženi dodatni prijedlozi i proveden je još jedan krug usuglašavanja o konačnom prijedlogu srednjoročne vizije razvoja.

Utvrđena je srednjoročna vizija razvoja:

Urbana aglomeracija Zagreb – kvaliteta života utemeljena na zelenom, pametnom i inovativnom razvoju.

Nalazi analitičke faze i prijedlozi prioriteta javne politike postavljeni su u odnos sa strateškim ciljevima i prioritetima razvoja na nacionalnoj razini i razini EU-a, kao i s rezultatima analize orijentacijske faze prikupljanja projektnih ideja te su na radionicama strateškog planiranja utvrđeni prijedlozi posebnih ciljeva razvoja, koji su dodatno usuglašeni s mrežom lokalnih kontakt-točaka i s Partnerskim vijećem.

S prioritetom PJP 1: Povezanija, mobilnija i produktivnija aglomeracija povezani su posebni ciljevi:

- **PC1:** Digitalna transformacija gospodarstva i primjena naprednih tehnologija u gospodarstvu i društvu aglomeracije
- **PC2:** Potporni sustav za poduzetnike aglomeracije
- **PC3:** Održiva mobilnost u aglomeraciji.

S prioritetom PJP 2: Uključivija aglomeracija za osobni razvoj i kvalitetnije življenje povezani su posebni ciljevi:

- **PC4:** Potpora djeci i mladima te njihovim obiteljima
- **PC5:** Dostupna i uključiva socijalna, zdravstvena i sportska infrastruktura i usluge
- **PC6:** Aglomeracija kao kulturni i turistički proizvod.

S prioritetom PJP 3: Aglomeracija otporna na učinke klimatskih promjena i odgovorna prema prostornom resursu povezani su posebni ciljevi:

- **PC7:** Energetska učinkovitost i tranzicija prema čistoj energiji
- **PC8:** Održivo korištenje prostora aglomeracije
- **PC9:** Otporna aglomeracija.

S ciljem prikupljanja strateških ITU projekata sve jedinice lokalne samouprave (u daljnjem tekstu: JLS) i razvojne agencije pozvane su da dostave prijedloge projektnih ideja u posebnim obrascima za prijavu projektnih prijedloga. Prikupljeno je 138 projektnih prijedloga. Vrednujući značaj svakog projekta za urbano područje, doprinos ostvarivanju prioriteta javnih politika i posebnih ciljeva te stupanj njegove sektorske i teritorijalne integriranosti, strategijom se predlažu strateški projekti Urbane aglomeracije Zagreb, kao i strateške teme koje objedinjuju niz projekata subregionalnog i lokalnog značaja, a koji doprinose ostvarenju strategijom zacrtane vizije, prioriteta javnih politika i posebnih ciljeva.

1.2. Iskustva iz prethodnog procesa strateškog planiranja

Obuhvat Urbane aglomeracije Zagreb definiran je i utvrđen Odlukom ministra regionalnog razvoja i fondova Europske unije o ustrojavanju Urbane aglomeracije Zagreb, KLASA: 011-01/15-02/4, URBROJ: 538-06-1-2/016-16-2 od 8. ožujka 2016.

U skladu s pravilima utvrđenim Smjernicama za uspostavu urbanih područja i izradu strategija razvoja urbanih područja Ministarstva regionalnog razvoja i fondova EU-a od rujna 2015. (Smjernice 1.0), Grad Zagreb kao središte urbane aglomeracije proveo je proceduru izrade i donošenja Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb za razdoblje do 2020. godine (Strategija UAZ 2020), koju je Gradska skupština Grada Zagreba usvojila 21. prosinca 2017. godine, zajedno s Akcijskim planom i Komunikacijskom strategijom.

U sklopu provedbe i praćenja provedbe Strategije UAZ 2020 izvršene su sljedeće aktivnosti:

- U financijskom razdoblju 2014. – 2020. preko mehanizma Integriranih teritorijalnih ulaganja (ITU) u Urbanoj aglomeraciji Zagreb sklopljeno je 50 ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava ukupne vrijednosti 1.245.047.854,98 HRK, od čega je dodijeljenih bespovratnih sredstava 837.762.711,64 HRK. U Operativnom programu Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. ugovoreno je 792.523.069,02 HRK bespovratnih sredstava, dok je u Operativnom programu Učinkoviti ljudski potencijali 2014. – 2020. ugovoreno 45.239.642,62 HRK bespovratnih sredstava.

- Bespovratna financijska sredstva iz Europskog fonda za regionalni razvoj, Kohezijskog fonda i Europskog socijalnog fonda dodijeljena su putem javnih poziva nadležnih ministarstva, te su namijenjena za financiranje projekata koji se provode na odabranim urbanim područjima za različita područja ulaganja (stvaranje povoljnijeg okruženja za poduzetnike, unapređivanje kulturne baštine s ciljem razvoja turizma, revitalizaciju *brownfield*-područja, povećavanje broja putnika u javnom prijevozu, obnovu sustava toplinarstva, mjere borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti, poboljšanje pristupa visokokvalitetnim socijalnim uslugama) preko pet specifičnih ciljeva u okviru Operativnog programa Konkurentnost i kohezija (SC 3a2, 4c3, 6c1, 6e2 i 7ii2) te dva specifična cilja u okviru Operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali (SC 9i1 i 9iv2), s naglaskom na njihovu međusobnu integraciju i povezanost.
- Kao dobar primjer međusobne povezanosti projekata svakako možemo izdvojiti projekte odobrene preko poziva *Sustav biciklističkih staza Urbane aglomeracije Zagreb* i *Pilot-projekt Greenway – državna biciklistička ruta br. 2*, u okviru kojih je ugovoreno ukupno 12 projekata za izgradnju i modernizaciju biciklističkih staza na području Grada Zagreba, Zagrebačke županije i Krapinsko-zagorske županije s ciljem povezivanja različitih oblika prijevoza prihvatljivih za okoliš na području Urbane aglomeracije Zagreb.
- Pripremljena su i u zakonskom roku dostavljena Ministarstvu regionalnog razvoja i fondova Europske unije godišnja izvješća o rezultatima provedbe Strategije UAZ 2020 za 2018., 2019. i 2020. godinu.
- Izvršena su godišnja usklađivanja Akcijskog plana provedbe Strategije UAZ 2020 za 2018., 2019. i 2020. godinu.
- Provedeno je vrednovanje u tijeku provedbe Strategije 2019. godine.
- U razdoblju od lipnja 2016. do srpnja 2020. održano je osam sjednica Partnerskog vijeća.
- Održana su tri *Dana Urbane aglomeracije Zagreb* namijenjena širem krugu zainteresiranih dionika na kojima su, osim projekata i tema značajnih za Urbanu aglomeraciju Zagreb, predstavljane i dobre prakse ostalih urbanih aglomeracija u Republici Hrvatskoj te funkcionalnog područja Varšave.

Tijekom izrade i provedbe Strategije UAZ 2020 uspostavljena je suradnja s jedinicama lokalne samouprave u sastavu urbane aglomeracije, Zagrebačkom i Krapinsko-zagorskom županijom, regionalnim koordinatorima te ostalim dionicima razvoja. Poznavanje procesa strateškog planiranja dostiglo je pozitivnu razinu s potrebom i tendencijom daljnjeg unapređivanja. Nositelji i sudionici provedbe pojedinih aktivnosti i projekata pokazali su poznavanje sustava strateškog planiranja, same Strategije UAZ 2020 te procesa izvještavanja, ali izazovi su u velikoj mjeri podudarni s onima s kojima se može susresti i u drugim urbanim područjima.

Urbana aglomeracija Zagreb odabrana je 2022. godine među dvanaest funkcionalnih područja koja primaju tehničku pomoć u rješavanju ključnih razvojnih izazova i sudjeluju u razvoju novih alata i pristupa, te u prijenosu znanja i iskustava drugim zainteresiranim funkcionalnim područjima u EU-u. Ovaj pilot-projekt za poboljšanje pristupa funkcionalnim područjima u EU-u pokrenule su Europska komisija i Svjetska banka, s ciljem jačanja kapaciteta za planiranje i financiranje ulaganja.

Razlozi zbog kojih je došlo do neprovođenja pojedinih aktivnosti i projekata generalno se mogu povezati s općenitim razlozima zbog kojih dolazi do poteškoća u implementaciji projekata: osim nedostatnih stručnih i financijskih kapaciteta, određeni projekti nisu realizirani zbog izostanka objave očekivanog poziva, nezadovoljavanja kriterija objavljenih poziva ili velikog broja prijavljenih projekata čija je vrijednost prelazila mogućnosti poziva.

Provedeno vrednovanje u tijeku provedbe Strategije UAZ 2020 upozorilo je na opsežnost provedbenog dokumenta akcijskog plana te je preporučilo usmjeravanje na projekte od većeg značaja za urbanu aglomeraciju.

Najveća posebnost u provedbi i praćenju provedbe Strategije UAZ 2020 proizlazi iz specifičnosti koje odlikuju samu Urbanu aglomeraciju Zagreb. Naime, ostale urbane aglomeracije u Republici Hrvatskoj, kao i ostala urbana područja, obuhvaćaju prostor uži od prostora županije u kojoj se nalaze. S druge strane, Urbana aglomeracija Zagreb obuhvaća jedinice lokalne samouprave s područja Zagrebačke i Krapinsko-zagorske županije, a veliki grad – nositelj izrade Strategije UAZ 2020, ujedno zadužen i za provođenje postupka praćenja provedbe i izvještavanja o njezinoj provedbi, prema ustrojstvu i ovlastima također je županija. S obzirom na to da propisi ne prepoznaju mogućnost da urbano područje obuhvaća prostor više županija, kao ni mogućnost da županija bude njegovo središte ili ima svojstvo nositelja izrade strategije razvoja, ne nude se konkretna i praktična rješenja za pitanja koordinacije među nadležnostima raznih županijskih i lokalnih javnopravnih tijela do kojih nužno dolazi u sustavu velikog obuhvata, velikog broja sastavnica i kompleksnosti, kao što je Urbana aglomeracija Zagreb.

1.3. Proces izrade Strategije UAZ 2027

Proces izrade i donošenja Strategije UAZ 2027, kao i akata za njezinu provedbu, započeo je stručnim, komunikacijskim i drugim aktivnostima i prije donošenja Smjernica MRRFEU-a i formalnog početka izrade strategije. Faze procesa, koje nisu tekle vremenski pravocrtno, nego su se međusobno preklapale, obuhvatile su procese, aktivnosti i akte prikazane u tablici 1.

Tablica 1. Proces izrade i donošenja Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb za razdoblje do kraja 2027. godine

PRIPREMNA/ORIJENTACIJSKA FAZA STRATEŠKOG PLANIRANJA	
2020.	Provedba tematskih savjetovanja o temama koje su predložili dionici razvoja urbane aglomeracije: problematika klizišta, razvoj posjetiteljske infrastrukture Medvednice, prometno povezivanje i održiva mobilnost, te održivo korištenje kulturne baštine.
2020.	Prikupljanje i sistematizacija podataka za izradu cjelovite analiza stanja Urbane aglomeracije Zagreb, uz pretpostavku zadržavanja teritorijalnog obuhvata urbane aglomeracije iz prethodnog financijskog razdoblja 2014. – 2020.
2020.	Usuglašavanje sistematiziranih analitičkih podataka i doprinosa za SWOT analizu s dionicima razvoja urbane aglomeracije.
2020.	Inicijalno savjetovanje o elementima srednjoročne vizije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb i prijedlogu vizije (online ankete dionika razvoja).
2020.	Prikupljanje podataka o projektnim idejama za financijsko razdoblje 2021. – 2027. i izrada orijentacijske baze.
2021.	Provedba triju online radionica za dionike razvoja urbane aglomeracije, s ciljem predlaganja kriterija za odabir projekata, vizije i ciljeva nove strategije.
DEFINIRANJE OBUHVATA I USPOSTAVA URBANE AGLOMERACIJE ZAGREB	
14. 10. 2021.	Očitovanje gradonačelnika Grada Zagreba MRRFEU-u kako obuhvat Urbane aglomeracije Zagreb, utvrđen 2016. tijekom ustrojavanja u financijskom razdoblju 2014. – 2020., ostaje nepromijenjen u razdoblju 2021. – 2027.
17. 11. 2021.	Odluka Općinskog vijeća Općine Rugvica o davanju suglasnosti za ulazak u sastav Urbane aglomeracije Zagreb.

9. 12. 2021.	Zaključak Gradske skupštine Grada Zagreba o davanju mišljenja na sastav Urbane aglomeracije Zagreb za financijsko razdoblje 2021. – 2027.
22. 12. 2021.	Dostavljanje dopune dokumentacije vezane uz obuhvat Urbane aglomeracije Zagreb MRRFEU-u.
USPOSTAVA INSTITUCIONALNOG OKVIRA ZA IZRADU I PROVEDBU STRATEGIJE UAZ 2027	
16. 12. 2021.	Sklapanje Sporazuma o suradnji tijekom izrade i provedbe Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb za financijsko razdoblje 2021. – 2027. godine.
29. 12. 2021.	Zaključak gradonačelnika Grada Zagreba o osnivanju i imenovanju Koordinacijskog vijeća Urbane aglomeracije Zagreb.
26. 1. 2022.	Zaključak gradonačelnika Grada Zagreba o osnivanju i imenovanju Partnerskog vijeća Urbane aglomeracije Zagreb.
10. 2. 2022.	Prva (konstituirajuća) sjednica Koordinacijskog vijeća Urbane aglomeracije Zagreb.
8. 4. 2022.	Prva (konstituirajuća) sjednica Partnerskog vijeća Urbane aglomeracije Zagreb.
IZRADA I DONOŠENJE STRATEGIJE UAZ 2027	
27. 1. 2022.	Zaključak Gradske skupštine Grada Zagreba o pokretanju postupka izrade Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb za razdoblje do kraja 2027.
veljača – travanj 2022.	Priprema i usuglašavanje nacrta analitičke osnove i strateškog razvojnog okvira s mrežom lokalnih kontaktnih točaka.
3. 5. 2022.	Radionica s Partnerskim vijećem, posvećena konceptualizaciji integriranih projekata Urbane aglomeracije Zagreb.
svibanj 2022.	Usuglašavanje nacrta analitičke osnove i strateškog razvojnog okvira s Partnerskim vijećem Urbane aglomeracije Zagreb.
prosinac 2022. – siječanj 2023.	Prikupljanje prijedloga strateških ITU projekata u posebnom prijavnom obrascu.
9. 2.2023.	Druga sjednica Koordinacijskog vijeća Urbane aglomeracije Zagreb – pozitivno mišljenje o Nacrtu Strategije UAZ 2027.
14. 2. 2023.	Druga sjednica Partnerskog vijeća Urbane aglomeracije Zagreb – pozitivno mišljenje o Nacrtu Strategije UAZ 2027.
28. 2. 2023.	Prijava na Poziv za urbana područja za provedbu mehanizma integriranih teritorijalnih ulaganja (ITU mehanizma) u financijskom razdoblju 2021. – 2027.
24. 3. 2023.	Zahtjev MRRFEU-a za dopunu Nacrta Strategija UAZ 2027, vezano uz prijavu Grada Zagreba.
17. 4. 2023.	Treća sjednica Koordinacijskog vijeća Urbane aglomeracije Zagreb – pozitivno mišljenje o dopunama Nacrta Strategije UAZ 2027.
24. 4. 2023.	Treća sjednica Partnerskog vijeća Urbane aglomeracije Zagreb – pozitivno mišljenje o dopunama Nacrta Strategije UAZ 2027
4.-14.08.2023.	Četvrta sjednica Koordinacijskog vijeća Urbane aglomeracije Zagreb (putem elektroničke pošte) – pozitivno mišljenje o Konačnom nacrtu Strategije UAZ 2027
…	Četvrta sjednica Partnerskog vijeća Urbane aglomeracije Zagreb …
IZRADA I DONOŠENJE PROVEDBENIH AKATA STRATEGIJE UAZ 2027	
24. 2. 2022.	Zaključak Gradske skupštine Grada Zagreba o pokretanju postupka izrade provedbenih akata Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb za razdoblje do kraja 2027.

10. 2. 2022.	Pozitivno mišljenje Koordinacijskog vijeća Urbane aglomeracije Zagreb o Nacrtu Komunikacijske strategije i komunikacijskog akcijskog plana.
ožujak – svibanj 2022.	Pozitivna mišljenja predstavničkih tijela jedinica lokalne samouprave u sastavu Urbane aglomeracije Zagreb o Nacrtu Komunikacijske strategije i komunikacijskog akcijskog plana.
8. 4. 2022.	Pozitivno mišljenje Partnerskog vijeća Urbane aglomeracije Zagreb o Nacrtu Komunikacijske strategije i komunikacijskog akcijskog plana.
25. 4. 2022.	Odobrenje Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije za produljivanje roka za donošenje Komunikacijske strategije i komunikacijskog akcijskog plana do kraja lipnja 2022.
23. 6. 2022.	Zaključak Gradske skupštine Grada Zagreba o donošenju Komunikacijske strategije i komunikacijskog akcijskog plana Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb za razdoblje do kraja 2027.
prosinac 2022. – siječanj 2023.	Prikupljanje podataka za Akcijski plan Strategije UAZ 2027.
9. 2. 2023.	Druga sjednica Koordinacijskog vijeća Urbane aglomeracije Zagreb – pozitivno mišljenje o Nacrtu Akcijskog plana Strategije UAZ 2027.
14. 2. 2023.	Druga sjednica Partnerskog vijeća Urbane aglomeracije Zagreb – pozitivno mišljenje o Nacrtu Akcijskog plana Strategije UAZ 2027.
28. 2. 2023.	Prijava na Poziv za urbana područja za provedbu mehanizma integriranih teritorijalnih ulaganja (ITU mehanizma) u financijskom razdoblju 2021. – 2027.
24. 3. 2023.	Zahtjev MRRFEU-a za dopunu Nacrta Akcijskog plana Strategije UAZ 2027, vezano uz prijavu Grada Zagreba.
17. 4. 2023.	Treća sjednica Koordinacijskog vijeća Urbane aglomeracije Zagreb – pozitivno mišljenje o dopunama Nacrta Akcijskog plana Strategije UAZ 2027.
24. 4. 2023.	Treća sjednica Partnerskog vijeća Urbane aglomeracije Zagreb – pozitivno mišljenje o dopunama Nacrta Akcijskog plana Strategije UAZ 2027.
4.-14.08.2023.	Četvrta sjednica Koordinacijskog vijeća Urbane aglomeracije Zagreb – pozitivno mišljenje Konačnom Nacrtu Akcijskog plana Strategije UAZ 2027.
…	Četvrta sjednica Partnerskog vijeća Urbane aglomeracije Zagreb …
VREDNOVANJE TIJEKOM IZRADE STRATEGIJE UAZ 2027	
23. 2. 2022.	Zaključak gradonačelnika Grada Zagreba o odobrenju Plana vrednovanja Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb za razdoblje do kraja 2027. i početku postupka vrednovanja.
8. 4. 2022.	Zaključak gradonačelnika Grada Zagreba o imenovanju članova Upravljačke skupine za provedbu vrednovanja tijekom izrade Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb za razdoblje do kraja 2027. godine.
24. 8. 2022.	Početak provedbe usluge vrednovanja tijekom izrade Strategije UAZ 2027 – izvršitelj: Institut za razvoj i međunarodne odnose
22. 9. 2022.	Početno izvješće evaluatora o provedenom postupku prethodnog vrednovanja Strategije UAZ 2027.
16. 11. 2022.	Prvi sastanak Upravljačke skupine za provedbu vrednovanja tijekom izrade Strategije UAZ 2027.

10. 3. 2023.	Dostava komentara evaluatora na cjeloviti Nacrta Strategije UAZ 2027 i Nacrt Akcijskog plana Strategije UAZ 2027.
13. 3. 2023. – 14. 4. 2023.	Korekcija nacrta akata prema komentarima evaluatora.
4. 5. 2023.	Dostavljanje drugog faznog izvješća evaluatora o provedenom postupku prethodnog vrednovanja Strategije razvoja urbane aglomeracije Zagreb za razdoblje do 2027. godine.
5. 5. 2023. 12. 5. 2023.	Korekcija nacrta akata prema komentarima evaluatora.
24. 5. 2023.	Drugi sastanak Upravljačke skupine za provedbu vrednovanja tijekom izrade Strategije UAZ 2027.
26. 5. 2023.	Dostavljanje Završnog izvješća evaluatora o provedenom postupku prethodnog vrednovanja Strategije razvoja urbane aglomeracije Zagreb za razdoblje do 2027. godine.
25. 5. 2023. – 31. 5. 2023.	Korekcija nacrta akata prema komentarima Upravljačke skupine za provedbu vrednovanja tijekom izrade Strategije UAZ 2027.

Od Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja, Uprave za procjenu utjecaja na okoliš i održivo gospodarenje otpadom dobiveno je mišljenje kako za Strategiju UAZ 2027 nije potrebno provesti postupak ocjene odnosno strateške procjene utjecaja na okoliš (KLASA: 351-03/21-01/2130, URBROJ: 517-05-1-1-22-4 od 14. siječnja 2022.).

1.4. Uključenost ključnih dionika u proces izrade Strategije UAZ 2027

U skladu sa ZRRRH-om, Smjernicama MRRFEU-a i Uredbom o osnivanju, sastavu, djelokrugu i načinu rada Partnerskih vijeća (Narodne novine 103/2015) definirana su radna, partnerska i savjetodavna tijela za praćenje izrade i provedbe SRUP-a: Partnersko vijeće i Koordinacijsko vijeće Urbane aglomeracije Zagreb.

Koordinacijsko vijeće Urbane aglomeracije Zagreb čine gradonačelnici i načelnici svih JLS-ova u obuhvatu Urbanog područja Zagreba te njihovi zamjenici. Uloga je Koordinacijskog vijeća sudjelovanje u praćenju postupka izrade i provedbe Strategije UAZ 2027 davanjem mišljenja o svakoj fazi izrade i provedbe. Koordinacijsko vijeće sastalo se četiri puta tijekom procesa izrade Strategije UAZ 2027.

Prva sjednica Koordinacijskog vijeća Urbane aglomeracije Zagreb, održana 10. veljače 2022., obuhvatila je izbor predsjednika i zamjenika vijeća, usvajanje poslovnika o radu, upoznavanje s ulogom Koordinacijskog vijeća i planiranim aktivnostima u procesu izrade i donošenja Strategije UAZ 2027, te donošenje pozitivnog mišljenja o pripremljenom Nacrtu Komunikacijske strategije i komunikacijskog akcijskog plana.

Fokus druge sjednice Koordinacijskog vijeća, održane 9. veljače 2023., bio je na raspravi i donošenju pozitivnog mišljenja o pripremljenom Nacrtu Strategije UAZ 2027 i Nacrtu Akcijskog plana.

Treća sjednica Koordinacijskog vijeća održana je 17. travnja 2023. i na njoj je Koordinacijsko vijeće iskazalo pozitivno mišljenje o predstavljenim dopunama Nacrta Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb za razdoblje do kraja 2027. te dopunama Nacrta Akcijskog plana Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb za razdoblje do 2027., koje su izvršene na temelju zahtjeva Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova EU-a te komentara evaluatora.

Četvrta sjednica Koordinacijskog vijeća održana je putem elektroničke pošte 4.-14.08.2023. i na njoj je Koordinacijsko vijeće iskazalo pozitivno mišljenje o Konačnom nacrtu Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb za razdoblje do kraja 2027. te Konačnom nacrtu Akcijskog plana Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb za razdoblje do 2027.

Partnersko vijeće Urbane aglomeracije Zagreb uspostavljeno je kao savjetodavno tijelo za praćenje pripreme i provedbe Strategije UAZ 2027, a čine ga relevantni dionici razvoja iz javnog, privatnog i civilnog sektora. Detaljniji pregled sastava, načina rada i provedenih aktivnosti dan je u 3. poglavlju Opis sudjelovanja partnera u pripremi i provedbi Strategije UAZ 2027.

Radna skupina u izradi Strategije UAZ 2027 sastojala se od uže, ekspertne radne skupine, koju je činila ustrojstvena jedinica Grada Zagreba nadležna za pitanja Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb, te mreže imenovanih lokalnih kontaktnih točaka u svim jedinicama lokalne samouprave.

2. ZEMLJOPISNO PODRUČJE KOJE OBUHVAĆA STRATEGIJA UAZ 2027

Urbana aglomeracija Zagreb ustrojena je 2016. godine i obuhvaća Grad Zagreb kao središte aglomeracije i još 29 jedinica lokalne samouprave: sedam s područja Krapinsko-zagorske i 22 s područja Zagrebačke županije. U financijskom razdoblju 2021. – 2027. zadržan je jednak obuhvat urbane aglomeracije radi kontinuiteta suradnje koja je uspostavljena u prethodnom financijskom razdoblju 2014. – 2020.

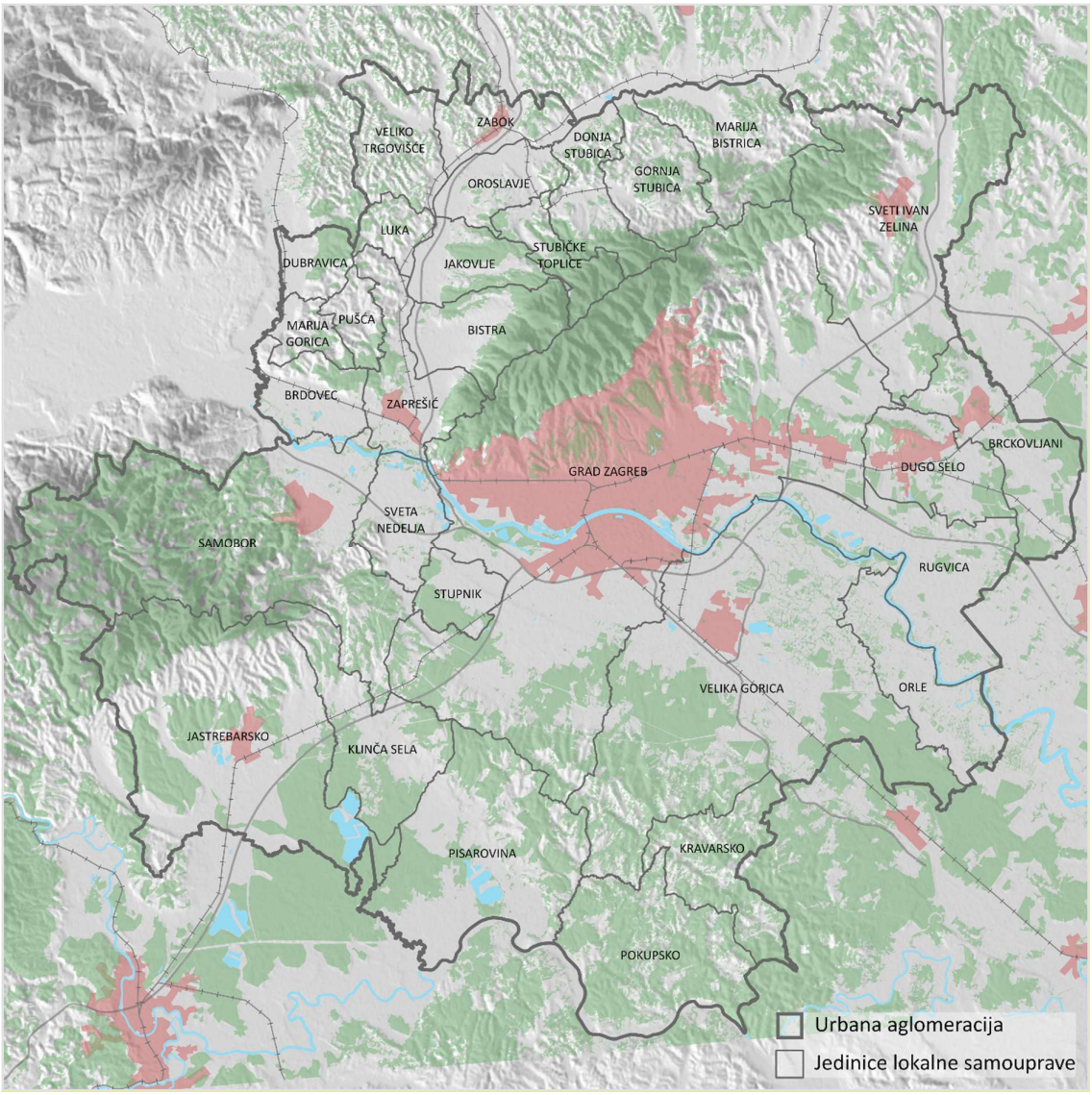

Prikaz 1. Urbana aglomeracija Zagreb
Izvor: Grad Zagreb, 2019.

Položaj i prometna povezanost Urbane aglomeracije Zagreb izrazito su povoljni jer se smjestila na dodiru velikih reljefnih cjelina: Panonske zavale, Alpa i Dinarskoga gorja te čini samu jezgru Središnje Hrvatske. Položaj Zagreba i njegova urbanog područja trajno obilježava međuodnos sa srednjoeuropskim metropolama s kojima ga povezuje povijest, a i sadašnjost: Ljubljanom, Bečom i Budimpeštom. Ujedno, Urbana aglomeracija Zagreb ima središnji položaj u odnosu na tri sekundarna hrvatska središta, odnosno urbane aglomeracije Rijeke, Splita i Osijeka.

Urbana aglomeracija Zagreb smještena je na točki ključnoj za povezivanje srednjoeuropskog prostora sa Sredozemljem. Nalazi se na takozvanom Mediteranskom koridoru koji povezuje jug Iberijskog poluotoka i preko španjolske i francuske mediteranske obale prolazi kroz Alpe na sjeveru Italije, zatim ulazi u Sloveniju i dalje prema mađarsko-ukrajinskoj granici. Riječ je o cestovnom i željezničkom koridoru, a njegov je sastavni dio i pravac Rijeka – Zagreb – Budimpešta (željeznički i cestovni pravac koji se kod nas uvriježio pod nazivom koridor Vb). Na Mediteranski koridor nastavlja se cestovni i željeznički pravac Zagreb – Slovenija, za koji se kod nas uvriježio naziv koridor X. Preko toga koridora Hrvatska će biti spojena i na Baltičko-jadranski koridor, koji ide od Baltičkog mora kroz Poljsku preko Beča i Bratislave do sjeverne Italije.

Tablica 2. Urbana aglomeracija Zagreb: Broj naselja i broj stanovnika po pojedinom JLS-u, površina JLS-ova i gustoća naseljenosti

Grad (G)/ Općina (O)	Ime	Županija	Broj naselja	Broj stanovnika 2011.	Površina (km²)	Gustoća naseljenosti (stan./km²)	Broj stanovnika 2021.
O	Bistra	ZŽ	6	6632	53,0	125,20	6444
O	Brckovljani	ZŽ	13	6837	69,6	98,20	5876
O	Brdovec	ZŽ	13	11 134	37,3	298,66	10 737
G	Donja Stubica	KZŽ	10	5680	43,2	131,42	5680
O	Dubravica	ZŽ	10	1437	20,5	70,20	1192
G	Dugo Selo	ZŽ	11	17.466	53,9	323,80	17 676
O	Gornja Stubica	KZŽ	20	5284	48,5	108,95	5284
G	Grad Zagreb	GZG	68	790 017	641,3	1231,84	767 131
O	Jakovlje	ZŽ	3	3930	35,7	110,02	3797
G	Jastrebarsko	ZŽ	59	15 866	226,6	70,02	14 562
O	Klinča Sela	ZŽ	14	5231	77,3	67,66	5044
O	Kravarsko	ZŽ	10	1987	58,1	34,22	1824
O	Luka	ZŽ	5	1351	17,2	78,64	1265
O	Marija Bistrica	KZŽ	11	5976	68,0	87,86	5553
O	Marija Gorica	ZŽ	10	2233	17,1	130,58	2094
O	Orle	ZŽ	10	1975	57,6	34,26	1765
G	Oroslavje	KZŽ	5	6138	32,1	191,10	5834
O	Pisarovina	ZŽ	14	3689	145,1	25,43	3484
O	Pokupsko	ZŽ	14	2224	105,8	21,02	1926
O	Pušća	ZŽ	8	2700	17,1	158,17	2564
O	Rugvica	ZŽ	23	7871	93,6	84,11	7133
G	Samobor	ZŽ	78	37 633	250,8	150,05	37 435
O	Stubičke Toplice	KZŽ	4	2805	27,1	103,51	2740
O	Stupnik	ZŽ	3	3735	24,9	150,12	3886
G	Sveta Nedelja	ZŽ	14	18 059	41,4	436,2	18 221
G	Sveti Ivan Zelina	ZŽ	62	15 959	185,3	86,11	14 602
G	Velika Gorica	ZŽ	58	63 517	327,7	193,81	61 075
O	Veliko Trgovišće	KZŽ	15	4945	46,1	107,24	4448
G	Zabok	KZŽ	17	8994	35,3	254,57	8656
G	Zaprešić	ZŽ	9	25 223	53,6	470,23	24 133
UKUPNO			**597**	**1 086 528**	**2911**	**373,25**	**1 054 843**

Izvor: DZS, Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine; DZS, Popis 2021.

Površina aglomeracije iznosi 2911,3 km^2, a na njezinu je području, prema podacima Popisa stanovništva, kućanstava i stanova 2011., živjelo 1 086 528 stanovnika, što je bilo nešto više od četvrtine (25,35 %) ukupnog stanovništva Republike Hrvatske. Prema rezultatima Popisa stanovništva iz 2021. godine na području UAZ-a živi 1 051 045 stanovnika, što je za 3,3 % manje nego 2011. godine, međutim čini 27,1 % ukupnog stanovništva Hrvatske.

Gradove i općine Urbane aglomeracije Zagreb povezuju zajednički interesi stanovništva, kao što su:

- održivost, modernizacija i intermodalnost prometnog sustava: autoceste, najznačajnija postojeća i planirana cestovna prometna regionalna infrastruktura, Zračna luka Zagreb, aerodrom Lučko, prometna čvorišta, željeznička obilaznica, prigradska željeznica, žičara Sljeme, Državna biciklistička ruta br. 2 i ostalo
- regionalni vodoopskrbni sustav „Zagreb“ sa zonama zaštite izvorišta pitke vode smještenim na području gradova i općina na širem zagrebačkom području
- razvoj i unapređivanje poduzetničke infrastrukture, poljoprivredna proizvodnja i potpora plasmanu lokalnih proizvoda, razvoj turizma održivim korištenjem prirodnih resursa, kulturne i prirodne baštine aglomeracije, rekreacija i ostalo
- zaštita sastavnica okoliša, zaštita i održivost prirodnih resursa i baštine: zajedničke obaveze korištenja, zaštite i unapređivanja kvalitete i količine podzemnih voda, očuvanje i zaštita značajnih dijelova sustava zelene infrastrukture (parkova prirode *Medvednica* i *Žumberak – Samoborsko gorje* te drugih vrijednih dijelova prirode), očuvanje biološke, geološke i krajobrazne raznolikosti, očuvanje i unapređivanje usluga ekosustava.

Za razliku od ostalih triju urbanih aglomeracija, ustrojenih u Hrvatskoj na temelju ZRRRH-a (Split, Rijeka i Osijek), Urbana aglomeracija Zagreb je specifična jer se proteže na teritoriju Grada Zagreba sa statusom županije, te na dijelovima teritorija još dviju županija: Zagrebačke i Krapinsko-zagorske. Urbana aglomeracija Zagreb obuhvaća velik broj jedinica lokalne samouprave s izrazitim razlikama u broju stanovnika, gustoći naseljenosti, razini razvoja iskazanoj indeksom razvijenosti, dostupnosti javne i društvene infrastrukture te u položaju (fizičkom/prostornom, prometnom i gospodarskom) unutar aglomeracije.

Samo na teritoriju Grada Zagreba, kao središta urbane aglomeracije, nalazi se 68 naselja: Grad Zagreb, urbano naselje Sesvete i 66 naselja koja se mogu podijeliti na prigradska naselja i sela. Područje izvan gradova Zagreba i Sesveta čini nešto više od 50 % teritorija Grada Zagreba, a na njemu živi oko 10 % stanovništva. Rasprostire se po južnom (31 naselje) i istočnom dijelu Zagreba (35 naselja), te predstavlja egzistencijalni prirodno-ekološki i krajobrazni okvir visokourbaniziranog područja.

S obzirom na to da je riječ o najvećem urbanom području u Hrvatskoj, prostor Urbane aglomeracije Zagreb snažno je obilježen antropogenim utjecajem, a posljedično suočen i s brojnim izazovima očuvanja prirode i okoliša. Procesi urbanizacije, prekomjernog iskorištavanja prirodnih resursa i osiromašivanja staništa očekivano su najbrži u središnjim, a sporiji u rubnim dijelovima aglomeracije. S druge strane, na području aglomeracije nalaze se prostrana prirodna te dijelom kultivirana područja s ekološkim obilježjima nacionalne važnosti – parkovi prirode *Medvednica* i *Žumberak – Samoborsko gorje*. Park prirode *Medvednica*, ukupne površine 17 938 ha, predstavlja područje bogate biološke vrijednosti, s osam zaštićenih šumskih rezervata. Park prirode *Žumberak – Samoborsko gorje*, ukupne površine 33 300 ha, ulazi samo dijelom u obuhvat Urbane aglomeracije Zagreb (13 250 ha), a karakteriziraju ga očuvana priroda, šume, potoci, slapovi, pašnjaci, tradicionalna seoska imanja i druge vrijednosti.

Urbana aglomeracija Zagreb predstavlja prostor koji se ističe raznolikošću i bogatstvom svojih prirodnih, ruralnih i antropogenih krajolika. Prirodne datosti prostora u velikoj su mjeri odredile povijesni razvitak i raznolikost krajolika kakav danas poznajemo. Njegova vizualna kvaliteta ima

posebno značenje, a bogatstvo krajobrazne raznolikosti i očuvanost prirodnih resursa osiguravaju kvalitetan razvojni potencijal. Pritisak koji dominantno utječe na krajobrazne cjeline jest neobazrivo urbano širenje na neizgrađene prostore (u prostornom, oblikovnom i sadržajnom smislu).

Svijest o zajedničkom identitetu područja Urbane aglomeracije Zagreb pokazuje se neujednačenom. Grad Zagreb najveći je grad i kulturno i političko središte aglomeracije, prepoznatljiv kao ugodan srednjoeuropski grad. Osim Zagreba, na području aglomeracije nalaze se gradovi izrazite prepoznatljivosti, među kojima se veličinom i značajem ističu Samobor i Velika Gorica. Urbana aglomeracija Zagreb živi prepoznatim i dobro posjećenim manifestacijama tijekom cijele godine, utemeljenima u tradiciji ili recentno osmišljenima s ciljem obogaćivanja kulturne i zabavne ponude i za stanovništvo aglomeracije i za posjetitelje. Povezivanje većih gradova s manjim jedinicama lokalne samouprave u mrežu kulturnih i urbanih vrijednosti može doprinijeti stvaranju prostorne cjeline čiji značaj prelazi značaj zbroja pojedinih njezinih dijelova.

Specifičnosti administrativnog sustava na području Urbane aglomeracije Zagreb mogu se sumirati kako slijedi:

- Urbana aglomeracija Zagreb proteže se na području triju županija: Grada Zagreba i dijelovima Zagrebačke i Krapinsko-zagorske županije.
- Urbana aglomeracija Zagreb obuhvaća veliki broj jedinica lokalne samouprave (30), s izrazitim razlikama u broju stanovnika, gustoći naseljenosti i u pokazateljima razvijenosti.

3. OPIS SUDJELOVANJA PARTNERA U PRIPREMI I PROVEDBI STRATEGIJE UAZ 2027

Odredbama ZRRRH-a kao jedno od temeljnih načela politike regionalnog razvoja utvrđeno je načelo partnerstva i suradnje između javnog, privatnog i civilnog sektora. U skladu s navedenim načelom Zakon izrijekom utvrđuje da se planski dokumenti politike regionalnog razvoja, među koje se ubraja Strategija UAZ 2027, donose u postupku savjetovanja s odgovarajućim partnerskim vijećem. Pritom su sva detaljna pitanja vezana uz osnivanje, sastav, djelokrug, način rada partnerstva i ostala važna pitanja uređena Uredbom o osnivanju, sastavu, djelokrugu i načinu rada partnerskih vijeća (Narodne novine 103/15, u daljnjem tekstu: Uredba).

U skladu s odredbom članka 6. stavka 1. Uredbe jedinica lokalne samouprave, koja je nositelj izrade strategije, osniva partnersko vijeće za urbano područje. Pri osnivanju i djelovanju partnerskog vijeća, u skladu s Uredbom, posebno se vodi briga o zastupljenosti različitih dionika razvoja iz jedinica lokalne samouprave koje čine urbano područje, kao i o zastupljenosti interesa većine stanovništva koje živi na urbanom području. Također je Uredbom predviđeno da član partnerskog vijeća ima zamjenika koji zamjenjuje člana u slučaju njegove spriječenosti, pri čemu zamjenik člana ima sva ovlaštenja člana partnerskog vijeća.

Nadalje, prema odredbi članka 13. stavka 1. Uredbe, u radu partnerskog vijeća za urbano područje sudjeluju predstavnici svih jedinica lokalne samouprave koje čini urbano područje, županija i regionalnih koordinatora, drugih javnih tijela čije je sudjelovanje značajno za razvoj urbanog područja, visokoškolskih ustanova, pružatelja obrazovnih usluga i usluga osposobljavanja te istraživačkih centara, gospodarskih i socijalnih partnera, uključujući istaknute organizacije gospodarskih i socijalnih partnera te predstavnike gospodarskih i obrtničkih komora ili poslovnih udruženja iz urbanog područja, te organizacija civilnog društva, posebno iz područja zaštite okoliša, promicanja socijalne uključenosti, jednakosti među spolovima i nediskriminacije, zaštite prava nacionalnih manjina uzimajući u obzir geografsku i tematsku pokrivenost, sposobnost upravljanja, stručnost i inovativne pristupe.

Ovako sastavljeno Partnersko vijeće Urbane aglomeracije Zagreb ima 61 člana, a u tablici 3. dan je pregled organizacija koje predstavljaju. Popis članova Partnerskog vijeća Urbane aglomeracije Zagreb i njihovih zamjena nalazi se u Zaključku o osnivanju i imenovanju Partnerskog vijeća Urbane aglomeracije (Službeni glasnik Grada Zagreba 4/2022.) i Zaključku o izmjenama i dopuni Zaključka o osnivanju i imenovanju Partnerskog vijeća Urbane aglomeracije (Službeni glasnik Grada Zagreba 18/2023) i Zaključku o izmjeni Zaključka o osnivanju i imenovanju Partnerskog vijeća Urbane aglomeracije Zagreb (Službeni glasnik Grada Zagreba 23/2023) koji su u prilogu ovoga dokumenta.

Tablica 3. Organizacije zastupljene u Partnerskom vijeću

ORGANIZACIJE ZASTUPLJENE U PARTNERSKOM VIJEĆU URBANE AGLOMERACIJE ZAGREB	
Jedinice lokalne samouprave (30)	Grad Zagreb, Grad Donja Stubica, Grad Dugo Selo, Grad Jastrebarsko, Grad Oroslavje, Grad Samobor, Grad Sveta Nedelja, Grad Sveti Ivan Zelina, Grad Velika Gorica, Grad Zabok, Grad Zaprešić, Općina Bistra, Općina Brckovljani, Općina Brdovec, Općina Dubravica, Općina Gornja Stubica, Općina Jakovlje, Općina Klinča Sela, Općina Kravarsko, Općina Luka, Općina Marija Bistrica, Općina Marija Gorica, Općina Orle, Općina Pisarovina, Općina Pokupsko, Općina Pušća, Općina Rugvica, Općina Stubičke Toplice, Općina Stupnik, Općina Veliko Trgovišće

ORGANIZACIJE ZASTUPLJENE U PARTNERSKOM VIJEĆU URBANE AGLOMERACIJE ZAGREB	
Županije (2)	Zagrebačka županija, Krapinsko-zagorska županija
Regionalni koordinatori (3)	Razvojna agencija Zagrebačke županije, Zagorska razvojna agencija, Razvojna agencija Zagreb za koordinaciju i poticanje regionalnog razvoja
Javna tijela, ustanove i tvrtke značajne za razvoj urbanog područja (6)	Savjet mladih Grada Zagreba, REGEA, Turistička zajednica Grada Zagreba, Zagrebački holding d.o.o., Integrirani promet zagrebačkog područja d.o.o., Distributivni centar za voće i povrće
Visokoškolske ustanove, pružatelji obrazovnih usluga i usluga osposobljavanja te istraživačkih centara (5)	Arhitektonski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Pučko otvoreno učilište Zabok, Zagrebački inovacijski centar d.o.o., EFFECTUS poduzetnički studij – visoko učilište
Gospodarski sektor (6)	HGK – Komora Zagreb, HOK – Udruženje obrtnika Grada Zagreba, HGK – Županijska komora Krapina, Savjet za zelenu gradnju, Greenika poslovno savjetovanje, Klet obitelji Bunčić
Organizacije civilnog društva (9)	Zajednica kulturno-umjetničkih udruga Zagrebačke županije, Udruga za promicanje istih mogućnosti, ODRAZ – Održivi razvoj zajednice, Sindikat biciklista, ECOVAST hrvatska sekcija, Operacija grad, Mreža udruga Zagor, Ženska soba, Udruga za promicanje inkluzije

Svrha je Partnerskog vijeća aktivno sudjelovanje u utvrđivanju zajedničkih prioriteta razvoja na razini urbane aglomeracije, predlaganju strateških projekata važnih za razvoj urbanog područja te njihove provedbe i praćenja.

Tijekom izrade Strategije UAZ 2027 Partnersko se vijeće pri radu rukovodilo načelima transparentnosti i jednakosti članova partnerstva, a organizacija i način rada Partnerskog vijeća i ostala pitanja bitna za njegov rad uređeni su Poslovnikom o radu Partnerskog vijeća Urbane aglomeracije Zagreb, koji je vijeće usvojilo na svojoj prvoj sjednici.

U procesu izrade Strategije UAZ 2027 Partnersko vijeće sastalo se četiri puta (tablica 4.). Prije i nakon sjednica Partnerskog vijeća održavala se aktivna online komunikacija među članovima Vijeća, a tijekom koje su im pravovremeno dostavljani radni materijali na koje su članovi slali komentare i prijedloge u skladu sa zadaćama definiranim u Poslovniku.

Tablica 4. Aktivnosti Partnerskog vijeća Urbane aglomeracije Zagreb u procesu izrade Strategije UAZ 2027

AKTIVNOSTI PARTNERSKOG VIJEĆA URBANE AGLOMERACIJE ZAGREB	
Prva sjednica, ZICER, 8. 4. 2022.	- konstituiranje Partnerskog vijeća, usvajanje Poslovnika o radu, izbor predsjednika i zamjenika vijeća - informiranje o procesu izrade Strategije UAZ 2027 s pratećim aktima i o ulozi Partnerskog vijeća - predstavljanje Nacrta Komunikacijske strategije i komunikacijskog akcijskog plana i davanje mišljenja o njemu - prijedlozi članova Partnerskog vijeća za učinkovitu buduću komunikaciju i daljnji rad.
Radionica posvećena konceptualizaciji integriranih projekata urbane aglomeracije, Tribina Grada Zagreba, 3. 5. 2022.	- promišljanje integriranih projektnih ideja u okviru četiriju tema: Urbana mobilnost i integracija javnog prijevoza, Kultura, baština i turizam, Zelena tranzicija i kružno gospodarenje prostorom - sigurni, ugodni i atraktivni javni prostori.

AKTIVNOSTI PARTNERSKOG VIJEĆA URBANE AGLOMERACIJE ZAGREB	
Konzultacije s Partnerskim vijećem o radnim materijalima analize stanja i SWOT analize te o viziji, prioritetima javnih politika i posebnim ciljevima Strategije UAZ 2027, 11. 5. 2022.	- Dostavljanje radnih materijala analize stanja i SWOT analize te vizije, prioriteta javnih politika i posebnih ciljeva Strategije UAZ 2027 na komentiranje i dopune Partnerskom vijeću.
Druga sjednica, Tribina Grada Zagreba, 14. 2. 2023.	- Predstavljanje i davanje mišljenja o Nacrtu Strategije UAZ 2027 i Nacrtu Akcijskog plana.
Treća sjednica, Tribina Grada Zagreba, 24. 4. 2023.	- Predstavljanje i davanje mišljenja o dopunjenom Nacrtu Strategije UAZ 2027 i Nacrtu Akcijskog plana.
Četvrta sjednica …	- Davanje mišljenja o Konačnom nacrtu Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb za razdoblje do kraja 2027. te Konačnom nacrtu Akcijskog plana Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb za razdoblje do 2027.

4. SREDNJOROČNA VIZIJA RAZVOJA

U procesu strateškog planiranja i izrade novoga strateškog akta Urbane aglomeracije Zagreb provedena je cjelovita analiza stanja koja obrađuje tri ključne teme: društvo, gospodarstvo i urbano okruženje. U procesu izrade sudjelovali su predstavnici regionalnih koordinatora i jedinica lokalne samouprave te drugih dionika dostavljanjem relevantnih podataka i komentiranjem pripremljenih materijala. Rezultat provedene analize stanja pregled je srednjoročnih razvojnih potreba i razvojnih potencijala.

Tijekom procesa strateškog planiranja utvrđena je srednjoročna vizija razvoja:

Urbana aglomeracija Zagreb – kvaliteta života utemeljena na zelenom, pametnom i inovativnom razvoju.

Stavljanjem naglaska na kvalitetu života određuje se vizija Urbane aglomeracije Zagreb u 2027. godini kao aglomeracije koja želi unaprijediti životne uvjete na cijelom svom području. Razvojem i implementacijom novih zelenih, pametnih i inovativnih rješenja ostvarit će se kvalitetna infrastruktura, održivi načini transporta, učinkoviti načini upravljanja i inovativni poslovni modeli koji će povezati njezina urbana i ruralna područja, a Urbanu aglomeraciju Zagreb 2027. unaprijediti u prijestolnicu kvalitete života.

Vizija se namjerava ostvariti sinergijskim djelovanjem pri ostvarivanju prioriteta javnih politika i posebnih ciljeva, definiranih u partnerskom dijalogu s dionicima razvoja.

5. OPIS SREDNJOROČNIH RAZVOJNIH POTREBA I RAZVOJNIH POTENCIJALA

5.1. Društvo

5.1.1. Demografija

Na području Urbane aglomeracije Zagreb, prema Popisu stanovništva iz 2011., živjelo je 1 086 528 stanovnika, odnosno 25,3 % ukupnog stanovništva Republike Hrvatske. Prema Popisu stanovništva iz 2021. godine na području UAZ-a živi 1 051 045 stanovnika, što je za 3,3 % manje nego 2011. godine, ali čini 27,1 % ukupnog stanovništva Hrvatske. U međupopisnom razdoblju 2011. – 2021. vidljiv je pad broja stanovnika na cijelom području UAZ-a. Najprimjetniji je pad broja stanovnika na području obuhvata aglomeracijskog dijela Krapinsko-zagorske županije za 6,6 %, slijedi Zagrebačka županija s padom od 3,9 % te Grad Zagreb s 2,9 %. Jedini su porasti broja stanovnika zabilježeni u Gradu Dugo Selo (1,2 %), Gradu Sveta Nedelja (0,9 %) i Općini Stupnik (4 %).

Gustoća naseljenosti promatranog područja vrlo je diferencirana, od središta Grada Zagreba s najgušćom naseljenosti u državi koja iznosi oko 2250 st./km^2 (za područje Grada Zagreba gustoća iznosi 1196,4 st./km^2), do Zagrebačke i Krapinsko-zagorske županije s iznadprosječnom županijskom naseljenosti prostora koji ulazi u sastav aglomeracije (130,3 st./km^2, odnosno 132,6 st./km^2).

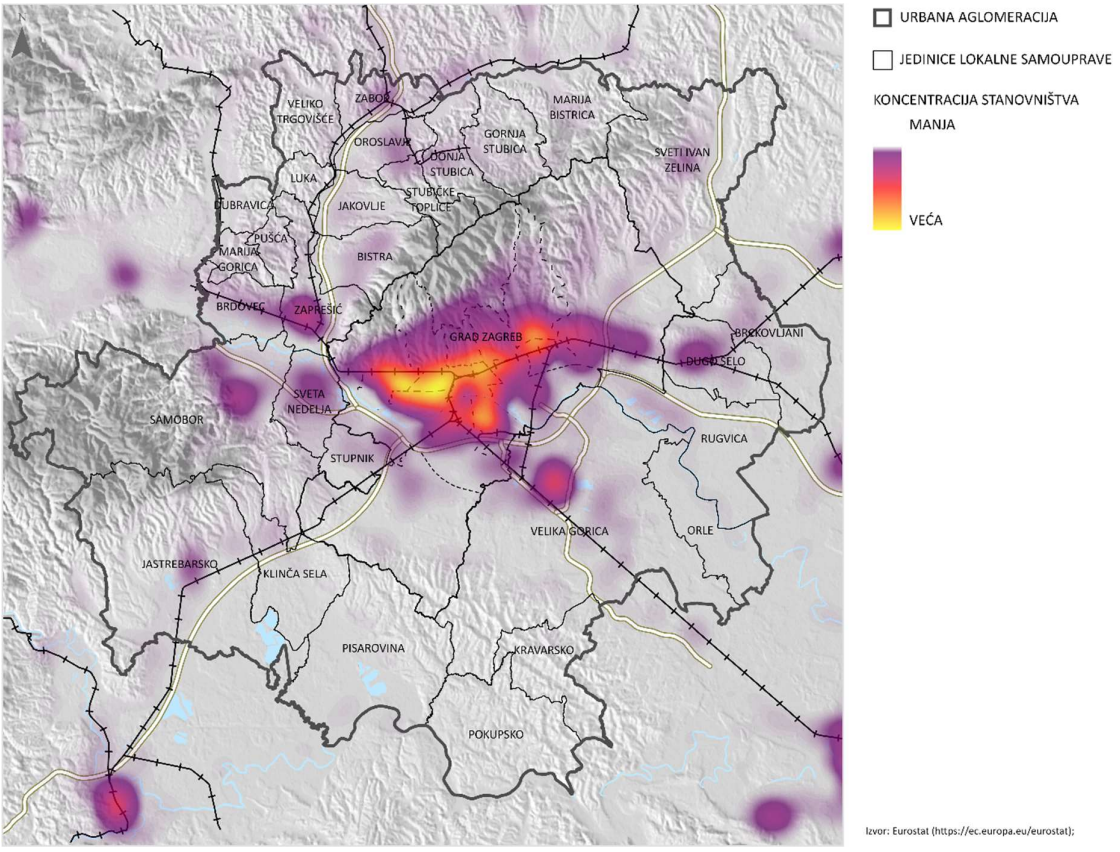

Prikaz 2. Koncentracija stanovništva na području UAZ-a
Izvor: Eurostat, 2019., obrada GUSPRG

Od 30 jedinica lokalne samouprave 73 % stanovništva koncentrirano je u Gradu Zagrebu. Od preostalih 27 % stanovništva većina je koncentrirana u gradovima (19,7 %), a manji dio u općinama (7,3 %). Od gradov veći udio imaju Velika Gorica (5,8 %), Samobor (3,6 %) i Zaprešić (2,3 %), dok se udjeli ostalih gradova kreću između 1 i 2 %. Od općina najveći udio stanovništva od 1 % ima Općina Brdovec, dok su udjeli ostalih općina ispod 1 %.

Dobno-spolna struktura pokazuje nerazmjer broja muškaraca i žena prema dobnim skupinama. Udio muškaraca veći je u mlađim dobnim skupinama, a udio žena u starijim dobnim skupinama.

Porast starog stanovništva u međupopisnom razdoblju 2011. – 2021. godine imalo je 27 jedinica lokalne samouprave, odnosno 90 % svih jedinica lokalne samouprave sastavnica aglomeracije. Koeficijent starosti pokazuje kako udio starih od 60 i više godina u ukupnom stanovništvu iznosi 27,3 %, odnosno starih od 65 i više godina u ukupnom stanovništvu 20,8 %, što pokazuje ostarjelost stanovništva. Svaki četvrti stanovnik UAZ-a stariji je od 60 godina. Indeks starenja, kao sintetički pokazatelj starenja stanovništva, pokazuje brojčani odnos starih i mladih (60 i više i 0 – 19 ili 65 i više i 0 – 14), iznosi 137,9 odnosno 137,4. Stoga u aglomeraciji 2021. godine na 100 mladih dolazi 138 starih stanovnika.

Na području aglomeracije nastavljaju se promjene u obrazovnoj strukturi stanovništva, ali različitom dinamikom po pojedinom stupnju obrazovanja. Intenzivan je trend opadanja udjela osoba s osnovnom i nepotpunom osnovnom školom, dok raste broj i udio osoba sa završenim obrazovanjem iznad srednjeg. Udio osoba sa završenom srednjom školom u razdoblju 2001. – 2011. povećao se sa 52,0 na 52,4 %. Udio osoba sa završenim barem jednim od stupnjeva visokog obrazovanja u Gradu Zagrebu iznosio je 29,0 %, na ostalom području aglomeracije 13,1 %, a na ukupnom području Urbane aglomeracije Zagreb prosječno 24,7 %, dok je prosjek visokoobrazovanih na nacionalnoj razini iznosio 16,4 %. Iz navedenih pokazatelja pozitivnih promjena u obrazovnoj strukturi stanovništva i porastu stupnja školovanosti na promatranom području proizlazi kako obrazovanje predstavlja posebnu razvojnu prednost, što se naročito odnosi na stanje obrazovne strukture na području Grada Zagreba s najvećom koncentracijom stručnih, visoko obrazovanih osoba, kvalificiranih djelatnika i znanstvenika u Hrvatskoj.

Demografija

Razvojni izazovi:

- starenje stanovništva
- odljev stanovnika u inozemstvo u posljednjem desetljeću
- visoka stopa smrtnosti stanovništva
- izumiranje stanovništva.

Razvojne potrebe i potencijali:

- valorizacija policentričnog smještaja gradova oko Grada Zagreba za ravnomjerniji razvoj UAZ-a
- povoljna obrazovna struktura stanovništva
- promocija zdravog načina života
- poticanje demografskih mjera.

5.1.2. Socijalno uključivanje i usluge socijalne skrbi

Prema glavnim izvorima sredstava za život 2011., najveći udio stanovništva urbane aglomeracije živio je od prihoda od rada, i to ukupno 40,9 %, što je za oko šest postotnih bodova više od prosjeka Hrvatske (35 %). Slijedi udio stanovništva bez ikakvih stalnih prihoda za život, koji je na razini aglomeracije iznosio 29,3 %, ali manje nego na razini Hrvatske (32,1 %). Vezano uz veći udio prihoda od rada, a manji udio stanovništva bez prihoda, prihodi od socijalnih i ostalih potpora manji su na području ove aglomeracije nego Republike Hrvatske, dok je udio prihoda od mirovina približno jednak. Prihodi stanovništva od imovine u strukturi ukupnih prihoda veći su na državnoj razini nego na razini aglomeracije. Struktura stanovništva prema izvorima prihoda od kojih se živi na području UAZ-a

diferencirana je po jedinicama lokalne samouprave. Tako najveći udio prihoda od rada (veći od 40 %) imaju Zaprešić, Grad Zagreb, Sveta Nedelja, Samobor i Stupnik. Na drugoj strani, najmanji udio ovih prihoda ima Pokupsko (27,8 %), dok su ostali gradovi i općine po ovom udjelu između tih dviju krajnjih granica.

Stopa rizika od siromaštva u Hrvatskoj u 2020. iznosila je 18,3 %. S obzirom na to da analiza strukture stanovništva prema razini prihoda na području Grada Zagreba i Zagrebačke županije u obuhvatu aglomeracije, kao i na ukupnom području UAZ-a pokazuje povoljnije odnose nego na razini Hrvatske. Imajući u vidu iznos neto plaća po zaposlenom odnosno njihov odnos prema prosjeku Hrvatske, vjerojatno je riječ o nižoj stopi rizika od siromaštva od državnoga prosjeka, ponajprije na području Grada Zagreba i Zagrebačke županije u obuhvatu aglomeracije, s tim da bi ova stopa na području cjeline Krapinsko-zagorske županije, pa i na području obuhvata njezinih općina i gradova u granicama Urbane aglomeracije Zagreb, mogla biti veća nego na razini Hrvatske.

U svim je kategorijama najveći broj korisnika socijalne skrbi u Gradu Zagrebu. Ukupno gledajući, na području Urbane aglomeracije Zagreb djeluje mreža od oko 190 ustanova koje pružaju usluge socijalne skrbi određenom posebno ranjivom segmentu populacije, što je značajno povećanje broja ustanova u odnosu na 2010. kad je na području aglomeracije djelovalo 100 ustanova socijalne skrbi. Tako značajnom porastu broja ustanova najviše pridonosi porast broja obiteljskih domova za starije i nemoćne osobe kojim se dijelom rješava nedostatak smještajnih kapaciteta u odnosu na potrebe stanovništva. U sastavnicama Urbane aglomeracije Zagreb i dalje postoji nedostatak kapaciteta za smještaj starijih i nemoćnih osoba i osoba s teškim tjelesnim invaliditetom, ovisnih o pomoći drugih osoba. Problem predstavljaju i liste čekanja za smještaj u ustanove za starije i nemoćne osobe, a neke općine u aglomeraciji nemaju ustanove za smještaj starih i nemoćnih osoba. Također je prisutan i problem neadekvatnih prostora centara za socijalnu skrb u nekim općinama i gradovima Urbane aglomeracije Zagreb. Socijalne ustanove nisu podjednako ekipirane stručnim osobljem pa teže provode programe i sadržaje. Informacije o broju alternativnih usluga u zajednici nisu svugdje u dovoljnoj mjeri dostupne, a potrebe postoje i u osiguravanju dostupnosti specijaliziranih usluga kao što su pomoćnici u nastavi, radni asistenti, osobni asistenti, dostupnosti javnog i specijaliziranog prijevoza te specijaliziranih zdravstvenih usluga u gradovima i općinama aglomeracije.

Godišnja izvješća o stanju i kretanju sigurnosnih pokazatelja na području Grada Zagreba upućuju na zadovoljavajuće i dobro stanje i kretanje kriminaliteta, stanje javnog reda i mira, kao i stanje sigurnosti u cestovnom prometu. Međutim, područje Urbane aglomeracije Zagreb 2020. godine obilježile su dvije pojave, točnije pandemija bolesti COVID-19 koja je upozorila na mogućnosti zdravstvenih ugroza i jak potres 22. ožujka 2020. s epicentrom na gradskom području, kao i potresi 28. i 29. prosinca 2020. s epicentrom na području Sisačko-moslavačke županije.

Socijalno uključivanje i usluge socijalne skrbi

Razvojni izazovi:

- broj radnih mjesta u gradovima i općinama aglomeracije ne prati u potrebnoj mjeri razmještaj i zadovoljavanje potreba stanovništva
- najveća izloženost riziku od siromaštva starijih (65+), a posebice žena u toj dobnoj skupini
- nedostatak smještajnih kapaciteta u ustanovama socijalne skrbi odnosu na potrebe stanovništva
- neadekvatni prostori i nedostatak stručnog osoblja u socijalnim ustanovama

Razvojne potrebe i potencijali:

- smanjivanje materijalne deprivacije i unapređivanje kvalitete života svih dobnih skupina
- razvoj partnerstva s civilnim sektorom za poticanje razvoja personaliziranih usluga za različite skupine, ali i razvoj dodatne proizvodnje usluga s većim uključivanjem korisnika
- potpora socijalnom poduzetništvu i socijalnim inovacijama
- poticanje zapošljavanja osoba s invaliditetom

▪ nepostojanje kapaciteta za krizni smještaj obitelji s djecom ▪ nedostatak specijaliziranih socijalnih usluga i izvaninstitucionalnih socijalnih usluga, posebno u ruralnim područjima ▪ otežano zapošljavanje osoba s invaliditetom ▪ oštećenja na zgradama kao posljedica potresa 22. ožujka 2020. i potresa 28. i 29. prosinca 2020. ▪ novoosviještene prijetnje urbanoj sigurnosti: seizmički rizik, zdravstvene ugroze i prijetnje međunarodnog terorizma.	▪ rad na prevenciji nasilja u obitelji i nasilja prema ženama ▪ razvoj rane intervencije prema suvremenim standardima ▪ razvoj palijativne skrbi povezivanjem zdravstvenog i socijalnog sustava ▪ infrastrukturna ulaganja u obnovu postojećih, unapređivanje energetske učinkovitosti i povećanje potresne i požarne otpornosti te gradnja novih objekata ▪ jačanje socijalno-preventivne uloge temeljene na suradnji policije i društvene zajednice ▪ procjene rizika i ugroženosti od velikih nesreća i uspostavljanje sustava za krizno komuniciranje, pružanje pomoći i uklanjanje posljedica katastrofa ▪ jačanje lokalne samodostatnosti i kratkih lanaca opskrbe koji se zadržavaju i tijekom zdravstvenih ugroza ▪ jačanje sigurnosti građana u javnim prostorima.

5.1.3. Društvena i zdravstvena infrastruktura

Kulturnu infrastrukturu na području Urbane aglomeracije Zagreb čine javne ustanove kojima su osnivači gradovi i općine, a obavljaju knjižničnu, muzejsku i galerijsku djelatnost, te pučka otvorena učilišta kao polivalentne ustanove koje najvećim dijelom obavljaju djelatnosti kulture. Kulturne ustanove koncentrirane su uglavnom u gradovima s mogućnostima za veća ulaganja, a stanovništvo općina gravitira gradovima županije i Gradu Zagrebu kao kulturnoj metropoli. Strategija kulturnog i kreativnog razvitka Grada Zagreba 2015. – 2022. i Strategija kulturnog razvoja Zagrebačke županije 2016. – 2026., uz nužnost jačanja kulturne infrastrukture, naglašavaju važnost korištenja digitalnih medija i naprednih informacijsko-komunikacijskih tehnologija za kulturne sadržaje.

U Urbanoj aglomeraciji Zagreb sport je razvijen i ima dugogodišnju tradiciju. O tome svjedoče podaci o broju sportskih udruga i broju poslovnih subjekata u sportskim djelatnostima, ali i uspjesi zagrebačkih sportaša. Na području Urbane aglomeracije Zagreb registrirano je ukupno 1814 udruga u sportu za djelatnost sudjelovanja u sportskom natjecanju, od čega 1307 u Gradu Zagrebu, 406 u Zagrebačkoj, a 101 u Krapinsko-zagorskoj županiji u području obuhvata aglomeracije. Primjećuje se neusklađenost broja i kapaciteta sportskih objekata s potrebama stanovništva, sportaša i rekreativaca: manjak sportskih građevina i nedovoljna kvaliteta i opremljenost sportskih objekata i sportskih dvorana u odgojno-obrazovnim institucijama, ali neravnomjeran raspored sportskih i rekreacijskih građevina na području Urbane aglomeracije Zagreb. Čak i u Gradu Zagrebu ponuda sportskih građevina samo djelomično zadovoljava potrebe stanovnika, a stanje u 35 sportskih građevina zahtijeva sanaciju. Broj sportskih objekata kojima je potrebna obnova još je veći nakon potresa iz 2020. godine.

Na području Urbane aglomeracije Zagreb postoji manjak adekvatnih prostora u kojima bi građani, prije svega djeca i mladi, mogli zadovoljavati svoje potrebe na području tehničke kulture, a i neravnomjerna je pokrivenost sadržajima tehničke kulture.

Pregled stanja u zdravstvu Urbane aglomeracije Zagreb pokazuje očekivano nejednaku razinu i dostupnost zdravstvene skrbi za stanovnike općina i gradova aglomeracije. Stanovnici nekih općina koriste se zdravstvenim uslugama izvan svoje općine, što upućuje na nejednoliku dostupnost zdravstvene zaštite na području cijele Urbane aglomeracije Zagreb. Premda statistički podaci sustavno ne obrađuju stanje zdravstvenih objekata po svim sastavnicama aglomeracije, prikupljene informacije iskazuju manjak i dotrajalost zdravstvenih objekata i opreme. Manjak zdravstvenih djelatnika i određenih specijalizacija povezan je s upućivanjem stanovnika aglomeracije na specijalističke i dijagnostičke preglede u veće centre poput Grada Zagreba. Usluga hitne pomoći u nekim se dijelovima aglomeracije ocjenjuje nezadovoljavajućom.

Društvena i zdravstvena infrastruktura

Razvojni izazovi:

- neodgovarajuća opremljenost kulturnih ustanova
- nedostatak prostora za skladištenje muzejske građe
- nedostatak prostora i tehničkih uvjeta za zadovoljavanje kulturnih potreba građana
- nedostatak sportskih dvorana za nastavu TZK-a i izvannastavne sportske aktivnosti u odgojno-obrazovnim institucijama
- neravnomjerna distribucija sportske i rekreacijske infrastrukture
- nedovoljna prilagođenost sportskih objekata osobama s invaliditetom
- nedostatak sportskih programa u ruralnim sredinama
- nedostatak sportskih programa za osobe s invaliditetom
- nedostatno promicanje zdravstveno usmjerenog tjelesnog vježbanja
- nedostatak adekvatnih prostora za programe tehničke kulture i neumreženost zajednica tehničke kulture na prostoru aglomeracije
- neujednačena dostupnost zdravstvene zaštite na primarnoj razini i neujednačena kvaliteta zdravstvene zaštite
- dotrajala i nedostatna dijagnostička i terapijska oprema i prostorija dijela zdravstvenih ustanova, funkcionalna i prostorna neusklađenost objekata zdravstva s potrebama suvremene medicine
- nedostatna sredstva za učinkovitiju prevenciju bolesti na primarnoj razini
- nedostatni kadrovski kapaciteti u sustavu zdravstva
- oštećenja na zgradama zdravstvene i društvene infrastrukture kao posljedica potresa 22. ožujka 2020. i potresa 28. i 29. prosinca 2020.

Razvojne potrebe i potencijali:

- poticanje kulturnih programa i osiguravanje kulturne infrastrukture u svim JLS-ovima
- umrežavanje kulturnih događanja na području UAZ-a
- osiguravanje prostora za zaštitu, pohranu, konzerviranje i restauriranje muzejske građe
- poticanje javno-privatnog partnerstva tijekom gradnje sportskih objekata
- razvoj novih sportskih i rekreacijskih programa za sve kategorije stanovništva
- poboljšavanje kvalitete zdravstvene skrbi za sportaše
- povezivanje turističkih i sportskih sadržaja
- unapređivanje svijesti i bolje korištenje potencijala Medvednice, „zelenih pluća aglomeracije“, za rekreaciju svih dobnih skupina
- osiguravanje prostorija za programe tehničke kulture, umreživanje zajednica tehničke kulture na području aglomeracije i povezivanje s gospodarskim sektorom
- osiguranje dostupnosti i unapređivanje kvalitete zdravstvene zaštite
- poboljšavanje kvalitete opreme i bolničkih kapaciteta, osobito dnevnih bolnica i kapaciteta za liječenje kroničnih bolesnika i palijativnu skrb
- jačanje upravljačkih kapaciteta i ljudskih resursa u sustavu zdravstva, razvoj istraživačke djelatnosti
- promicanje zdravlja, prevencija i rano otkrivanje bolesti, s naglaskom na prevenciji i promicanju zdravlja predškolske i školske populacije
- promicanje tjelesnog i mentalnog zdravlja te prevencija svih oblika bolesti ovisnosti
- zaštita i očuvanje reproduktivnog zdravlja
- zaštita i unapređivanje oralnog zdravlja
- jačanje kapaciteta javnog zdravstva za suprotstavljanje zdravstvenim ugrozama

Društvena i zdravstvena infrastruktura	
	▪ razvoj usluga izvaninstitucionalne skrbi ▪ očuvanje domova zdravlja kao temelja uspješnog sustava primarne zdravstvene zaštite ▪ razvoj informatizacije i e-zdravstva ▪ infrastrukturna ulaganja u obnovu postojećih zgrada zdravstvene i društvene infrastrukture, unapređivanje energetske učinkovitosti i povećanje potresne i požarne otpornosti te gradnja novih objekata.

5.1.4. Stambene potrebe stanovništva

Ukupno je na prostoru Urbane aglomeracije Zagreb 516 209 stanova, što je 23 % od ukupnog stambenog fonda Republike Hrvatske. Udio Grada Zagreba u ukupnom stambenom fondu aglomeracije iznosi 74,5 %. Od ostalih JLS-ova značajnije udjele imaju gradovi Velika Gorica (5 %), Samobor (3,3 %) i Zaprešić (2 %).

Nastanjeni su stanovi u Republici Hrvatskoj većinom u privatnom vlasništvu fizičkih osoba (97,3 %), dok je samo 2,7 % u vlasništvu pravnih osoba. Na području aglomeracije ti su omjeri još veći (97,7 : 2,3 %) u korist fizičkih osoba u odnosu na ostalo vlasništvo. Standard stanovanja u Gradu Zagrebu relativno je skroman i ne može odgovoriti suvremenim razvojnim zahtjevima jer 48 % stambenog fonda čine garsonijere, jednosobni i dvosobni stanovi, a često u istom stambenom prostoru stanuju predstavnici triju različitih generacija, što upozorava na kvantitativni manjak stambenog fonda.

Stambene potrebe stanovništva	
Razvojni izazovi:	Razvojne potrebe i potencijali:
▪ neadekvatno održavanje stambenog fonda ▪ propadanje stambenog fonda u ruralnim područjima zbog loših demografskih i razvojnih trendova ▪ nedostatak modela dostupne kolektivne stambene gradnje koja afirmira suvremene standarde stanogradnje ▪ značajna oštećenja stambenog fonda prouzročena potresima 22. ožujka 2020. godine i 28. i 29. prosinca 2020. godine.	▪ pogodnost zona u okolici gradova za zdravstvene ustanove i domove umirovljenika ▪ osiguravanje dostupnog i priuštivog, kvalitetnog stanovanja ▪ obnova, modernizacija i održavanje postojećega stambenog fonda, s posebnim naglaskom na obnovu stambenog fonda oštećenog u potresima 2020.

5.1.5. Odgoj i obrazovanje

Pregled stanja u predškolskom odgoju Urbane aglomeracije Zagreb upozorava na manjak ustanova predškolskog odgoja, stoga i na nedovoljne kapacitete predškolskih ustanova. Osim općina koje nemaju dječji vrtić, provedena analiza upozorila je na nejednoliku opterećenost ustanova predškolskog odgoja. Osim toga, mogući se problemi u predškolskom odgoju javljaju zbog dotrajalosti zgrada i opreme, nedostatka dvorana za tjelesne aktivnosti i igrališta za dnevni boravak djece predškolske dobi na otvorenom. Osim nedostataka fizičke infrastrukture vrtića i jaslica, za kvalitetan predškolski odgoj u gradovima i općinama aglomeracije nužno je povećati ponudu verificiranih

programa u suglasju s potrebama i interesima djece i roditelja, primjerice radno vrijeme predškolskih ustanova nije prilagođeno potrebama obitelji (manjak poludnevnih i ostalih programa). Nedostatni su programi za djecu posebnih skupina (od šest mjeseci do jedne godine, za djecu s teškoćama u razvoju i darovitu djecu). Iako nisu javno dostupni statistički podaci o dotrajalosti zgrada i opreme, kao ni o usklađenosti ponude programa i potreba i interesa roditelja, na ranije navedene zaključke upućuju planovi, internetski i ostali javni izvori općina i gradova Urbane aglomeracije Zagreb.

Osim osoblja i dodatno obogaćenih sadržaja i programa za učenike osnovnih škola, u Urbanoj aglomeraciji Zagreb gradovi i općine susreću se s problemima neadekvatne opremljenosti objekata i nužne obnove zgrada osnovnoškolskih ustanova i sportskih dvorana, koje istodobno valja opremiti modernom tehnologijom. Nedostatak školskog prostora u područjima velikog doseljavanja i istodobno velik broj napuštenih objekata područnih škola u ruralnim područjima čini kapacitet osnovnoškolskih ustanova nezadovoljavajućim u smislu optimalnog rasporeda u aglomeraciji. Uvjeti stjecanja obaveznog osnovnoškolskog obrazovanja na području cijele Urbane aglomeracije Zagreb nisu ujednačeni jer, primjerice, nema uvjeta za sve škole za prelazak na rad u jednoj smjeni ili produženi boravak. Manjak programa i izvannastavnih aktivnosti u osnovnim školama, manjak učitelja za program produženog boravka u osnovnim školama, nedostatak stručnih suradnika i poteškoće u javnom prijevozu učenika mogući su problemi u dijelovima aglomeracije.

Kao i za osnovno školstvo, primjećuje se kako uvjeti školovanja u srednjim školama na području cijele Urbane aglomeracije Zagreb nisu jednaki, pogotovo što se tiče raspoloživosti, stanja i opremljenosti školskih prostora u postojećim srednjoškolskim objektima, sportskih dvorana i igrališta u srednjim školama. Osim toga, dnevne migracije srednjoškolaca prepoznaju se kao problem u gradovima i općinama koje slabo sufinanciraju javni prijevoz učenika, a postojeći sustavi stipendiranja učenika nisu jednakomjerno raširen po općinama i gradovima Urbane aglomeracije Zagreb. U analitičkim podlogama često se ističe pitanje nepovezanosti obrazovnih programa s potrebama tržišta rada, a za posebne skupine uočen je manjak programa i izvannastavnih aktivnosti u srednjim školama.

Na području Urbane aglomeracije Zagreb postoji niz ustanova koje provode aktivnosti cjeloživotnog obrazovanja. Iako postoji interes građana, cjeloživotno je učenje uglavnom prepušteno privatnoj inicijativi. Potrebno je podići svijest o važnosti cjeloživotnog učenja, ojačati kvalitetu postojećih programa i poticati inovativne programe usmjerene na jačanje digitalnih i poduzetničkih vještina.

Visoko školstvo i znanstveno-istraživačka djelatnost na području Urbane aglomeracije Zagreb koncentrirani su u Gradu Zagrebu. Primjećuju se nedostatni prostorni i kadrovski kapaciteti na nekim fakultetima te njihova dislociranost, što se u budućnosti može riješiti planiranom izgradnjom sveučilišnog kampusa u Zagrebu na Borongaju, odnosno dovršetkom kampusa Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, na Horvatovcu. Postoji velika inklinacija studenata iz cijele Hrvatske, a posebno iz gradova i općina Urbane aglomeracije Zagreb ka studiju u Gradu Zagrebu. Na području Zagrebačke županije unutar obuhvata UAZ-a smješteni su Veleučilište *Velika Gorica* i Veleučilište *Baltazar Zaprešić*. Na području Krapinsko-zagorske županije, u obuhvatu UAZ-a, Pučko otvoreno učilište Zabok djeluje kao dislocirani studij Sveučilišta u Rijeci – Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu iz Opatije, dislocirani studij Učiteljskog studija Fakulteta za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta J. J. Strossmayer iz Osijeka, te kao dislocirani studij Sveučilišta u Zagrebu – Fakulteta organizacije i informatike u Varaždinu. Problemi studentskog standarda obuhvaćaju, između ostalog, nedovoljnu ponudu smještaja u domovima, potrebu daljnje obnove postojećih studentskih domova i zgrada za kulturne programe u studentskim centrima.

Obrazovanje

Razvojni izazovi:

- premali broj i prostorna ograničenja ustanova predškolskog odgoja
- većina gradskih i općinskih predškolskih ustanova prosječno je stara 30 i više godina
- nedovoljan broj odgojitelja i nedostatak prilagođenih programa
- nedostatak prostornih kapaciteta škola koji uvjetuje smjenski rad
- nedovoljna opremljenost objekata, nedostatak školskih sportskih dvorana i igrališta
- većina građevina u kojima su smještene škole prosječno je stara 30 i više godina
- nedostatak stručnih djelatnika i obogaćenih programa i sadržaja
- nezadovoljavajući javni prijevoz učenika u dijelovima aglomeracije
- prekid školovanja, posebice u strukovnim školama
- nedostatne mogućnosti školovanja većeg broja osoba s teškoćama u razvoju
- neusklađenost obrazovnih programa s tržištem rada
- nejednaki uvjeti školovanja na području aglomeracije
- oštećenja na zgradama za odgoj i obrazovanje kao posljedica potresa 22. ožujka 2020. i potresa 28. i 29. prosinca 2020.
- nedostatno razvijena svijest o važnosti cjeloživotnog obrazovanja
- cjeloživotno učenje većinom je prepušteno privatnoj inicijativi
- nedovoljna usklađenost programa obrazovanja odraslih s potrebama tržišta rada
- nedostatni prostorni kapaciteti i dislociranost objekata sveučilišta
- nedovoljni kapaciteti za studentski smještaj
- nedostatna suradnja znanosti i gospodarstva.

Razvojne potrebe i potencijali:

- podizanje standarda objekata u kojima borave djeca, ulaganje u odgojno obrazovno osoblje, programe i specijaliste za organiziranje boravka djece i mladih (ljetovanja, zimovanja, škole u prirodi)
- infrastrukturna ulaganja u obnovu postojećih zgrada za odgoj i obrazovanje uz osiguravanje pedagoških standarda, povećanje potresne i požarne otpornosti i energetske učinkovitosti, te gradnja novih objekata
- izgradnja sportskih dvorana i sportskih terena u školama koje ih nemaju
- podizanje standarda školskih objekata, ulaganje u opremu, programe i stručno osoblje
- unapređivanje javnog prijevoza učenika
- očuvanje osnovnih škola u manjim (seoskim) sredinama
- informatizacija obrazovanja
- usklađivanje srednjoškolskih programa s potrebama tržišta rada
- prevencija prekida školovanja i poticanje nastavka prekinutog školovanja
- pokretanje centara izvrsnosti, posebice vezanih uz strukovno obrazovanje od kojih bi koristi imali i učenici i polaznici cjeloživotnih programa, kao i zaposleni s potrebom dodatnog usavršavanja
- promicanje i jačanje sustava cjeloživotnog obrazovanja
- poticanje suradnje između poslodavaca i ustanova za obrazovanje odraslih
- infrastrukturna ulaganja u obnovu postojećih visokoškolskih ustanova, poboljšavanje standarda smještaja studenata, unapređivanje energetske učinkovitosti i povećanje potresne i požarne otpornosti, te gradnja novih objekata
- unapređivanje povezanosti znanosti i gospodarstva.

5.2. Gospodarstvo

5.2.1. Opća gospodarska kretanja

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, bruto domaći proizvod (BDP) u Gradu Zagrebu u 2019. iznosio je 142,2 milijarde kuna u tekućim cijenama, što je porast od 6,3 % u odnosu na prethodnu godinu. Udio BDP-a Grada Zagreba u ukupnom BDP-u Republike Hrvatske u 2019. iznosio je 34,5 %.

U 2019. najveći BDP po stanovniku u Republici Hrvatskoj zabilježen je također u Gradu Zagrebu i iznosio je 176.012,00 HRK (23.742,00 EUR), što je 73,7 % iznad državnog prosjeka. Najveći udio u stvaranju bruto dodane vrijednosti (BDV) u 2019. u Gradu Zagrebu i Republici Hrvatskoj imale su djelatnosti trgovine, slijede javna uprava, obrazovanje, zdravstvo, socijalna skrb i druge djelatnosti te prerađivačka industrija. Grad Zagreb imao je najveći udio u BDV-u Republike Hrvatske u 2019. u područjima informacije i komunikacije (71,4 %), financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja (63,0 %) te stručne, znanstvene, tehničke, administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti (53,4 %).

BDP po stanovniku izražen prema standardu kupovne moći u Republici Hrvatskoj za 2019. iznosi 67 % prosjeka 27 zemalja članica EU-a, a Grad Zagreb jedina je županija u Republici Hrvatskoj koja je u 2019. ostvarila BDP po stanovniku prema standardu kupovne moći iznad prosjeka EU-27, i to 16 %.

U Zagrebačkoj županiji ostvareni BDP u 2019. godini iznosio je 24,7 mlrd. kuna (u tekućim cijenama), što predstavlja 6,0 % BDP-a Republike Hrvatske. BDP po stanovniku u 2019. g. iznosio je 79.836,00 HRK (10.769,00 EUR).

U Krapinsko-zagorskoj županiji u 2019.g. ostvareni BDP iznosio je 8,2 mlrd. kuna (u tekućim cijenama) i znatno je niži od nacionalnog prosjeka (2 % BDP-a RH). BDP po stanovniku u 2019. g. iznosio je 66.384,00 HRK (8.954,00 EUR).

U skladu s člankom 36. ZRRRH-a status potpomognutih područja u obuhvatu Urbane aglomeracije Zagreb ima pet općina, od kojih su četiri iz Zagrebačke županije (Brckovljani, Dubravica, Orle i Pokupsko), a jedna iz Krapinsko-zagorske županije (Gornja Stubica). Ostali JLS-ovi pripadaju skupinama koje se prema vrijednosti svojih indeksa nalaze u iznadprosječno rangiranim JLS-ovima, a na temelju izračuna indeksa pripadaju u određene skupine ranga V – VIII.

Opća gospodarska kretanja

Razvojni izazovi:

- posljedice pandemije bolesti COVID 19
- globalna nesigurnost, inflacija, nizak potencijal rasta
- velike razlike u razvijenosti na području aglomeracije.

Razvojne potrebe i potencijali:

- investicije i reforme za rast gospodarstva
- ravnomjerniji razvoj urbane aglomeracije.

5.2.2. Tržište rada

Kretanje broja zaposlenih u Gradu Zagrebu svjedoči o polaganom oporavku od posljednje gospodarske krize. Od 2014. godine, kada je zabilježeno 383 967 zaposlenih, broj zaposlenih pokazuje kontinuirani rast do 437 646 u 2020. godini, što premašuje brojke zabilježene prije početka krize (424 263 u 2009.). Ako se promatraju podaci o ukupnoj zaposlenosti Grada Zagreba, u 2020. godini 10,3 % zaposlenih bilo je u prerađivačkoj industriji, a u poljoprivredi, šumarstvu i ribarstvu bilo je najmanje zaposlenih

(0,25 %). Gospodarska grana s najvećim udjelom zaposlenih bila je trgovina s 18,14 %. Značajniji je broj zaposlenih u stručnim, znanstvenim i tehničkim djelatnostima (7,03 %), potom u informacijama i komunikacijama (6,4 %) i građevinarstvu (5,3 %), dok je zaposlenih u financijskim djelatnostima 5,25 % te u prijevozu i skladištenju 4,6 %.

Tablica 5. Broj zaposlenih u pravnim osobama po gradovima/općinama na području UAZ-a, 2015. – 2020.

Grad/Općina	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Bistra	616	609	703	687	793	832
Brckovljani	627	775	1.108	953	984	873
Brdovec	1411	1486	939	1505	1227	1296
Donja Stubica	1195	1279	1556	1361	1395	1463
Dubravica	73	70	70	96	109	246
Dugo Selo	2589	3103	2890	3253	3778	4571
Gornja Stubica	257	270	352	383	429	411
Grad Zagreb	313 822	336 628	318 882	343 856	350 481	356 582
Jakovlje	364	392	353	458	450	408
Jastrebarsko	2823	2781	3053	3238	3426	3889
Klinča Sela	235	274	232	262	310	369
Kravarsko	173	170	169	177	188	198
Luka	141	309	37	321	357	389
Marija Bistrica	413	501	378	548	589	682
Marija Gorica	113	151	111	106	143	164
Orle	18	19	19	27	19	41
Oroslavje	1412	1512	1610	1776	1759	1809
Pisarovina	427	785	687	721	752	766
Pokupsko	76	97	63	74	88	105
Pušća	132	96	96	106	124	159
Rugvica	1216	970	1229	2115	1663	1783
Samobor	6449	7239	7247	7961	8191	8947
Stubičke Toplice	415	470	427	477	450	487
Stupnik	1482	1815	1971	1805	2001	2414
Sveta Nedelja	5918	6901	6378	6985	7406	8131
Sveti Ivan Zelina	2992	3393	5793	3775	3871	4031
Velika Gorica	12 350	13 598	12 676	14 458	15 270	17 897
Veliko Trgovišće	406	432	485	542	531	674
Zabok	4575	4597	4568	4648	4676	4719
Zaprešić	5043	5736	6341	5675	6308	6485
UKUPNO UAZ	**367 763**	**396 458**	**380 423**	**408 349**	**417 768**	**430 821**
Ukupno RH	1 018 815	1 082 955	1 069 903	1 132 211	1 155 402	1 187 724

Izvor: Statistička izvješća DZS prema godinama, obrada: GUSPRG

Grad Zagreb u strukturi radnih mjesta sudjeluje s 84,2 % (381 101), od čega samo naselje Zagreb 80,7 %, dok ostali gradovi i općine sudjeluju sa 15,8 % (70 740) od ukupnog broja radnih mjesta. Prema broju radnih mjesta ističu se Grad Velika Gorica, zatim skupina naselja Zagreb-istok sa središtima Sesvete i Grad Samobor, a u Krapinsko-zagorskoj županiji središta su Grad Zabok i Donja Stubica.

Prema Popisu stanovništva iz 2011. godine u Grad Zagreb svakodnevno je dolazilo ukupno 113 386 dnevnih migranata (zaposlenih). Sa samog područja UAZ-a u Grad Zagreb dolazilo je 85 870 dnevnih migranata (zaposlenih) ili 75,7 % od ukupnog broja dnevnih migranata (zaposlenih) iz cijele Hrvatske, a koji su popunjavali 22,5 % zagrebačkih radnih mjesta. Ti relativni pokazatelji govore u kojoj je mjeri Grad Zagreb mjesto rada za okolno stanovništvo ovog urbanog područja, ali i šireg metropolskog područja.

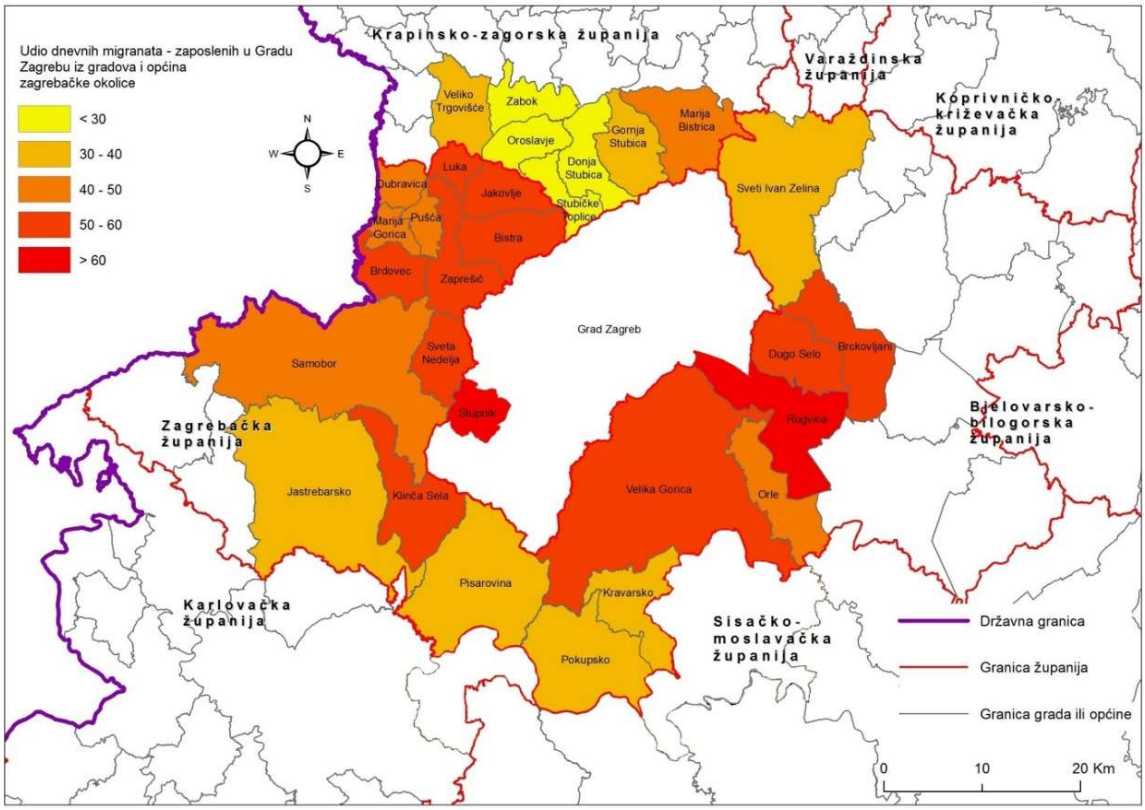

Prikaz 3. Udio dnevnih migranata (zaposlenih) u Gradu Zagrebu iz gradova i općina UAZ-a, 2011.
Izvor: DZS, obrada: GUSPRG

Promatrajući strukturu broja dnevnih migranata s područja UAZ-a glede mjesta njihova polazišta, uočava se kako je njihov broj i udio najveći iz područja Zagrebačke županije (51 492), što čini udio od 60 % svih dnevnih migranata (zaposlenih) iz aglomeracije. Pretežiti dio dolazi iz sedam gradova u obuhvatu aglomeracije (39 005), a ostalih 12 487 dolazi iz 15 općina ove županije. Slijede ostala naselja Grada Zagreba (istočna i južna) s udjelom od 35,5 %, dok sedam JLS-ova Krapinsko-zagorske županije u aglomeraciji sudjeluju s udjelom od 4,5 % (3888).

U pogledu strukture dnevnih migranata u Zagreb prema tipu JLS-ova, odnosno prema polazištima, podaci pokazuju da iz područja UAZ-a glavnina migranata (46,6 % ili 40 555) dolazi iz deset gradova (sedam iz ZŽ-a i tri iz KZŽ-a) razmještenih policentrično oko Zagreba, dok je prosječno na razini Hrvatske karakteristično da su za većinu dnevnih migranata polazišta slabije urbanizirana i ruralna naselja. Ovdje je pretežito riječ o dnevnim migracijama na pravcu manji gradovi u UAZ-u – Grad Zagreb kao središte aglomeracije.

Premda udio Grada Zagreba u ukupnim radnim mjestima UAZ-a iznosi 84,2 %, ipak postupno dolazi do decentralizacije radnih mjesta grada u okolna područja pa njihov ukupan udio u okolici raste, dok u Gradu Zagrebu stagnira. Gravitacijsko područje radne snage u Grad Zagreb, odnosno u Zagreb vrlo je

veliko i seže znatno izvan granica ovog urbanog područja. Zone intenzivnih dnevnih migracija umnogome se poklapaju sa zonama intenzivnije urbaniziranosti naselja, odnosno razvoja satelitskih gradova u okolici. Ta dva procesa međusobno su povezana, ali i promjenjiva u vremenu i prostoru, a obujam i intenzitet dnevnih migracija primarno je u skladu s veličinom i značenjem centara rada.

U Gradu Zagrebu 2008. godine bilo je prosječno 26 584 nezaposlenih osoba, godine 2015. registrirano ih je 39 206, a 2020. godine 18 902. Ukupno gledano, u Gradu Zagrebu nezaposlenost je rasla od 2008. do 2014. godine za 65,3 %,odnosno 17 373 osobe, a u RH za 38,6 % ili 91 445 osoba. Konačno, 2015. godine nezaposlenost u Gradu Zagrebu bilježi pad od 4751 osobe ili 10,8 % u odnosu na prethodnu godinu, odnosno rast od 12 622 osobe ili 47,5 % u odnosu na 2008. U godinama koje slijede nastavlja se daljnji pad nezaposlenosti u odnosu na negativni niz prethodnih godina na razini Grada i RH. Stopa nezaposlenosti u Gradu Zagrebu 2019. i 2020. godine iznosila je 3,7 %, što je njezina najniža razina od 2014. godine kada je iznosila 11,2 %.

U strukturi nezaposlenih po dobi krajem 2020. godine u Gradu Zagrebu nezaposlenih u dobi od 15 do 29 godina bilo je 25,6 %, od 30 do 44 godina 31,5 % te od 45 do 60 i više godina 42,9 %. U odnosu na stanje 2014. godine smanjen je značajan udio nezaposlenih mladih (15 – 29 godina) koji je iznosio 26,9 %, ali je povećan broj nezaposlenih u starijim dobnim skupinama (45 i više godina), koji je iznosio 41,0 %. Takva je struktura nezaposlenih iznimno nepovoljna jer je najveći udio nezaposlenih u starijim dobnim skupinama. Ako se nezaposlenost promatra prema razini obrazovanja, krajem 2020. godine prednjače nezaposleni sa završenom srednjom školom (zanimanja u trajanju od četiri i više godina i gimnazijama – 25,4 %) te srednjim školama za zanimanja u trajanju do tri godine i školama za KV i VKV radnike (21,9 %). Potom slijede nezaposleni s visokom stručnom spremom (19,5 %).

Kretanja broja nezaposlenih tijekom razdoblja 2014. – 2020. na području UAZ-a očekivano su slična kao i u Gradu Zagrebu. Zamjetno je da od 2014. godine većina jedinica lokalne samouprave započinje pozitivan trend smanjivanja nezaposlenosti, pri čemu je u velikom dijelu JLS-ova približno tri puta manji nego u 2014. godini. U 2020. godini došlo je do porasta broja nezaposlenih osoba usred pandemije bolesti COVID-19 i donošenja odluka o ograničavanju kretanja i okupljanja, posebnom reguliranju radnog vremena pojedinih objekata te uvođenju epidemioloških mjera radi sprječavanja prijenosa bolesti COVID-19 (povećanje broja nezaposlenih za 18,77 % u 2020. godini u odnosu na 2019. godinu).

Tablica 6. Kretanje nezaposlenosti u Urbanoj aglomeraciji Zagreb 2012. – 2018. (godišnji prosjek)

Grad/Općina	Županija	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Bistra	ZŽ	433	363	269	184	141	102	133
Brckovljani	ZŽ	551	480	398	277	180	155	186
Brdovec	ZŽ	666	675	452	306	217	160	190
Donja Stubica	KZŽ	366	306	227	164	130	108	129
Dubravica	ZŽ	103	95	65	37	28	25	28
Dugo Selo	ZŽ	1239	1164	975	701	494	385	445
Gornja Stubica	KZŽ	420	387	302	187	139	130	135
Grad Zagreb	GZ	43 957	39 206	32 810	25 362	19 453	15 957	18 902
Jakovlje	ZŽ	235	193	147	105	76	55	67
Jastrebarsko	ZŽ	791	632	544	359	233	218	274
Klinča Sela	ZŽ	164	150	127	85	58	54	77
Kravarsko	ZŽ	155	110	85	67	45	38	64
Luka	ZŽ	98	77	63	48	29	19	17

Grad/Općina	Županija	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Marija Bistrica	KZŽ	343	299	237	145	118	105	138
Marija Gorica	ZŽ	104	88	65	43	35	25	31
Orle	ZŽ	130	108	88	57	42	39	46
Oroslavje	KZŽ	411	353	271	203	165	156	184
Pisarovina	ZŽ	141	124	99	79	54	50	61
Pokupsko	ZŽ	163	122	102	75	46	36	47
Pušća	ZŽ	194	159	108	75	52	34	39
Rugvica	ZŽ	678	618	492	345	224	184	216
Samobor	ZŽ	2113	1967	1553	1069	838	743	771
Stubičke Toplice	KZŽ	173	159	120	88	68	70	83
Stupnik	ZŽ	252	245	197	133	95	81	79
Sveta Nedelja	ZŽ	970	922	717	484	383	324	351
Sveti Ivan Zelina	ZŽ	712	616	463	330	236	173	218
Velika Gorica	ZŽ	3257	2504	1877	1423	1054	888	1241
Veliko Trgovišće	KZŽ	270	233	179	137	99	71	75
Zabok	KZŽ	499	413	328	256	191	164	188
Zaprešić	ZŽ	1320	1.150	924	659	480	398	464
UKUPNO UAZ		**60 908**	**53 918**	**44 284**	**33 483**	**25 403**	**20 947**	**24 879**
Ukupno RH		328 187	285 906	241 860	193 967	153 542	128 650	150 824

Izvor: HZZ, obrada: GUSPRG

Ako izdvojimo podatke za JLS-ove koji imaju najveće udjele nezaposlenih osoba u ukupno nezaposlenim osobama u UAZ-u u 2019. godini, prednjači Zagreb s udjelom od 76,17 %, a potom slijede Velika Gorica (4,23 %), Samobor (3,54 %), Zaprešić (1,90 %) i Dugo Selo (1,83 %).

Prema Popisu stanovništva iz 2021. godine na području Urbane aglomeracije Zagreb mladi (od 15 do 30 godina) čine oko 15,9 % ukupnog stanovništva i oni su najugroženija skupina kad se govori o problemu zapošljivosti. Iako su se ekonomski pokazatelji vratili na razinu prije početka recesije, ostale su vidljive posljedice za mlade koji su zbog dugotrajnih negativnih ekonomskih kretanja prestali biti povezani s tržištem rada. U fokusu aktivnosti treba biti NEET skupina ili mladi koji nisu u sustavu obrazovanja i osposobljavanja te koji nisu zaposleni. Prema statistici HZZ-a u 2019. godini u dobnoj skupini do 29 godina bilo je 25,58 % ukupno prijavljenih nezaposlenih u Hrvatskoj, a prema podacima Eurostata za 2019. godinu Hrvatska je bila sedma po udjelu mladih koji nisu u sustavu obrazovanja i osposobljavanja te koji nisu zaposleni u ukupnom broju u Europskoj uniji (15 %). Učinkovite politike smanjenja tzv. NEET stope moraju biti temeljene na kombinaciji sprječavanja ranijeg izlaska iz sustava obrazovanja te osposobljavanja mladih za rad i daljinu edukaciju.

Tržište rada

Razvojni izazovi:

- povećavanje broja nezaposlenih u starijim dobnim skupinama (45 i više godina)
- kontinuitet povećanja broja zaposlenih u negospodarskim djelatnostima

Razvojne potrebe i potencijali:

- uključivanje industrije i građevinarstva aglomeracije u procese oporavka i otpornosti te urbanu regeneraciju i obnovu, pogotovo potresom pogođenih područja
- stipendiranje učenika u deficitarnim zanimanjima

▪ nedostatak osoblja za deficitarna zanimanja ▪ nedostatak perspektive NEET skupine.	▪ poticanje obrazovanja i prekvalificiranja nezaposlenih za deficitarna zanimanja ▪ programi za mlade, uključujući i prikladna infrastrukturna rješenja, s naglaskom na temama obrazovanja, digitalizacije, zapošljavanja, poduzetništva, kulture i zdravih životnih navika.

5.2.3. Poslovno okruženje

Prema strukturi BDV-a Grad Zagreb je, gledajući Hrvatsku u cijelosti, i dalje u prvom redu trgovačko središte, središte prijevoza i usluga pripremanja hrane, a slijede iznadprosječni udjeli ostvarivanja vrijednosti u javnoj upravi i obrani, obrazovanju, djelatnostima zdravstvene zaštite i socijalne skrbi te stručnim, znanstvenim, tehničkim, administrativnim i ostalim uslužnim djelatnostima. Najmanji udio BDV-a ostvaruje se u djelatnostima poljoprivrede, šumarstva i ribarstva. U strukturi BDV-a gospodarskih djelatnosti na razini Republike Hrvatske Grad Zagreb ostvaruje najveći udio u djelatnostima informacija i komunikacija, financijske djelatnosti i osiguranja te stručnih, znanstvenih i drugih uslužnih djelatnosti.

Glavne su gospodarske djelatnosti u Zagrebačkoj i Krapinsko-zagorskoj županiji prerađivačka i ostale industrije te djelatnosti trgovine, prijevoza i skladištenja. Pozitivan trend vidljiv je u djelatnostima obrazovanja, javne uprave, zdravstvene zaštite i socijalne skrbi. Izrazito je nizak udio poslovnih i društvenih usluga, osobito financijskih i informacijskih usluga, no to je uvelike posljedica velike koncentracije i raspoloživosti tih djelatnosti u Gradu Zagrebu.

Trendovi kretanja broja aktivnih poslovnih subjekata za područje Grada Zagreba, Zagrebačke županije i Krapinsko-zagorske županije bilježe porast broja subjekata, prihoda i dobiti te povećanje broja zaposlenih kod poduzetnika u razdoblju 2016. – 2019., a u svim se segmentima bilježi pad u odnosu na rezultate 2019. godine iako su poduzetnici Urbane aglomeracije Zagreb u 2020. godini ostvarili pozitivne financijske rezultate.

Tablica 7. Osnovni financijski rezultati poslovanja poduzetnika UAZ-a u 2019. godini

	Broj poduzetnika	Broj zaposlenih	Ukupni prihod (HRK)	Dobit razdoblja (HRK)	Gubitak razdoblja (HRK)	Neto dobit (HRK)
Grad Zagreb	45 608	372 776	399.898.533	26.253.919	7.744.147	18.509.772
Zagrebačka županija						
Brckovljani	112	593	327.819	15.433	4.424	11.009
Brdovec	263	1465	1.516.648	96.569	11.231	85.338
Dugo Selo	585	2833	1.789.560	77.140	37.566	39.574
Jakovlje	74	259	112.638	4.559	361	4.198
Jastrebarsko	397	2029	1.388.944	81.679	17.550	64.129
Klinča Sela	99	406	332.603	24.710	5.502	19.209
Pisarovina	62	496	239.582	4.395	2.258	2.137
Pušća	52	205	169.373	6.045	4.179	1.866
Rugvica	179	2009	2.302.516	170.596	52.380	118.216
Samobor	1448	8081	5.509.795	349.545	101.888	247.657
Sveti Ivan Zelina	468	3006	2.042.791	76.556	14.048	62.508
Sveta Nedelja	920	10 066	12.177.884	709.457	87.916	621.541
Marija Gorica	30	146	53.320	2.661	173	2.488
Velika Gorica	1768	12 924	13.967.904	682.070	123.363	558.707

	Broj poduzetnika	Broj zaposlenih	Ukupni prihod (HRK)	Dobit razdoblja (HRK)	Gubitak razdoblja (HRK)	Neto dobit (HRK)
Orle	20	37	23.146	762	147	615
Zaprešić	865	4789	3.673.522	192.262	116.733	75.530
Pokupsko	14	79	45.919	1.508	489	1.020
Kravarsko	25	131	59.630	4.549	146	4.403
Bistra	157	531	218.959	18.803	2.535	16.268
Luka	28	396	334.291	2.638	3.743	-1.106
Dubravica	34	154	197.904	4.875	946	3.929
Stupnik	222	4178	5.654.649	284.124	46.770	237.354
Krapinsko zagorska županija						
Donja Stubica	116	1346	784.557	20.615	14.541	6.074
Gornja Stubica	55	331	144.036	8.429	238	8.191
Marija Bistrica	86	450	290.354	24.032	1.530	22.502
Oroslavlje	167	1514	810.461	30.179	2.910	27.269
Stubičke Toplice	64	291	123.206	8.838	924	7.914
Veliko Trgovišće	92	624	652.065	18.765	1.668	17.098
Zabok	258	2691	1.669.485	105.943	17.769	88.174
UKUPNO UAZ	**54 268**	**434 836**	**456.512.093**	**29.281.659**	**8.418.074**	**20.863.585**

Izvor: FINA

U 2020. godini na području UAZ-a poslovalo je 55 282 poduzetnika s 430 965 zaposlenih. Ostvarili su 424,4 milijarda kuna prihoda, a neto dobit iznosila je 14,3 milijarda kuna. U ukupnom broju poduzetnika Grad Zagreb sudjeluje s 83,8 %, a u ukupnom broju zaposlenih sudjeluje s 85,6 %. Značajnija poduzetnička aktivnost prisutna je još u Velikoj Gorici, Samoboru, Svetoj Nedelji i Zaprešiću.

Poduzetnici Grada Zagreba imaju dominantan udio u ukupnim rezultatima poslovanja poduzetnika Republike Hrvatske. Prema Registru godišnjih financijskih izvještaja Financijske agencije Republike Hrvatske u 2020. na području Grada Zagreba koncentrirano je 46 347 poduzetnika, odnosno 33,3 % od ukupnog broja poduzetnika u Republici Hrvatskoj s ukupno 369 080 zaposlenih. Iste godine ukupni prihodi poduzetnika Grada Zagreba iznose 369 milijarda kuna odnosno 49,6 % ukupnih prihoda poduzetnika u RH, dok su ukupni rashodi bili 353,7 milijarda kuna i činili 49,3 % ukupnih rashoda poduzetnika RH. Dobit razdoblja poduzetnika u Gradu Zagrebu iznosi 23,3 milijarda kuna i čini ukupno 50,8 % dobiti razdoblja poduzetnika u RH. Gubitak razdoblja poduzetnika Grada Zagreba iznosi 11,5 milijarda kuna, te čini udio od 46,2 % u gubitku razdoblja poduzetnika RH, a konsolidirana (neto) dobit iznosila je 11,9 milijarda kuna odnosno 56,7 % ukupnog neto financijskog rezultata Republike Hrvatske.

Prosječan broj zaposlenih po poduzetniku Grada Zagreba u 2020. godini iznosio je 8,0, u Urbanoj aglomeraciji Zagreb 7,8, dok je prosječan broj zaposlenih po poduzetniku Republike Hrvatske iznosio 6,8. Produktivnost rada mjerena iznosom prihoda po zaposlenom u UAZ-u u 2020. godini iznosila je 984.726,00 kn i za 20,3 % je veća od produktivnosti poduzetnika na razini RH (784.747,00 kn) iako je u odnosu na 2019. godinu zabilježen pad od 6,2 %. Produktivnost rada mjerena iznosom dobiti razdoblja po zaposlenom iznosila je 33.270,00 kn i također je iznad produktivnosti na razini RH (22.123,00 kn), uz pad od 30,7 % u odnosu na 2019. godinu. Najveća prosječna mjesečna neto plaća u 2020. godini kod poduzetnika u UAZ-u iznosila je 6.796,00 kuna i veća je za 12,1 % od prosječne obračunate mjesečne neto plaće zaposlenih kod poduzetnika na razini RH (5.971,00 kuna), a u odnosu na 2019. porasla ja za 3,6 %.

U Republici Hrvatskoj u 2019. godini zabilježen je nominalni pozitivan investicijski trend u novu dugotrajnu imovinu koji iznosi 15,2 %. Ostvarene investicije u novu dugotrajnu imovinu u Gradu Zagrebu u 2019. bile su veće za 19,7 % nego u prethodnoj godini. Prema statističkim podatcima za

Grad Zagreb u 2019. godini bruto investicije u dugotrajnu imovinu (prema sjedištu investitora) pretežno su se odnosile na investicije u građevinske objekte (49,93 %), zatim u postrojenja i opremu (30,1 %), transportnu imovinu (11 %) te intelektualnu imovinu (5,1 %).

Investicije po stanovniku u Zagrebačkoj i Krapinsko-zagorskoj županiji u razdoblju od 2013. do 2019. godine kontinuirano su ispod hrvatskog prosjeka, osim razdoblja od 2014. do 2015. godine kada je u Zagrebačkoj županiji zabilježen porast ulaganja po stanovniku iznad prosjeka RH.

Tablica 8. Ostvarene investicije po stanovniku u Gradu Zagrebu, Zagrebačkoj županiji, Krapinsko-zagorskoj županiji i RH, 2014. – 2019.

	Grad Zagreb	Zagrebačka županija	Krapinsko-zagorska županija	Ukupno	Prosj. ulaganje po st. za GZ, ZŽ i KZŽ	Ukupno RH
2014.	12.427.856	3.523.014	925.507	16.876.377	-	41.116.785
Ulaganja po stan.	15.731	11.092	6.964	-	11.262	9.596
2015.	12.039.745	3.773.308	959.383	16.772.436	-	41.819.927
Ulaganja po stan.	15.240	11.880	7.219	-	11.446	9.760
2016.	13.072.963	2.985.600	1.029.053	17.087.616	-	44.339.846
Ulaganja po stan.	16.548	9.400	7.744	-	11.231	10.348
2017.	12.725.469	2.622.481	894.264	16.242.214	-	46.670.798
Ulaganja po stan.	16.108	8.257	6.729	-	10.365	10.892
2018.	13.398.871	2.971.477	826.952	17.197.300	-	49.840.719
Ulaganja po stan.	16.960	9.356	6.223	-	10.846	11.632
2019.	16.036.235	3.113.658	1.069.920	20.219.813	-	57.411.447
Ulaganja po stan.	20.298	9.803	8.051	-	12.717	13.398

*iznosi ukupnih ulaganja u 1000 kn
Izvor: DZS, Statistička izvješća prema godinama 2014. – 2019.

Promatraju li se dostupni podaci, najviše se investiralo u Gradu Zagrebu i trend investicija je u porastu. U Zagrebačkoj županiji trend je relativno stabilan, kao i u Krapinsko-zagorskoj županiji koja ima najmanji obujam investicija. Stabilan trend osobito je važan pri projiciranju daljnjih trendova i korištenju dobivenih rezultata kako bi se dugoročni razvoj mogao planirati s većom sigurnošću.

Tablica 9. Ulaganja u novu dugotrajnu imovinu za UAZ u razdoblju od 2014. – 2019. godine

	UAZ	Indeks	Grad Zagreb	Indeks	Ukupno RH	Indeks	Udio GZ-a u UAZ-u %	Udio UAZ-a u RH %
2014.	19.986.784	-	18.417.643	-	35.185.000	-	92,1	56,8
2015.	20.488.067	102,5	18.559.935	100,8	38.445.000	109,3	90,6	53,3
2016.	13.090.550	63,9	9.749.147	52,5	25.225.962	65,6	74,5	51,9
2017.	11.780.206	90,0	10.396.927	106,6	23.722.668	94,0	88,3	49,7
2018.	12.837.975	109,0	11.396.613	109,6	24.288.000	102,4	88,8	52,9
2019.	15.765.171	122,8	14.280.616	125,3	27.529.000	113,3	90,6	51,9

*iznosi u 1000 kn; Izvor: Fina, Registar godišnjih financijskih izvještaja za razdoblje 2014. – 2019. g.

Prikupljeni podaci pokazuju visoke udjele investicija na području UAZ-a u ukupnim investicijama u RH, ponajprije zahvaljujući visokim vrijednostima koje ostvaruje Grad Zagreb. Kada se analizira struktura investicija prema veličini poduzetnika u Gradu Zagrebu, proizlazi kako su veliki investitori, a kojih je svega 2,5 % (112 poduzetnika), ostvarili čak 76,8 % vrijednosti investicija u 2018. godini. Na srednje se odnosilo 9,6 %, dok je udio investicija malih poduzetnika bio 7,3 %, a mikropoduzetnika 6,3 %.

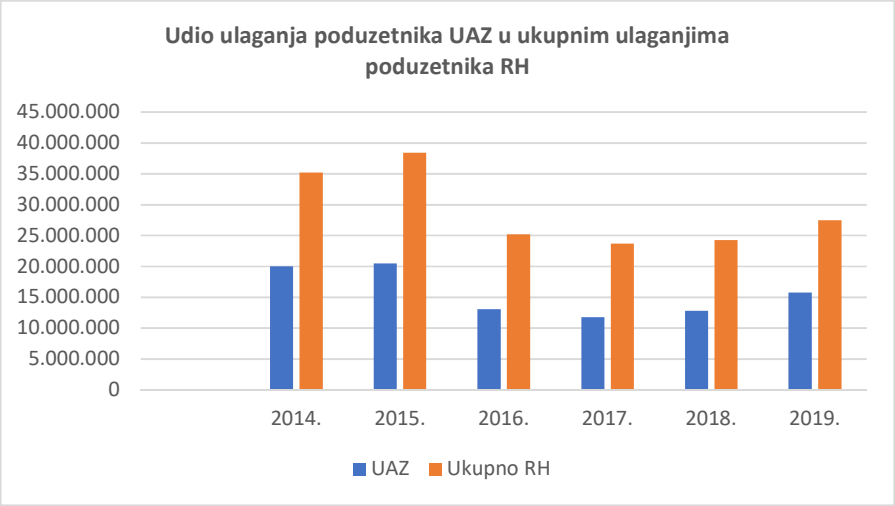

Prikaz 4. Udio ulaganja poduzetnika UAZ-a u ukupnim ulaganjima poduzetnika RH
Izvor: Fina, Registar godišnjih financijskih izvještaja za razdoblje 2014. – 2019. g.

Vrijednošću izvoza u iznosu od 4,33 milijarda eura u 2020. te uvoza od 11,2 milijarda eura, Grad Zagreb zauzima prvo mjesto u vanjskotrgovinskoj razmjeni Hrvatske i čini trećinu ukupnog robnog izvoza (29,1 %) te visokih 49 % u ukupnom robnom uvozu Hrvatske, međutim negativan saldo robne razmjene s inozemstvom u znatnoj mjeri doprinosi negativnom saldu robne razmjene na državnoj razini.

Na razini Urbane aglomeracije Zagreb izvoz je u 2019. godini povećan za 6,3 % u odnosu na prethodnu godinu, dok je uvoz porastao za 4,9 %. Trgovinski je saldo razmjene UAZ-a s inozemstvom negativan i 2019. godine iznosio je -27,7 mlrd. kuna. Godina 2020. pokazuje pad izvoza (5,2 %) i uvoza (8,9 %) u odnosu na 2019. godinu. U razdoblju od 2016. do 2020. godine, prema podacima FINA-e, vrijednosti uvoza veće su nego vrijednosti izvoza i pokrivenost uvoza izvozom iznosila je prosječno 73,9 %.

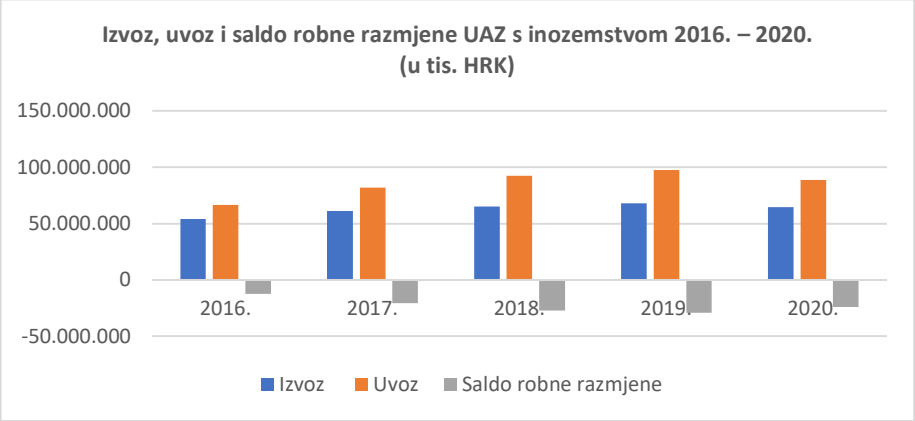

Prikaz 5. Izvoz, uvoz i saldo robne razmjene Urbane aglomeracije Zagreb s inozemstvom 2015. – 2020., u tis. HRK
Izvor: Fina, Rezultati poduzetnika na području UAZ-a 2015. – 2020.

Na području UAZ-a evidencija podataka o obrtništvu (broj obrtnika, broj zaposlenih u obrtu i djelatnosti) veoma je neujednačena, dok su za Grad Zagreb javno dostupni osnovni podaci o obrtništvu. U 2019. u Gradu Zagrebu bilo je 16 961 registriranih obrta, što je udio od 19,1 % u ukupnom broju registriranih obrta u Republici Hrvatskoj (88 640). U obrtima i slobodnim profesijama u Gradu Zagrebu 2020. godine bilo je zaposleno 30 015 osoba, što je 6,8 % od ukupne zaposlenosti Grada. Udio zaposlenih u obrtima i slobodnim profesijama Grada Zagreba u RH, prema posljednjim podacima za 2020. godinu, iznosio je 16,1 %. U strukturi zaposlenih u obrtu 2020. godine najviše je bilo zaposlenih u stručnim, znanstvenim i tehničkim djelatnostima (18,7 %), slijedi prerađivačka industrija (11,6 %), koja pokazuje pad u odnosu na prethodne godine, a potom ostale uslužne djelatnosti (11,9 %), trgovina (10,2 %) i ugostiteljstvo (8,5 %).

Promatrajući ukupnu zaposlenost, koja uključuje pravne osobe i obrtnike u Zagrebačkoj županiji, ona je 31. ožujka 2020. godine iznosila 93 538 osoba. Od toga broja 87,3 % čine zaposleni kod pravnih osoba, dok ostatak čine zaposleni u obrtima. Prema zaposlenosti kod pravnih osoba i u obrtima 2020. godine (isključujući poljoprivrednike) udio Zagrebačke županije u Hrvatskoj iznosio je 7,3 %. U razdoblju od 2008. do 2017. prisutan je trend pada broja obrtnika u Zagrebačkoj županiji, ali tijekom razdoblja od 2017. do 2021. godine dolazi do blagog povećanja broja obrtnika. Obrti su koncentrirani u gradovima i prednjače Samobor, Velika Gorica i Zaprešić. Na području Krapinsko-zagorske županije unutar obuhvata UAZ-a ističe se Grad Zabok, koji se nastavlja profilirati kao financijsko i administrativno središte s jakim i stabilnim poduzetnicima. Uzimajući u obzir neujednačene podatke na regionalnoj razini i razini jedinica lokalne samouprave, donošenje zaključaka je otežano. U pojedinim gradovima i općinama obrtništvo ima dugu tradiciju te je ulaganje u obrtničku infrastrukturu svakako jedno od važnijih mjera u pogledu razvoja.

U Urbanoj aglomeraciji Zagreb djeluju četiri županijske razvojne agencije: Razvojna agencija Zagrebačke županije, Poduzetnički centar Zagrebačke županije d.o.o., Zagorska razvojna agencija i (u Gradu Zagrebu) Razvojna agencija Zagreb za koordinaciju i poticanje regionalnog razvoja. Regionalne razvojne agencije, uz ostalo, imaju zadaću poticati gospodarski razvoj na području županija i promovirati županije kao povoljna područja za gospodarska ulaganja. Osim županijskih, osnovane su i dvije lokalne razvojne agencije: Razvojna agencija Grada Velika Gorica – VE-GO-RA i REGEA – Regionalna energetska agencija sjeverozapadne Hrvatske (registrirana kao Razvojna agencija određene djelatnosti).

U cijeloj Hrvatskoj ukupno je osam znanstveno-tehnoloških parkova, od kojih se jedan nalazi u Gradu Zagrebu (Tehnološki park Zagreb – TPZ). U UAZ-u prema podacima iz Registra postoji osam poduzetničkih centara. U Zagrebu ih djeluje šest: CEPOR, HKKKKI, Klaster – ZNAM!, PC Smarter, Plavi ured – Poduzetnički centar grada Zagreba i Poduzetnički centar Vizija j.d.o.o., a po jedan poduzetnički centar nalazi se u Velikoj Gorici (VG Poduzetnički centar d.o.o.) i Samoboru (Poduzetnički centar Samobor d.o.o.). U Samoboru je izgrađen Mali tehnopolis Samobor, otvoren u ljeto 2020. godine. Od ostalih poduzetničkih potpornih institucija devet poduzetničkih inkubatora, četiri inkubatora za nove tehnologije, dva centra kompetencija i tri poduzetnička akceleratora koncentrirani su u Gradu Zagrebu, dok je, prema podatcima Registra, u Zaboku smješten Poduzetnički akcelerator Zadruga ZEZ.

Tablica 10. Poduzetničke zone i potporne institucije u Urbanoj aglomeraciji Zagreb, stanje 8. 5. 2020.

Županija/Grad/ Općina	Slobodne zone	Znanstveno-tehn. parkovi	Poduzetničke zone	Poduzetnički inkubatori	Inkubatori za nove tehn.	Poduzetnički akceleratori	Poduzetnički centri	Razvojne agencije	Centri kompetencij
Zagreb	1	1	0	9	4	3	6	četiri županijske razvojne agencije jedna razvojna agencija određene djelatnosti	2
Samobor							1		
Velika Gorica							1	jedna lokalna	
Zabok			1			1			
Gornja Stubica			1						
Marija Bistrica			1						
Jakovlje			1						
Veliko Trgovišće			1						
Stubičke Toplice			2						
UKUPNO	1	1	8	9	4	4	8	5	2

Izvor: MGPO – Jedinstveni registar poduzetničke infrastrukture

Na području Zagrebačke županije u obuhvatu Urbane aglomeracije Zagreb trenutačno je prostornim planovima utvrđena 41 poslovna zona, na ukupnoj površini od 2278,24 hektara. Površina zona kreće se u rasponu od 1,5 do 350 hektara. Od toga su 22 aktivne zone, u kojima djeluje 182 poduzetnika s 10 110 zaposlenih, te 19 neaktivnih zona. Površinom je najveća zona u Zagrebačkoj županiji zona Jalševac u Jastrebarskom, površine od 354,30 ha, dok najviše zaposlenih (2000) ima Gospodarska zona Shopping city Zagreb u Gradu Zaprešiću. Zone koje prema izvješću Državnog ureda za reviziju iz 2014. nisu bile u funkciji 2013., Rugvica Sjever i Dragošićka u Rugvici, Vukovinsko polje u Velikoj Gorici i Radna zona Jug u Zaprešiću, sada su aktivne zone, a Trgovačka zona Rugvica, Puhovec – Dugo Selo, Radna zona Industrijska – Zaprešić i Parketara Kravarsko nove su aktivne zone.

Površinom je najveća zona u Krapinsko-zagorskoj županiji unutar obuhvata aglomeracije Poslovna zona Zabok površine od 170,62 ha, koja je istodobno zona s najviše poduzetnika i najviše zaposlenih.

Grad Zagreb osnovao je ZICER (Zagrebački inovacijski centar), koji kontinuirano proširuje infrastrukturne kapacitete za podršku razvoja tvrtki koje se bave razvojem visokih tehnologija te pruža mentorsku, edukacijsku, infrastrukturnu i financijsku podršku razvoju poduzetničkog ekosustava. U sklopu ZICER-a otvoren je Inkubator za visoke tehnologije, u kojemu je na više od 7300 m^2 poduzetnicima i *startup*-tvrtkama dostupan inkubator sa 118 modularnih jedinica (ureda),

poduzetnički akcelerator i šest suvremeno opremljenih tehnoloških centara koji će služiti za razvoj i testiranje proizvoda i usluga (Centar za razvoj sučelja, Centar za elektroniku, Centar za digitalnu forenziku, Centar za tehnologiju zaštite okoliša, Centar za 3D modeliranje i Centar za Internet of Things), kao i drvno-metalska radionica s CNC obradnim centrom. U okviru Programa poticanja razvoja obrta, malog i srednjeg poduzetništva u Gradu Zagrebu provodi se posebna mjera s ciljem pružanja potpore inovatorima koji razvijaju i promoviraju inovacije za poduzetničko korištenje.

U Poduzetničkom centru Krapinsko-zagorske županije djeluje Ured Svjetskoga investicijskog foruma poslovnih anđela (WBAF), koji okuplja „poslovne anđele“ s područja cijele Europske unije. Uredom upravlja Poduzetnički centar Krapinsko-zagorske županije d.o.o. Uspostavljanjem ureda Krapinsko-zagorska županija postala je dio svjetske financijske i poslovne mreže kojom se želi olakšati pristup kapitalu za poduzetnike početnike i poduzetnike u intenzivnoj fazi rasta. Centar za robotiku i nove tehnologije otvoren je krajem srpnja 2020. godine u sastavu Poslovno-tehnološkog inkubatora KZŽ-a, kao edukacijski centar za učenje temeljeno na radu u sektoru strojarstva, elektrotehnike i računalstva.

Poslovno okruženje

Razvojni izazovi:

- nizak udio financijskih i informacijskih djelatnosti na širem području aglomeracije kao posljedica koncentracije tih djelatnosti u Gradu Zagrebu
- nedovoljna privatna i javna ulaganja
- negativan saldo razmjene s inozemstvom
- administrativno opterećenje
- osjetljivost na negativna gospodarska kretanja
- slabljenje interesa mladih za obrtnička zanimanja
- izumiranje tradicionalnih i umjetničkih obrta
- iseljavanje mladih
- siva ekonomija i nelojalna konkurencija neregistriranih djelatnosti
- nedostatak savjetodavnih organizacija i instrumenata financiranja
- neuređenost i neopremljenost dijela planiranih poduzetničkih zona
- sustav obrazovanja i znanosti nedovoljno prilagođen vremenu i potrebama
- nedovoljna suradnja znanstveno-istraživačkih institucija i gospodarstva.

Razvojne potrebe i potencijali:

- poticajne mjere i druge potpore za poduzetništvo
- zamjena uvoza vlastitom proizvodnjom
- povezivanje poduzetnika preko klastera izvoznika
- smanjivanje administrativnih granica
- osiguravanje povoljnih tržišnih uvjeta u prvim godinama poslovanja
- stipendiranje učenika u obrtničkim zanimanjima
- jačanje potporne infrastrukture
- nastavak programa poticanja razvoja obrta, uz jednostavniji i brži pristup financiranju razvoja obrta
- provođenje poticajnih mjera za očuvanje tradicijskih i umjetničkih obrtničkih djelatnosti te za pojedine obrtničke djelatnosti radi osiguravanja izvornosti
- jačanje potporne infrastrukture (poslovne zone, poduzetnički i tehnološki centri, savjetodavne usluge)
- opremanje poduzetničkih zona za privlačenje investicija
- razvoj tehnološke infrastrukture za povezivanje poduzetnika s istraživačkim i razvojnim institucijama
- stipendiranje učenika u deficitarnim zanimanjima
- obrazovanje za poduzetništvo
- stvaranje atraktivnog okruženja za svjetski prepoznate inovatore
- potpora istraživanjima i inovacijama

- potpora društvenom poduzetništvu i „malim socijalnim inovacijama“.

5.2.4. Turizam i kultura

Grad Zagreb najvažnije je središte kontinentalnog turizma Hrvatske s povoljnim geografskim položajem. Duga tradicija u turizmu, cjelogodišnja i veoma raznovrsna ponuda brojnih sadržaja i događanja karakterističnih za metropolu čine bogatstvo turističke ponude Zagreba, koja se oslanja na kvalitetnu smještajnu i ugostiteljsku ponudu. Zagreb je grad raznovrsnog i bogatog kulturno-umjetničkog života. Tridesetak stalnih i povremenih kazališta i kazališnih scena, tridesetak muzeja, veći broj galerija te brojni kazališni, glazbeni i plesni festivali uvrštavaju Zagreb na listu gradova umjetnosti. Grad Zagreb snažno pridonosi razvoju turizma Republike Hrvatske kao prepoznatljiva receptivna turistička destinacija privlačeći brojne domaće i strane posjetitelje, a istovremeno predstavlja snažno emitivno žarište turističke potražnje, generirajući velik broj turista koji sudjeluju u domaćem turizmu.

U posljednjih deset godina Grad Zagreb proživljava intenzivan razvoj turizma vidljiv u proširivanju turističke ponude, porastu broja turista, povećanju broja smještajnih kapaciteta i marketingu. Prije pandemije bolesti COVID-19 bilježi se kontinuirani rast dolazaka i noćenja turista, a 2019. Zagreb je posjetilo rekordnih 1 454 019 turista, koji su ostvarili 2 638 962 noćenja. Tim je rezultatima Zagreb u komercijalnom smještaju zauzeo 1. mjesto u dolascima i 5. mjesto u noćenjima. Uzimajući u obzir broj komercijalnih noćenja prema broju stanovnika, u Zagrebu je u 2019. izmjeren intenzitet od tri noćenja po stanovniku, što je ujedno i prosjek država članica EU-27. Dolasci su u 2020. godini pali za 76,4 % (342 472 dolaska), a noćenja za 70,4 % (780 077 noćenja) u odnosu na 2019. godinu, dok je u 2021. godini ostvareno 85,4 % više dolazaka turista i 76,3 % više noćenja u odnosu na 2020. godinu, ali 56,3 % manje dolazaka i 47,9 % manje noćenja nego 2019. godine.

Zagrebačka županija, popularno zvana „zagrebački zeleni prsten“, područje je velikog bogatstva baštine i jedna od gospodarski najbrže rastućih domaćih regija, a zbog svoje bogate povijesti, tradicije, kulturne i prirodne baštine, bogatstva kulturnih i rekreacijskih sadržaja nudi autentični doživljaj životnih stilova. Županija razvija specifične grane turizma koje nisu sezonskog karaktera i, osim što multipliciraju turističke pokazatelje, značajno utječu na prihode poduzetnika i poljoprivrednika te stoga posebnu pozornost posvećuje zdravstvenom turizmu (npr. Specijalna bolnica *Naftalan* u Ivanić-Gradu), kupovnom turizmu (npr. zahvaljujući dvjema velikim investicijama u Rugvici), cikloturizmu koji se razvija diljem županije, kao i vjerskom turizmu u kraišćkom kraju za koji iz godine u godinu raste interes. U Zagrebačkoj županiji završena su dva projekta EU-a koji su obogatili turističku ponudu Zagrebačke županije: projekt izgradnje *Posjetiteljskog centra Sošice* i projekt *In cultura veritas*, a u provedbi je projekt *Greenway* koji se provodi s Gradom Zagrebom.

Kao Grad Zagreb, i Zagrebačka županija nastavlja višegodišnji trend rasta turističkih pokazatelja. Prema podacima eVisitora Zagrebačka županija u 2019. godini zabilježila je 139 720 turističkih dolazaka. Najposjećeniji su gradovi bili Velika Gorica, Samobor i Jastrebarsko, koje bilježi porast turističkih noćenja za 35 % velikim dijelom zahvaljujući novootvorenim hotelima. Turisti su najviše odsjedali u hotelima, objektima u domaćinstvu i kampovima, a čak 75 % ih je dolazilo individualno, a ostalih 25 % agencijski. U 2020. godini zbog posljedica pandemije broj dolazaka smanjen je za 69,8 % i broj noćenja za 63,5 % u odnosu na 2019. godinu, dok je u 2021. godini ostvareno 87,5 % više turističkih dolazaka i 49 % više noćenja u odnosu na 2020. godinu.

Planovi TZ-a Zagrebačke županije uključuju konkurentniji model upravljanja turizmom s naglaskom

na pozicioniranju i promociji destinacije Zagrebačke županije koji se temelji na integriranom identitetu područja i portfelju doživljaja, s uporištem u teritorijalnom kapitalu i regionalnim specifičnostima, kulturnoj baštini i tradiciji te lokalnom proizvodnom i uslužnom sustavu, kao i multisektorskom povezivanju (ponajprije sektora turizma s prehrambeno-prerađivačkim sektorom). Krapinsko-zagorska županija također svrstava razvoj turizma među prioritetne aktivnosti. Stvaranjem zajedničkih promotivnih materijala, u kojima su zastupljeni svi relevantni dionici s područja županije, i ujednačenom vizualnom komunikacijom ostvaruje se cilj predstavljanja županije kao jedinstvene turističke destinacije: regije aktivnog odmora i termalnih izvora s modernim vodenim parkovima i termama (Aquae Vivae, Terme Tuhelj, Terme Jezerčica, hotel Matija Gubec i dr.) te regije vrhunskih vina i gastronomskih delicija. Uspostavljen je klaster zdravstvenog turizma s ciljem ulaganja u zdravstveni turizam, planira se intenzivniji razvoj cikloturizma, a Srednja škola Zabok kao *Regionalni centar kompetentnosti u turizmu i ugostiteljstvu Zabok* nositelj je kvalitetnog strukovnog obrazovanja u turizmu i ugostiteljstvu. Krapinsko-zagorsku županiju u 2019. godini posjetilo je 176 610 turista, koji su ostvarili 373 149 noćenja. U 2020. godini dolazi do pada od 86 806 ili 49,09 % u dolascima te pada od 168 267 ili 45,06 % u noćenjima uslijed pandemije, dok je u 2021. godini osjetan porast dolaska turista i zabilježeno je povećanje od 48,29 % u odnosu na prethodnu godinu, odnosno 304 175 noćenja.

Što se tiče područja turističkih zajednica, najbolje rezultate ostvaruje TZ Biser Zagorja, a zatim TZ Srce Zagorja i TZ Stubičke Toplice. U strukturi smještajnih kapaciteta prema podacima za 2020. dominiraju hoteli s 35,70 % ukupnog broja kreveta, slijedi privatni smještaj s 33,71 % i kampovi s 13,88 %, dok su ostali oblici smještaja relativno ujednačeno zastupljeni.

Za razliku od prirodnih atrakcija i kulturno-povijesne baštine, na području Urbane aglomeracije Zagreb nedostatno je aktiviranje turističkih atrakcija kao što su suvremeno opremljeni kongresni centri, tematski i/ili zabavni parkovi, centri za posjetitelje, kvalitetno osmišljene tematske rute te slični sadržaji turističke ponude, bez kojih je iznimno teško uspostaviti međunarodnu prepoznatljivost, zatim centri cjelogodišnjeg planinskog i sportskog turizma, kvalitetne biciklističke staze s potrebnom infrastrukturom i drugi sadržaji nužni za produljivanje sezone uz kvalitetno i dugoročno održivo pozicioniranje na tržištu.

Posljednjih se godina javlja sve veća zabrinutost potaknuta negativnim učincima masovnog turizma, tj. njegovim utjecajem na banalizaciju, degradaciju i u konačnici devastaciju elemenata na kojima se temelji njegov razvoj. Kriza prouzročena pandemijom prilika je za oblikovanje novih strategija usmjerenih na održivi i pametni turizam.

Turizam

Razvojni izazovi:

- nedovoljno osmišljena zajednička turistička promocija na razini aglomeracije
- nedostatna turistička infrastruktura na prostoru aglomeracije
- negativni učinci masovnog turizma
- gubici turističkog sektora kao posljedica pandemije bolesti COVID-19.

Razvojne potrebe i potencijali:

- izgradnja turističkog brenda urbane aglomeracije
- zajednička i cjelovita promocija destinacije UAZ-a s naglaskom na korištenju pametnih rješenja
- suradnja javnog i privatnog sektora u razvoju turističke destinacije
- poticanje razvoja kulturno-turističkih proizvoda i programa
- razvoj i unapređivanje turističke infrastrukture
- promocija destinacija sadržaja
- podizanje kvalitete smještajnih kapaciteta

Turizam	
	▪ podizanje kapaciteta znanja i vještina u turizmu ▪ optimalno korištenje okolišnih resursa ▪ očuvanje kulturnog nasljeđa, tradicijske vrijednosti i autentičnosti destinacije ▪ uvođenje inovativnih tehnoloških rješenja.

Bogatstvo kulturne baštine jedna je od značajnih karakteristika područja aglomeracije. Povoljnost položaja, bogatstvo i raznolikost prirodne sredine obilježavala je područje trajnom privlačnošću i kontinuitetom naseljenosti od pretpovijesti do danas, ostavljajući brojna materijalna svjedočanstva.

Kulturna dobra upisana u Registar kulturnih dobara, preventivno zaštićena kulturna dobra, kao i dobra koja se štite mjerama prostornih planova, čine sustav posebno vrijednih i zaštićenih kulturnih dobara u cjelovitom sustavu zaštite prostora. Njihova gustoća i ravnomjerna zastupljenost govore u prilog vrijednoj povijesnoj komponenti područja. Unatoč zakonskoj i planskoj zaštiti mnoge tradicijske vrijednosti područja u dovoljnoj se mjeri ne prepoznaju i vrednuju te ne koriste kao značajni razvojni resurs. Posebno se to odnosi na relativno očuvane identitetski prepoznatljive kulturne krajolike. Uočen je problem očuvanja identiteta i tradicijskih vrijednosti promatranog područja kojem se ne pridaje dovoljno pozornosti, kao ni konceptu sustavnog očuvanja i unapređivanja ukupnih vrijednosti kao nositelja prepoznatljivosti. Isto tako, nedostatno je sustavno umreživanje kulturnih vrijednosti u ukupnom razvoju i očuvanju identiteta prostora.

Prema evidenciji Ministarstva kulture Republike Hrvatske, na području Urbane aglomeracije Zagreb u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske upisano je ukupno 1195 kulturnih dobara, od toga 884 nepokretna kulturna dobra, 292 pokretna kulturna dobra i 19 nematerijalnih kulturnih dobara.

Tablica 11. Zaštićena kulturna dobara na području Urbane aglomeracije Zagreb prema prostornoj pripadnosti županijama

VRSTA KULTURNOG DOBRA	GRAD ZAGREB	ZAGREBAČKA ŽUPANIJA	KRAPINSKO-ZAGORSKA ŽUPANIJA	UKUPNO
Nepokretno kulturno dobro	620	224	40	884
Pokretno kulturno dobro	286	5	1	292
Nematerijalno kulturno dobro	11	8	0	19
UKUPNO	917	237	41	1195

Izvor: Registar kulturnih dobara RH, https://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=6212 (17. 3. 2020.)

Uz navedeno, na području Urbane aglomeracije Zagreb upisano je ukupno 16 preventivno zaštićenih kulturnih dobara. Kulturna baština po svojoj je prirodi i materijalnoj strukturi iznimno osjetljiva i podložna propadanju, a njezino očuvanje i zaštita iziskuju znatna materijalna sredstva. U kontekstu navedenih problema nameće se potreba zaštite, ali i održivoga gospodarskog i društvenog korištenja kulturne baštine Urbane aglomeracije Zagreb. Gradovi na području Urbane aglomeracije Zagreb imaju instrumente kao što su spomenička renta, čija se sredstva koriste za kontinuiranu provedbu zaštite i obnove kulturnih dobara, ali ta su se sredstva pokazala nedovoljnim za postojeće potrebe i probleme.

Budući da je potres 22. ožujka 2020. najznačajnije pogodio upravo zaštićenu povijesnu jezgru Grada Zagreba, gdje su evidentirane i najveće štete, značajan izazov predstojećeg razdoblja predstavljat će obnova potresom oštećene kulturne baštine. Oštećenja kulturne baštine uslijed tog potresa, kao i potresa 28. i 29. prosinca 2020. s epicentrom na području Sisačko-moslavačke županije, prisutna su i u drugim dijelovima aglomeracije, posebno u sjeveroistočnom dijelu Grada Zagreba (u blizini epicentra

potresa 22. ožujka 2020.), kao i u JLS-ovima Krapinsko-zagorske županije i Zagrebačke županije koje su dio aglomeracije.

Kulturna baština	
Razvojni izazovi:	Razvojne potrebe i potencijali:
▪ nedovoljna financijska sredstva za sustavnu obnovu kulturne baštine ▪ nedostatak kreativnih i održivih koncepata stavljanja kulturne baštine u funkciju ▪ neprimjeren odnos privatnih i institucionalnih dionika prema kulturnoj baštini (devastacija, neodržavanje i sl.) ▪ nejasni i neriješeni imovinsko-pravni aspekti kulturne baštine ▪ velik broj objekata kulturne baštine oštećen u potresima 22. ožujka 2020. i 28. i 29. prosinca 2020.	▪ jačanje kapaciteta sustava zaštite kulturnih dobara i svih dionika značajnih za procese obnove ▪ uređivanje kulturnih dobara s ciljem integriranog razvoja turizma i povećanja zapošljavanja ▪ razvoj i promicanje kulturne baštine ulaganjem u edukacijsko-interpretacijske centre ▪ strategijsko umreživanje i zajednička prezentacija kulturnih vrijednosti kao nositelja prepoznatljivosti prostora Urbane aglomeracije Zagreb ▪ popularizacija kulturnih vrijednosti „zagrebačke regije“ i obrazovanje građana o njima ▪ obnova potresom oštećenih objekata kulturne baštine.

Značaj kreativnih i kulturnih industrija potvrđuje i kako se na razini politika EU-a prepoznaju kao jedan od pokretača društvene i teritorijalne kohezije, kreativnosti i inovacija, s pozitivnim učincima prelijevanja na ostatak ekonomije i društva u cjelini. Kulturne i kreativne industrije nedovoljno su obuhvaćene razvojnim planovima, bez shvaćanja njihovih kapaciteta za stvaranje novih identitetskih vrijednosti grada, kao i bez prepoznavanja gospodarskog učinka koji mogu imati.

Grad Zagreb centar je kulturnih i kreativnih industrija Hrvatske, a kulturni i kreativni sektor prepoznaje kao vlastiti potencijal i snagu. U strateškom usmjeravanju razvoja urbanog područja preko kulturne i kreativne industrije posebnu ulogu ima prenamjena industrijske arhitekture u višenamjenske prostore uz koje se mogu vezati i kreativne ili kulturne industrije. Primjer je takva načina razmišljanja projekt *re-GENERATOR* čiji je nositelj Grad Zabok, a kojim se rekonstruira industrijski pogon ukupne neto korisne površine 2268,90 m^2 u moderan centar urbane kulture.

Prikaz 6. Projekt *re-GENERATOR*, Grad Zabok; arhitektonsko rješenje MVA – Mikelić Vreš Arhitekti d.o.o.
Izvor: Grad Zabok

Kulturne i kreativne industrije

Razvojni izazovi:

- nedovoljna obuhvaćenost kulturnih i kreativnih industrija razvojnim planovima i javnim politikama
- stihijski i fragmentiran razvoj kulturnih i kreativnih industrija, bez doticaja s javnom upravom
- nedovoljno ulaganje u sustavnu proizvodnju suvremenih (lokalnih) kulturnih proizvoda, kao ni u promociju i izvoz postojećih kulturnih proizvoda
- napušteni prostori i objekti.

Razvojne potrebe i potencijali:

- identificiranje i istraživanje udjela kulturnih i kreativnih industrija u gospodarstvu UAZ-a
- uvođenje kulturnih i kreativnih industrija u lokalne javne politike
- kreiranje kulturnih mapa i online baza podataka na razini UAZ-a (izložbe, festivali, kulturni prostori)
- urbana regeneracija napuštenih prostora integracijom kreativnih industrija
- poticanje inovacija kreativnih industrija
- integracija kulturnih i kreativnih industrija u sve elemente razvoja (poduzetništvo, turizam, industrija, obrazovanje, urbanizam i dr.).

5.3. Urbano okruženje

5.3.1. Kvaliteta urbanoga okoliša, izloženost ekološkim rizicima i klimatskim opasnostima

Nagnuti tereni na području aglomeracije Zagreb izloženi su eroziji tla vodom različitog intenziteta ovisno o količini i intenzitetu oborina i svojstvima tla. Posljedica erozije tla s padina nije samo nepovratni gubitak tla nego i onečišćenje vode. Jedan je od oblika incidenata i pojava klizišta na terenima koji su prije početka građevinskih zahvata bili u stanju labilne ravnoteže ili čak predstavljaju

i aktivna klizišta. Na području aglomeracije to je posebno podsljemenska zona, zatim područja Vukomeričkih gorica, Žumberačka gora, Samoborsko gorje i pobrđa Hrvatskog zagorja.

Procjenjuje se da je područje Urbane aglomeracije Zagreb ugroženo poplavama koje bi imale katastrofalne posljedice za stanovništvo, materijalna dobra i okoliš. Sustav obrane od poplave srednjeg Posavlja predstavlja niz postojećih i planiranih građevina i zahvata kojima se nastoji osigurati razina zaštite gradova i naselja, gospodarskih objekata, zaštita prirode, športa i rekreacije te uvjeti za stabilnu poljoprivrednu proizvodnju. Od velikih voda Save primjereno je zaštićen samo grad Zagreb od Podsusedskog mosta do Mičevečkog mosta u duljini 20 km, koji ima stupanj osiguranja od poplava 99,9 %, tj. branjen je od tisućugodišnjih velikih voda. Ostala područja uz Savu uglavnom su nedovoljno zaštićena. Uzvodno od Zagreba, prema slovenskoj granici, obrambeni nasipi izgrađeni su na samoborskom području, dok su niski dijelovi širega zaprešićkog područja ugroženi poplavama. Nizvodno od Zagreba, na cjelokupnom području Zagrebačke županije, veći dio područja uz Savu ima nižu razinu sigurnosti od potrebne jer je zaštitni sustav srednjeg Posavlja nedovršen, a postojeći obrambeni nasipi na mnogim su mjestima nedovoljno visoki za zaštitu od ekstremnih velikih voda koje se javljaju u posljednje vrijeme.

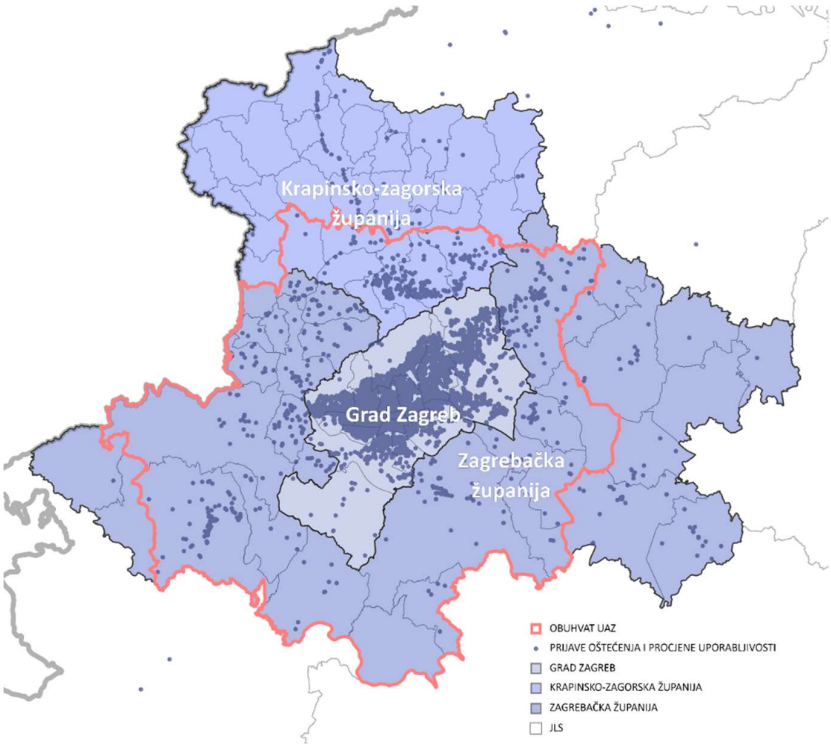

Prikaz 7. Potres 22. ožujka 2020. – prostorni razmještaj prijava oštećenja u Urbanoj aglomeraciji Zagreb
Izvor: UHS, HCPI, GDi Gisdata; obrada GUSPRG

Područje Grada Zagreba zajedno sa Zagrebačkom i Krapinsko-zagorskom županijom predstavlja zonu pojačane seizmičke aktivnosti, koja je posljedica intenzivnih tektonskih pokreta (sjecišta različitih smjerova reljefnih cjelina) i iznosi VII – IX stupnjeva Mercalli-Cancani-Siebergove (MCS) ljestvice. Uz jake potrese redovito se javlja i mnoštvo naknadnih slabijih potresa, što dokazuje razoran potres koji je 22. ožujka 2020. godine u 6:24 sata pogodio Grad Zagreb i okolicu.

Posljednjih godina na području Urbane aglomeracije Zagreb primjećuju se promjene koje se objašnjavaju globalnim zatopljenjem. Urbana područja posebno su izložena utjecaju klimatskih promjena (toplinski valovi, ekstremne oborinske vode, bujice). Za postaju Zagreb-Grič srednja godišnja temperatura zraka za 2019. iznosi 14,2 °C, stoga je 2019. najtoplija godina ove postaje od početka meteoroloških motrenja 1862. godine. Osvješćuje se kako kombinacija razvoja i globalnog zagrijavanja

uzrokuje više temperature u gradu. Kao primjer se može uzeti i Zabok u kojem uslijed klimatskih promjena i učestalih kiša posljednjih godina, a dijelom i kao posljedica izgradnje ceste Zabok – Začretje i brze ceste Mokrice – Bračak, dolazi do čestog plavljenja dijelova uz rijeke Krapine, Krapinice i Horvatske. Tijekom 2013. i 2014. godine zabilježena su tri uzastopna izlijevanja rijeka. Tijekom cijele godine postoji mogućnost pojave magle, i to isključivo u jutarnjim i večernjim razdobljima dana u ljetnoj sezoni godine, odnosno tijekom cijelog dana u zimskom razdoblju. U Mariji Bistrici sve su češća intenzivna olujna nevremena koja karakterizira jak vjetar praćen tučom ili kišom.

Tablica 12. Kvalitativna procjena rizika klimatskih promjena u Gradu Zagrebu, prema izvještajnom obrascu Sporazuma gradonačelnika za klimu i energiju

Vrsta klimatskih ekstrema	Trenutačni rizici	Predviđeni rizici		
	Razina trenutačnog rizika	Očekivana promjena intenziteta	Očekivana promjena učestalosti	Razdoblje
Ekstremna vrućina	Visoka	Povećanje	Povećanje	Trenutačni rizik
Ekstremna hladnoća	Visoka	Povećanje	Povećanje	Trenutačni rizik
Ekstremna vlažnost zraka	Umjerena	Povećanje	Povećanje	Trenutačni rizik
Poplave	Niska	Povećanje	Povećanje	Rizik u dugoročnom razoblju
Promjena razine more	Nema rizika	Bez promjene	Bez promjene	Nema rizika
Suše	Visoka	Povećanje	Povećanje	Trenutačni rizik
Oluje	Visoka	Povećanje	Povećanje	Trenutačni rizik
Klizišta	Visoka	Povećanje	Povećanje	Trenutačni rizik
Šumski požari	Niska	Povećanje	Bez promjene	Trenutačni rizik

Izvor: Akcijski plan energetski održivog razvitka i prilagodbe klimatskim promjenama Grada Zagreba, 2019.

Prirodni rizici i utjecaji klimatskih promjena

Razvojni izazovi:

- opasnost od klizišta i erozije tla u dijelovima aglomeracije
- opasnost od poplava u dijelovima aglomeracije
- gradnja na nestabilnim padinama i potencijalna aktivacija klizišta
- nepostojanje cjelovitog registra klizišta koji bi se kontinuirano ažurirao, što bi olakšalo izdavanje raznih dozvola i planiranje prostora
- nepostojanje baze podataka o građevinama (nepoznate karakteristike stambenog fonda, nepostojanje klasifikacija konstrukcija prema otpornosti na potres)
- klimatske promjene dodatno povećavaju varijabilnost u vodnom ciklusu i rezultiraju ekstremnim vremenskim pojavama
- nedostatak znanja za planiranje mjera prilagodbe klimatskim promjenama u svim sektorima.

Razvojne potrebe i potencijali:

- razvoj sustava za obranu od poplava
- saniranje nestabilnih padina u skladu s inženjersko-geološkim podlogama
- stvaranje registra klizišta
- sustavna ulaganja u ljude, instrumente, istraživanja i baze podataka vezane uz prirodne rizike
- ulaganja u infrastrukturu i konstrukcijsku obnovu zgrada
- doneseni programi zaštite zraka, ozonskog sloja, ublažavanja klimatskih promjena i prilagodbe klimatskim promjenama za županije sastavnice UAZ-a
- smanjivanje emisije CO_2 u svim sektorima
- korištenje obnovljivih izvora energije i ekološki prihvatljivih goriva
- primjena novih tehnologija u sustavu upravljanja energijom

Prirodni rizici i utjecaji klimatskih promjena	
	▪ pretvaranje urbanih četvrti u ekološki održiva područja ▪ poticanje razvoja zelene infrastrukture i implementacije rješenja utemeljenih na prirodi (NBS) ▪ povećavanje udjela korištenja javnog prijevoza i aktivnih oblika kretanja ▪ kontinuirano obrazovanje građana, podizanje svijesti javnosti i donositelja odluka o važnosti mjera prilagodbe klimatskim promjenama.

Sustavno mjerenje i praćenje kvalitete zraka na području Grada Zagreba kontinuirano se provodi od 1963. na ukupno 15 uspostavljenih mjernih postaja.

Prema rezultatima praćenja kvalitete zraka na mjernim postajama gradske i državne mreže zrak je II. kategorije kvalitete sagledavajući razinu NO_2, PM_{10} i $PM_{2.5}$, BaP u PM_{10} i O_3, dok je za SO_2, CO, benzen, crni ugljik, metale Pb, Cd, As, Ni, Mn, Cu, Zn i Fe u česticama PM_{10}, ukupnu taložnu tvar i metale Pb, Cd, As, Ni i Tl zrak I. kategorije kvalitete. Takav trend kategorizacije utvrđen je višegodišnjim praćenjem kvalitete zraka, međutim prisutnost pojedinog prekoračenja svake je godine varijabilna jer ovisi o različitim čimbenicima i doprinosima glavnih izvora emisija.

Ukupnoj emisiji NO_2 najviše pridonosi cestovni promet sa 60,56 %. U ukupnoj emisiji Pm_{10} mala ložišta doprinose s 89,76 %, dok u ukupnoj emisiji $PM_{2.5}$ njihov doprinos iznosi 92,7 %. Pritom se gotovo sva emisija čestica iz malih ložišta odnosi na emisiju pri upotrebi drva za ogrjev. Ukupnoj emisiji PM_{10} cestovni promet doprinosi s 8,4 %. U ukupnoj emisiji $PM_{2,5}$ doprinos cestovnog prometa iznosi 7,2 %. Emisije od izgaranja goriva daju doprinos od 5,4 %, a emisije zbog trošenja guma i kočnica doprinos od 1,8 %. Druga kategorija kvalitete zraka prema PM_{10} većim je dijelom posljedica prekoračenja GV-a za dnevne koncentracije na čitavom gradskom području kojem je izloženo 37 % stanovnika, a manjim je dijelom posljedica prekoračenja GV-a godišnje koncentracije PM_{10} kojemu je izloženo 1 % stanovnika. Do prekoračenja GV-a dolazi uslijed izgaranja ogrjevnog goriva u malim kućnim ložištima tijekom sezone grijanja i tijekom izgaranja motornih goriva, trošenja guma i kočnica vozila ili abrazije cestovnih površina. U Gradu Zagrebu u pravilu nisu zabilježena prekoračenja visokih satnih koncentracija NO_2 u zraku većih od granične vrijednosti (200 $\mu g/m^3$) te se ne prati trend prekoračenja.

Na međugodišnje varijabilnosti kretanja koncentracija čestica na području grada utječu geografski (topografski) i klimatski čimbenici na području RH i Europe. Doprinos prekograničnog transporta onečišćenja zraka česticama veći je od 10 $\mu g/m^3$ na godišnjoj razini. Prekogranični utjecaj ima izraziti godišnji hod, stoga u zimskim mjesecima može imati značajnu ulogu u prekoračenju GV-a dnevnih koncentracija PM_{10}. U ljetnim je mjesecima potencijalni uzrok povišenih epizodnih stanja daljinski transport saharske prašine na područje Europe.

Mala ložišta doprinose ukupnoj emisiji BaP s čak 99,0 %. Najveći doprinos od 88,26 % imaju mala kućna ložišta koja se koriste drvima kao ogrjevom. Zatim slijedi doprinos sektora usluga od 10,76 %, pri čemu se izdvaja utjecaj ložišta koja se koriste ekstralakim loživim uljem.

Onečišćenje zraka prizemnim ozonom globalni je problem, prisutan na području RH i Europe. U Gradu Zagrebu lokalizirano je na pojedina gradska područja. Posljedica je prekograničnog transporta ozona i njegovih emisija do kojih dolazi uslijed fotokemijskih reakcija između prekursora ozona u za to povoljnim uvjetima, odnosno prisustnosti sunčeve svjetlosti, posebice u ljetnim mjesecima kada je

insolacija najjača. Pri dugotrajnim vrućinama moguća su epizodna stanja prekoračenja ciljnih vrijednosti (CV) za O_3, kao i pojave prekoračenja praga obavješćivanja i praga upozorenja.

Trend onečišćenja na području Zagreba postojeći je trend i u drugim europskim urbanim sredinama, kojima je obilježje intenzivna aktivnost prometnog, energetskog i industrijskog sektora. Prisutnost je pojedinog onečišćenja varijabilna jer ovisi o različitim doprinosima izvora emisija, regionalnom pozadinskom onečišćenju, prekograničnom transportu iz susjednih država i Europe te drugim geografskim, topografskim, društveno-ekonomskim i klimatološkim čimbenicima. Antropogeni utjecaj na mikroklimu kao posljedica urbanizacije ogleda se postojanjem „toplinske kape“ nad gradom i modificiranjem strujanja zraka, koje je ovisno o geometriji gradskih ulica i zgrada.

Zagrebačku županiju karakteriziraju relativno male količine emisija onečišćujućih tvari u zraku. Prostor županije pretežito je ruralan s velikim udjelom zelenih površina, kao što su poljoprivredne površine i šumske zajednice. Ocjena kvalitete zraka pokazala je da najveći doprinos emisija dolazi iz sektora opće potrošnje (71 %), zatim iz prometnog sektora (27 %) te industrije (2 %). U ukupnim emisijama iz sektora opće potrošnje odskaču emisije ugljičnog monoksida (65 %) kao posljedica korištenja biomase u kućanstvima. Emisije NMHOS (10 %), NO_x (10 %) i PM_{10} (13 %) ujednačene su, dok najmanji doprinos ukupnim emisijama daju emisije sumpornih oksida (2 %). U industrijskom sektoru oko 35 % emisija otpada na emisije ugljikova monoksida, zatim slijede emisije lakohlapivih nemetanskih organskih spojeva s udjelom od 24 %. Veći udio u ukupnim emisijama još zauzimaju emisije dušikovih spojeva, izražene kao dušikovi oksidi s udjelom od 22 %, dok je udio emisija sumpornih spojeva oko 12 % i lebdećih čestica (PM_{10}) oko 7 %. Emisije fluorovodika i benzena zajedno čine 0,03 % ukupnih emisija i mogu se smatrati zanemarivima. Kvaliteta zraka, koja je ocijenjena na temelju matematičkog modeliranja, pokazuje kako na osnovu promatranih emisija na razini godine ne dolazi do prekoračenja graničnih i ciljnih vrijednosti, osim ozona za koji nije moguće dati matematičku procjenu emisijskih koncentracija u zraku.

Kvaliteta zraka na području Krapinsko-zagorske županije za sada nije značajnije ugrožena. Na području Krapinsko-zagorske županije praćenje kvalitete zraka provodi se na mjernoj postaji državne mreže za praćenje kvalitete zraka AMP Desinić (ruralna pozadinska mjerna postaja). Prema godišnjem izvješću o praćenju kvalitete zraka na području RH za 2015. g., koje izrađuje Hrvatska agencija za okoliš i prirodu, zrak je bio I. kategorije sagledavajući razine Pm_{10} ,$Pm_{2,5}$ i NO_2 te II. kategorije uzimajući u obzir O_3. Na području županije najveći su nepokretni točkasti izvori industrijska postrojenja te emisije iz kućnih ložišta koja se koriste drvom, ugljenom i loživim uljem kao gorivima. Najveći su nepokretni difuzni izvori benzinske postaje, uređaji za pročišćivanje otpadnih voda gradova i općina, odlagališta otpada, poljoprivredne površine i sl. Najznačajniji je pokretni izvor zagađenja zraka promet jer su zastupljeni tipični plinovi koji nastaju izgaranjem goriva u motorima s unutrašnjim izgaranjem.

U Urbanoj aglomeraciji Zagreb značajan utjecaj na kvalitetu zraka ima Grad Zagreb kao veliko urbano središte s pokretnim i nepokretnim izvorima onečišćenja. Unatoč tome, kvaliteta zraka na području Urbane aglomeracije Zagreb relativno je dobra jer je prostor Urbane aglomeracije Zagreb pretežito ruralan, s velikim udjelom površina pokrivenih šumama i poljoprivrednih površina.

Najopterećeniji je vodotok na području Urbane aglomeracije Zagreb rijeka Sava, koja između ostalih prima i otpadne vode najvećeg zagađivača – Grada Zagreba. Druge tekućice koje prolaze blizu naselja preopterećene su ispustima netretiranih otpadnih voda (rijeka Lonja). Potoci na području Grada Zagreba, od izvora do prvih naselja, svrstani su u I. kategoriju, a nizvodnije u II. kategoriju. Iznimka je kanal Črnec koji je svrstan u III. kategoriju jer se nalazi na direktnom ispustu otpadnih voda iz gospodarske zone Sesvetskog Kraljevca. Vrlo visoke vrijednosti koncentracije BPK5, amonijaka, nitrata i ukupnog fosfora dobivene su na potoku Gorjaku, u čijoj se blizini nalaze pogoni tvrtki Pliva d.d. i Kvasac d.o.o. U ispitivanim stajaćicama (šljunčara Rakitje i jezera Bundek, Savica i Maksimirska jezera)

povišene su vrijednosti prema mikrobiološkim pokazateljima i hranjivim tvarima, a povećani su i određeni drugi pokazatelji u odnosu na propisane vrijednosti.

Podzemne vode zagrebačkog vodonosnika predstavljaju bitne rezerve vode Hrvatske i stoga se trebaju posebno čuvati. Prirodna je ranjivost zagrebačkog vodonosnika velika, ali prijetnja su i veliki onečišćivači (od slovenske granice do Siska). Uzročnici su potencijalnih onečišćenja podzemnih voda divlja odlagališta i šljunčare na vodozaštitnim i osjetljivim područjima, vodopropusna kanalizacija, industrijski pogoni, obrtničke radionice i skladišta locirani unutar zona sanitarne zaštite, te poljoprivredna djelatnost u kojoj se koriste lako ispirljivi herbicidi.

Nedostatno je sustavno praćenje kvalitete tla. Zbog izražene konkurencije različitih korisnika (širenje urbanih područja, izgradnja infrastrukture, poslovne zone, eksploatacija mineralnih sirovina) najvrednija su poljoprivredna tla istodobno i najugroženija.

Kvaliteta zraka, voda i tla

Razvojni izazovi:

- nedovoljan broj mjernih postaja za mjerenje i praćenje kvalitete zraka
- prometni sektor kao značajan izvor onečišćenja
- nedovoljna plinofikacija općina i gradova
- rijeka Sava kao zagađenjem najopterećeniji vodotok
- ranjivost zagrebačkog vodonosnika.

Razvojne potrebe i potencijali:

- sustavno mjerenje i praćenje kvalitete zraka, voda i tla
- promocija korištenja ekološki prihvatljivih oblika prijevoza (električna vozila, bicikli, vozila visoke ekološke norme)
- daljnja izgradnja plinske mreže
- poticanje modernizacije kućnih ložišta i kotlovnica i ugradnje sustava obnovljivih izvora energije u objektima fizičkih i pravnih osoba i sl.
- proširivanje mreže odvodnje i izgradnja pročišćivača otpadnih voda.

Uzevši u obzir raznovrsnost prirodnih cjelina aglomeracije, područje predstavlja relativno bogato područje biološke raznolikosti. Nalazimo floru, faunu i staništa tipična za južnije dijelove srednje Europe. Novija istraživanja provedena u Gradu Zagrebu zabilježila su regionalni nestanak oko sedam vrsta staništa, uglavnom uz rijeku Savu poslije njezina kanaliziranja. Postupno nestaju autohtone vrste, a staništa se osiromašuju gradnjom i prekomjernim iskorištavanjem prirodnih resursa, a zabilježena je i sve veća pojava stranih vrsta koje se udomaćuju naročito u urbanim, suburbanim, ali i ruralnim sredinama. Takav je proces očekivano najbrži u središnjim, a sporiji u rubnim dijelovima aglomeracije, gdje još uvijek ima dobro očuvanih prirodnih staništa i u Hrvatskoj i Europi ugroženih vrsta. Značajni krajobrazi i posebni rezervati šumske vegetacije kojima gospodare Hrvatske šume u zadovoljavajućem su stanju. Ponegdje su ugroženi nezakonitom izgradnjom vikendaških objekata. Ekološki važna područja često su ugrožena antropogenim utjecajem (divlji deponiji, urbanizacija, otpadne vode i sl.).

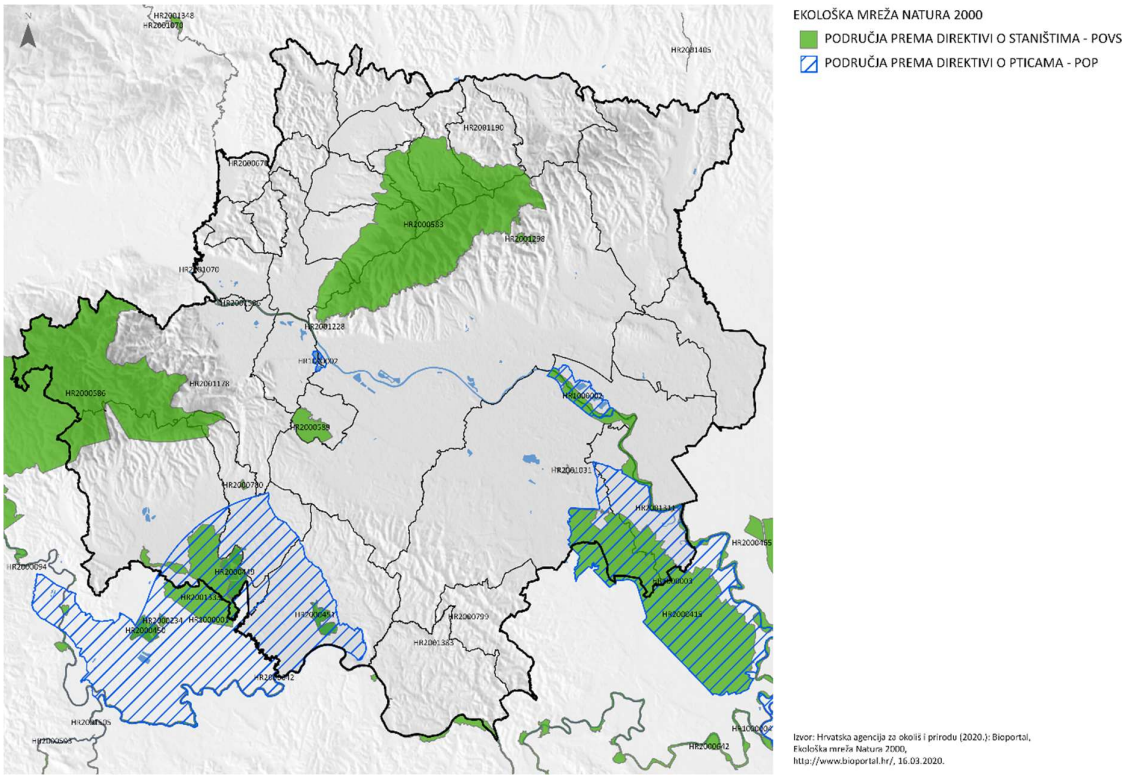

Prikaz 8. Ekološka mreža na području Urbane aglomeracije Zagreb
Izvor: http://www.bioportal.hr/ (16. 3. 2020.), obrada GUSPRG

Velik dio prirodne baštine štiti se dodjeljivanjem odgovarajuće kategorije zaštite – park prirode, park šume, spomenik prirode itd. Parkovi prirode zauzimaju oko 31 200 ha, odnosno 11 % površine urbane aglomeracije. Prostrana su prirodna ili dijelom kultivirana područja s ekološkim obilježjima međunarodne i nacionalne važnosti parkovi prirode *Medvednica* i *Žumberak – Samoborsko gorje*. Park prirode *Medvednica* ukupne površine 17 938 ha predstavlja područje značajne biološke vrijednosti, sa zaštićenih osam šumskih rezervata. Park prirode *Žumberak – Samoborsko gorje* ukupne površine 33 300 ha ulazi samo dijelom u obuhvat Urbane aglomeracije Zagreb (13 250 ha), a okarakteriziran je očuvanom prirodom, šumama, potocima, slapovima, pašnjacima, tradicionalnim seoskim imanjima i dr. Na području aglomeracije nalaze se dvije park-šume (Tepec-Palačnik-Stražnika i Okić-grad-okolica), koje zauzimaju površinu od 356,75 ha. Značajni krajobrazi zauzimaju površinu od 5155,50 ha, posebni rezervati 2320,34 ha, a spomenici parkovne arhitekture 306,63 ha.

Sva zaštićena područja relativno su dobro očuvana na većini prostora s tendencijom poboljšanja. Oslanjajući se na tradiciju zaštite prirode, mreža zaštićenih dijelova prirode kontinuirano se širi te se prepoznaje vrijednost i potencijal očuvanih, ali i ugroženih prirodnih staništa.

Parkovima prirode *Medvednica* i *Žumberak – Samoborsko gorje*upravljaju javne ustanove kojima je osnivač Republika Hrvatska. Administrativno upravljanje prirodnom baštinom, izuzev nacionalne razine odvija se na regionalnoj razini. Županije i Grad Zagreb upravljaju svojom prirodnom baštinom putem za to zaduženih javnih ustanova osnovanih u skladu s nacionalnom legislativom: Javna ustanova Maksimir za upravljanje zaštićenim područjima Grada Zagreba, Javna ustanova Zeleni prsten Zagrebačke županije i Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima Krapinsko-zagorske županije.

Osim zaštite na regionalnoj razini putem javnih ustanova, ujedno se i prostorno-planskom dokumentacijom evidentira i predlaže za zaštitu niz lokaliteta prirodne baštine, međutim njihova zaštita u praksi nije dovoljno učinkovita. Velik broj manjih točkastih pojedinačnih lokaliteta iznimnih prirodnih vrijednosti prisutan je ravnomjerno na području cijele regije. Nameće se potreba osjetljivog planiranja budućih promjena, ali i sustavnog strategijskog umreživanja navedenih vrijednosti, koje trebaju biti bolje prepoznate i iskorištene u ukupnom razvoju i očuvanju identiteta prostora. U dosadašnjim istraživanjima uočena je nedovoljna valorizacija i iskorištavanje prirodnih potencijala regije za razvoj turizma, a ističe se ugroženost ekološki značajnih područja (divlji deponiji, urbanizacija, otpadne vode itd.).

Prirodne vrijednosti i biološka raznolikost, ekološka mreža RH	
Razvojni izazovi:	Razvojne potrebe i potencijali:
▪ ugroženost prirodnih vrijednosti (divlji deponiji, urbanizacija, otpadne vode, nelegalna gradnja vikendaških objekata, sječa, prirodne nepogode i sl.) ▪ nedovoljna valorizacija i korištenje prirodne baštine kao razvojnog resursa ▪ nedostatak cjelovite slike biološke raznolikosti ▪ neučinkovitost zaštite prirodne baštine u praksi.	▪ prostrana prirodna i dijelom kultivirana područja ▪ relativno dobra očuvanost zaštićenih područja ▪ sustavna inventarizacija biološke i krajobrazne raznolikosti ▪ širenje mreže zaštićenih područja i njihovo povezivanje ▪ popularizacija i edukacija o zaštićenim i drugim posebno vrijednim područjima prirode ▪ sanacija ekološki ugroženih područja ▪ izrada suvremenih dokumenata upravljanja zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže *Natura 2000* ▪ održivo korištenje prirodnih potencijala za razvoj turizma i unapređivanje kvalitete života stanovnika aglomeracije (posjećivanje, edukacija, sport, rekreacija i dr.).

Zelena infrastruktura osigurava bolju kvalitetu života i dobrobit ljudi, podupire bioraznolikost i njezinu pokretljivost među staništima, štiti od klimatskih promjena i ekoloških katastrofa te, što je osobito važno, podupire integrirani, multifunkcionalni i multidisciplinarni pristup razvoju koji omogućuje da se limitirani prostor koristi na najučinkovitiji i dosljedan način. Potencijalne su sastavnice zelene infrastrukture na području aglomeracije zaštićena područja i područja ekološke mreže *Natura 2000* kao jezgra i osnova zelene infrastrukture, te zdravi ekosustavi visoke prirodne vrijednosti izvan zaštićenih područja, parkovi i šume u urbanom prostoru, npr. park-šume grada Zagreba, prirodni krajobrazi kao što su mali vodotoci, male šume, šikare, živice, obnovljeni dijelovi staništa, umjetno izgrađeni oblici kao što zeleni prolazi ili prijelazi dizajnirani tako da mogu pomoći pri mobilnosti vrsta, višenamjenske zone u kojima se zemljište koristi kao pomoć u obnovi i održavanju zdravih i biološki raznolikih ekosustava, područja u koja su implementirane mjere koje podižu opću kvalitetu okoliša, prateći građevinski zahvati koji odgovaraju zelenoj gradnji i energetskoj učinkovitosti – ekološki građevni materijali, značajke za prilagodbu klimatskim promjenama kao što su močvarna i poplavna područja za zaštitu od poplava, čuvanje vode i unos CO_2 i druge sastavnice koje će se utvrditi detaljnijim analizama.

Uključivanje zelene infrastrukture u prostorno planiranje posebno je značajno u urbanim sredinama u kojima su gradnjom i aktivnostima prekinuti ili narušeni prirodni procesi. Grad Zagreb trenutačno je u završnom stadiju izrade Strategije razvoja zelene infrastrukture Grada Zagreba. Projekti i ideje vezane

uz razvoj sustava zelene infrastrukture sadržani su u planovima razvoja pojedinih JLS-ova u sastavu Urbane aglomeracije Zagreb, ali postoji potreba zajedničkog sagledavanja obuhvaćenih područja i aktivnosti na razini aglomeracije, s obzirom na to da su povezanost i koherentnost zelene infrastrukture ključne za njezinu uspješnost, a te dvije karakteristike moguće je sagledavati samo na značajnijem teritorijalnom obuhvatu.

Zelena infrastruktura

Razvojni izazovi:

- nedostatak zakonskih okvira i provedbenih mehanizama vezanih uz zelenu infrastrukturu
- ugroženost ekološki značajnih područja (divlji deponiji, urbanizacija, otpadne vode, klimatske neprilike)
- nedovoljna primjena građevinskih materijala i rješenja koja doprinose sustavu zelene infrastrukture.

Razvojne potrebe i potencijali

- sagledavanje sustava zelene infrastrukture na razini urbane aglomeracije
- uključivanje ključnih dionika na svim razinama i javnosti u procese planiranja i provođenja planova razvoja zelene infrastrukture
- prepoznavanje i jačanje usluga ekosustava (krajobrazne vrijednosti, zdravlje stanovništva, smanjenje buke, poboljšanje kvalitete zraka, povećanje rekreacijskih aktivnosti, stabilnija staništa i dr.)
- ugrađivanje svih sastavnica zelene infrastrukture u prostorno-planske dokumente
- obnova degradiranih ekosustava.

Prema podacima baze podataka CORINE Land Cover, najveći udjel teritorija UAZ-a zauzimaju listopadne šume (31,1 %), površine kompleksnog i mješovitog uzgoja (28,1 %), površine primarnog poljoprivrednog zemljišta sa značajnim udjelom prirodne vegetacije (12,0 %) i pašnjaka (6,9 %), dok diskontinuirano urbano područje predstavlja 7,8 % teritorija aglomeracije. Najveću površinu Urbane aglomeracije Zagreb zauzimaju šumsko i poljoprivredno zemljište (oko 89 %), a kontinuirano urbano područje zastupljeno je s 0,1 % površine.

Grad Zagreb i Zagrebačka županija održavaju suradnju pri programima i projektima od zajedničkog interesa za razvoj poljoprivrede na području Grada Zagreba i Zagrebačke županije. Uspostavljanjem Distributivnog centra voća i povrća Zagrebačka županija postaje vodeća županija u proizvodnji i preradi voća i povrća. Na području Zagrebačke županije ima 168 617 ha poljoprivrednog zemljišta, a od ukupne vrijednosti poljoprivredne proizvodnje u Republici Hrvatskoj na Zagrebačku županiju otpada otprilke desetina, pa je tako treća među županijama. Vodeća je u stočarskoj proizvodnji, voćarstvu i proizvodnji krmnog bilja, a među vodećima u proizvodnji mlijeka, jaja, vina i grožđa, površinama za proizvodnju povrća i po brojnosti stoke. Pretežnu većinu poljoprivrednog zemljišta čine oranice i vrtovi s oko 60 %, a slijede livade s oko 27 %, pašnjaci sa 7,5 %, vinogradi s 3 % i voćnjaci s 2 %. U Upisnik poljoprivrednih gospodarstva u Zagrebačkoj županiji u 2020. godini bilo je upisano 14 497 gospodarstava, a od toga je prema organizacijskom obliku poslovanja čak 13 455 ili 92,8 % gospodarstava djelovalo kao obiteljsko gospodarstvo. Obiteljska gospodarstva vrlo su mala: prosječna korištena površina tek je 1,93 ha na prosječno 5,5 parcela, s prosječnom veličinom parcele od 0,39 ha, što je i ispod prosjeka RH od 3,7 ha.

Područje Krapinsko-zagorske županije u posljednjih je nekoliko desetljeća obilježila intenzivna deagrarizacija, odnosno proces napuštanja poljoprivrednih djelatnosti i prelazak stanovništva u nepoljoprivredne djelatnosti, ne mijenjajući nužno mjesto stanovanja. Diferenciranim gospodarskim razvojem došlo je do prestrukturiranja stanovništva iz primarnog u ostale sektore djelatnosti. Poljoprivrednu djelatnost na području Krapinsko-zagorske županije obilježava usitnjenost posjeda i njihova raspršenost, reljefna ograničenost za intenzivnije bavljenje poljoprivredom, neorganizirano tržište, nedostatak melioracijskih zahvata te neujednačeni režimi nadzemnih i podzemnih voda u

nizinskim predjelima. Poljoprivredna proizvodnja županije najvećim je dijelom u funkciji samoopskrbe obiteljskih gospodarstava i opskrbe tržnica poljoprivrednim proizvodima i to mesom, mlijekom i mliječnim proizvodima, voćem, povrćem i vinom.

O značaju koji poljoprivreda može imati u aglomeraciji svjedoči činjenica da je područje Grada Zagreba i njegove okolice postalo prepoznatljivo područje proizvodnje jagoda u Republici Hrvatskoj. Gotovo 30 % svih jagoda proizvedenih u Hrvatskoj dolazi iz Brezovice i Sesveta, jugozapadnog i sjeveroistočnog dijela Grada Zagreba.

Grad Zagreb potpisnik je *Milanskog pakta o urbanoj prehrani* i dio aktivnosti povezanih s paktom već provodi preko projekta *Plavi ceker*, a Odjel za pripremu i provedbu mjera politike urbane prehrane Gradskog ureda za poljoprivredu i šumarstvo izrađuje strateške smjernice održive urbane prehrane Grada Zagreba. Projektom *Plavi ceker* Grad Zagreb želi pružiti potporu malim i srednjim proizvođačima iz cijele Hrvatske pri plasmanu njihovih visokokvalitetnih proizvoda na zagrebačke stolove. Područje na kojem se namjerava primjenjivati *Milanski pakt* većim se dijelom poklapa s teritorijem aglomeracije i dodatno uključuje sve jedinice lokalne samouprave na području Zagrebačke županije.

Urbani (komunalni) vrtovi unaprjeđuju socijalni kapital zajednice ojačavanjem društvenih veza i društvene mreže među susjedima. U Gradu Zagrebu 2013. godine započelo je provođenje projekta *Gradski vrtovi*, kojim je pokrenuto uređenje i opremanje obradivog zemljišta u vlasništvu Grada Zagreba radi davanja dijela obradivog zemljišta na korištenje građanima Grada Zagreba s ciljem proizvodnje hrane (povrće i jagodasto voće), začinskog bilja i cvijeća za vlastite potrebe. U Gradu Zagrebu trenutačno postoji 14 lokacija s gradskim vrtovima, a sličan je projekt zaživio je 2016. godine i u Samoboru, dodjelom na besplatno korištenje građanima 27 vrtnih parcela na području nekadašnje vojarne Taborec. Uz Grad Samobor gradske vrtove imaju i Grad Velika Gorica i Grad Zaprešić, dok na prostornom obuhvatu jedinica lokalne samouprave u Krapinsko-zagorskoj županiji koji su sastavni dio Urbane aglomeracije nema uređenih urbanih vrtova.

Urbana prehrana i urbani vrtovi

Razvojni izazovi:

- usitnjenost i rascjepkanost posjeda, smanjivanje poljoprivrednih površina
- nedovoljna proizvodna i tržišna organiziranost proizvođača
- neujednačenost kvalitete proizvoda, niska specijalizacija i nedostatak standardizacije kvalitete
- nizak udio visokoprerađenih proizvoda, kao i nedostatak brendiranih proizvoda
- povećani pritisak na prenamjenu poljoprivrednog zemljišta
- relativno visoka životna dob poljoprivrednika i nezainteresiranost mladih za poljoprivredu
- zapuštanje i pošumljavanje poljoprivrednog zemljišta u dijelovima aglomeracije
- niska stočarska proizvodnja
- reljefna ograničenost pojedinih dijelova aglomeracije za bavljenje poljoprivredom
- neujednačeni režimi nadzemnih i podzemnih voda u nizinskim predjelima

Razvojne potrebe i potencijali:

- očuvanje prostora u funkciji poljoprivredne proizvodnje
- specijalizacija i unapređivanje tehnoloških procesa
- ulaganje u infrastrukturu za čuvanje i skladištenje voća, povrća, cvijeća, mesa i mesnih prerađevina, mliječnih proizvoda i mlijeka, jaja, ribe itd.
- povezivanje i udruživanje poljoprivrednika s područja aglomeracije radi plasmana na zagrebačkom tržištu
- porast potražnje za hranom proizvedenom u neposrednoj blizini ili za „domaćom hranom“
- poticanje proizvoda dokazane kvalitete i sljedivosti i proizvoda s većom dodanom vrijednošću
- brendiranje proizvoda
- unapređivanje prostornih kvaliteta i profilacija gradskih tržnica za plasman svježih i lokalnih poljoprivrednih proizvoda

Urbana prehrana i urbani vrtovi	
▪ degradacija malih ruralnih gospodarstava i depopulacija ruralnog područja.	▪ unapređivanje prostornih kvaliteta i profilacija gradskih tržnica za plasman svježih i lokalnih poljoprivrednih proizvoda ▪ razvoj drugih djelatnosti u ruralnom prostoru (npr. ruralni turizam) ▪ cjeloživotno obrazovanje proizvođača.

Površine pod šumama zauzimaju oko 38 % ukupne površine Urbane aglomeracije Zagreb. Većina je šuma u privatnom vlasništvu i karakterizira ih velika usitnjenost, dok je kvaliteta šuma u državnom vlasništvu znatno bolja, pa je unapređivanje gospodarenja šumama u privatnom vlasništvu prepoznato kao prioritet u razvoju. Na prostoru UAZ-a većinom prevladavaju šume gospodarske namjene, a ostala su šumska područja zaštitne šume ili šume posebne namjene. Najšumovitiji dijelovi UAZ-a reljefno su najrazvedeniji zapadni dio i područje Medvednice, dok se manje šuma nalazi u istočnom dijelu. Područje uz rijeku Savu siromašnije je šumom, pa se zbog velike vlažnosti na nekim njegovim dijelovima planira pošumljavanje.

Šumarstvo	
Razvojni izazovi:	Razvojne potrebe i potencijali:
▪ relativno slabo gospodarenje šumama ▪ pritisci za prenamjenu zemljišta pod šumom u građevinsko zemljište ▪ nedovoljno vrednovanje socijalnog i ekološkog aspekta šuma.	▪ upravljanje na principu održivoga gospodarenja kojim će se očuvati sve funkcije šuma ▪ bolje korištenje rekreacijskog, lovnog i turističkog potencijala šuma ▪ podizanje svijesti građana o potrebi očuvanja šuma, pošumljavanje degradiranih šumskih površina, poticanje urbanog šumarstva.

Za gospodarenje svim vrstama otpada (osim opasnim otpadom i spaljivanjem otpada) odgovorne su županije te su dužne na svom području osigurati uvjete i provedbu propisanih mjera za gospodarenje otpadom i u provedbi mjera surađivati s JLS-ovima, koji su odgovorni za gospodarenje komunalnim otpadom. Kao dio sustava centara gospodarenja otpadom u RH određeni su CGO *Zagreb* za Grad Zagreb i Zagrebačku županiju, te CGO *Piškornica* (izvan obuhvata UAZ-a) za Krapinsko-zagorsku županiju (i druge županije).

Na odlagalištu Prudinec u Gradu Zagrebu u funkciji je sustav za otplinjavanje kojim se iz prikupljenog odlagališnog plina proizvodi električna i toplinska energija. Provedena sanacija odlagališta Prudinec i njegove tehničke mogućnosti osiguravaju uvjete do otvaranja novog Centra za gospodarenje otpadom.

Biorazgradivi otpad obrađuje se u Gradu Zagrebu u dvjema kompostanama (Prudinec i Markuševac). Kompostana u Markuševcu za kompostiranje u hrpama kapaciteta je 10 000 t/god., a kompostana Prudinec za kompostiranje aerobnom razgradnjom ima kapacitet od 27 000 t/god. U kompostanama se oporabljuje sav zeleni otpad te se kao kompost vraća na zelene gradske površine i u proces proizvodnje bilja. Slobodnim se kapacitetima kompostana također koristi za prihvat biootpada vegetativnog podrijetla s tržnica, iz trgovačkih centara i proizvodnih djelatnosti. Projekt kućnog kompostiranja otpada, koji je započeo 2017., nastavlja se i dalje, tako da je građanima putem Zagrebačkog holdinga d.o.o. – Podružnice Čistoća i u suradnji sa Zagrebačkim centrom za gospodarenje otpadom d.o.o. podijeljeno 18 050 kompostera.

Prema podatcima za 2019. godinu komunalni otpad po stanovniku iznosio je 311 kg/st. Prikupljanje i odvoženje komunalnog otpada organizirano je na cijelom području Grada Zagreba, i to u svih 17 gradskih četvrti. Odvojeno prikupljanje komunalnog otpada osigurano je spremnicima kod korisnika usluge, spremnicima na javnim površinama te u reciklažnim dvorištima i mobilnim reciklažnim dvorištima. Na području Grada Zagreba u funkciji je deset reciklažnih dvorišta za potrebe odlaganja 40-ak vrsta otpada i sedam mobilnih reciklažnih dvorišta. Na javnim površinama postavljaju se i zeleni otoci – mala reciklažna dvorišta na kojima se odvojeno skupljaju posebne kategorije otpada (ambalažno staklo, papir, PET ambalaža, metal, tekstil) s oko 5800 spremnika. Osim brojnih u Gradu Zagrebu, takvih je još i nekoliko desetaka u ostalim JLS-ovima. Evidentiran je veći broj divljih odlagališta za koje je pokrenuta ili se planira sanacija putem ovlaštenih komunalnih tvrtki odvozom otpada na službena odlagališta, odnosno dio otpada koji sadržava vrijedna svojstva predaje se ovlaštenim skupljačima.

U Zagrebačkoj županiji ne postoji jedinstven sustav gospodarenja otpadom na razini županije, a postoje i značajne razlike u sustavu gospodarenja otpadom na razini gradova i općina. Sustav gospodarenja otpadom organiziran je tako da na području Zagrebačke županije svi ovlašteni skupljači s kućnog praga odvoze miješani komunalni otpad, dok se papir i plastika odvoze s kućnog praga u većini jedinica lokalne samouprave. Selektivno prikupljanje iskoristivog otpada (staklo, plastika, papir, metal, biorazgradivi otpad i dr.) omogućeno je građanima putem reciklažnih dvorišta i zelenih otoka, iz kojih otpad preuzimaju ovlaštena poduzeća. U Zagrebačkoj županiji postoji devet odlagališta komunalnog otpada, a aktivnih je šest koje otpad odlažu na pripremljene radne plohe (kazete). Postojeća odlagališta otpada označena su i kao buduće lokacije pretovarnih stanica, kada se uspostavi centar za gospodarenje otpadom (CGO).

Osnovni je preduvjet za uspostavljanje sustava gospodarenja otpadom Zagrebačke županije organiziranje prijevoza otpada od pretovarnih stanica do CGO-a. Prema IV. Izmjenama i dopunama Prostornog plana Zagrebačke županije pretovarne stanice moguće je izgraditi na osam postojećih službenih odlagališta otpada: Andrilovec, Dugo Selo; Tarno, Ivanić-Grad; Božićka, Jastrebarsko; Cerovka, Sveti Ivan Zelina; Mraclinska Dubrava, Velika Gorica; Beljavine, Vrbovec; Novi Dvori, Zaprešić i Trebež, Samobor, dok je odlagalište Cerovka (Sv. Ivan Zelina) zatvoreno zbog sanacije.

Na području Krapinsko-zagorske županije za odvojeno skupljanje posebnih kategorija otpada (ambalažnog stakla, papira, PET ambalaže, metala) na određenim lokacijama, uglavnom javnim površinama, postavljaju se zeleni otoci – mala reciklažna dvorišta. Otpad organizirano sakupljaju komunalna poduzeća i koncesionari registrirani za sakupljanje i odlaganje komunalnog otpada, koji otpad odlažu na službenim odlagalištima te se manjim dijelom otpad odvozi izvan područja županije. Na području županije postoje četiri aktivna odlagališta otpada koja se koriste uz provođenje mjera sanacije i postupnog zatvaranja, odnosno do početka rada Regionalnog centra za gospodarenje otpadom. Evidentiran je veći broj divljih odlagališta koja se kontinuirano saniraju. Prema prikupljenim podacima na području županije ima još oko 22 hektara onečišćenog terena. Društvo Piškornica d.o.o. osnovano je radi provođenja projekta izgradnje Regionalnog centra za gospodarenje otpadom sjeverozapadne Hrvatske na lokaciji Piškornica, u Općini Koprivnički Ivanec. U sustavu Regionalnog centra na području Krapinsko-zagorske županije predviđaju se pretovarne stanice, reciklažno dvorište, kompostana za zeleni otpad, objekti za obradu građevinskog otpada, kao i drugi sadržaji potrebni za funkcioniranje cjelovitog sustava za gospodarenje otpadom.

Gospodarenje otpadom	
Razvojni izazovi:	Razvojne potrebe i potencijali:
▪ nepostojanje cjelovitog sustava gospodarenja otpadom	▪ očuvanje prostora u funkciji poljoprivredne proizvodnje

Gospodarenje otpadom

- nedovoljno uspostavljen sustav odvojenog prikupljanja otpada
- nedovoljna svijest o nužnosti odvojenog prikupljanja otpada
- nepostojanje regionalnih centara za gospodarenje otpadom
- divlja odlagališta otpada
- nastavak suradnje u UAZ-u po pitanju gospodarenja otpadom.
- realizacija donesenih planova i uspostava cjelovitog sustava gospodarenja otpadom
- izgradnja regionalnih centara za zbrinjavanje otpada
- podizanje svijesti o štetnim učincima divljih odlagališta otpada na okoliš
- podizanje svijesti o potrebi izbjegavanja nastanka i odvojenog prikupljanja otpada
- unapređivanje sustava odvojenog prikupljanja otpada
- promjena paradigme i razvoj sustava kružnoga gospodarstva.

Proces urbanizacije pratilo je napuštanje povijesnih industrijskih, infrastrukturnih i sličnih lokaliteta koji su inicijalno bili izgrađeni na rubu grada, ali su vremenom postali integralnim dijelom urbaniziranoga područja. *Brownfield*-lokacije obuhvaćaju nekadašnje industrijske građevine i zemljišta, vojne građevine i zemljišta, prometne građevine i infrastrukturu, stambene građevine i zemljišta, građevine i zemljišta društvene i javne namjene te zemljišta i građevine poljoprivrednih i rudarskih kompleksa. Tomu se mogu pridodati i nikad dovršene i korištene zgrade i kompleksi poput Sveučilišne bolnice u Zagrebu.

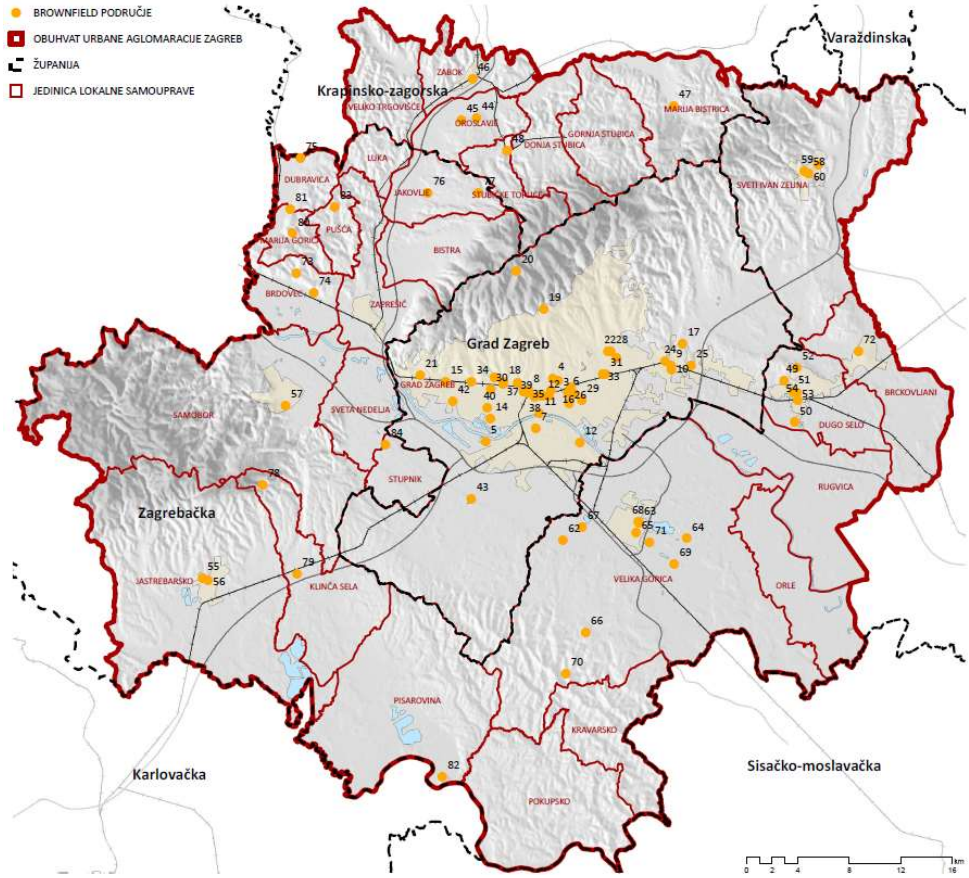

Prikaz 9. Evidentirane *brownfield*-lokacije u Urbanoj aglomeraciji Zagreb
Izvor: Registar *brownfield*-lokacija Urbane aglomeracije Zagreb

Grad Zagreb objedinio je podatke o *brownfield*-lokacijama u UAZ-u tijekom 2019. godine, u suradnji s jedinicama lokalne samouprave u sastavu aglomeracije te sa Zagorskom razvojnom agencijom. Obradom prikupljenih podataka i unosom u bazu zabilježene su ukupno 84 *brownfield*-lokacije na području Urbane aglomeracije Zagreb, čija ukupna površina iznosi 529,24 ha. U programskom razdoblju 2014. – 2020. za obnovu *brownfield*-lokacija na raspolaganju su bila sredstva predviđena ITU mehanizmom, u skladu sa specifičnim ciljem 6e2 Obnova *brownfield*-lokacija (bivša vojna i/ili industrijska područja). Uzimajući u obzir značajan broj *brownfield*-lokacija u privatnom vlasništvu, važno bi bilo razmotriti mogućnost razvoja sustava potpore projektima privatnog sektora u tom aspektu.

Brownfield-lokacije

Razvojni izazovi:

- kulturna baština na *brownfield*-lokacijama dodatno oštećena potresom 22. ožujka 2020.
- prijetnja gentrifikacije pri provedbi projekata obnove *brownfield*-lokacija

Razvojne potrebe i potencijali:

- značajan broj i površina *brownfield*-lokacija u UAZ-u koje treba revitalizirati
- promicanje *brownfield*-lokacija i projekata na specijaliziranim sajmovima i okupljanjima koji se tiču kulturne baštine, nekretnina i sl.
- davanje prednosti *brownfield*-projektima čija obnova može katalizatorski potaknuti lokalni i regionalni rast i poboljšanje kvalitete života u širem području
- umreživanje manjih inicijativa i *brownfield*-projekata na razini aglomeracije
- primjena principa zelene gradnje i rješenja koja podupiru prirodu (engl. *Nature Based Solutions*, NBS) u *brownfield*-projektima
- razvoj sustava potpore *brownfield*-projektima privatnog sektora.

5.3.2. Primarna infrastruktura

Vodoopskrbni sustav grada Zagreba opskrbljuje vodom više od 850 000 stanovnika, a vodoopskrbno područje obuhvaća Grad Zagreb, Svetu Nedelju i Općinu Stupnik. Razina je priključenosti stanovništva na vodoopskrbnu mrežu za područje Grada Zagreba, Svete Nedelje, Samobora i Stupnika 96 %, premda neka naselja u Gradu Zagrebu nemaju priključak na javnu vodovodnu mrežu (Planina Gornja, Planina Donja).

Na području Zagrebačke županije vodoopskrba se obavlja preko nekoliko većih javnih sustava, čime je obuhvaćen prostor uz središnje gradske aglomeracije (Regionalni opskrbni sustav Zagreb-istok, Zaprešić, Samobor, Sveta Nedelja, Jastrebarsko, Velika Gorica, Dugo Selo, Vrbovec i Sveti Ivan Zelina). U tijeku je provedba EU projekta *Regionalni vodoopskrbni sustav Zagrebačke županije – Zagreb-istok* čija ukupna investicijska vrijednost iznosi 883.885.327,00 HRK (s PDV-om). Projekt se odnosi na izgradnju vodocrpilišta Kosnica te rekonstrukciju i izgradnju vodoopskrbnog sustava na području istočnog dijela Zagrebačke županije.

Prema podacima Hrvatskog zdravstveno-statističkog ljetopisa za 2019. u Krapinsko-zagorskoj županiji djeluju četiri vodovoda, koji čine 92,3 % priključenosti. Javna poduzeća koja su registrirana za obavljanje djelatnosti vodoopskrbe jesu Zagorski vodovod d.o.o., Krakom Krapina, VIO Pregrada i HumVio Hum na Sutli. Razlike u stupnju opskrbljenosti vodom iznimno su prisutne, a izdvajaju se Stubičke Toplice i Zabok sa 100 % opskrbljenosti vodom. Dosad izgrađeni dijelovi regionalnog sustava

vodoopskrbe županije omogućuju priključivanje većine lokalnih vodovoda u zajednički organiziranu distribuciju vode stanovništvu i gospodarskim subjektima županije.

Iako stanje s vodoopskrbom nije još uvijek zadovoljavajuće na prostoru istočnog, južnog i zapadnog dijela aglomeracije, intenzivirana je izgradnja magistralnih i distributivnih cjevovoda, čime je povećana pokrivenost organiziranom javnom vodoopskrbom, a najveće povećanje broja korisnika vidljivo je u Gradu Sveti Ivan Zelina i Općini Brckovljani.

Postojeći sustav vodoopskrbe djelomično je dotrajao (u središnjem su dijelu aglomeracije cjevovodi prosječno stariji od 30 godina) te postoje veliki gubici vode (u središnjem dijelu aglomeracije gubici su oko 50 % zahvata) i problemi s osiguranjem potrebnih količina i kakvoće vode. Sigurnosni vodospremnici u središnjem dijelu aglomeracije imaju ukupni volumen oko 39 % dnevne potrošnje, čime nisu zadovoljeni sigurnosni standardi (50 % dnevnih potreba).

Trenutačno stanje sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda prema podacima županijskih strategija ne omogućuje zadovoljavajući standard življenja stanovništva i ne osigurava odgovarajuću zaštitu okoliša (ponajprije voda, tla i bioraznolikosti). Odvodnja otpadnih voda na području UAZ-a odvija se dijelom preko kanalizacijskog sustava, a dijelom preko septičkih i sabirnih jama. Septičke jame često nisu odgovarajuće vodonepropusnosti i kapaciteta pa se prazne u podzemlje ili prelijevaju u otvorene jarke i vodotoke. Iako je povećan broj korisnika priključenih na sustav odvodnje i realizirana su znatna ulaganja, stanje nije zadovoljavajuće jer izgradnja kanalizacijskih sustava ne prati izgradnju vodoopskrbe.

Procjenjuje se kako devedesetak tisuća građana u središnjem dijelu UAZ-a nema priključak na odvodnju otpadnih voda (podsljemenska naselja, rubna naselja na istočnom i zapadnom dijelu grada, te zapadni i jugozapadni dijelovi Novog Zagreba i Brezovice, od kojih se neki nalaze uzvodno od postojećih vodocrpilišta i u vodozaštitom području). Kanalizacijska mreža središnjeg dijela UAZ-a djelomično je oštećena, a neki su hidraulički kanalizacijski kolektori preopterećeni. U slučaju elementarnih nepogoda nije omogućena sigurnost sigurnosnih ispusta, rasterećenja i odušnih kanala u središnjem dijelu UAZ-a.

Centralni uređaj za pročišćavanje otpadnih voda (CUPOVGZ) u Gradu Zagrebu izgrađen je 2007. godine, a dovršeni su i glavni odvodni kanal i glavni dovodni cjevovod kojima se otpadne vode dovode do centralnog uređaja za pročišćavanja otpadnih voda.

Oko 53 % stanovnika Zagrebačke županije priključeno je na javni sustav odvodnje, odnosno svega 20 % otpadnih voda s područja Zagrebačke županije pročišćava se na komunalnim uređajima za pročišćavanje otpadnih voda (I. ili II. stupanj pročišćavanja). Potrebno je riješiti pitanje otpadnog mulja sa svih pročistača zagrebačke regije. Na području Zagrebačke županije svi gradovi, pa tako i Jastrebarsko, Zaprešić, Dugo Selo, Sveti Ivan Zelina, Samobor, Sveta Nedjelja i Velika Gorica, kao i neki dijelovi općina (Bistra i Brdovec) imaju izgrađen sustav javne odvodnje određenog opsega. Općenito, svi postojeći sustavi odvodnje uglavnom pokrivaju centralne dijelove naselja i gradova i imaju više pojedinačnih ispusta u vodotoke. U većini manjih naselja odvodnja otpadnih voda riješena je putem sabirnih jama ili individualnih septičkih jama uz ispust otpadnih voda u obližnje vodotoke. Osim gradova Velike Gorice, Zaprešića i Samobora, u kojima su izgrađeni i funkcionalni ili djelomično funkcionalni uređaji za pročišćavanje otpadnih voda, te Grada Svete Nedelje i Općine Stupnik čiji su sustavi spojeni na sustav Grada Zagreba spojen na CUPOVGZ, sva ostala naselja nemaju riješeno pročišćavanje otpadnih voda. Uređaj za pročišćavanje otpadnih voda Dugo Selo-Rugvica je izgrađen, ali još nije potpuno funkcionalan. Projekt rekonstrukcije postojećeg uređaja za pročišćavanje otpadnih voda u Velikoj Gorici prihvaćen je za financiranje iz fondova EU-a.

Sustav odvodnje sjevernog dijela UAZ-a građen je parcijalno, prema shvaćanjima nužnosti. Odvodnja otpadnih voda iz naselja i gospodarskih zona nije adekvatno riješena. U suvremenom sustavu odvodnje

kolektorski kanali uglavnom su izgrađeni u većim naseljima urbanog karaktera (Zabok, Donja Stubica, Gornja Stubica, Stubičke Toplice, Marija Bistrica), a kolektorski kanali i mješovita mreža također u većim naseljima urbanog karaktera (Zabok, Oroslavje, Donja Stubica, Gornja Stubica, Stubičke Toplice, Marija Bistrica). Postoje i izvedene kanalizacije u pojedinim općinskim središtima koje nisu određene odgovarajućom tehničkom dokumentacijom pa je upitna njihova kompatibilnost, a time i uključivanje u budući regionalni sustav odvodnje. Na području cijele Krapinsko-zagorske županije u sustav odvodnje otpadnih voda priključeno je tek oko 22 % stanovništva. Na području Općine Jakovlje nije izgrađena kanalizacijska mreža, međutim dobivena je lokacijska dozvola za odvodnju i pročišćavanje otpadnih voda naselja i kupljeno zemljište na kojem bi se trebao graditi pročistač. U Oroslavju sustav javne odvodnje samo je djelomično izveden, i to u centralnom dijelu naselja. Brdovita konfiguracija terena otežava izgradnju sustava i priključivanje manjih naselja i pojedinačnih kuća, pa će čak i nakon izgradnje cjelovitog sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda županije na mrežu biti priključeno oko 60 % stanovništva županije.

Vodoopskrba i odvodnja, drugi oblici korištenja voda

Razvojni izazovi:

- onečišćenje površinskih i podzemnih voda ispuštanjem nepročišćenih otpadnih voda
- značajne promjene vodnog režima Save s kontinuiranim produbljivanjem riječnog korita i sniženjem razine podzemnih voda u zaobalju
- nepostojanje cjelovitog sustava javne vodoopskrbe na području aglomeracije
- razlike u stupnju opskrbljenosti vodom pojedinih dijelova aglomeracije
- dotrajalost sustava vodoopskrbe zbog kojeg dolazi do znatnih gubitaka
- problem osiguravanja dostatne količine i kakvoće vode
- nepostojanje cjelovitog sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda
- korištenje septičkih jama koje nemaju odgovarajuću vodonepropusnost i kapacitet
- nedostatno razvijen sustav navodnjavanja.

Razvojne potrebe i potencijali:

- očuvanje zadovoljavajućeg stanja voda, zaustavljanje trenda pogoršanja, saniranje ili uklanjanje izvora onečišćenja
- ujednačivanje stupnja opskrbljenosti vodom
- povećanje opsega pročišćavanja otpadnih voda
- rekonstrukcija postojećih i izgradnja novih dijelova sustava vodoopskrbe
- izgradnja sigurnosnih vodospremnika prema standardima EU-a
- optimizacija upravljanja sustavom vodoopskrbe
- izgradnja sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda na čitavom području UAZ-a
- zamjena ili rekonstrukcija dotrajalih dijelova sustava odvodnje u središnjem području UAZ-a
- spajanje sustava odvodnje na kolektorske mreže
- odvajanje otpadnih i oborinskih voda
- optimizacija upravljanja sustavom odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda
- izgradnja sustava navodnjavanja poljoprivrednih površina
- uređenje vodotoka Save i stabilizacija razine podzemnih voda
- geotermalni potencijal
- korištenje voda za uzgoj slatkovodnih riba.

Područje Urbane aglomeracije Zagreb veliki je potrošač električne energije, a procjene predviđaju daljnje povećanje potreba odnosno potrošnje. Distribuciju električne energije obavlja HEP-Operator distribucijskog sustava d.o.o. (HEP-ODS), najveća tvrtka u sastavu društva HEP d.d. Stanje pokrivenosti distribucijskom mrežom na području aglomeracije nije zadovoljavajuće, na što upozorava postojanje tzv. sivih zona u kojima relativno često dolazi do iskopčavanja i sličnih problema (Jastrebarsko, Orle i Brckovljani).

Područje Grada Zagreba i Zagrebačke županije uglavnom se opskrbljuje električnom energijom iz pet izvora:

- Termoelektrana TE-TO Zagreb (kogeneracijsko postrojenje, instalirane električne snage 328 MW i toplinske snage 740 MW)
- Termoelektrana EL-TO Zagreb (kogeneracijsko postrojenje, instalirane električne snage 87 MW i toplinske snage 342 MW)
- Transformatorska stanica TS 400/110 kV Tumbri
- Transformatorska stanica TS 400/220/110 kV Žerjavinec (na području Grada Zagreba)
- Transformatorska stanica TS 220/110 kV Mraclin (na području Velike Gorice).

U Zagrebačkoj županiji nema objekata za proizvodnju električne energije. TS 220/110kV Mraclin jedino je i najveće postrojenje prijenosne mreže na području županije, dok distribuciju i opskrbu električne energije obavlja pet distribucijskih područja, a najveći broj potrošača električne energije obuhvaća Elektra Zagreb, koja je podijeljena u sedam pogonskih jedinica: Pogon Zagreb, Pogon Velika Gorica, Pogon Sv. Klara, Pogon Samobor, Pogon Zaprešić, Pogon Sv. Ivan Zelina i Pogon Dugo Selo. Osim navedenih pogona Elektre Zagreb, na području Zagrebačke županije prisutni su i dijelovi pogona susjednih distribucijskih područja, od kojih su na području UAZ-a Pogon Jastrebarsko (Elektra Karlovac) i Pogon Donja Stubica (Elektra Zabok). Na području Zagrebačke županije odnosno UAZ-a planirana je lokacija 400 kV TS Zlodi te više visokonaponskih dalekovoda (400 kV, 220 kV i 110 kV).

Krapinsko-zagorska županija pripada sjevernom dijelu elektroenergetskog sustava Republike Hrvatske koji se opskrbljuje električnom energijom iz hidroelektrana dravskog sliva te termoelektrana na području Zagreba i Siska. Jedini je proizvodni objekt HEP-a na području županije KTE Jertovec (kombinirana plinsko-parna termoelektrana) ukupne snage 88 MW. Izvan područja UAZ-a Krapinsko-zagorsku županiju električnom energijom opskrbljuju tri distributera: DP Elektra Zabok, DP Elektra Varaždin i DP Elektra Zagreb, a glavne su distributivne spojne točke transformatorske stanice TS 110/35/10(20) Straža, TS 110/35/20/10 kV Zabok, TS 110/35 kV Jertovec i TS 110/20 kV Krapina, koje su sastavni dijelovi prijenosnog elektroenergetskog sustava RH.

Grad Zagreb ima 227,3 km dugu toplinsku mrežu koja će biti rekonstruirana velikim projektom u razdoblju 2020. – 2023. Obje toplane (EL-TO i TE-TO) visokoenergetski su učinkovite kogeneracijske elektrane. Za energetski pejzaž Zagreba također je značajan tekući veliki projekt zamjene zastarjelih naftnih i plinskih turbina i kotlova u EL-TO elektranama. Glavni je cilj projekta ugradnja dviju niskougljičnih turbina, dvaju generatora za oporavak topline i jedne parne turbine sa stražnjim pritiskom. Kapacitet nove energetske jedinice kombiniranog ciklusa bit će 150 MW električne energije i 114 MW toplinske energije, s nižim emisijama stakleničkih plinova. Grad provodi složenu rekonstrukciju i modernizaciju sustava javne rasvjete projektom *RePubLEEc*, koji se financira putem mehanizma EIB ELENA, a s ciljem rekonstrukcije i modernizacije sustava javne rasvjete Grada Zagreba – implementacijom mjera energetske učinkovitosti, novih energetski učinkovitih rasvjetnih tijela i regulacijskih sustava, kao i modernizacijom dijelova sustava poput stupova i kablova. Projekt teži korištenju inovativnih financijskih modela EPC/ESCO.

U Zagrebačkoj županiji najveći udio u ukupnoj potrošnji energije čini sektor opće potrošnje, na što otpada oko 50 % od ukupnog udjela, zatim slijedi sektor prometa, koji ima udio oko 31 %, i sektor industrije s udjelom od oko 19 %.

Na prostoru Krapinsko-zagorske županije najveći udio u energetskoj potrošnji otpada na sektor prometa s 34,83 %, zatim sektor opće potrošnje s 33,80 % i sektor industrije s 31,37 % od ukupnog udjela.

Program *ZagEE*, kao prva faza implementacije programa energetske obnove zgrada i sustava javne rasvjete u vlasništvu Grada Zagreba, odnosi se na kompletnu energetsku obnovu prioritetno odabranih javnih zgrada u vlasništvu Grada, modernizaciju dijela sustava javne rasvjete i korištenje obnovljivih izvora energije u razdoblju 2013. – 2017. Program *Energetska obnova zgrada* (EOZ) nastavak je programa *ZagEE* u razdoblju 2019. – 2021. Potpuna energetska obnova zasad obuhvaća 134 javne zgrade, s ciljem ostvarenja uštede energije od više od 50 %, poboljšanjem funkcionalnosti i trajnosti zgrada i unapređivanjem uvjeta za rad korisnika zgrada. Ukupna potrošnja energije prije rekonstrukcije javnih zgrada (na uzorku od 31 dovršene obnove) bila je 202,24 kWh/m^2, dok je nakon energetske obnove iznosila 107,04 kWh/m^2.

Na području grada Zagreba izgrađeno je 3178 km plinske mreže, a njom se distribuira prirodni plin do 256 475 kućanstava i 16 404 poslovnih kupaca, odnosno ukupno 272 879 krajnjih kupaca (stanje 31. prosinca 2021. godine). Gradska plinara Zagreb d.o.o. u 2021. godini krajnjim je kupcima na području Zagreba distribuirala ukupno 3 617 421 MWh prirodnog plina. Plinski distribucijski sustav u Zagrebu u velikoj je mjeri izgrađen, a preostalo je izgraditi manji dio u rubnim dijelovima grada.

Na području Zagrebačke županije aktivnosti eksploatacije nafte i plina postoje od 1948. godine, no postojeći resursi gotovo su iscrpljeni. Obilježje je plinskog distributivnog sustava na području županije nepovezanost većeg broja distribucijskih mreža, odnosno prstena oko većih naselja. Stupanj prosječne opskrbljenosti plinom povećao se u odnosu na proteklo razdoblje, s obzirom na to da su uložena znatna sredstva u plinofikaciju naselja. Jedinice u obuhvatu UAZ-a koje su većim dijelom plinoficirane jesu Dugo Selo, Sveti Ivan Zelina, Zaprešić, Bistra, Brckovljani, Brdovec, Dubravica, Jakovlje, Luka, Marija Gorica, Pušća i Rugvica. Djelomice su plinoficirane jedinice Kravarsko, Orle i Pokupsko. Distribuciju i izgradnju distribucijskog sustava i priključenje korisnika na plin na području županije obavlja osam operatora distribucijskih sustava.

Područje Krapinsko-zagorske županije prirodnim plinom opskrbljuje INA d.d. Zagreb, a distribuciju plina obavlja pet distributera. Ukupna dužina plinske mreže iznosi 2151 km. Prosječan je broj priključaka na 100 stanovnika 23. Postoje planovi za proširenje plinske mreže poticanjem provedbe plinofikacije naselja i opskrbu gospodarstva lokalnim razvojnim programima i izgradnjom magistralnih sustava, uz objedinjavanje distribucijske mreže.

Energija

Razvojni izazovi:

- nepotpuna izgrađenost plinskoga distribucijskog sustava ne rubnim područjima Grada Zagreba i Velike Gorice
- djelomična dotrajalost plinskoga distribucijskog sustava
- smanjenje potražnje plina zbog mjera energetske učinkovitosti i porasta cijene istoga
- dekarbonizacija i digitalizacija energetskog sustava i dinamička regulacija tržišta
- politike razvoja energetike EU-a.

Razvojne potrebe i potencijali:

- daljnja plinofikacija i razvoj distribucijske mreže
- razvoj nadzora i upravljanja plinskim distribucijskim sustavom (engl. *smart grid*)
- implementacija pametnog mjerenja potrošnje plina (engl. *smart metering*)
- sustavna rekonstrukcija vrelovodne mreže na području Grada Zagreba
- zamjena energetski manje učinkovitih plinskih aparata visokoučinkovitim te ugradnja mini- i mikrokogeneracijskih i trogeneracijskih sustava na razini objekata, stambenih blokova i naselja
- razvoj plinskoga distribucijskog sustava za potrebe distribucije okolišno prihvatljivih plinova
- primjena SPP-a, UPP-a i vodika u prometu
- pametno upravljanje energijom.

5.3.3. Infrastruktura za mobilnost i internetsku povezanost

Iako su u prostornom obuhvatu aglomeracije izražene prometne interakcije, u dosadašnjem planiranju prometnog sustava ovaj prostor nije sagledavan kao cjelina. *Master plan prometnog sustava Grada Zagreba, Zagrebačke županije i Krapinsko-zagorske županije* dovršen je i usvojen u travnju 2020. godine kao temeljni strateški dokument dugoročnog razvoja prometnog sustava ovog područja.

Cestovna infrastruktura sastoji se od mreže državnih, županijskih, lokalnih i nerazvrstanih cesta. Aglomeracija je čvorište europskih prometnih koridora X (Salzburg – Villach – Ljubljana – Zagreb – Beograd – Skopje – Solun), Xa (Graz – Maribor – Zagreb) i Vb (Rijeka – Zagreb – Varaždin – Budimpešta).

Mreža autocesta obuhvaća dijelove državnih i međunarodnih pravaca A1 Zagreb – Split, A2 Zagreb – Macelj, A3 Bregana – Zagreb – Lipovac, A4 Zagreb – Goričan, A6 (Zagreb) – Bosiljevo – Rijeka i A 11 Zagreb – Lekenik (Sisak). Ukupna dužina autocesta na području aglomeracije iznosi 167,7 km. Svi navedeni koridori autocesta povezani su zagrebačkom obilaznicom, što je čini prometno najopterećenijom cestom u Hrvatskoj, stoga se uz povećanje kapaciteta obilaznice istražuje i trasa za gradnju nove obilaznice na širem području grada (potez Pojatno – Horvati – Ivanić-Grad – Sveti Ivan Zelina).

U planovima razvoja cestovne infrastrukture Zagrebačke županije jesu zapadna i sjeveroistočna obilaznica oko Samobora, nova spojna cesta od Grada Zagreba preko Svete Nedelje do Samobora, te Žumberačka transverzala Gabrovica – Koretići – Jelenići – Dane – Budinjak. Prostornim planovima Grada Zagreba i Krapinsko-zagorske županije predviđeno je zatvaranje cestovnog prstena oko Zagreba gradnjom brze ceste Popovec (čvor na AC Zagreb – Varaždin) – Marija Bistrica – Zlatar Bistrica – Oroslavje – Zabok (čvor na AC Zagreb – Macelj), čija je izvedba u tijeku (u razdoblju između 2013. i 2016. dovršene su prve dvije faze, a 2019. godine dovršene su III. i VI. faza).

Izrazite su dnevne migracije između rubnih područja aglomeracije, uključivši i šire gravitacijsko područje, i Grada Zagreba, što stvara zagušenja na ulaznim cestovnim pravcima u grad, kao i probleme s nedostatnim prometnim kapacitetom pojedinih gradskih prometnica. S područja Zagrebačke županije prosječno se dnevno odvija gotovo 300 000 putovanja u pravcu i iz pravca Grada Zagreba, a s područja Krapinsko-zagorske županije prosječno se dnevno ostvari oko 20 000 putovanja u pravcu i iz pravca Grada Zagreba.

Nedovoljan broj mostova u urbanom području Grada Zagreba i na području aglomeracije te nedovoljan broj deniveliranih željezničko-cestovnih križanja predstavljaju glavni problem loše prometne povezanosti i dostupnosti, a velika područja aglomeracije nisu međusobno povezana najkraćim cestovnim trasama, nego preko Grada Zagreba. Od mosta Podsused do granice s Republikom Slovenijom u dužini od 14,42 km lijevu i desnu obalu povezuje jedino skela na poziciji Medsave (Samobor) – Savska cesta (Zaprešić). Nizvodno od Domovinskog mosta do jugoistočnog ruba teritorijalnog obuhvata aglomeracije u dužini od 35,5 km postoji skela na poziciji Oborovo – Vrbovo Posavsko.

Planom razvoja Zagrebačke županije za razdoblje 2021. – 2027. planirana je izgradnja ŽC Zaprešić – Bestovje s izgradnjom mosta preko rijeke Save i nova cesta Prigorje Brdovečko – Bobovica – Samobor s izgradnjom mosta preko rijeke Save.

Osnovnu uličnu mrežu Grada Zagreba karakterizira nedovoljna propusna moć u vremenima vršnog opterećenja, nepostojanje sustava cjelovite koordinacije i nadzora semaforskih uređaja, kao i

nedovoljan broj mostova preko rijeke Save. Prema *Master planu prometnog sustava Grada Zagreba, Zagrebačke županije i Krapinsko-zagorske županije* Zagrebu pored postojećih mostova nedostaju još najmanje dvije veze savskih obala, i to primarno između Jankomirskog mosta i Jadranskog mosta, a zatim na ostalim lokacijama u skladu s potrebama.

Na cijelom području aglomeracije nedostaju cestovne obilaznice oko gradova. Državne i županijske ceste prolaze kroz središta gradova i naselja, tako da se na njima superponira lokalni i tranzitni promet. Teretni promet na državnim cestama velika je ugroza za sigurnost prometa i negativno utječe na okoliš.

Tehničke su karakteristike dijela lokalnih i nerazvrstanih cesta nezadovoljavajuće, posebno širina kolnika, nesanirana klizišta i makadamski kolnici. Također nedostaju pješački hodnici, biciklističke staze i javna rasvjeta. Prometnice nedostaju u neizgrađenim dijelovima gospodarskih zona.

Pješački i biciklistički promet, uz sustav javnog prijevoza putnika, predstavljaju temelj razvoja održive mobilnosti u urbanim središtima. Uvjete za pješačenje potrebno je nastaviti razvijati i jačati te se u planiranju prometnog sustava važno usredotočiti i na ovaj vid prijevoza. U Gradu Zagrebu pješačka zona obuhvaća uže središte Grada, a razmatraju se mogućnosti njenog daljnjeg širenja.

Glavna je razlika između Grada Zagreba te Zagrebačke županije i Krapinsko-zagorske županije u namjeni bicikla kao prijevoznog sredstva. U Gradu Zagrebu bicikl se koristi kao jedan od oblika prijevoza s ciljem odlaska na posao i obavljanja svakodnevnih aktivnosti, odnosno kao zamjena za neki drugi oblik gradskog prijevoza. S druge strane, u Zagrebačkoj županiji i Krapinsko-zagorskoj županiji bicikl se najčešće koristi u turističke i sportsko rekreacijske svrhe, dok je u znatno manjoj mjeri namijenjen svakodnevnim aktivnostima.

U Gradu Zagrebu u većem je obujmu (u odnosu na područja Zagrebačke županije i Krapinsko-zagorske županije) izgrađena biciklistička infrastruktura potrebna za svakodnevno obavljanje aktivnosti, a koja osim biciklističkih staza i trakova podrazumijeva posebna parkirališta za bicikle te stalke za bicikle u svim dijelovima grada, osobito u blizini važnih institucija. Biciklistički promet u Gradu Zagrebu u blagom je porastu i njegov udio iznosi nešto više od 3 %. Ukupna duljina biciklističkih staza unutar prometne mreže iznosi 307 km prema podacima za 2019. godinu, dok duljina staza sportsko-rekreacijskog karaktera iznosi 187 km.

Za rekreacijske i turističke svrhe postoji mreža preporučenih biciklističkih ruta na cijelom području aglomeracije. U te rute uključene su pretežito sporedne ceste, poljski i šumski putovi, krune nasipa vodotoka i slično. Turističke su biciklističke staze u Zagrebačkoj županiji brojne, od čega se može izdvojiti cikloturističku rutu Zagrebačke županije u dužini od 207 km. Turistička zajednica Zagrebačke županije izdala je 13 izdanja karata biciklističkih staza u ukupnoj dužini od 1317 km. Iako je većina županijskih i lokalnih ruta dobro trasirana i slikovita, znatan broj uključuje nekvalitetnu makadamsku podlogu i kolske puteve te trase po strmim nagibima. Ima i dosta ruta koje prolaze cestama s intenzivnim motornim prometom. Na području Krapinsko-zagorske županije, putem razvojnog projekta uz sufinanciranje fondova EU-a, izgrađena je mreža biciklističkih ruta s ciljem poboljšanja turističkih i rekreativnih ruta u županiji. Sve se više gradova okreće razvoju pješačke i biciklističke infrastrukture i poticanju biciklističkog prometa kao atraktivnog načina prijevoza, a primjer je takvog projekta projekt *BRZO – Biciklistička ruta Zabok – Oroslavje*.

Kroz aglomeraciju prolaze tri državne biciklističke rute I. reda i tri vezane rute državnog značaja. Državna glavna ruta br. 2 *Sava* prati tok rijeke Save od Bregane preko Zagreba, Siska i Slavonskog Broda do granice s BiH kod Gunje. Državna glavna ruta br. 6 dolazi u županiju iz smjera Varaždina i Krapine te preko Zaprešića, Zagreba i Jamničke Kiselice vodi prema Karlovcu i Rijeci. Državna glavna ruta br. 5 od Zagreba preko Čazme, Daruvara i Belišća vodi do obala Dunava kod Batine u Baranji. Izgradnja i uređenje cikloturističkih ruta mora udovoljavati kriterijima važeće nacionalne regulative i europskim standardima za cikloturizam (*EuroVelo*). Za rutu *Sava* u tijeku je proces dodjeljivanja statusa

međunarodne rute *EuroVelo* koja bi, nakon završetka projekta zagrebačkog *Greenwaya* odnosno uređenja posebne odvojene biciklističke staze uz obale Save na području Zagreba i Zagrebačke županije, mogla postati jednom od najatraktivnijih ruta u ovom dijelu Europe. *Greenway* je infrastrukturni projekt kojim će se izgraditi 121 km duga biciklistička staza, odnosno biciklistička autocesta, koji prati tok rijeke Save od granice sa Slovenijom do Lijevog Dubrovčaka na području Ivanić-Grada tzv. državnom biciklističkom rutom br. 2. Nositelj je projekta Grad Zagreb, uz partnerstvo sa Zagrebačkom županijom.

Gradovi Samobor i Sveta Nedelja svaki na svom području pripremaju projekt biciklističke staze, mrežu koja bi u konačnici povezala Samobor, Svetu Nedelju i Zagreb i planiranu glavnu državnu rutu br. 2. Područjem općina Brdovec, Dubravica i Marija Gorica projektima *RIDE&BIKE* i *RIDE&BIKE II*, koji su financirani sredstvima Europske unije, trasirane su četiri cikloturističke rute koje povezuju točke interesa i turističke punktove s prostorom Zaprešića, Krapinsko-zagorske županije i Republike Slovenije.

Sustav javnih bicikala implementiran je u Zagrebu, Velikoj Gorici, Brdovcu i Jastrebarskom, ali nije dovoljno razvijen na području aglomeracije ni integriran s drugim vidovima javnog prijevoza. Grad Zagreb u suradnji sa ZET-om u listopadu 2014. godine uveo je uslugu *BoB – Bike on Bus*: *Biciklom na autobus*, kojom građani mogu na trima linijama besplatno prevesti svoje bicikle. Cilj je bio povećati broj korisnika autobusa i bicikla te potaknuti građane podsljemenske zone na korištenje bicikla.

Zaključno, biciklistička infrastruktura na području aglomeracije neravnomjerno je razvijena, deficitarna i međusobno nepovezana, a sigurnost u prometu najvažniji je čimbenik za poboljšanje biciklističkog prometa. Promocija biciklizma je nedovoljna, a na području UAZ-a razina upotrebe prijevoza biciklom relativno je niska.

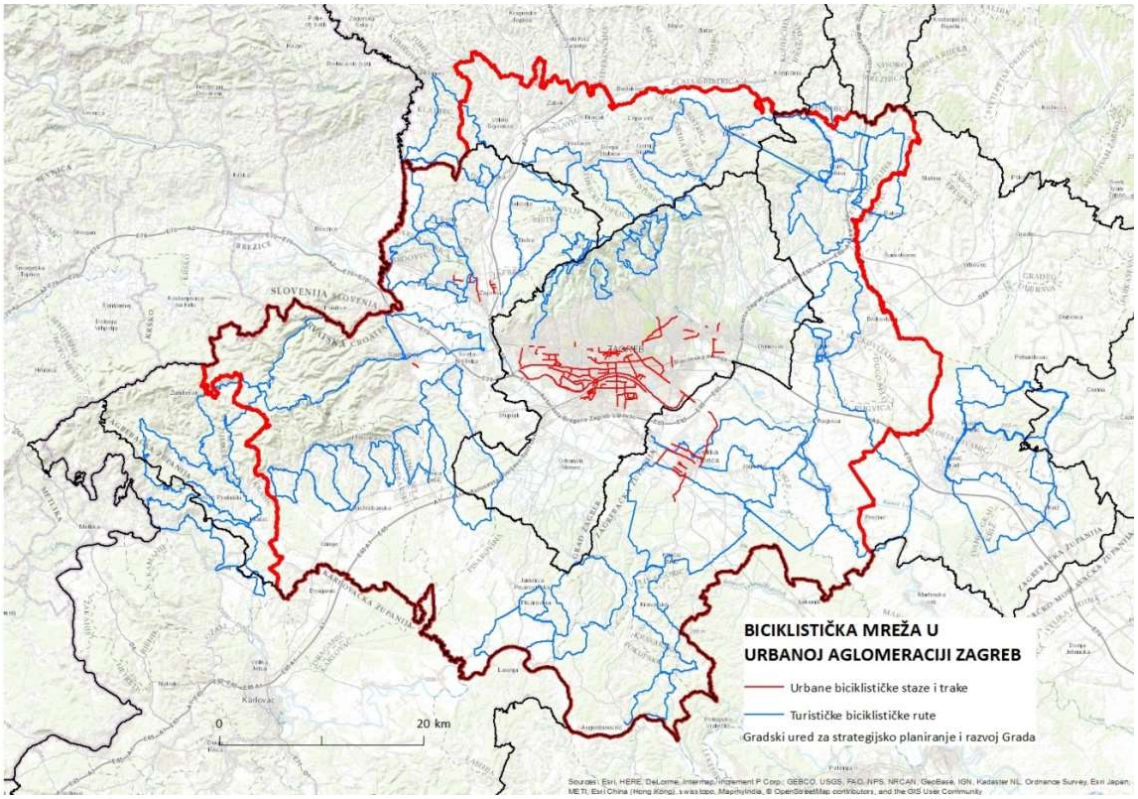

Prikaz 10. Mreža biciklističkih trakova, staza i turističkih ruta
Izvor: GUSPRG

Na prostornom obuhvatu *Master plana prometnog sustava Grada Zagreba, Zagrebačke županije i Krapinsko-zagorske županije* primjećuje se pad broja poginulih i ozlijeđenih osoba u prometnim nesrećama, što pokazuje generalno povećanje razine prometne sigurnosti na ovom prostoru.

Prema službenoj statistici Policijske uprave zagrebačke za 2019. godinu najugroženije su prometnice u Gradu Zagrebu i Zagrebačkoj županiji Slavonska avenija, Ulica kneza Branimira, Ulica grada Vukovara i Ilica. Na autocestama A1 – A4 broj prometnih nesreća manji je u odnosu na navedene cestovne prometnice, a također se bilježi i smanjen broja nesreća na autocesti A3 na području Grada Zagreba i Zagrebačke županije. Najveći izazov pri planiranju sigurnosti pješačkog i biciklističkog prometa predstavlja nedostatak adekvatnog prostora uz postojeće cestovne prometnice za uređenje biciklističkih staza ili trakova, kao i pješačkih staza. Stoga se često pješački i biciklistički promet međusobno isprepliću te se time narušava sigurnost sudionika u prometu. Istodobno se navedeni oblici prometa preklapaju s cestovnim prometom i prometom u mirovanju, osobito kada se parkirna mjesta nalaze na nogostupu. Biciklisti se također često kreću po nogostupu i time narušavaju sigurnost i prostor za kretanje pješaka, odnosno po cesti, pri čemu je njihova sigurnost narušena zbog kretanja automobila i kamiona.

Sigurnost u cestovnom prometu nije zadovoljavajuća zbog relativno velikog broja smrtno stradalih i ozlijeđenih osoba u prometnim nesrećama. Razina sigurnosti u središtu aglomeracije znatno je viša (2,1 smrtno stradala na 100 000 stanovnika) od razine sigurnosti na obodnom području aglomeracije (6,6 smrtno stradalih na 100 000 stanovnika). Dugoročna strategija treba biti usmjerena na prevenciju prometnih nesreća s ciljem smanjivanja broja smrtno stradalih i ozlijeđenih osoba do nule ili veoma blizu nule.

Cestovni promet, pješački i biciklistički promet, sigurnost u cestovnom prometu

Razvojni izazovi:

- prometni zastoji na glavnim prometnim ulazima u Grad Zagreb
- prometno zagušenje središta aglomeracije i povećana emisija štetnih plinova
- željezničko-cestovni prijelazi na istoj razini predstavljaju sigurnosni problem
- nedovoljan broj mostova na rijeci Savi
- nedostatan broj cestovnih obilaznica gradova i većih naselja
- međusobno nepovezana i nedovoljno razvijena biciklistička infrastruktura
- potreba poboljšanja prometne sigurnosti, osobito zbog povećanog broja korisnika osobnih vozila
- nedovoljno razvijen sustav javnih bicikala
- nizak udio uporabe alternativnih goriva u sektoru prometa.

Razvojne potrebe i potencijali:

- usvojen *Master plan prometnog sustava Grada Zagreba, Zagrebačke županije i Krapinsko-zagorske županije*
- uspostavljena planirana mreža autocesta
- izgrađena osnovna mreža električnih punionica
- modernizacija postojeće cestovne mreže i gradnja novih prometnica, uključivši pješačke i biciklističke staze, javnu rasvjetu i autobusna stajališta
- novelacija prometnih studija u skladu s načelima održivoga prometnog planiranja ili izrada planova održive mobilnosti (SUMP)
- izgradnja mostova na rijeci Savi
- denivelacija željezničko-cestovnih pješačkih i biciklističkih prijelaza preko željezničke pruge
- izgradnja cestovnih obilaznica većih gradova
- rekonstrukcija postojeće i izgradnja nove primarne i sekundarne biciklističke infrastrukture u skladu s važećom regulativom
- uspostava novih i unapređenje postojećih sustava javnih bicikala
- davanje prioriteta biciklističkom prometu

Cestovni promet, pješački i biciklistički promet, sigurnost u cestovnom prometu	
	▪ izgradnja garažnih parkirališnih kapaciteta uz istovremeno oslobađanje vanjskih parkirališnih mjesta za pješake i bicikliste ▪ razvoj e-mobilnosti.

Na teritoriju aglomeracije nalaze se pruge za međunarodni promet, regionalni promet i lokalni promet. Područjem aglomeracije prolaze sljedeći međunarodni koridori:

- RH1. TEN-T osnovna i sveobuhvatna mreža (Paneuropski koridor X), Salzburg – Zagreb – Solun
- RH2. TEN-T Mediteranski koridor (Paneuropski koridor Vb), Rijeka – Zagreb – Budimpešta.

Linije kojima prometuju međunarodni putnički vlakovi povezuju Zagreb i Zagrebačku i Krapinsko-zagorsku županiju s Njemačkom, Austrijom, Švicarskom, Slovenijom, Mađarskom, Bosnom i Hercegovinom te Srbijom. Teretni vlakovi povezuju predmetno područje s ostatkom Europe, a osobito su usmjereni prema istočnom i jugoistočnom dijelu Europe.

Vlakovi regionalnog značenja najčešće su međugradski te također služe putnicima s područja Zagreba i Zagrebačke i Krapinsko-zagorske županije pri dnevnim migracijama.

Prugama lokalnog značaja prometuju prigradski i gradski vlakovi, a služe ponajprije povezivanju stanovništva, dnevnim migracijama i izvršavanju različitih aktivnosti i usluga. Gradska željeznička linija lokalnog značenja prometuje na relaciji Dugo Selo – Zagreb-Glavni kolodvor – Savski Marof, odnosno Harmica. Teretnim prometom lokalnog značenja iz ranžirnog kolodvora Zagreb opslužuju se kolodvori Podsused-tvornica, Zagreb-Resnik, Savski Marof, Zaprešić, Sesvete, Zagreb-Zapadni kolodvor, Velika Gorica, Zagreb-Klara, Hrvatski Leskovac, Dugo Selo i Zagreb-Žitnjak.

Sve su pruge na teritoriju UAZ-a normalne širine kolosijeka (1435 mm). Dvokolosiječne su pruge na dionicama od granice s Republikom Slovenijom preko Zagreb-Glavnog kolodvora do Dugog Sela i od Zagreb-Ranžirnog kolodvora do Sesveta, dok su sve ostale pruge jednokolosiječne.

Ukupna dužina pruga, bez industrijskih kolosijeka, iznosi 220,18 km. Pruge su elektrificirane izmjeničnom strujom napona 25 kV i frekvencije 50 Hz, osim pruga R106 Zabok – Đurmanec – državna granica, R201 Zaprešić – Čakovec i L202 Hum-Lug – Gornja Stubica. Ukupno na željezničkoj mreži na području aglomeracije postoji 48 službenih mjesta (kolodvora i stajališta) na kojima je moguć ulazak putnika u vlakove i izlazak iz njih.

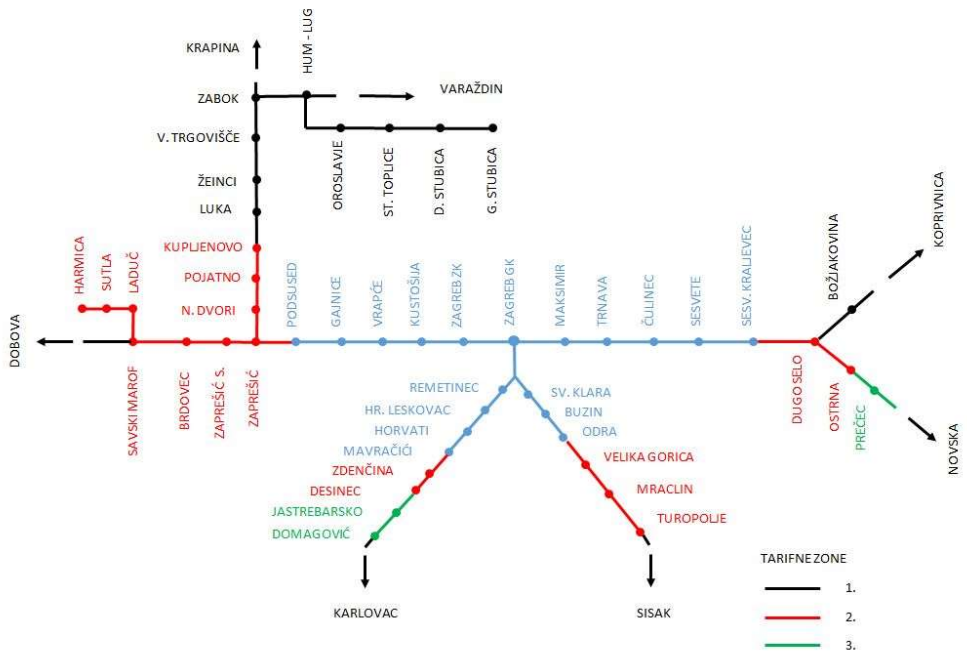

Prikaz 11. Željezničke pruge i službena mjesta za putnički promet
Izvor: HŽ Putnički prijevoz, obrada GEOS

Opremljenost službenih mjesta izrazito je neujednačena. Visine nastupnih ploha perona i uređenih površina iznad gornjeg ruba tračnice (GRT) različite su i kreću se u rasponu od 20, 30, 35 i 38 cm do 55 cm. UIC preporučuje, a HŽ-a usvaja standardnu visinu perona i uređenih površina od 55 cm iznad GRT-a, no većina je perona na području UAZ-a niža od toga. Novi niskopodni vlakovi za gradski i prigradski promet na vratima imaju visinu poda 60 cm iznad GRT-a, što je usklađeno s visinom perona i uređenih površina od 55 cm. Širine perona i uređenih površina također su raznolike i kreću se od preuskih 1,4 m (kod bočnih i otočnih perona i uređenih površina) do 7,75 m kod otočnih perona i uređenih površina.

Na prugama se odvija mješoviti putnički i teretni promet, osim u Zagrebu na dionici Zapadni kolodvor – Glavni kolodvor – Sesvete, na kojoj se odvija samo putnički promet.
Otežan je razvoj i integracija javnog prijevoza putnika u smjeru zapadnog dijela UAZ-a u smjeru Samobora i Bregane jer ne postoji željeznička linija na dionici Podsused – Samobor – Bregana, koja je bila u funkciji od 1901. do 1979. Prostornim planovima predviđena je gradnja pruge Podsused – Samobor – Bregana, izrađen je idejni i glavni projekt pruge, a Grad Sveta Nedelja, Grad Samobor, Integrirani promet Zagrebačkog područja d.o.o. Zagreb i HŽ Infrastruktura d.o.o. Zagreb sklopili su 4. kolovoza 2021. godine Sporazum o poslovno-tehničkoj suradnji na izradi studije izvodljivosti s analizom troškova i koristi izgradnje željezničke pruge Podsused-tvornica – Samobor – Bregana.
Mreža željezničkih pruga unutar prostornog obuhvata UAZ-a s relativno brojnim kolodvorima i stajalištima pokazuje izniman potencijal za integraciju s autobusnim linijama i lokalnim javnim prijevozom. U postojećem stanju sav teretni željeznički promet prolazi kroz središte grada i, osim što narušava kvalitetu života stanovnika zbog emisije buke, može postati prepreka značajnijem razvoju željezničkoga gradskog i prigradskog prijevoza putnika zbog nedostatka kapaciteta.
Na području južnog dijela grada Zagreba nijedna putnička željeznička dionica nije u funkciji sustava javnog prijevoza, a rezultat je neiskorištenost postojeće infrastrukture željezničke mreže.
Na zapadnom dijelu UAZ-a postojeća željeznička pruga Savski Marof – Kumrovec nije u funkciji unatoč postojanju operativne željezničke pruge L102 kao dijela sustava javnog prijevoza. Uvođenje željezničke

linije na ovom području značajno bi unaprijedilo kvalitetu sustava javnog prijevoza u ovom, gledano s aspekta javnog prijevoza, inače slabo povezanom dijelu prostornog obuhvata UAZ-a.
Nedovoljan broj željezničko-cestovnih prijelaza negativno utječe na odvijanje poprečnih, ali i paralelnih prometnih tokova stvaranjem uskih grla. Isto tako, izgradnja većeg broja cestovnih prijelaza u razini negativno utječe na sigurnost prometa. U skladu s navedenim potrebno je pristupiti izgradnji većeg broja deniveliranih željezničko-cestovnih prijelaza.
Modalni raspored tereta između željeznice i ceste u korist je cestovnog prijevoza. Podjela prijevoza tereta po vidovima prometa prema i od područja UAZ-a u korist je cestovnog prijevoza (80 % tereta se prevozi cestom, a samo 20 % tereta prevozi se željeznicom). Veliki potencijal također postoji za razvoj Zagreba kao željezničkog teretnog čvora, uzimajući u obzir koncepciju razvoja Luke Rijeka i ideju o „suhoj luci“ u čvoru Zagreb.
Najveći je izazov u stvaranju kvalitetnog, pristupačnog i korisniku orijentiranog željezničkog prometa u modernizaciji neadekvatne i zastarjele infrastrukture i potrebi integracije s mrežom autobusnih linija.

Željeznički promet

Razvojni izazovi:

- nepostojanje željezničke obilaznice oko Zagreba
- nedovoljan kapacitet pojedinih željezničkih pruga za intenzivniji gradski i prigradski promet
- neiskorištena postojeća željeznička infrastruktura u južnom dijelu Grada Zagreba koja nije u funkciji javnog prijevoza putnika
- neodgovarajuće opremljena postojeća željeznička stajališta i nedovoljan broj stajališta na cijeloj željezničkoj mreži, dijelom zastarjeli vozni park
- nepostojanje parkirališta za automobile i bicikle (tzv. infrastrukture *park&ride* i *bike&ride*) uz željeznička stajališta i terminale javnog putničkog prometa.

Razvojne potrebe i potencijali:

- izgradnja teretne željezničke obilaznice grada Zagreba, elektrifikacija željezničke mreže, dogradnja drugog kolosijeka na opterećenim željezničkim prugama, rekonstrukcija postojećih i gradnja novih željezničkih stajališta, modernizacija voznog parka za gradski i prigradski promet
- gradnja pruge Podsused – Sveta Nedelja – Samobor – Bregana, rekonstrukcija i elektrifikacija pruga Zaprešić – Zabok, Savski Marof – Kumrovec i Zabok – Gornja Stubica
- prenamjena postojećeg ranžirnog kolodvora u funkciju teretnog terminala na području grada Zagreba i UAZ-a
- proširenje, dogradnja i rekonstrukcija željezničke mreže teretnog prometa
- povezivanje s ostalim oblicima prijevoza s ciljem postizanja intermodalnosti (željeznički, cestovni i zračni).

Na području aglomeracije nalazi se Međunarodna zračna luka *Franjo Tuđman* (MZLZ), sa statusom međunarodne zračne luke svrstane u klasu 4E, a po obujmu prometa putnika najveća je u Republici Hrvatskoj.

U proteklom je desetogodišnjem razdoblju obujam putničkog prometa oscilirao, izmjenjivala su se razdoblja rasta, pada i stagnacije prometa. Bez obzira na oscilacije u pojedinim godinama, u razdoblju od 2006. do 2015. promet je povećan s 1 728 439 putnika na 2 587 798 putnika godišnje. U 2015. porast obujma prometa putnika u odnosu na 2014. iznosio je 6,5 %. U 2016. godini zabilježen je broj od 2 766 087 putnika, a 2018. godine bilo je prevezeno više od 3,3 milijuna putnika. U ukupnom prometu dominantan je udio prometa s inozemstvom, koji je u porastu, dok broj putnika u unutarnjem prometu stagnira. Usporedbe radi, zračne luke u nama susjednim zemljama imale su 2015. sljedeći obujam prometa putnika: ZL *Liszt Ferenc* (Budimpešta) 10,3 milijuna putnika, ZL *Nikola Tesla* (Beograd) 4,7 milijuna putnika i ZL *Jože Pučnik* (Ljubljana) 1,5 milijuna putnika. Najveće zračne luke EU-a

pojedinačno su imale ukupan promet putnika u 2015. veći od 50 milijuna putnika (Heathrow, Shipol i druge).

Osim prijevoza putnika, zagrebačka zračna luka specijalizirana je i za prijevoz robe i pošiljki. U sklopu luke izgrađen je zračno-cestovni terminal kojemu je funkcija pretovar tereta iz zračnog prometa na cestovna motorna vozila za daljnju distribuciju. Također je, osim pretovara i prijevoza robe, u zračnoj luci omogućen prijevoz, prihvat, skladištenje i obrada svih uobičajenih robnih pošiljaka i svih vrsta specijalnih pošiljaka. U prevezenoj robi prevladava ona u međunarodnom prometu s oko 90 % udjela.

MZLZ smještena je na području Zagrebačke županije (Velika Gorica). Radovi na izgradnji novog putničkog terminala započeli su krajem 2013. godine, a otvorena je u ožujku 2017. Međunarodna zračna luka *Franjo Tuđman* ima 65 000 m^2 površine i projektirana je za pet milijuna putnika godišnje, s mogućnošću proširenja do osam milijuna putnika. Ukupna površina za razvoj Zračne luke Zagreb iznosi otprilike 850 ha. Neodgovarajuća je povezanost putničkog terminala Zračne luke Zagreb sa središtem Grada Zagreba. Kvalitetnijim integracijom zračne luke u prometni sustav, odnosno uspostavljanjem tračničke veze za pristup terminalu Zagreb – MZLZ – Velika Gorica osiguralo bi se skraćivanje ukupnog putovanja i podizanje konkurentnosti zračnog prijevoza na kratkim i srednjim relacijama.

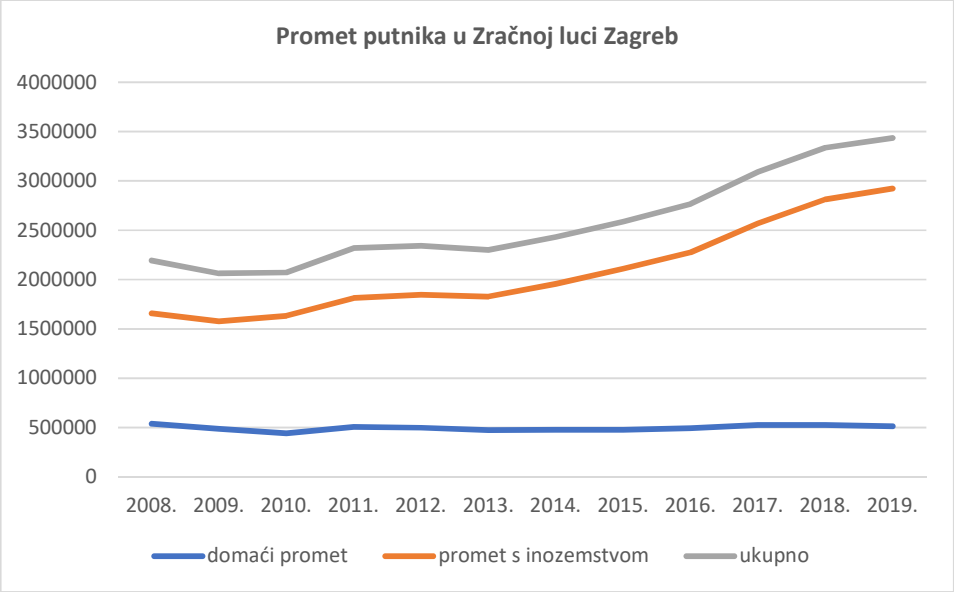

Prikaz 12. Promet putnika u Zračnoj luci Zagreb 2008. – 2019.
Izvor: Statistički ljetopis Grada Zagreba, podaci Međunarodne zračne luke Zagreb

Aerodrom Lučko nalazi se na zapadnom dijelu aglomeracije, između autoputova Zagreb – Ljubljana i Zagreb – Karlovac. Raspolaže dvjema travnatim uzletno-sletnim stazama. Namijenjen je manjim zrakoplovima, zrakoplovnim jedrilicama, zrakoplovno-sportskim letjelicama, zrakoplovnim modelima te skakanju padobranaca, a aerodromom se koriste i helikopteri HRZ-a i MUP-a.

Aerodrom Zabok nalazi se između Grada Zaboka i Velikog Trgovišća i raspolaže travnatom uzletno-sletnom stazom dužine 799 m. Namijenjen je sportu, školovanju pilota te rekreacijskom letenju i turizmu.

Postojeća su letjelišta Buševec (Velika Gorica), Štakorovec i Lupoglav (Brckovljani), a prostornim planom rezervirana su područja za zračna letjelišta Pisarovina, Cvetković (Jastrebarsko), Zaprešić, Veleševec (Orle) i Komin (Sv. Ivan Zelina). Na području Samobora nalaze se dva registrirana letjelišta za padobransko jedrenje (*paragliding*): Japetić i Plešivica.

Na rijeci Savi ne postoji organiziran ni putnički ni teretni promet, a riječni plovni put Savom završava u Sisku. Rijeka Sava od Siska do Rugvice odgovara II. klasi vodnog puta te od Rugvice do granice sa Slovenijom kao vodni put I. klase. Potencijal rijeke Save za daljnji razvoj prijevoza putnika uz razvoj teretnog riječnog prijevoza ograničen je značajnim negativnim utjecajem, posebno na stanje voda, postojeće sustave zaštite stanovništva i materijalnih dobara od štetnog djelovanja voda te biološku raznolikost, zaštićena područja i ciljeve očuvanja ekološke mreže. Stoga je zaključkom Strateške studije o utjecaju na okoliš *Master plana prometnog sustava Grada Zagreba, Zagrebačke županije i Krapinsko-Zagorske županije* preporučeno da se u zoni rijeke Save planiraju isključivo sportske i turističke aktivnosti.

Zračni promet, riječni promet

Razvojni izazovi:

- neodgovarajuća prometna povezanost MZL *Franjo Tuđman* sa željezničkom mrežom te gradovima Zagreb i Velika Gorica
- nekorištenje riječnog plovnog puta Savom

Razvojne potrebe i potencijali

- uspostavljanje tračničke veze za pristup terminalu Zagreb – MZLZ – Velika Gorica
- neadekvatno korištenje kapaciteta starog terminala MZL-a
- gradnja konstrukcijskog kolnika na uzletno-sletnim stazama i manevarskim površinama na aerodromima Lučko i Zabok
- uvođenje helikopterske službe
- korištenje rijeke Save za sportske i turističke aktivnosti.

Temeljnu svjetlovodnu mrežu na području aglomeracije izgradilo je tijekom devedesetih godina javno poduzeće HPT (Hrvatska pošta i telekomunikacije), a nakon duže stagnacije u razvoju, prema podacima HAKOM-a, započela je ponovna izgradnja svjetlovodne mreže, i to u središnjem području aglomeracije na 16 lokacija, a na 11 njih već je završena izgradnja.

Na području UAZ-a osigurana je dostupnost širokopojasnog pristupa (bez mreža pokretnih komunikacija) sljedećih brzina:

- više od 100 Mbit/s na središnjem prostoru UAZ-a i djelomično na području sjevernog dijela UAZ-a
- više od 30 do 100 Mbit/s točkasto na središnjem, južnom i istočnom i zapadnom dijelu UAZ-a
- više od 2 do 30 Mbit/s kao dominantna pokrivenost područja UAZ-a (osim središnjega prostora UAZ-a).

Na tim područjima operateri imaju mogućnost pružanja širokopojasnog pristupa internetu putem vlastite infrastrukture, odnosno mogu u kratkom roku i bez značajnijih ulaganja spojiti korisnike na vlastitu pristupnu širokopojasnu infrastrukturu.

Na području aglomeracije najveći udio kućanstava s ugovorenim nepokretnim širokopojasnim pristupom (brzine 2 Mbit/s i veće) na području središnjeg i jugozapadnog dijela Grada Zagreba (70 – 85 %), a najmanji postotak kućanstava na prostoru JLS-ova Pokupsko i Orle (15 – 30 %).

Na temelju podataka HAKOM-a o infrastrukturi mreža pokretnih komunikacija koje su sagradili operatori pokretnih komunikacija razvidno je kako na području aglomeracije postoji znatan broj

lokacija s postojećim antenskim stupovima pokretnih komunikacija, te da se za područje planiraju brojne nove elektroničke komunikacijske zone. Godine 2020. s radom su započele prve komercijalne mreže pete generacije.

Elektronička komunikacijska infrastruktura

Razvojni izazovi:

- nedovoljna pokrivenost kvalitetnim signalom pokretnih mreža u pograničnom području
- bitno smanjena ulaganja u razvoj i unapređivanje fiksne pristupne mreže
- brzine pristupa internetu i omjer cijene i kvalitete nisu zadovoljavajuće
- optička pristupna tehnologija prisutna u zanemarivom postotku (ispod 0,61 % ukupne pristupne infrastrukture)
- ne postoje infrastrukturni temelji za učinkovita rješenja za pametan grad (engl. *smart city*) i pametnu mrežu (engl. *smart grid*).

Razvojne potrebe i potencijali:

- daljnji razvoj širokopojasne infrastrukture
- učinkovitija primjena postojećih te razvoj i primjena novih, zahtjevnijih širokopojasnih usluga za javne, poslovne i privatne korisnike
- uspostavljanje elektroničke komunikacijske infrastrukture za nadzor i upravljanje komunalnim, prometnim, sigurnosnim i dr. sustavima
- iskorak prema mrežama velikih brzina i podrška prihvaćanju novih tehnologija i mreža za digitalno gospodarstvo.

5.3.4. Urbani prijevoz

Javni putnički promet (JPP) na području Urbane aglomeracije Zagreb obavljaju sljedeće tvrtke:

- U segmentu željezničkog javnog prijevoza putnika HŽ Putnički promet d.o.o., dok prugama i stajalištima upravlja HŽ Infrastruktura d.o.o. Oba su poduzeća 100 % u vlasništvu RH.
- Na području Grada Zagreba u segmentu tramvajskog prijevoza prometom upravlja društvo Zagrebački električni tramvaj (ZET), koje je 100 % u vlasništvu Grada Zagreba.
- U segmentu autobusnog prijevoza putnika na području aglomeracije posluju Zagrebački električni tramvaj (ZET) i privatni autoprijevoznici Presečki grupa d.o.o., Autobusni prijevoz d.o.o., Stubaki prijevoz d.o.o., Vrelej d.o.o., DIV-4 d.o.o., Šaronja, Meštrović prijevoz d.o.o., Samoborček EU grupa d.o.o., Autoturist Samobor d.o.o., Čazmatrans Nova d.o.o., Čazmatrans putnička agencija d.o.o., Čazmatrans promet d.o.o., Maluks promet d.o.o., Ivček obrt za prijevoz (vl. Branko Ivček), Darojković d.o.o., A.P.O. Miljenko Prigorec, te Pleso Prijevoz d.o.o. (koncesionar za prijevoz putnika između Zagrebačkog autobusnog kolodvora i Zračne luke Zagreb u Velikoj Gorici) i Autotrans d.d. Cres (pružatelj usluge javnog prijevoza putnika na području Svete Nedelje).

Na području Grada Zagreba ZET i HŽPP djelomično su tarifno povezani, tako da je korisnicima usluga javnog prijevoza omogućena kupnja zajedničke mjesečne i godišnje pretplatne karte, dok je cijelo područje aglomeracije neusklađeno u pogledu tarifnih sustava i voznih redova. Gradska i prigradska željeznička mreža smatra se nedovoljno iskorištenom uz tako razvijenu mrežu postojećih željezničkih pruga, postaja i stajališta.

Tramvajska mreža u Zagrebu ima 58 km dvokolosiječnih pruga, širine kolosijeka 1000 mm. Na mreži je 257 stajališta, a organizirano je 15 dnevnih i četiri noćne linije. Pruge su elektrificirane istosmjernom strujom napona 600 V. Stanje elektroenergetskog sustava nije zadovoljavajuće. Za smještaj i održavanje tramvaja postoje dvije remize, Trešnjevka na zapadu i Dubrava na istoku grada. Oko 40 % kolosijeka nije fizički odvojeno od automobilskog prometa pa brzina i točnost tramvajskog prometa u velikoj mjeri ovise o gustoći automobilskog prometa. Putna je brzina na tramvajskoj mreži niska i u prosjeku iznosi oko 15 km/h, a zbog stanja kolosijeka na pojedinim dionicama mreže izrazito su

povećane buka i vibracije. Na određenim dijelovima tramvajske mreže postoje problemi vezani uz električni kapacitet napojne mreže zbog starih električnih vodova i velikog volumena prometa. Također su uočeni nedostatci vezani uz oborinsku odvodnju i kvalitetu tračničke podloge.

U voznom parku ZET-a ukupno je 277 tramvajskih vozila, od čega su 142 suvremeni niskopodni tramvaji, 441 autobusno vozilo, 31 vozilo za prijevoz osoba s invaliditetom, te autobusi za prijevoz školske djece i za turističku namjenu.

ZET upravlja autobusnim prometom na područjima gradova Zagreb, Velika Gorica i Zaprešić te na području općina Bistra, Luka, Stupnik i Klinča Sela, ukupno na 146 dnevne i četiri noćne linije. Na cijeloj mreži ima ukupno 2103 stajališta. Smještaj i održavanje autobusa obavlja se u garažama Podsused, Dubrava i Velika Gorica. Od ukupnog broja autobusa u voznom parku ZET-a 76 ih je na plinski pogon, a 130 ima euro 5 i više standarde. U sklopu autobusne garaže Podsused 2013. godine sagrađena je punionica stlačenoga prirodnog plina.

Elektronička naplata karata u tramvajskom i autobusnom prometu na području Zagreba uvedena je 2012. ZET posjeduje napredno ICT rješenje za naplatu karata upotrebom beskontaktnih pametnih kartica. Uveden je sustav za pozicioniranje vozila na mreži, a u tijeku je opremanje tramvajskih i autobusnih stajališta informacijskim zaslonima koji pokazuju vrijeme dolaska vozila na pojedinoj liniji.

Međugradski i međunarodni autobusni promet odvija se preko Autobusnog kolodvora Zagreb, koji posljednjih godina bilježi rast broja putnika.

Izvan područja Grada Zagreba i urbanih centara Zagrebačke županije i Krapinsko-zagorske županije uređenje većine stajališta javnog prijevoza nije izvedeno u skladu sa standardima ili na dovoljnoj razini sigurnosti za korisnike javnog prijevoza. Na autobusnoj mreži UAZ-a velik je broj stajališta bez odgovarajućih ugibališta, stajališnih perona, nadstrešnica, rasvjete i informacijske opreme. Također je potrebno povećati broj postaja javnog prijevoza zbog njihove prevelike međusobne udaljenosti, osobito u ruralnim područjima.

Integrirani javni putnički prijevoz na području aglomeracije ne postoji, no Grad Zagreb, Krapinsko-zagorska i Zagrebačka županija potpisali su 2012. Sporazum o integriranom prijevozu putnika i tarifno-prijevozničkoj uniji. Trgovačko društvo Integrirani promet zagrebačkog područja d.o.o., sa zadatkom provedbe sporazuma, osnovano je 2014. U tijeku je izrada potrebnih potprojekata i studija kao pripremnih radnji vezanih uz pokretanje integriranog prijevoza putnika i apliciranje zahtjeva za sufinanciranje budućih investicijskih zahvata iz fondova EU-a.

U veljači 2017. potpisani su ugovori između ZET-a i gradonačelnika i načelnika, odnosno predstavnika gradova i općina Velike Gorice, Zaprešića, Bistre, Klinča Sela, Luke i Stupnika o uvođenju 2. tarifne zone, u kojoj se primjenjuje jednaka tarifna politika kakva je na snazi u 1. zoni.

Na području aglomeracije postoje intermodalni putnički terminali i velik broj intermodalnih točaka. Osim Međunarodne zračne luke Zagreb, terminali su vezani uz željezničke kolodvore Zagreb-Glavni kolodvor i Zagreb-Zapadni kolodvor te kolodvore u Sesvetama, Dugom Selu, Zaprešiću i Zaboku, a u središtu aglomeracije i uz gotovo sve krajnje točke tramvajske mreže. Zajednička je karakteristika terminala na željezničkim kolodvorima kako nisu nastajali kao jedinstvena projektirana cjelina, nego sukcesivnom dogradnjom, nisu adekvatno opremljeni parkiralištima za automobile i bicikle (tzv. infrastrukturom *park&ride* i *bike&ride*), a putovi su kretanja korisnika pri prelaženju s jednog prijevoznog sredstva na drugo relativno dugi.

Žičara Sljeme ima 84 kabine s kapacitetom od deset ljudi po kabini, a vožnja do vrha pri putničkoj brzini od 4 m/s traje oko 22 minute. Njezinim puštanjem u rad rasterećuje se postojeća prometna infrastruktura na Sljemenu i vrh Medvednice postaje dostupniji građanima, a Prostornim planom

Parka prirode *Medvednica* omogućeno je i istraživanje trase prema naseljima u podnožju sjevernih obronaka Medvednice (Bistra, Donja Stubica).
Na području Grada Zagreba organiziran je poseban prijevoz za osobe koje se kreću u invalidskim kolicima i osobe s teškim motoričkim smetnjama, kao i za djecu s teškoćama u razvoju. Prijevoz obavlja podružnica ZET-a u koordinaciji s Gradskim uredom za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom. Za prijevoz se koriste specijalizirana kombi vozila, i to za ishodišta i odredišta unutar administrativnih granica Grada Zagreba i do Zračne luke Zagreb. Prijevoz se koristi za odlazak na posao, terapiju, rekreaciju, predškolske i školske ustanove. Zagrebački električni tramvaj (ZET) na temelju godišnjih ugovora o sufinanciranju obavlja prijevoz osoba s invaliditetom za općine Brdovec i Jakovlje i gradove Dugo Selo i Sveta Nedelja.

Ograničenja u javnom prijevozu postupno se eliminiraju gradnjom novih i prilagodbom postojećih javnih pješačkih površina (spušteni rubnjaci, zvučna i taktilna signalizacija za slijepe i slabovidne osobe u zonama raskrižja i drugo), modernizacijom željezničkog, tramvajskog i autobusnog voznog parka niskopodnim vozilima opremljenim rampama za ulazak i izlazak osoba s invaliditetom te prilagodbom informacijskog sustava (informacije putem interneta, zvučna i vizualna najava vozila na stajalištima i sl.). Najmanje je učinjeno na prilagodbi peronske infrastrukture, tako da ni u jednom podsustavu javnoga putničkog prijevoza nije riješena problematika sučelja vozilo – peron, bez obzira na niskopodna vozila.

Urbani prijevoz

Razvojni izazovi:

- javni putnički promet na području UAZ-a ne funkcionira kao integrirana cjelina jer su željeznički, tramvajski i autobusni podsustavi samo djelomično usklađeni, a jedinstveni informacijski i tarifni sustav ne postoji
- nedostaju suvremeno uređeni intermodalni terminali opremljeni parkiralištima za automobile i bicikle (tzv. infrastrukturom *park&ride* i *bike&ride*)
- nedostatak integracije javnog prijevoza sprječava veću mobilnost stanovništva i dovodi do slabe uporabe javnog prijevoza u Zagrebačkoj i Krapinsko-zagorskoj županiji
- nedovoljna duljina tramvajskih linija sprječava bolji javni prijevoz putnika
- javni putnički prijevoz željeznicom nije u funkciji u južnom dijelu Zagreba, unatoč postojanju željezničke infrastrukture
- komercijalna brzina i redovitost javnog prijevoza nije zadovoljavajuća, osobito u urbanom zagrebačkom području
- zapadni i južni dijelovi Grada Zagreba nisu dostatno pokriveni tramvajskom mrežom
- nedovoljan stupanj prilagođenosti prometnog sustava osobama s invaliditetom

Razvojne potrebe i potencijali:

- uspostavljanje jedinstvenog sustava informiranja putnika na razini aglomeracije
- uspostavljanje sustava jedinstvene prijevozne karte za javni prijevoz putnika na razini aglomeracije
- usklađivanje voznih redova operatera
- uspostavljanje integriranog prijevoza putnika
- povećanje učinkovitosti javnog putničkog prometa gradnjom autobusnih stajališta, autobusnih kolodvora, intermodalnih točaka i intermodalnih terminala s infrastrukturom *park&ride* i *bike&ride*
- uvođenje željezničke mreže u južnom dijelu grada Zagreba u urbani prijevoz
- razvoj sustava javnih bicikala i električnih romobila, prijevoza više osoba automobilom (*car pooling*), iznajmljivanja automobila i bicikala (*car sharing* i *bike sharing*), sustava *bike&ride* i *ride&bike* i sl.
- prilagodba sustava javnog prijevoza putnika osobama s invaliditetom
- proširenje i modernizacija tramvajske mreže i tramvaja
- modernizacija voznog parka ekološki prihvatljivim autobusima

Urbani prijevoz

- neadekvatno uređene i smještene stanice javnog prometa na području Zagrebačke županije i Krapinsko-zagorske županije
- nepovoljna struktura voznog parka u javnom prijevozu putnika s gledišta energetske učinkovitosti i zaštite okoliša.
- unapređivanje javnog linijskog prijevoza u ruralnom području
- uspostava inteligentnog upravljanja prometom (ITS)
- modernizacija Autobusnog kolodvora u Zagrebu i drugih stajališta javnog prijevoza.

5.4. Okvir upravljanja razvojem

Priprema, donošenje, provedba i praćenje provedbe strateškog akta Urbane aglomeracije Zagreb, slijedeći načela partnerstva i suradnje, podrazumijevaju uključenost brojnih dionika. Grad Zagreb, kao nositelj izrade strategije, koordinira aktivnosti i dionike, osigurava uključivanje i suradnju svih relevantnih dionika razvoja s područja aglomeracije, učinkovitu komunikaciju i pravovremenu razmjenu informacija među tijelima i uključenim dionicima.

Jedinice lokalne samouprave u obuhvatu odgovorne su za dostavljanje podataka i informacija preko imenovanih predstavnika te općenito aktivno sudjelovanje u cjelokupnom procesu izrade i provedbe strateškog akta, ali istodobno i za savjetodavne aktivnosti povezane s djelovanjem Partnerskog vijeća. Predstavnici županija i regionalnih koordinatora također značajno doprinose izradi strategije jer raspolažu značajnom količinom podataka i informacija. Značajna je i uloga brojnih partnera s kojima postoji veza i suradnja povezana s provedbom pojedinih aktivnosti, programa odnosno projekata.

Kvaliteta izrade, relevantnost i djelotvornost dokumenta dodatno se osigurava preko Upravljačke skupine za vrednovanje. U postupku donošenja predstavnička tijela uključenih jedinica lokalne samouprave, u skladu sa zakonskim obvezama, sudjeluju davanjem mišljenja, a potom Gradska skupština Grada Zagreba donosi Strategiju razvoja Urbane aglomeracije Zagreb.

Provedbu mehanizma integriranih teritorijalnih ulaganja i ostalih zadaća posredničkog tijela osigurava posebna ustrojstvena jedinica upravnog tijela u Gradu Zagrebu.

Grad Zagreb, kao nositelj izrade strateškog dokumenta, pokrenuo je u 2019. godini postupak vrednovanja tijekom provedbe Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb za razdoblje do 2020. godine, kojim se prati ostvarenje planiranih rezultata i učinaka. Izvršitelj vrednovanja tijekom provedbe (Urbanex d.o.o.) proveo je analizu i vrednovanje strateškog dokumenta, te temeljem zaključaka utvrđenih u postupku vrednovanja tijekom provedbe Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb za razdoblje do 2020. godine dao preporuke za planiranje razvoja i izradu strateškog akta u razdoblju 2021. – 2027.:

- Jedinicama lokalne i regionalne samouprave i ostalim akterima potrebno je naglasiti da bi Akcijski plan za Urbanu aglomeraciju Zagreb trebao sadržavati ponajprije aktivnosti, projekte i programe (APP) od većeg značaja za urbanu aglomeraciju, te da se određeni APP-ovi mogu financirati iz fondova EU-a, unatoč tomu što eventualno nisu sadržani u samom akcijskom planu. Time bi se pridonijelo smanjivanju opsega akcijskog plana, odnosno njegovu jasnijem usmjeravanju prema ostvarivanju zacrtanih razvojnih ciljeva, te bi se ujedno olakšalo praćenje provedbe planskog dokumenta, a posebice u kontekstu UAZ-a koji se sastoji od 30 JLS-ova.
- Naglašava se važnost sveobuhvatnog, dubinskog i participativnog pristupa definiranju pokazatelja učinaka i ishoda u sljedećem planskom razdoblju, s ciljem identifikacije dostupnih podataka i uzimanjem u obzir njihove vremenske dostupnosti (kontinuitet obrade i objavljivanja te razdoblje

objave tijekom godine), te s ciljem definiranja kvalitetnih pokazatelja koji na adekvatan i svrsishodan način omogućuju praćenje stupnja realizacije strategije.

- Istaknut je značaj unapređivanja sustava upravljanja strateškim planiranjem i razvojem na razini cjelokupne Hrvatske, pri čemu se to posebice odnosi na tematiku urbanih aglomeracija koje su u Hrvatskoj nova pojava, posebice s aspekta zajedničkog planiranja razvoja i međusobne koordinacije pri realizaciji razvojnih projekata. Primjeri država iz ostatka Europske unije pokazuju kako postoji veći broj različitih modela upravljanja urbanim aglomeracijama, pri čemu pojedini modeli jasno definiraju tijela i njihove uloge pri koordinaciji i upravljanju razvojem. Koordinacija i upravljanje posebni su izazovi u Urbanoj aglomeraciji Zagreb, koja se jedina u Hrvatskoj sastoji od 30 JLS-ova smještenih na teritoriju triju županija – Grada Zagreba, Zagrebačke županije i Krapinsko-zagorske županije.

Kvaliteta upravljanja na razini aglomeracije i uključenih JLS-ova povezana je s uvođenjem informacijskih i komunikacijskih tehnologija, s ciljem povećanja učinkovitosti i dostupnosti javne uprave u sve aspekte života aglomeracije. Može se zaključiti da su u gradovima aglomeracije dostupne informacijske i komunikacijske tehnologije u svim segmentima poslovanja, no njihova je primjena ograničena nizom problema, koji dijelom proizlaze i iz neusuglašene regulative. U Gradu Zagrebu i nekim drugim gradovima aglomeracije postoje raznovrsne online usluge za građane, a pametna urbana mobilnost na području aglomeracije trebala bi zaživjeti provedbom projekta integriranog prijevoza putnika na području Grada Zagreba, Krapinsko-zagorske i Zagrebačke županije.

Upravljanje razvojem, Pametna rješenja

Razvojni izazovi:

- objektivne poteškoće povezane s iskazivanjem relevantnih pokazatelja na razini funkcionalnih urbanih područja
- usklađivanje strateškog akta Urbane aglomeracije Zagreb i razvojnih planova triju županija
- usklađivanje strateškog akta Urbane aglomeracije Zagreb s velikim brojem jedinica lokalne samouprave
- objektivne poteškoće u praćenju provedbe i nedostatni kapaciteti JLS-ova za prikupljanje podataka i izvještavanje nositelja
- neujednačenost razvoja pametnih rješenja u gradovima i općinama aglomeracije
- pretežito lokalni značaj pametnih rješenja, bez sagledavanja šireg ili cjelovitog prostora aglomeracije.

Razvojne potrebe i potencijali:

- tijekom programskog razdoblja 2014. – 2020. izvršeno upoznavanje procesa strateškog planiranja s tendencijom daljnjeg unapređivanja
- uspostavljena kontinuirana komunikacija nositelja izrade i dionika razvoja
- razvoj pametnih rješenja u svim gradovima i općinama aglomeracije
- razvoj zajedničkih pametnih rješenja koja pokrivaju cjeloviti teritorij aglomeracije (promet, opskrba domaćim proizvodima, kulturna ponuda, manifestacije, gastronomija itd.).

6. OPIS INTEGRIRANOG PRISTUPA RJEŠAVANJU UTVRĐENIH RAZVOJNIH POTREBA I POTENCIJALA, UKLJUČUJUĆI ISPUNJAVANJE KRITERIJA VEZANIH UZ STRATEŠKU RELEVANTNOST PROJEKATA

Opis integriranih teritorijalnih ulaganja

ITU mehanizam neće moći jednakim intenzitetom doprinijeti zadovoljavanju razvojnih potreba i realizaciji potencijala Urbane aglomeracije Zagreb u usporedbi s drugim urbanim područjima u Republici Hrvatskoj, s obzirom na to da je iznos predložene alokacije za područje Urbane aglomeracije Zagreb znatno manji od ostalih urbanih području i u odnosu na broj stanovnika urbanog područja i u odnosu na ukupni fiskalni kapacitet.

Uzimajući u obzir veličinu i broj jedinica lokalne samouprave uključenih u Urbanu aglomeraciju Zagreb, kao i raznovrsnost potreba i potencijala koja iz njih proizlazi, ovom strategijom ne predlaže se ciljano ulaganje u ograničeni broj sektora odnosno sektorska koncentracija. Plan je ITU mehanizam iskoristiti za ulaganja povezana s temama:

- zelenoga, čistoga, pametnoga i održivoga gradskog prometa
- višenamjenske infrastrukture i stvarne obnove i sigurnosti javnih prostora
- zaštite, razvoja i promicanja resursa javnog turizma i turističkih usluga
- sanacije industrijskih lokacija i onečišćenog zemljišta
- obnove sustava toplinarstva
- zaštite, razvoja i promicanja kulturne baštine i kulturnih usluga.

Tako će ITU mehanizam doprinijeti ostvarivanju svih triju prepoznatih prioriteta javne politike Strategije UAZ 2027 i ostvarenju posebnih ciljeva:

- PC2: Potporni sustav za poduzetnike aglomeracije
- PC3: Održiva mobilnost u aglomeraciji
- PC5: Dostupna i uključiva socijalna, zdravstvena i sportska infrastruktura i usluge
- PC6: Aglomeracija kao kulturni i turistički proizvod
- PC7: Energetska učinkovitost i tranzicija prema čistoj energiji
- PC8: Održivo korištenje prostora aglomeracije.

Teritorijalna koncentracija korištenja ITU mehanizma povezana je s veličinom i značajem Grada Zagreba kao središta urbane aglomeracije, u kojem živi 72,7 % njezina stanovništva i koji, zbog geografskog položaja, preuzima ulogu povezivanja aglomeracije, osiguravanja najznačajnijih sadržaja i zadovoljavanja najvećeg udjela potreba aglomeracije. Najmanje 30 % sredstava ITU mehanizma planira se uložiti u razvojne projekte izvan grada središta urbane aglomeracije.

Iz inicijalnog popisa 93 prijedloga strateških projekata izdvojeno je, slijedeći uputu Upravljačkog tijela o potrebi razmatranja opravdanosti definiranja velikog broja projekata strateškim projektom, konačnih deset prijedloga strateških projekata, o kojima je proveden novi krug savjetovanja s Koordinacijskim i Partnerskim vijećem, a strateška relevantnost svakog od njih opisana je u nastavku.

Ostali prijedlozi projekata razvrstani i grupirani u moguće grupe za provedbu otvorenih postupaka dodjele: kôd 020 – Poslovna infrastruktura za MSP, kôd 083 – Biciklistička infrastruktura, kôd 082 – Vozni park čistoga gradskog prometa, kôd 085 – Digitalizacija prometa kad je dijelom namijenjena smanjenju emisija stakleničkih plinova: gradski pomet, kôd 168 – Fizička obnova i sigurnost javnih prostora, kôd 165 – Zaštita, razvoj i promicanje resursa javnog turizma i turističkih usluga, kôd 073 –

Sanacija industrijskih lokacija i onečišćenog zemljišta i kôd 166 – Zaštita, razvoj i promicanje kulturne baštine i kulturnih usluga.

Doprinos ITU mehanizma provedbi Strategije UAZ 2027

Predviđa se djelomična provedba dijela strateških projekata, odabranih primjenom Metodologije prioritizacije projekata za ITU mehanizam 2021. – 2027. koju je izradilo MRRFEU u svojstvu upravljačkog tijela za Integrirani teritorijalni program 2021. – 2027. u odnosu na raspoloživu alokaciju za Urbanu aglomeraciju Zagreb.

Strateški projekti koji se potencijalno planiraju provoditi preko ITU mehanizma doprinose sljedećim prioritetima, odnosno specifičnim ciljevima Integriranog teritorijalnog programa 2021. – 2027.:

Prioritet 2: Jačanje zelenog, čistog i, pametnog i održivog gradskog prometa u okviru integriranog teritorijalnog ulaganja u gradovima, **Specifični cilj RSO2.8.** Promicanje održive multimodalne gradske mobilnosti kao dijela prelaska na gospodarstvo s nultom neto stopom emisija ugljika doprinose:

Projekt od strateškog značaja 1: *Greenway*
Projekt od strateškog značaja 2: Modernizacija pješačkih pothodnika povezanih s javnim prijevozom na području Grada Zagreba – 2. faza

Prioritet 3. Razvoj urbanih područja kao pokretača regionalnog rasta i razvoja njihovih funkcionalnih područja te razvoj održivih i zelenih otoka, **Specifični cilj RSO5.1.** Poticanje integriranog i uključivog društvenog i gospodarskog razvoja, razvoja u području okoliša, kulture, prirodne baštine, održivog turizma i sigurnosti u urbanim područjima doprinose:

Projekt od strateškog značaja 3: Revitalizacija jezera Jarun
Projekt od strateškog značaja 4: Izgradnja tržnice Vrapče
Projekt od strateškog značaja 5: Novo ruho Novih Dvora
Projekt od strateškog značaja 6: Revitalizacija zagrebačke Uspinjače
Projekt od strateškog značaja 7: Revitalizacija vrelovodne mreže na području grada Zagreba – 2. faza
Projekt od strateškog značaja 8: Znanstveni edukativno-zabavni centar Zagorje (ZEZ)
Projekt od strateškog značaja 9: Gastro-edukativni centar izvrsnosti (AGRI FOOD HUB)
Projekt od strateškog značaja 10: Gradska knjižnica Grada Zagreba i društveno-kulturni centar na lokaciji Paromlin.

Također je, u okviru ostalih nestrateških projekata navedenih u Akcijskom planu koji se potencijalno mogu provoditi preko ITU mehanizma (otvorenim postupkom), očit doprinos i prioritetu, odnosno specifičnom cilju Integriranog teritorijalnog programa 2021. – 2027.:

Prioritet 1. Industrijska tranzicija u urbanim područjima, **Specifični cilj RS01.3.** Jačanje održivog rasta i konkurentnosti MSP-ova i otvaranje radnih mjesta u njima, među ostalim i produktivnim ulaganjima.

Zbog spomenute veličine Urbane aglomeracije Zagreb i broja jedinica lokalne samouprave u njezinu obuhvatu, kao i raspona razvojnih potreba i potencijala urbanog područja u kojem živi 27,1 % ukupnog stanovništva Hrvatske, nije realno očekivati kako ITU mehanizam može u potpunosti doprinijeti ostvarenju svih posebnih ciljeva, nego će se pri provedbi koristiti i drugi dostupni izvori financiranja te sredstva proračuna gradova i općina, županija i države.

Opis sektorske i teritorijalne integracije preko ITU mehanizma

U primjeni ITU mehanizma ostvarit će se sektorska integracija i teritorijalna integracija.

Sektorska integracija znači provođenje intervencija iz različitih sektora (različitih ITU specifičnih ciljeva), a ona će u Urbanoj aglomeraciji Zagreb biti ostvarena kombinacijom operacija iz različitih sektora i na razini samih strateških projekata.

Teritorijalna integracija znači provođenje jednakog ili komplementarnog tipa intervencija na različitim lokacijama unutar urbanoga područja iz jednog ITU specifičnog cilja.

Opis strateške relevantnosti preko ITU mehanizma

Provjera strateške relevantnosti osigurat će se u postupku prioritizacije ITU intervencija, pri čemu će kriterij strateške relevantnosti biti jedan od kriterija prihvatljivosti za projekte koji se predlažu za financiranje putem ITU mehanizma.

U postupku prioritizacije posebno će se vrednovati nacionalni i regionalni utjecaj, utjecaj na cijelu Urbanu aglomeraciju Zagreb, utjecaj na najmanje dvije jedinice lokalne samouprave iz Urbane aglomeracije Zagreb te utjecaj samo na područje jedinice lokalne samouprave u kojoj se provodi.

Opis sustava provedbe ITU mehanizma

Grad Zagreb ustrojio je Odsjek za provedbu mehanizma Integriranih teritorijalnih ulaganja u Stručnoj službi Gradske uprave, Sektoru za programe i projekte Europske unije, Odjelu za poslove tijela u sustavima upravljanja i kontrole sredstvima Europske unije. U Odsjeku se obavljaju stručni, administrativni i upravno-pravni poslovi koji se odnose na poslove uspostave i unapređivanja sustava posredničkog tijela za Integrirana teritorijalna ulaganja (ITU PT) putem pripreme za provedbu delegiranih funkcija, izrade okvira postupanja ITU PT-a, sudjelovanja u postupku akreditacije ITU PT-a, upravljanja ljudskim potencijalima ITU PT-a te poslove provedbe mehanizma Integriranih teritorijalnih ulaganja (ITU) putem prognoziranja i praćenja, pripreme i provođenja postupaka dodjele bespovratnih sredstava, postupaka revizije, osiguranja revizijskog traga, upravljanja rizicima, upravljanja nepravilnostima, suradnje s tijelima u Sustavu upravljanja i kontrole provedbe Europskih strukturnih i investicijskih fondova u RH i članicama Urbane aglomeracije Zagreb, sudjeluje u organiziranju i provedbi edukativnih aktivnosti te obavlja i druge poslove iz djelokruga.

Odsjek za provedbu mehanizma Integriranih teritorijalnih ulaganja provodi postupak prioritizacije strateških projekata za koje je kao izvor financiranja planiran ITU mehanizam, a u skladu s metodologijom koju je propisalo Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije. U prvoj fazi popunjava kontrolnu listu za provjeru prihvatljivosti strateškog projekta. Ako je odgovor na sva pitanja za provjeru prihvatljivosti pozitivan, ispunjava se kontrolna lista za bodovanje strateškog projekta na osnovu koje se projekt boduje i stavlja na listu strateških projekata, redoslijedom od najvišeg broja bodova prema najnižem. Nakon provedenog bodovanja, ustrojstvena jedinica za provedbu ITU mehanizma upućuje listu strateških projekata s bodovima Koordinacijskom vijeću. U drugoj fazi Koordinacijsko vijeće donosi finalnu odluku o strateškim projektima koji se predlažu za financiranje putem ITU mehanizma postupkom izravne dodjele i sporazumom o provedbi ITU mehanizma, a u okviru raspoložive ITU alokacije. Pri donošenju odluke Koordinacijskog vijeća o strateškim projektima koji se predlažu za financiranje putem ITU mehanizma, svako odstupanje od rezultata bodovanja jasno se obrazlaže u zapisniku sa sjednice Koordinacijskog vijeća.

S ciljem definiranja popisa poziva na dostavu projektnih prijedloga koji će ući u Sporazum o provedbi ITU mehanizma, ministarstvo održava sastanke s ustrojstvenom jedinicom Grada Zagreba nadležnom za provedbu ITU mehanizma te po potrebi sektorski nadležnim tijelima i drugim relevantnim tijelima.

7. USKLAĐENOST SA STRATEŠKIM DOKUMENTIMA EU-a, NACIONALNOM RAZVOJNOM STRATEGIJOM, SEKTORSKIM I VIŠESEKTORSKIM STRATEGIJAMA, PLANOVIMA RAZVOJA ŽUPANIJA I DOKUMENTIMA PROSTORNOG UREĐENJA

Kako bi se definirao zajednički smjer razvoja i olakšala provedba zajedničkih projekata Urbane aglomeracije Zagreb, a s ciljem ravnomjernijeg planiranja razvoja, vodilo se računa o usklađenosti Strategije UAZ 2027 sa strateškim aktima Europske unije, Nacionalnom razvojnom strategijom Republike Hrvatske do 2030. godine, sektorskim i višesektorskim strategijama više razine, planovima razvoja županija i Grada Zagreba i dokumentima prostornog uređenja.

Strategija UAZ 2027 u suglasju je s *EU teritorijalnom agendom 2030***,** u kojoj je policentrični razvoj određen kao ključni element za postizanje teritorijalne kohezije. Za daljnji razvoj osobito je važna politika integriranog urbanog razvoja kao procesa u kojem se koordiniraju prostorni, sektorski i vremenski aspekti ključnih područja urbane politike.

Srednjoročna vizija razvoja Urbane aglomeracije Zagreb, s naglaskom na dostizanju kvalitete života utemeljene na zelenom, pametnom i inovativnom razvoju, u skladu je s temeljnim vrijednostima koje promiče *Povelja iz Leipziga za održive europske gradove* – transformacijskom snagom gradova doprinijeti razvoju otpornih gradova i visokoj kvaliteti života, uvažavajući tri ključne dimenzije: pravednu, zelenu i produktivnu.

Povezanost pri dostizanju pravednih, zelenih i produktivnih gradova koje ističe *Povelja iz Leipziga* s dostizanjem zelenog, pametnog i inovativnog razvoja Urbane aglomeracije Zagreb može se iščitati iz utvrđenog strateškog okvira Strategije UAZ 2027, u kojem su posebno istaknuti horizontalni prioriteti javnih politika čijem ostvarenju treba težiti svim aktivnostima povezanima sa strateškim planiranjem i provedbom Strategije UAZ 2027.

Utvrđeni razvojni izazovi, potencijali i potrebe cijelog područja Urbane aglomeracije Zagreb ostvaruju se preko triju prioriteta javne politike u srednjoročnom razdoblju i usmjeravanjem aktivnosti u skladu s devet posebnih ciljeva. Ostvarivanje utvrđenih posebnih ciljeva postiže se provedbom 21 identificirane mjere.

Naglasak u provedbi aktivnosti Strategije UAZ 2027 je osobito stavljen na zelenu transformaciju koja je jedan od horizontalnih prioriteta i isprepliće se kroz cijeli strateški okvir Strategije UAZ 2027 te će se pomnim usmjeravanjem aktivnosti, programa i projekata UAZ-a, držeći se navedenog horizontalnog prioriteta, nastojati doprinijeti ostvarenju ciljeva *Europskoga zelenog plana.*

Prvi horizontalni prioritet javne politike Strategije UAZ 2027 odnosi se na ravnopravnost i promicanje jednakih mogućnosti, a drugi na zelenu transformaciju, što pokazuje poveznicu Strategije UAZ 2027 i s *Programom UN-a za održivi razvoj 2030.* u kojem su predstavljeni ciljevi održivog razvoja za ostvarenje svijeta bez siromaštva, zaštitu planeta te osiguravanje mira i prosperiteta do 2030. godine. 17 UN-ovih integriranih ciljeva podrazumijevaju kako će djelovanje u jednom području utjecati i na ostala područja, stoga se gospodarska, socijalna i društvena održivost prožimaju i u strateškom okviru Strategije UAZ 2027.

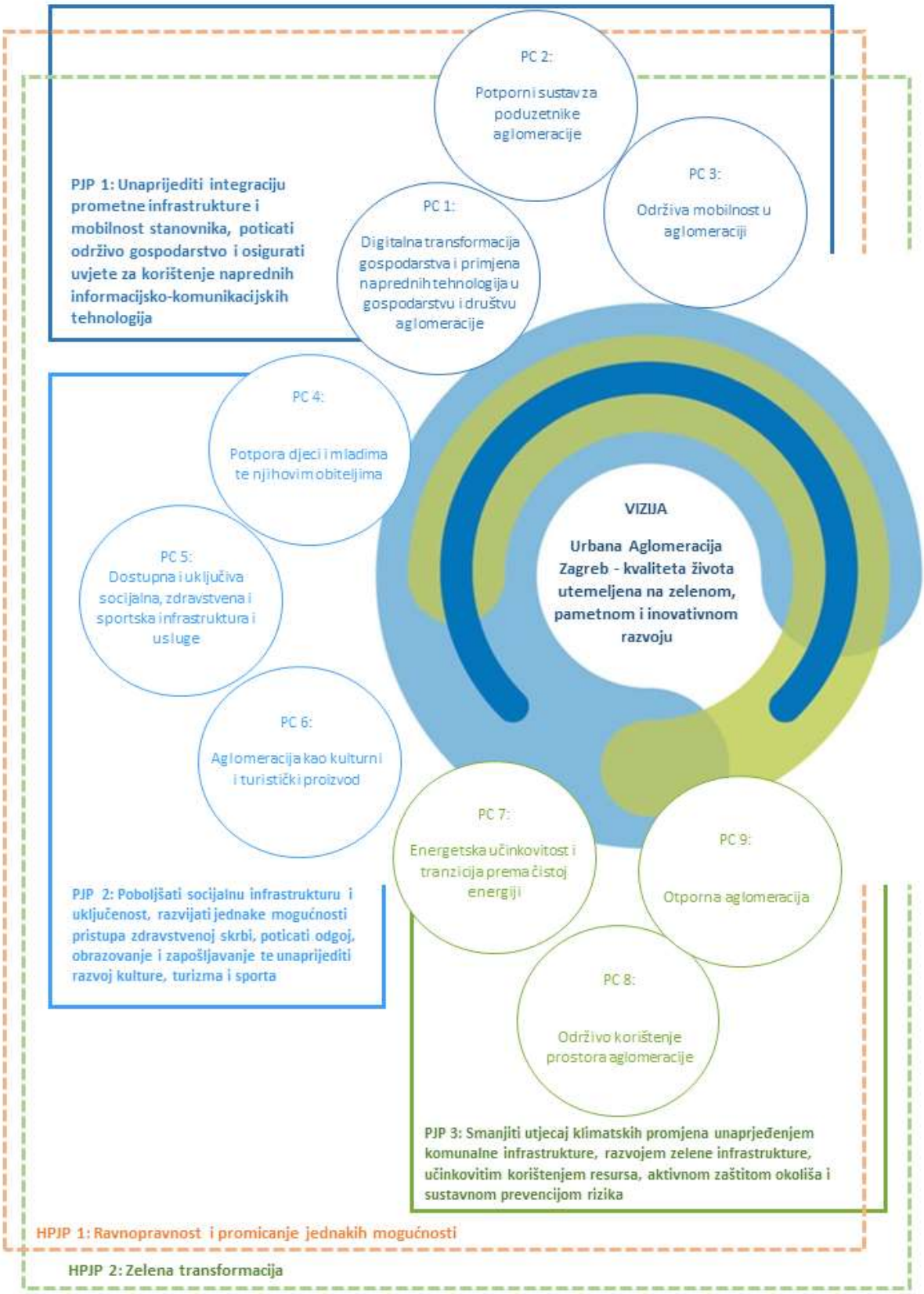

Prikaz 13. Strateški okvir Strategije UAZ 2027

Hijerarhijski najviši nacionalni akt strateškog planiranja predstavlja *Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine* (u nastavku: NRS 2030), kojom se dugoročno definira vizija razvoja, razvojni smjerovi i strateški ciljevi društvenoga i gospodarskog razvoja Republike Hrvatske do 2030. godine. Razvoj konkurentne, kreativne i sigurne zemlje, prepoznatljivog identiteta i kulture, kvalitetnih životnih uvjeta, očuvanih prirodnih resursa i jednakih prilika za sve ostvarit će se sinergijskim djelovanjem javnih politika u četiri razvojna smjera, iz kojih proizlazi 13 strateških ciljeva. U sljedećoj je tablici prikazana usklađenost posebnih ciljeva Strategije UAZ 2027 s relevantnim ciljevima akta NRS 2030.

Tablica 13. Usklađenost posebnih ciljeva Strategije UAZ 2027 sa strateškim ciljevima akta NRS 2030 i način doprinosa strateškim ciljevima i razvojnim smjerovima akta NRS 2030.

Razvojni smjerovi i strateški ciljevi akta NRS 2030	**Posebni ciljevi Strategije UAZ 2027 (pojedine mjere unutar naznačenog posebnog cilja)**
Razvojni smjer 1: Održivo gospodarstvo i društvo	
SC1: Konkurentno i inovativno gospodarstvo	PC1: Digitalna transformacija i primjena naprednih tehnologija u gospodarstvu i društvu aglomeracije
Cilj je usklađen sa sljedećim prioritetnim područjima javnih politika akta NRS 2030: Razvoj globalno konkurentne, zelene i digitalne industrije i Razvoj znanosti i tehnologije. *Doprinos strateškom cilju SC1 očituje se u povećanju konkurentnosti gospodarstva putem ulaganja u razvoj digitalizacije i poticanja inovacija.*	
SC1: Konkurentno i inovativno gospodarstvo	PC2: Potporni sustav za poduzetnike aglomeracije
Cilj je usklađen sa sljedećim prioritetnim područjem javnih politika akta NRS 2030: Razvoj poduzetništva i obrta. Doprinos strateškom cilju SC1 očituje se u povećanju konkurentnosti gospodarstva razvojem poslovne i potporne infrastrukture, a posredno jačanjem izvoznih potencijala i podrškom internacionalizaciji poslovanja malih i srednjih poduzeća.	
SC2: Obrazovani i zaposleni ljudi	PC4: Potpora djeci i mladima te njihovim obiteljima
Cilj je usklađen sa sljedećim prioritetnim područjima javnih politika akta NRS 2030: Pristupačnost ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja i Stjecanje i razvoj temeljnih i strukovnih kompetencija. *Doprinos strateškom cilju SC2 očituje se u unapređivanju infrastrukture i programa za osiguranje kvalitetnog odgoja i obrazovanja od najranije dobi.*	
SC1: Konkurentno i inovativno gospodarstvo	PC6: Aglomeracija kao kulturni i turistički proizvod
Cilj je usklađen sa sljedećim prioritetnim područjima javnih politika akta NRS 2030: Razvoj održivog, inovativnog i otpornog turizma i Poticanje razvoja kulture i medija. *Doprinos strateškom cilju SC1 ulaganjima u razvoj održivog turizma kao značajne sastavnice hrvatskog BDP-a i ulaganjima u kulturne i kreativne industrije zbog njihova potencijal rasta, očituje se u očekivanom porastu BDP-a po stanovniku.*	
Razvojni smjer 2: Jačanje otpornosti na krize	
SC5: Zdrav, aktivan i kvalitetan život	PC5: Dostupna i uključiva socijalna, zdravstvena i sportska infrastruktura i usluge
Cilj je usklađen sa sljedećim prioritetnim područjima javnih politika akta NRS 2030: Kvalitetna i dostupna zdravstvena zaštita i zdravstvena skrb, Zdravlje, zdrave prehrambene navike i aktivni život kroz sport i Socijalna solidarnost i odgovornost.	

Doprinos strateškom cilju SC5 očituje se u podizanju kvalitete života građana i razine društvenih usluga te promicanja društvene uključenosti ulaganjima u infrastrukturu i kapacitete.	
Razvojni smjer 3: Zelena i digitalna tranzicija	
SC10: Održiva mobilnost	PC3: Održiva mobilnost u aglomeraciji
Cilj je usklađen sa sljedećim prioritetnim područjima javnih politika akta NRS 2030: Promicanje integriranog urbanog prijevoza, Uspostava novih prometnih procesa u svim vidovima prometa i Pametna mobilnost. *Doprinos strateškom cilju SC10 ulaganjima u održivu urbanu mobilnost i e-mobilnost očituje se u unapređivanju prometne povezanosti, teritorijalne kohezije i kvalitete života stanovnika kao sastavnica za vrednovanje globalne konkurentnosti u području infrastrukture.*	
SC8: Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost	PC7: Energetska učinkovitost i tranzicija prema čistoj energiji
Cilj je usklađen sa sljedećim prioritetnim područjima javnih politika kta NRS 2030: Smanjenje onečišćenja zraka i emisija stakleničkih plinova, Razvoj kružnog gospodarenja prostorom i zgradama i Energetska učinkovitost i samodostatnost te tranzicija na čistu energiju. *Doprinos strateškom cilju SC8 energetskom obnovom zgrada i promicanjem obnovljivih izvora energije očituje se u povećanju udjela obnovljivih izvora energije u ukupnoj bruto potrošnji energije.*	
SC8: Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost	PC9: Otporna aglomeracija
Cilj je usklađen sa sljedećim prioritetnim područjima javnih politika akta NRS 2030: Prevencija rizika, promicanje otpornosti i prilagodbe na klimatske promjene i Razvoj zelene infrastrukture na urbanim područjima i stvaranje zelenih gradova. *Doprinos strateškom cilju SC8 izgradnjom zelene infrastrukture radi unapređivanja biološke raznolikosti i kvalitete života očituje se u ublažavanju rizika od klimatskih promjena, smanjenju zagađenja zraka, smanjenju emisije stakleničkih plinova te očuvanju i obnavljanju kvalitete zraka, vode i tla.*	
Razvojni smjer 4: Ravnomjeran regionalni razvoj	
SC13. Jačanje regionalne konkurentnosti	PC8: Održivo korištenje prostora aglomeracije
Cilj je usklađen sa sljedećim prioritetnim područjima javnih politika akta NRS 2030: Turistička valorizacija prirodne i kulturne baštine i Razvoj pametnih i održivih gradova. *Doprinos strateškom cilju SC13 obnovom i održivim korištenjem kulturne i prirodne baštine, regeneracijom* brownfield-*lokacija i poboljšanjem urbane infrastrukture očituje se u unapređivanju ukupnog regionalnog razvoja kao sastavnice za vrednovanje regionalne konkurentnosti.*	
SC13: Jačanje regionalne konkurentnosti	Pojedine mjere unutar svih posebnih ciljeva

Pandemija bolesti COVID-19, koja je pogodila cijeli svijet, prouzročila je pad cjelokupnoga svjetskoga gospodarstva, pa je s ciljem ublaživanja ekonomskih i društvenih posljedica pandemije na razini Europske unije uspostavljen poseban instrument koji državama članicama treba osigurati ubrzan rast. Na nacionalnoj razini donesen je strateški planski dokument *Nacionalni plan oporavka i otpornosti 2021. – 2027.* (u nastavku NPOO) koji je povezan s okvirom za gospodarsko upravljanje EU-a, a predstavlja temelj za korištenje sredstava dostupnih Republici Hrvatskoj u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost. Sva tri prioriteta javne politike Strategije UAZ 2027 u relevantnim su

segmentima usklađena s NPOO-om, a imajući u vidu globalne posljedice krize u različitim područjima djelovanja, usmjeravanjem aktivnosti unutar mjera i posebnih ciljeva Strategije UAZ 2027, pridonijet će se bržem gospodarskom oporavku te digitalnoj i zelenoj transformaciji, što je ujedno i cilj održivijeg razvoja i veće otpornosti društva i gospodarstva na buduće krize.

U okviru političkog okvira koji je usvojila Europska unija, u Republici Hrvatskoj donesena je *Strategija niskougljičnog razvoja Republike Hrvatske do 2030. s pogledom na 2050.,* koja postavlja put za prijelaz prema održivom i konkurentnom gospodarstvu, u kojem se gospodarski rast ostvaruje uz male emisije stakleničkih plinova. U skladu s navedenim, u trećem prioritetu javnih politika Strategije UAZ 2027 naglasak je stavljen na provođenje mjera s ciljem borbe protiv globalnog zatopljenja, nastojanjima za prilagodbu neizbježnim klimatskim promjenama, zaštiti i visokoj kvaliteti zraka, vode i tla, održivom korištenju prostora, kao i kvaliteti urbanog života. Isticanjem zelene transformacije kao horizontalnog prioriteta javnih politika koji treba razmatrati u svim područjima djelovanja dodatno se potencira doprinos niskougljičnom razvoju.

U posebnom 3. cilju Strategije UAZ 2027 ističu se aktivnosti poticanja razvoja pametnih rješenja u prometnom sustavu i promicanja prijevoza s nultom emisijom onečišćujućih tvari. Niz aktivnosti unutar trećeg prioriteta javne politike u skladu je s ciljevima *Strategije prilagodbe klimatskim promjenama u Republici Hrvatskoj za razdoblje do 2040. godine s pogledom na 2070. godinu.*

Imajući u vidu kako se razvojne aktivnosti i projekti ostvaruju unutar konkretnoga teritorijalnog okvira i, u skladu s prostornim planovima, utječu na prostor i njegove značajke, značajna je i poveznica strateškog okvira Strategije UAZ 2027 i *Strategije prostornog razvoja Republike Hrvatske* (u nastavku SPRRH). SPRRH određuje dugoročne zadaće prostornog razvoja, strateška usmjerenja razvoja djelatnosti u prostoru i polazišta za koordinaciju njihovih razvojnih mjera u prostoru, na temelju ciljeva prostornog razvoja utvrđenih Zakonom o prostornom uređenju i u skladu s ukupnim gospodarskim, društvenim i kulturnim razvojem.

Među prioritetima SPRRH-a ističe se važnost politika integriranog urbanog razvoja i potreba ugradnje vizija urbanog razvoja u razvojne dokumente na svim razinama. Stavlja se naglasak na urbane aglomeracije kao prostore s najvećom gospodarskom dinamikom te poticanje aktivnosti koje pridonose održivom razvoju, unapređivanju dostupnosti infrastrukturnih sustava, odmjerenom korištenju prostora, uz rješavanje urbanih pitanja poput *brownfield*-investicija, urbanih sanacija, urbane preobrazbe i sl., što je u Strategiji UAZ 2027 naročito naglašeno u posebnom 8. cilju Održivo korištenje prostora aglomeracije, posebnom 5. cilju Dostupna socijalna i zdravstvena infrastruktura i uključive socijalne usluge, ali je prožeto i kroz ostale posebne ciljeve.

Unutar drugog prioriteta SPRRH-a potiče se održivo razvijanje zaštićenih područja prirode i područja ekološke mreže, očuvanje i održivo korištenje kulturnog nasljeđa, unapređivanje vrsnoće građenja i oblikovanja prostora te afirmacija obilježja i vrijednosti krajobraza, a mjere Strategije UAZ 2027 koje potiču navedene ciljeve prostornog razvoja nalaze se unutar posebnog 8. cilja Održivo korištenje prostora aglomeracije i posebnog 6. cilja Aglomeracija kao kulturni i turistički proizvod.

Treći prioritet SPRRH-a odnosi se na prometnu povezanost, a mjere Strategije UAZ 2027 koje potiču ciljeve unutar navedenog prioriteta nalaze se unutar posebnog 3. cilja Održiva mobilnost u aglomeraciji i posebnog 1. cilja Digitalna transformacija i primjena naprednih tehnologija u gospodarstvu i društvu aglomeracije.

Četvrti i peti prioritet SPRRH-a povezan je s razvojem energetskog sustava i otpornosti na promjene, a niz mjera Strategije UAZ 2027 unutar trećeg prioriteta javne politike – Smanjiti utjecaj klimatskih promjena unapređivanjem komunalne infrastrukture, razvoje zelene infrastrukture, učinkovitim korištenjem resursa, aktivnom zaštitom okoliša i sustavnom prevencijom rizika – usklađen je s navedenim prioritetima SPRRH-a.

S obzirom na to da obuhvat UAZ čine Grad Zagreb kao središte aglomeracije i još 29 jedinica lokalne samouprave (sedam s područja Krapinsko-zagorske i 22 s područja Zagrebačke županije), Strategija UAZ 2027 posvećuje pozornost usklađenosti i s planovima razvoja županija i Grada Zagreba koji, iako nisu dokumenti hijerarhijski više razine, predstavljaju smjer razvoja koji Strategija UAZ 2027 mora sagledavati u svom strateškom okviru. U nastavku su prikazani posebni ciljevi planova razvoja Grada Zagreba, Zagrebačke i Krapinsko-zagorske županije za razdoblje do 2027. godine, koji pojedinačno prikazuju svoje razvojne smjerove i prioritete javnih politika koje Strategija UAZ 2027 prati i podupire u svim zajedničkim ključnim segmentima, a s ciljem olakšavanja zajedničke provedbe aktivnosti koje doprinose razvoju područja UAZ-a.

Niz je identificiranih razvojnih problema i potreba u svim trima planovima razvoja županija, stoga je Strategija UAZ 2027 uspostavila multisektorski strateški okvir za planiranje njihova razvoja kao cjeline. U nastavku su prikazani posebni ciljevi *Plana razvoja Grada Zagreba* (Nacrt Plana) koji su u suglasju s posebnim ciljevima Strategije UAZ 2027.

Tablica 14. Usporedni prikaz usklađenosti posebnih ciljeva Strategije UAZ 2027 s prioritetima javne politike i posebnim ciljevima Nacrta Plana razvoja Grada Zagreba 2021. – 2027.

Prioriteti javne politike i posebni ciljevi Plana razvoja Grada Zagreba 2021. – 2027. (Nacrt Plana)		**Posebni ciljevi Strategije UAZ 2027 (pojedine mjere unutar naznačenog posebnog cilja)**
PJP 1: Zeleno i otporno gospodarstvo	PC1: Podrška razvoju gospodarstva temeljenog na primjeni naprednih i zelenih tehnologija, inovacijama i digitalnoj transformaciji PC2: Jačanje rasta i konkurentnosti MSP-ova i obrta PC3: Jačanje tržišta rada PC4: Podrška održivom, otpornom i konkurentnom turizmu PC5: Podrška održivom razvoju poljoprivredne proizvodnje i šumarstva	PC1: Digitalna transformacija i primjena naprednih tehnologija u gospodarstvu i društvu aglomeracije PC2: Potporni sustav za poduzetnike aglomeracije PC6: Aglomeracija kao kulturni i turistički proizvod
PJP 2: Veća društvena jednakost, kvalitetne i dostupne društvene usluge	PC6: Unaprjeđenje odgojne i obrazovne infrastrukture i programa PC7: Jačanje zdravstvenog sustava, sustava socijalne skrbi i sporta PC8: Osnaživanje kulture i kreativnog stvaralaštva PC9: Jačanje sustava upravljanja gradom i njegovim razvojem te razvoj i implementacija participativne demokracije PC10: Unapređivanje urbane sigurnosti Grada Zagreba	PC1: Digitalna transformacija i primjena naprednih tehnologija u gospodarstvu i društvu aglomeracije PC4: Potpora djeci i mladima te njihovim obiteljima PC5: Dostupna i uključiva socijalna, zdravstvena i sportska infrastruktura i usluge PC6: Aglomeracija kao kulturni i turistički proizvod

PJP 3: Učinkovito i održivo upravljanje prostornim i prirodnim resursima	PC11: Održivo planiranje i korištenje cjelokupnoga prostora Grada PC12: Revitalizacija i obnova izgrađenih prostora Grada PC13: Zaštita okoliša i prirode PC14: Unaprjeđenje komunalne infrastrukture	PC3: Održiva mobilnost u aglomeraciji PC7: Energetska učinkovitost i tranzicija prema čistoj energiji PC8: Održivo korištenje prostora aglomeracije PC9: Otporna aglomeracija
PJP 4: Zelena tranzicija i digitalna transformacija	PC15: Povećanje energetske učinkovitosti, poticanje korištenja obnovljivih izvora energije i digitalizacija energetske infrastrukture PC16: Čist i održiv promet PC17: Prilagodba klimatskim promjenama s ciljem povećanja urbane otpornosti PC18: Sigurnost, otvorenost i interoperabilnost ICT usluga i jačanje ICT infrastrukture	PC1: Digitalna transformacija i primjena naprednih tehnologija u gospodarstvu i društvu aglomeracije PC3: Održiva mobilnost u aglomeraciji PC7: Energetska učinkovitost i tranzicija prema čistoj energiji

U tablici u nastavku prikazan je pregled prioriteta javne *politike* Plana razvoja Krapinsko-zagorske županije i 11 posebnih ciljeva koji doprinose ostvarenju vizije Krapinsko-zagorske županije, a od kojih je svaki na svoj specifičan način povezan s posebnim ciljevima Strategije UAZ 2027 i pojedinim mjerama unutar navedenih ciljeva.

Tablica 15. Usporedni prikaz posebnih ciljeva Strategije UAZ 2027 i posebnih ciljeva Plana razvoja Krapinsko-zagorske županije 2021. – 2027.

Prioriteti javne politike i posebni ciljevi Plana razvoja Krapinsko-zagorske županije 2021. – 2027.		**Posebni ciljevi Strategije UAZ 2027 (pojedine mjere unutar naznačenog posebnog cilja)**
1. Održivo, inovativno i konkurentno gospodarstvo	PC1: Jačanje konkurentnosti i poticanje održivoga i inovativnoga gospodarstva PC2: Poticanje digitalne transformacije Krapinsko-zagorske županije PC3: Jačanje kompetencija i učinkovitosti javne uprave	PC1: Digitalna transformacija i primjena naprednih tehnologija u gospodarstvu i društvu aglomeracije PC2: Potporni sustav za poduzetnike aglomeracije
2. Županija koja ulaže u podizanje kvalitete života	PC4: Unapređenje kvalitete i dostupnosti zdravstvenih i socijalnih usluga te poticanje na zdrav i aktivan način života PC5: Razvoj kulture, održivog upravljanja kulturnom baštinom te poticanje kreativnosti	PC5: Dostupna i uključiva socijalna, zdravstvena i sportska infrastruktura i usluge PC3: Održiva mobilnost u aglomeraciji PC6: Aglomeracija kao kulturni i turistički proizvod

3.Obrazovanje za sve generacije	PC7: Unaprjeđenje kvalitete i usklađivanje obrazovanja u skladu s potrebama tržišta rada	PC4: Potpora djeci i mladima te njihovim obiteljima
4.Zelena, očuvana i sigurna županija	PC8: Ruralni razvoj i poticanje poljoprivredne proizvodnje PC9: Poticanje održivog upravljanja prirodnim i izgrađenim okolišem PC10: Jačanje otpornosti na rizike od katastrofa i unapređenje sustava vatrogastva	PC2: Potporni sustav za poduzetnike aglomeracije PC3: Održiva mobilnost u aglomeraciji PC7: Energetska učinkovitost i tranzicija prema čistoj energiji PC8: Održivo korištenje prostora aglomeracije PC9: Otporna aglomeracija
5.Povezana županija	PC11: Unapređenje prometne povezanosti i poticanje održive mobilnosti	PC3: Održiva mobilnost u aglomeraciji

Sagledavajući prostornu i funkcionalnu povezanost Zagrebačke županije s Gradom Zagrebom, vizija Zagrebačke županije predstavlja županiju kao vodeću inovativnu gospodarsku županiju, čiji se razvoj temelji na društvu znanja, prepoznatljivoj i očuvanoj kulturnoj i prirodnoj baštini, privlačnosti za rad, boravak i življenje, a povezana je skladno s razvojem Grada Zagreba. Vizija se ostvaruje preko četiri posebna cilja, usmjeravanjem raznih aktivnosti preko 15 definiranih mjera unutar ciljeva. U nastavku je dan pregled posebnih ciljeva Plana razvoja Zagrebačke županije i posebnih ciljeva Strategije UAZ 2027, pri čemu se posebno uočava povezanost pri stavljanju naglaska na zeleni, pametni i održivi razvoj.

Tablica 16. Usporedni prikaz posebnih ciljeva Strategije UAZ 2027 i Plana razvoja Zagrebačke županije 2021. – 2027.

Posebni ciljevi Plana razvoja Zagrebačke županije 2021. – 2027.	**Posebni ciljevi Strategije UAZ 2027 (pojedine mjere unutar naznačenog posebnog cilja)**
PC1: Povećati konkurentnost i društvenu odgovornost gospodarstva	PC1: Digitalna transformacija i primjena naprednih tehnologija u gospodarstvu i društvu aglomeracije PC2: Potporni sustav za poduzetnike aglomeracije
PC2: Zelena županija čiji se razvoj temelji na ekološkoj i inovativnoj proizvodnji hrane i razvoju pametnih sela	PC2: Potporni sustav za poduzetnike aglomeracije PC6: Aglomeracija kao kulturni i turistički proizvod
PC3: Poboljšati infrastrukturu i kvalitetu života održivim korištenjem prirodnih resursa i kulturnih dobara	PC6: Aglomeracija kao kulturni i turistički proizvod PC7: Energetska učinkovitost i tranzicija prema čistoj energiji PC8: Održivo korištenje prostora aglomeracije PC3: Održiva mobilnost u aglomeraciji PC9: Otporna aglomeracija

PC4: Razvijati ljudske resurse i unaprijediti upravljanje razvojem	PC1: Digitalna transformacija i primjena naprednih tehnologija u gospodarstvu i društvu aglomeracije PC4: Potpora djeci i mladima te njihovim obiteljima PC5: Dostupna i uključiva socijalna, zdravstvena i sportska infrastruktura i usluge PC6: Aglomeracija kao kulturni i turistički proizvod PC8: Održivo korištenje prostora aglomeracije

8. OPIS PRIORITETA JAVNE POLITIKE U SREDNJOROČNOM RAZDOBLJU

Radi razvoja pametnih i održivih gradova omogućit će se integrirana ulaganja u prostor s naglaskom na bolje upravljanje, čist okoliš i promet, visokotehnološko gospodarstvo, kvalitetu življenja i ljude. Stvorit će se i platforme koje će poduzetnicima, javnom sektoru, znanstvenoj zajednici i građanima omogućiti razvoj integriranih inovativnih rješenja i kojima će se odgovoriti na ključne društvene izazove u gradovima.

Utvrđeni razvojni izazovi, potencijali i potrebe doprinijeli su utvrđivanju prioriteta javne politike u srednjoročnom razdoblju:

PJP 1: Povezanija, mobilnija i produktivnija aglomeracija

Unaprijediti integraciju prometne infrastrukture i mobilnost stanovnika, poticati održivo gospodarstvo i osigurati uvjete za korištenje naprednih informacijsko-komunikacijskih tehnologija

Prioritet javne politike obuhvaća širok spektar aktivnosti usmjerenih ka:

- poticanju razvoja pametnih rješenja u prometnom sustavu i promicanju prijevoza s nultom emisijom onečišćujućih tvari
- povećanju sigurnosti cestovnog prometa i rješavanju sezonskih i periodičnih vršnih opterećenja
- promicanju integriranog urbanog prijevoza i uspostavi intermodalnog sustava s terminalima
- poticanju povezivanja biciklističkih staza UAZ-a u cjeloviti sustav
- poticanju digitalne transformacije i primjene naprednih tehnologija u gospodarstvu i društvu
- poticanju razvoja kružnoga gospodarstva
- poticanju ulaganja u istraživanje, tehnološki razvoj i inovacije
- poticanju suradnje između poslovnog i istraživačkog sektora
- jačanju izvoznih potencijala
- uspostavljanju inovacijskog sustava za poduzetnike
- unapređivanju poslovnog okruženja i provedbi digitalne transformacije javnog sektora i usluga
- teritorijalnom brendiranju i promociji gospodarstva aglomeracije
- razvoju ljudskih potencijala profesionalnim usmjeravanjem, osiguravanjem potpore odraslima za uključivanje u obrazovanje i osposobljavanje te unapređivanjem vještina i znanja radno sposobnog stanovništva, posebno mladih i onih u statusu NEET, s naglaskom na poduzetničke i digitalne vještine, kao ključan preduvjet jačanja malog i srednjeg poduzetništva
- razvoju društvenog poduzetništva
- poticanju zajedničke promocije inozemnih ulaganja na području UAZ-a
- poticanju ulaganja u ekološku poljoprivrednu proizvodnju.

PJP 2: Uključivija aglomeracija za osobni razvoj i kvalitetnije življenje

Poboljšati socijalnu infrastrukturu i uključenost, razvijati jednake mogućnosti pristupa zdravstvenoj skrbi, poticati odgoj, obrazovanje i zapošljavanje te unaprijediti razvoj kulture, turizma i sporta

Uvažavajući temeljno načelo smanjenja materijalne deprivacije i unapređivanja kvalitete života svih dobnih skupina, u fokusu ostvarenja ovoga prioriteta aktivnosti su povezane s:

- unapređivanjem položaja obitelji s djecom i lakše usklađivanje poslovnih i obiteljskih obveza
- unapređivanjem i dostupnošću društvene infrastrukture kojom se koriste mlade obitelji, u prvom redu dostupnošću dječjih vrtića i škola
- obnovom, modernizacijom i održavanjem društvene infrastrukture, s posebnim naglaskom na obnovi stambenog fonda oštećenog u potresima 22. ožujka 2020. i 29. prosinca 2020.
- jačanjem informacijsko-komunikacijske infrastrukture u odgojno-obrazovnim ustanovama i digitalne pismenosti učenika i odgojno-obrazovnih djelatnika
- povećanjem kvalitete života starijih osoba
- poticanjem ulaganja u izgradnju domova za starije i nemoćne osobe
- osiguravanjem dostupnosti i unapređivanjem kvalitete zdravstvene zaštite
- poticanjem ulaganja u izgradnju novih zdravstvenih kapaciteta
- osiguravanjem dostupnosti kulture, poticanjem kulturnih programa i umreživanjem kulturnih događanja na području urbane aglomeracije
- jačanjem participacije u kulturi
- razvojem nove sportske i rekreacijske infrastrukture i programa za sve kategorije stanovništva
- otvaranjem većeg broja boljih radnih mjesta i smanjenjem siromaštva u ruralnim područjima urbane aglomeracije
- poticanjem ulaganja u održiv, niskougljični rast turizma
- povećanjem multiplikacijskih učinaka turizma na područja poljoprivrede, digitalizacije, prometa, energije i okoliša te sporta i kreativnih industrija
- izgradnjom turističkog brenda i cjelovitim upravljanjem destinacijom Urbane aglomeracije Zagreb, s naglaskom na korištenju pametnih rješenja
- ulaganjem u kulturne i kreativne industrije, njihovom integracijom u sve elemente razvoja (poduzetništvo, turizam, industrija, obrazovanje, urbanizam i dr.).

PJP 3: Aglomeracija otporna na učinke klimatskih promjena i odgovorna prema prostornom resursu

Smanjiti utjecaj klimatskih promjena unapređivanjem komunalne infrastrukture, razvojem zelene infrastrukture, unapređivanjem prostorne kvalitete urbanih ambijenata, učinkovitim korištenjem resursa, aktivnom zaštitom okoliša i sustavnom prevencijom rizika

Prioritet javne politike obuhvaća, među ostalim, aktivnosti povezane sa:

- zaštitom, očuvanjem, prezentacijom i ekonomskim vrednovanjem kulturne, povijesne i prirodne baštine
- smanjenjem onečišćenja zraka i emisija stakleničkih plinova
- održivim gospodarenjem tlom, vodama i bioraznolikošću te očuvanjem kvalitete tla i voda
- prevencijom rizika, jačanjem otpornosti i prilagodbe klimatskim promjenama
- poticanjem investicija u obranu od poplava rijeke Save
- kružnim gospodarenjem prostorom i zgradama
- razvojem zelene infrastrukture u urbanim područjima, implementacijom rješenja utemeljenih na prirodi i stvaranjem zelenih gradova aglomeracije
- očuvanjem i poboljšanjem bioraznolikosti te održivim upravljanjem ekosustavima i prirodnim vrijednostima

- jačanjem kapaciteta i otpornosti na svim razinama i u svim fazama sustava upravljanja rizicima od katastrofa
- povećanjem djelotvornosti u gospodarenju otpadom i pripremom za prijelaz na kružno gospodarstvo
- smanjenjem emisija CO_2 u svim sektorima i korištenjem obnovljivih izvora energije i ekološki prihvatljivih goriva
- učinkovitijom upotrebom poljoprivrednog zemljišta, organiziranjem i udruživanjem poljoprivrednih proizvođača, plasmanom proizvoda s područja aglomeracije na lokalnom tržištu
- promicanjem *brownfield*-lokacija i projekata i unapređivanjem degradiranog urbanog okruženja
- ujednačavanjem stupnja opskrbljenosti vodom, rekonstrukcijom postojećih i izgradnjom novih dijelova sustava vodoopskrbe
- rekonstrukcijom i izgradnjom sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda na cijelom području aglomeracije
- promicanjem energetske tranzicije i obnovljivih izvora energije
- energetskom obnovom zgrada.

Horizontalni prioriteti javnih politika

Složenost izazova urbanog razvoja zahtijeva i integracija aspekata politike predstavlja opći razvojni okvir koji treba sustavno integrirati u sva područja razvoja. U tom su smislu utvrđeni horizontalni prioriteti, čijem ostvarivanju treba težiti svim aktivnostima povezanim sa strateškim planiranjem i provedbom ovoga strateškog akta.

HPJP 1: Ravnopravnost i promicanje jednakih mogućnosti

Nacionalna ravnopravnost i ravnopravnost spolova, socijalna pravda, jednakost i poštovanje prava čovjeka najviše su vrednote ustavnog poretka Republike Hrvatske. Javna tijela trebaju djelovati u interesu javne dobrobiti, pružajući usluge i uspostavljajući infrastrukturu za opće dobro. Usluge i infrastruktura moraju biti uključivi, pristupačni, sigurni i dostupni svima, uključujući najslabije i najugroženije skupine u društvu, a pravedan urbani razvoj mora svima dati mogućnost integracije u život društva. U tom će se smislu sve dosad navedene javne politike provoditi s ciljem uspostavljanja ravnopravnosti i promicanja jednakih mogućnosti.

HPJP 2: Zelena transformacija

Zelena transformacija doprinosi borbi protiv globalnog zatopljenja, nastojanjima za prilagodbu neizbježnim klimatskim promjenama, zaštiti i visokoj kvaliteti zraka, vode i tla, održivom korištenju prostora, kao i kvaliteti urbanog života. Razvoj visokokvalitetnog urbanog okruženja za sve uključuje dostupnost zelenih i rekreacijskih površina. Klimatski neutralna opskrba energijom, obnovljivi izvori, provedba mjera energetske učinkovitosti te modalni prijelaz na javni prijevoz, pješačenje i vožnju biciklom pridonose značajnom smanjivanju emisija stakleničkih plinova. Zelena transformacija zahtijeva ulaganja u inovativne i učinkovite tehnologije, kao i temeljite promjene u proizvodnji i potrošnji koje omogućuju uspostavu kružnoga gospodarstva, uz značajno smanjenje otpada i emisija ugljika. Zaštita i regeneracija ugroženih ekosustava i dobro osmišljene, upravljane i povezane zelene i plave površine preduvjet su zdravoga životnog okruženja, prilagodbe klimatskim promjenama te očuvanja i povećanja biološke raznolikosti u gradovima.

9. POPIS POSEBNIH CILJEVA I KLJUČNIH POKAZATELJA ISHODA

PJP 1: Povezanija, mobilnija i produktivnija aglomeracija

Unaprijediti integraciju prometne infrastrukture i mobilnost stanovnika, poticati održivo gospodarstvo i osigurati uvjete za korištenje naprednih informacijsko-komunikacijskih tehnologija

Povezanost s Kohezijskom politikom EU 2021. – 2027.:

- 1. cilj: konkurentnija i pametnija Europa promicanjem inovativne i pametne gospodarske preobrazbe i regionalne povezivosti u području IKT-a (*Pametnija Europa*).
- 2. cilj: zelenija, otporna Europa s niskom razinom emisija koja prelazi na gospodarstvo s nultom neto stopom emisija ugljika promicanjem prelaska na čistu i pravednu energiju, zelenih i plavih ulaganja, kružnoga gospodarstva, ublažavanja klimatskih promjena i prilagodbe klimatskim promjenama, sprečavanja rizika i upravljanja njime te održive urbane mobilnosti.
- 3. cilj: povezanija Europa jačanjem mobilnosti.

Povezanost s Nacionalnom razvojnom strategijom 2030.:

- Strateški cilj SC 1: Konkurentno i inovativno gospodarstvo (poticanje kružnoga gospodarstva, ulaganja u istraživanje, tehnološki razvoj i inovacije).
- Strateški cilj SC 3: Učinkovito i djelotvorno pravosuđe, javna uprava i upravljanje državnom imovinom (kompetentna, dostupna i učinkovita javna uprava).
- Strateški cilj SC 9: Samostalnost u hrani i razvoj biogospodarstva (poticanje ulaganja u ekološku proizvodnju).
- Strateški cilj SC 10: Održiva mobilnost (promicanje integriranog urbanog prijevoza, uspostava novih prometnih procesa u svim vidovima prometa).
- Strateški cilj SC 11: Digitalna tranzicija društva i gospodarstva (poticanje digitalne transformacije i primjene naprednih tehnologija u gospodarstvu i društvu).
- Strateški cilj SC 13: Jačanje regionalne konkurentnosti – Razvoj pametnih i održivih gradova (pametno upravljanje, pametno življenje, pametno i održivo gospodarstvo) i Pametna specijalizacija i jačanje pozicije regionalnoga gospodarstva u globalnim lancima vrijednosti (razvoj i unapređivanje regionalne infrastrukture, jačanje pozicije regionalnoga gospodarstva u globalnim lancima vrijednosti).

Strateški cilj SC 1: Konkurentno i inovativno gospodarstvo

Pokazatelj učinka:	Početna vrijednost:	Ciljna vrijednost 2030:
Indeks globalne konkurentnosti GCI	63. mjesto (2019.)	< 45. mjesta
Europska ljestvica uspjeha u inoviranju	25. mjesto u EU-u	< 18. mjesta

Posebni cilj PC1: Digitalna transformacija gospodarstva i primjena naprednih tehnologija u gospodarstvu i društvu aglomeracije

Digitalna tranzicija društva i gospodarstva u osnovi je održivog, pametnog i inovativnog razvoja aglomeracije. Kako bi se prostor aglomeracije u potpunosti uključio u procese digitalne tranzicije, jedan je od osnovnih preduvjeta ravnomjerna dostupnost komunikacijske infrastrukture. Stoga je nužno osiguravanje preduvjeta za uvođenje mreža velikog kapaciteta (VHCN) za kućanstva i javne namjene, uz poticanje uvođenja mreža u dijelovima u kojima nema komercijalnog interesa za ulaganja.

Digitalizacija javnih usluga općina i gradova, osim što se pokazala nužnom u razdoblju pandemije, optimizirat će procese i povećati učinkovitost rada javnih tijela, njihov kapacitet za izradu i provedbu javnih projekata, osigurati efikasniju komunikaciju s građanima, kvalitetnije pružanje usluga te povećati transparentnost.

Kako bi bilo održivo i konkurentno, gospodarstvo UAZ-a treba se temeljiti na zelenoj i digitalnoj tranziciji, čistim industrijama i novim tehnologijama i biti izvozno orijentirano. Za ravnomjerniji razvoj urbane aglomeracije potrebno je na temelju regionalnih potreba i potencijala utvrditi područja pametne specijalizacije u kojima će se provoditi ciljane potpore razvoju poduzetništva, kao i poticati razvoj kapaciteta sveučilišta i istraživačkih ustanova, te suradnju sveučilišta i poduzeća. Osim istraživanja, razvoja i inovacija promovirat će se i ulaganja u ljudske potencijale radi veće usklađenosti s potrebama tržišta rada, uključujući jačanje ustanova za obrazovanje i osposobljavanje radi poticanja vještina potrebnih za razvoj inovacija i poduzetničke kulture.

Ostvarenje cilja namjerava se postići unapređivanjem i izgradnjom IKT infrastrukture na području aglomeracije, jačanjem digitalnih kapaciteta javne uprave i ciljanim potporama razvoju poduzetništva, posebice ulaganjima u nove tehnologije, društveno poduzetništvo i kreativne industrije.

Mjera M1-1: Razvoj komunikacijske infrastrukture i digitalna transformacija javnih usluga

- razvoj komunikacijske infrastrukture na cijelom području UAZ-a
- unapređivanje digitalne komunikacije s javnom upravom
- ulaganja u razvoj koncepta pametne javne uprave, informacijske sustave, baze podataka i digitalizaciju javnih usluga.

Mjera M1-2: Razvoj vještina i kapaciteta za pametnu specijalizaciju i digitalnu tranziciju gospodarstva

- promicanje politika pametne specijalizacije i gospodarskog razvoja temeljenog na znanju i inovacijama
- ulaganja u višenamjensku IRI (istraživanja, razvoj i inovacije) infrastrukturu za uključiv gospodarski razvoj
- podrška poduzećima u jačanju digitalnih kapaciteta.

Pokazatelj ishoda	Mjerna jedinica	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost	Izvor podataka
Nove e-usluge i e-proizvodi u javnom sektoru	Broj novih e-usluga i e-proizvoda javnih tijela, ustanova i javnih poduzeća	0 (2022.)	60 (2029.)	JLS
Poduzeća s primljenom potporom	Broj poduzeća	0 (2022.)	30 (2029.)	JLS

Strateški cilj SC 1: Konkurentno i inovativno gospodarstvo		
Pokazatelj učinka:	**Početna vrijednost:**	**Ciljna vrijednost 2030:**
Vrijednost izvoza roba i usluga u % BDP-a	52,30 % (2019.)	70 %

Posebni cilj PC2: Potporni sustav za poduzetnike aglomeracije

Poduzetnička infrastruktura na području Urbane aglomeracije Zagreb uključuje poduzetničke potporne institucije i slobodne i poduzetničke zone. Potporni sustav za poduzetnike uz fizičku poslovnu infrastrukturu obuhvaća i potporne usluge poduzetnicima, podršku obrazovanju, poticanje umreživanja i internacionalizacije poslovanja, poticanje razvoja društvenog poduzetništva i društveno odgovornog poslovanja. Ulaganja u poduzetničku potpornu infrastrukturu (*co-working* prostore, tehnološko-inovacijske inkubatore, centre (HUB) znanja, kreativnosti i inovacija) usmjerena su na poboljšanje kvalitete usluga s naglaskom na kompetencije iz područja istraživanja i razvoja, digitalizacije i primjene zelenih principa poslovanja, kao i na uspostavljanje poticajnog okruženja za promicanje i razvoj društvenog poduzetništva.

Poljoprivredne površine UAZ-a zauzimaju oko 51 % ukupne površine, što omogućuje razvoj urbane i periurbane poljoprivrede. Dugogodišnja tradicija bavljenja poljoprivredom na području aglomeracije, Zagreb kao značajno tržište za plasiranje poljoprivrednih proizvoda i njihovih prerađevina i očuvana priroda i okoliš potencijal su za razvoj poljoprivrede, posebice ekološke poljoprivrede, u ruralnim dijelovima aglomeracije. Poticat će se povezivanje malih i srednjih proizvođača u poljoprivredi radi smanjenja troškova i povećanja profitabilnosti, kao i razvoj mreže gradskih tržnica za plasman svježih i lokalnih poljoprivrednih proizvoda. Razvojem i zaštitom autohtonih poljoprivrednih proizvoda i uključivanjem poljoprivrednih kapaciteta u turističke lance vrijednosti postići će se dugotrajna održivost i povećati multiplikacijski učinci turizma na području aglomeracije.

Ostvarenje cilja namjerava se postići ulaganjem u poslovnu i potpornu infrastrukturu za razvoj poduzetništva, uključujući pružanje savjetodavnih, obrazovnih, promidžbenih usluga (sajmovi, promocija izvoza, ulaganja) i podršku umreživanju poduzetnika. Ulaganjem u potpornu i višenamjensku gospodarsku i društveno-poduzetničku infrastrukturu za razvoj poljoprivrede poticala bi se ekološka proizvodnja, omogućila dostupnost savjetodavnih i ostalih potpora te pružila podrška udruživanju poljoprivrednika radi boljeg pozicioniranja na tržištu.

Mjera M2-1: Razvoj poslovne infrastrukture

- ulaganja u poslovnu infrastrukturu i potpornu infrastrukturu za razvoj poduzetništva
- ulaganja u višenamjensku gospodarsku i društveno-poduzetničku infrastrukturu.

Mjera M2-2: Poticanje ekološke poljoprivrede, boljeg plasmana poljoprivrednih proizvoda aglomeracije i kratkih lanaca opskrbe

- ulaganja u potpornu infrastrukturu za razvoj poduzetništva u poljoprivredi
- ulaganja u višenamjensku gospodarsku i društveno-poduzetničku infrastrukturu za razvoj poljoprivrede
- uređenje i profiliranje tržnica za plasman lokalnih proizvoda.

Pokazatelj ishoda	Mjerna jedinica	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost	Izvor podataka
Nova poslovna infrastruktura	Broj novostvorenih potpornih institucija i poduzetničkih zona	0 (2022.)	5 (2029.)	JLS, MINGOR
Novouređene tržnice profilirane za plasman lokalnih proizvoda	Broj novouređenih tržnica	0 (2022.)	3 (2029.)	JLS

Strateški cilj SC 10: Održiva mobilnost

Pokazatelj učinka:	Početna vrijednost:	Ciljna vrijednost 2030:
Indeks globalne konkurentnosti (GCI), komponenta *Infrastruktura*	32. mjesto (2019.)	< 28. mjesta

Posebni cilj PC3: Održiva mobilnost u aglomeraciji

Master plan prometnog sustava Grada Zagreba, Zagrebačke županije i Krapinsko-zagorske županije, kao temeljni dokument razvoja cjelovitoga prometnog sustava danog obuhvata, prepoznaje potencijal zemljopisnog položaja područja aglomeracije za razvoj prometnih i gospodarskih čvorova unutar Republike Hrvatske i jugoistočne Europe. Planom je naglašena potreba povezivanja ruralnih i urbanih sredina primjenom održivih prometnih rješenja te poticanje razvoja alternativnih oblika mobilnosti, elektromobilnosti, pješačkog i biciklističkog prijevoza. U kontekstu prometa, područje aglomeracije karakterizira nejednaka razvijenost prometne infrastrukture i podijeljeno upravljanje prometnim sustavom. Grad Zagreb mjesto je rada za okolno stanovništvo urbanog područja, međutim sustav javnog prijevoza zbog niske kvalitete i neatraktivnosti, posebice u Zagrebačkoj i Krapinsko-zagorskoj županiji, nije prepoznat kao alternativa korištenju osobnih vozila.
Ostvarenje cilja održive mobilnosti u aglomeraciji namjerava se postići unapređivanjem prometne infrastrukture i prometne sigurnosti i povećanjem učinkovitosti javnog prijevoza i modernizacijom voznog parka s naglaskom na smanjenje razina emisije CO_2. Poticanje zdravih oblika kretanja širenjem i povezivanjem pješačkih i biciklističkih zona, promicanje održivog integriranog prijevoza putnika u okviru koncepta pametnih gradova te uređenje intermodalnih točaka i terminala doprinijet će smanjenju korištenja osobnih vozila, a ulaganja u prometnu infrastrukturu povećat će kvalitetu života ljudi, te potaknuti regionalni razvoj i teritorijalnu koheziju.

Mjera M3-1: Čisti, integrirani i pametni javni prijevoz

- ulaganje u integrirani, digitalizirani, inteligentni i održivi gradski promet
- uspostavljanje i modernizacija inteligentnih sustava javnog prijevoza, uključujući e-bicikle i e-vozila
- uspostavljanje intermodalnih terminala, infrastrukture i inovativnih rješenja.

Mjera M3-2: Poticanje zdravih oblika kretanja

- ulaganja u pješačku, biciklističku i srodnu infrastrukturu
- ulaganja u infrastrukturu za poboljšanje sigurnosti pješačkog i biciklističkog prometa
- održiva urbana mobilnost i e-mobilnost.

Pokazatelj ishoda	Mjerna jedinica	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost	Izvor podataka
Gradovi s novim ili moderniziranim digitaliziranim sustavima gradskog prijevoza	Broj gradova i mjesta	0 (2022.)	2 (2029.)	JLS
Nove pješačke zone	m^2	0 (2022.)	8000 (2029.)	JLS
Infrastruktura namijenjena vožnji biciklom za koju je primljena potpora	km	0 (2022.)	20 (2029.)	JLS

PJP 2: Uključivija aglomeracija za osobni razvoj i kvalitetnije življenje

Poboljšati socijalnu infrastrukturu i uključenost, razvijati jednake mogućnosti pristupa zdravstvenoj skrbi, poticati odgoj, obrazovanje i zapošljavanje te unaprijediti razvoj kulture, turizma i sporta

Povezanost s Kohezijskom politikom EU 2021. – 2027.:

- 4. cilj: uključivija Europa s istaknutijom socijalnom komponentom provedbom europskog stupa socijalnih prava.

Povezanost s Nacionalnom razvojnom strategijom 2030.:

- Strateški cilj SC 1: Konkurentno i inovativno gospodarstvo (razvoj održivog inovativnog i otpornog turizma).
- Strateški cilj SC2: Obrazovani i zaposleni ljudi (pristupačnost ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, stjecanje i razvoj temeljnih i strukovnih kompetencija, unapređivanje visokog obrazovanja, usklađeno i perspektivno tržište rada).
- Strateški cilj SC5: Zdrav, aktivan i kvalitetan život (zdravstvena zaštita, sport, socijalna solidarnost i odgovornost).
- Strateški cilj SC6: Demografska revitalizacija i bolji položaj obitelji (ublaživanje negativnih demografskih trendova i izgradnja poticajnog okruženja za mlade i obitelj).
- Strateški cilj SC 13: Jačanje regionalne konkurentnosti – Razvoj pametnih i održivih gradova (pametno upravljanje; pametno življenje, pametno i održivo gospodarstvo) i Pametna specijalizacija i jačanje pozicije regionalnog gospodarstva u globalnim lancima vrijednosti (razvoj i unapređivanje regionalne infrastrukture, jačanje pozicije regionalnoga gospodarstva u globalnim lancima vrijednosti).

Strateški cilj SC 2: Obrazovani i zaposleni ljudi

Pokazatelj učinka:	**Početna vrijednost:**	**Ciljna vrijednost 2030:**
obuhvat djece od četvrte godine do početka obveznog obrazovanja (predškolski odgoj)	83 % (2019.)	> 97 %
PISA – program međunarodne procjene znanja i vještina učenika	479 bodova (čitalačka pismenost) (2018.)	dostići prosjek zemalja OECD-a

Posebni cilj PC4: Potpora djeci i mladima te njihovim obiteljima

Uz opadanje broja stanovnika, prostor aglomeracije, kao i cijela Hrvatska, zahvaćen je i procesom demografskog starenja. Osiguravanje uvjeta za kvalitetan život mlađe populacije i mladih obitelji, s ciljem njihova zadržavanja na području UAZ-a, temelj je za demografsku revitalizaciju prostora aglomeracije.

Pregled stanja predškolskog, osnovnoškolskog i srednjoškolskog odgoja i obrazovanja na području UAZ-a pokazuje dotrajalost i nedostatak kapaciteta odgojno obrazovnih ustanova, nedostatak obrazovnog osoblja i nedostatak programa prilagođenih potrebama djece, učenika i obitelji. Prepoznajući važnost kvalitetnoga predškolskog odgoja i potom osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja kao temelja za cjeloživotno učenje, ulaganjima u infrastrukturu odgojno-obrazovnih ustanova ostvarit će se ujednačivanje uvjeta i kvalitete odgojno-obrazovnog rada, osiguravanje pedagoških standarda i odgojno-obrazovna inkluzija. Jačanje informacijsko-komunikacijskih kapaciteta odgojno-obrazovnih ustanova doprinijet će razvoju temeljnih kompetencija učenika i odgojno-obrazovnih djelatnika.

Uz ulaganja u infrastrukturu za odgoj i obrazovanje, ostvarenje cilja namjerava se postići i ulaganjem u programe za djecu i mlade koji bi doprinijeli kvaliteti njihova slobodnog vremena i koji bi ih pripremili da postanu odgovorni i aktivni članovi društva. Promicanjem sustava cjeloživotnog učenja poseban naglasak stavljen je na prevenciju ranog napuštanja sustava obrazovanja i ulaska u NEET skupinu, provođenjem programa za poticanje poduzetništva i zapošljavanje mladih.

Mjera M4-1: Ulaganja u infrastrukturu odgoja i obrazovanja

- ulaganje u višenamjensku infrastrukturu odgojnih i obrazovnih ustanova
- jačanje informacijsko-komunikacijskih kapaciteta odgojno-obrazovnih ustanova i digitalne pismenosti.

Mjera M4-2: Infrastruktura i programi za djecu i mlade

- ulaganje u višenamjensku sportsku, edukacijsku i kulturnu infrastrukturu
- poticanje razvoja edukacijskih, sportskih i kulturnih programa za djecu i mlade, s posebnom pozornošću posvećenoj djeci i mladima s poteškoćama u razvoju, darovitoj djeci i svim skupinama koje zahtijevaju kvalitetno osmišljeni pristup.

Pokazatelj ishoda	Mjerna jedinica	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost	Izvor podataka
Nove/obnovljene zgrade za odgoj i obrazovanje	Broj novih/obnovljenih zgrada za odgoj i obrazovanje	0 (2022.)	35 (2029.)	JLS
Novi programi za djecu i mlade	Broj novih programa za djecu i mlade	0 (2022.)	25 (2029.)	JLS

Strateški cilj SC 5: Zdrav, aktivan i kvalitetan život		
Pokazatelj učinka:	**Početna vrijednost:**	**Ciljna vrijednost 2030:**
Osobe u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti	23,30 % (2019.)	< 15 %
Očekivani broj godina zdravog života	58,5 godina žene; 56,5 godina muškarci	> 64 godina za žene i muškarce

Posebni cilj PC5: Dostupna i uključiva socijalna, zdravstvena i sportska infrastruktura i usluge

Iako područje UAZ-a karakterizira relativno razvijena zdravstvena i društvena infrastruktura, postoji potreba za njezinim unapređivanjem kako bi se osigurala dostupnost u svim sastavnicama aglomeracije, poboljšale usluge i stručni kapaciteti. Zbog evidentnih procesa demografskog starenja posebnu je pozornost potrebno posvetiti skrbi o starijim osobama, kao i osobama s teškim tjelesnim invaliditetom. Uz unapređivanje ustanova i njihovih usluga poticat će se razvoj postojećih i novih izvaninstitucionalnih usluga za različite skupine korisnika socijalne skrbi, čime će se povećati dostupnost tih usluga i smanjiti isključenost socijalno ugroženih skupina iz zajednice. Aktivnim uključivanjem civilnog sektora u programe koji podižu kvalitetu života stanovništva, posebice ranjivih skupina, omogućit će se razvoj i pružanje inovativnih socijalnih usluga te razvoj društvenog poduzetništva.
Pregled realnih potreba stanovništva i europski standardi upozoravaju na manjak sportskih objekata na području aglomeracije, njihovu neravnomjernu distribuciju, kao i nedostatak sportskih programa. Ulaganjem u sportsku infrastrukturu i kapacitete pružatelja sportskih sadržaja unaprijedit će se kvaliteta života u javno-zdravstvenom smislu, poboljšati uvjeti za razvoj vrhunskog sporta i proširiti turistička ponuda aglomeracije aktivnim oblicima turizma.
Ostvarenje cilja postići će se ulaganjima u društvenu infrastrukturu, unapređivanjem zdravstvenih i socijalnih usluga i podizanjem svijesti o važnosti prevencije bolesti i ovisnosti, rekreacije i zdravog života.

Mjera M5-1: Dostupna socijalna infrastruktura i uključive socijalne usluge

- ulaganje u višenamjensku infrastrukturu za uključiv društveni razvoj
- ulaganje u infrastrukturu i informacijsko-komunikacijske kapacitete pružatelja socijalnih usluga.

Mjera M5-2: Dostupnost, kvaliteta i uključivost sportsko-rekreacijske infrastrukture i programa

- ulaganje u sportsku infrastrukturu i informacijsko-komunikacijske kapacitete pružatelja sportskih sadržaja.
- ulaganje u višenamjensku sportsku infrastrukturu.

Mjera M5-3: Ulaganja u zdravstvenu infrastrukturu

- ulaganje u zdravstvenu infrastrukturu i unapređivanje kvalitete zdravstvene zaštite
- jačanje informacijsko-komunikacijskih kapaciteta pružatelja zdravstvenih usluga.

Pokazatelj ishoda	Mjerna jedinica	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost	Izvor podataka
Nove/obnovljene zgrade socijalne skrbi	Broj izgrađenih/obnovljenih zgrada socijalne skrbi	0 (2022.)	10 (2029.)	JLS
Nova/obnovljena sportska infrastruktura	Broj novih građevina za sport	0 (2022.)	35 (2029.)	JLS
Nova/obnovljena zdravstvena infrastruktura	Broj novih/obnovljenih jedinica zdravstvene infrastrukture	0 (2022.)	10 (2029.)	JLS

Strateški cilj SC 1: Konkurentno i inovativno gospodarstvo

Pokazatelj učinka:	Početna vrijednost:	Ciljna vrijednost 2030:
BDP po stanovniku prema paritetu kupovne moći, u % prosjeka EU-a	65 % (2019.)	75 %

Posebni cilj PC6: Aglomeracija kao kulturni i turistički proizvod

Valorizacija i prezentacija kulturne, povijesne i prirodne baštine i njezino uključivanje u obrazovani i gospodarski sustav aglomeracije, uz podizanje svijesti stanovnika o baštini, doprinijet će stvaranju identiteta pojedinih područja, razvoju teritorijalno i sektorski integrirane turističke ponude, te u konačnici rastu kvalitete ponude i prijelazu prema nišama više dodane vrijednosti. Održivi turizam kao spoj okolišnih, društvenih i ekonomskih parametara razvijat će se ulaganjem u zajedničku i cjelovitu promociju destinacije UAZ-a, s naglaskom na korištenju pametnih rješenja, proširenju turističke ponude i multiplikacijskim učincima turizma na području aglomeracije. Značajan izazov predstojećeg razdoblja predstavljat će obnova potresom oštećene kulturne baštine.

S ciljem jačanja regionalne konkurentnosti ulagat će se u kulturne i kreativne industrije, unaprijediti kulturni sadržaji i programi i poticati aktivno sudjelovanje građana u kulturi, što će generirati društveni kapital koji u sinergiji s turizmom daje okvir za teritorijalno brendiranje aglomeracije.

Na razini gradova i općina aglomeracije prepoznata je potreba ulaganja u uređenje i rekonstrukciju javnih prostora važnih za identitet gradova i naselja, kao i tematskih javnih prostora, uz uvođenje univerzalnog dizajna i zelene infrastrukture te osiguravanje visoke kvalitete dizajna, prema načelima novog europskog Bauhausa.

Ostvarenje cilja postići će se ulaganjima u visokokvalitetne javne prostore, kulturne programe, kulturu i baštinu i višenamjensku turističku infrastrukturu.

Mjera M6-1: Dostupnost i kvaliteta kulturne infrastrukture i programa

- ulaganje u višenamjensku društveno-kulturnu infrastrukturu
- jačanje informacijsko-komunikacijskih kapaciteta pružatelja kulturnih sadržaja
- ulaganja u revitalizaciju i prezentaciju kulturne baštine
- integracija kulturnih i kreativnih industrija u sve elemente razvoja aglomeracije.

Mjera M6-2: Održivi turizam i upravljanje turističkom destinacijom aglomeracije

- turistička valorizacija prirodne baštine u funkciji održivog turizma
- ulaganja u višenamjensku infrastrukturu koja doprinosi proširenju turističke ponude i multiplikacijskim učincima turizma

- modernizacija javne turističke infrastrukture
- pametno upravljanje turizmom i razvojem turističke ponude.

Mjera M6-3: Atraktivni, uključivi, sigurni i ugodni javni prostori

- uređenje javnih površina povijesnih jezgri
- ulaganja kojima se poboljšava sigurnost javnih prostora
- uvođenje zelene, plave i sive infrastrukture u javne prostore
- uređenje uključivih, održivih i visokokvalitetnih javnih prostora.

Pokazatelj ishoda	Mjerna jedinica	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost	Izvor podataka
Nova kulturna i turistička infrastruktura	Broj kulturnih i turističkih lokacija za koje je primljena potpora	0 (2022.)	6 (2029.)	JLS
Novouređeni javni prostori	Broj novouređenih javnih prostora u gradovima i općinama	0 (2022.)	30 (2029.)	JLS

PJP3: Aglomeracija otporna na učinke klimatskih promjena i odgovorna prema prostornom resursu

Smanjiti utjecaj klimatskih promjena unapređivanjem komunalne infrastrukture, razvojem zelene infrastrukture, unapređivanjem prostorne kvalitete urbanih ambijenata, učinkovitim korištenjem resursa, aktivnom zaštitom okoliša i sustavnom prevencijom rizika

Povezanost s Kohezijskom politikom EU 2021. – 2027.:

- 2. cilj: zelenija, otporna Europa s niskom razinom emisija koja prelazi na gospodarstvo s nultom neto stopom emisija ugljika promicanjem prelaska na čistu i pravednu energiju, zelenih i plavih ulaganja, kružnoga gospodarstva, ublaživanja klimatskih promjena i prilagodbe klimatskim promjenama, sprečavanja rizika i upravljanja njime te održive urbane mobilnosti.

Povezanost s Nacionalnom razvojnom strategijom 2030.:

- Strateški cilj SC 8: Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost – Zaštita prirodnih resursa i borba protiv klimatskih promjena (smanjenje onečišćenja zraka i emisija stakleničkih plinova) i Energetska samodostatnost i tranzicija na čistu energiju (promicanje energetske tranzicije i obnovljivih izvora energije, povećanje energetske samodostatnosti i učinkovitosti, tranzicija na čistu energiju, energetska obnova zgrada i suzbijanje energetskog siromaštva.)
- Strateški cilj SC 13: Jačanje regionalne konkurentnosti – Razvoj pametnih i održivih gradova (pametno upravljanje, pametno življenje, pametno i održivo gospodarstvo) i Pametna specijalizacija i jačanje pozicije regionalnog gospodarstva u globalnim lancima vrijednosti (razvoj i unapređivanje regionalne infrastrukture, jačanje pozicije regionalnoga gospodarstva u globalnim lancima vrijednosti).

Strateški cilj SC 8: Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost		
Pokazatelj učinka:	**Početna vrijednost:**	**Ciljna vrijednost 2030:**
Udio obnovljivih izvora energije u ukupnoj bruto potrošnji energije	28,02 % (2018.)	36,40 %

Posebni cilj PC7: Energetska učinkovitost i tranzicija prema čistoj energiji

Područje Urbane aglomeracije Zagreb veliki je potrošač električne energije i ostalih energenata, s procjenom daljnjeg povećanja potreba i potrošnje. Stoga je važno pri ulaganju u planiranje, izgradnju i obnovu objekata društvene infrastrukture, kao i energetsku obnovu stambenog sektora, uz protupotresnu zaštitu i mjere energetske učinkovitosti primjenjivati i načela tranzicije na čišće izvore energije, posebice vezano uz solarni potencijal prostora aglomeracije, biogorivo i biomasu, kao i geotermalni potencijal. Time će se, u kombinaciji s mjerama za smanjenje emisija CO_2 u transportu, minimizirati stupanj zagađenosti okoliša i smanjiti onečišćenje zraka, što u konačnici doprinosi ispunjavanju ciljeva *Europskoga zelenog plana za 2030*.
Ostvarenje cilja namjerava se postići ulaganjem u optimalne mjere energetske učinkovitosti u toplinarstvu, zgradarstvu i javnoj rasvjeti, te u pilot-projekte koji bi na integrirani način provodili mjere energetske učinkovitosti, razvoj zelene, plave i sive infrastrukture i mjere održive mobilnosti i e-mobilnosti (npr. izgradnja e-punionica).

Mjera M7-1: Primjena mjera energetske učinkovitosti

- inovativni pilot-projekti gradskih četvrti i naselja
- energetska obnova zgrada
- obnova i modernizacija vrelovodne mreže.

Mjera M7-2: Primjena OIE-a i razvoj e-mobilnosti

- pametno upravljanje energijom i komunalnim uslugama
- inovativni pilot-projekti četvrti i naselja
- poticanje niskougljičnog razvoja na lokalnoj razini.

Pokazatelj ishoda	Mjerna jedinica	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost	Izvor podataka
Javne zgrade s poboljšanim energetskim svojstvima	Broj energetski obnovljenih javnih zgrada	0 (2022.)	24 (2030.)	JLS, JP(R)S
OIE u javnim zgradama	Broj javnih zgrada s instaliranim OIE	0 (2022.)	20 (2030.)	JLS, JP(R)S

Strateški cilj SC 13: Jačanje regionalne konkurentnosti		
Pokazatelj učinka:	**Početna vrijednost:**	**Ciljna vrijednost 2030:**
Regionalni indeks konkurentnosti (EU)	32 (2019.)	38

Posebni cilj PC8: Održivo korištenje prostora aglomeracije

Urbanu aglomeraciju Zagreb karakterizira bogatstvo i raznolikost kulturne i prirodne baštine kao temelj njezine autentičnosti, specifičnosti i identiteta. Zbog sve većih pritisaka na okoliš i prirodne

resurse, a s ciljem održivoga gospodarenja prostorom i poboljšanja kvalitete okoliša, prepoznata je važnost ulaganja u vrednovanje, očuvanje, obnovu, prezentaciju, promociju i turističku valorizaciju prirodne i kulturne baštine, vodeći računa o njezinoj zaštiti, ali i održivom gospodarskom i društvenom korištenju. U kontekstu održivog korištenja prostora aglomeracije važan je aspekt ponovnog korištenja i revitalizacija *brownfield*-područja kao lokalnoga razvojnog resursa.

Ostvarenje cilja namjerava se postići poticanjem integriranih, multifunkcionalnih i multidisciplinarnih ulaganja u kulturnu i prirodnu baštinu i *brownfield*-lokacije, čime će se omogućiti korištenje prostora na najučinkovitiji način, u skladu sa suvremenim stručnim standardima i zahtjevima, vodeći računa o zaštiti od prirodnih, ekoloških katastrofa i drugih rizika.

Mjera M8-1: Zaštita, obnova i održivo korištenje kulturne baštine

- revitalizacija i prezentacija kulturne baštine
- turistička valorizacija kulturne baštine
- razvoj zajedničkih digitalnih platformi za predstavljanje kulturne baštine aglomeracije.

Mjera M8-2: Zaštita, razvoj i promicanje prirodne baštine

- očuvanje i prezentacija prirodne baštine
- ulaganja u turističku valorizaciju prirodne baštine
- sustav praćenja i prevencije povezan s klimatskim promjenama.

Mjera M8-3: Održiva obnova *brownfield*-prostora

- sanacija i revitalizacija *brownfield*-područja.

Pokazatelj ishoda	Mjerna jedinica	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost	Izvor podataka
Obnovljena kulturna baština	Broj objekata kulturne baštine za koje je primljena potpora	0 (2022.)	3(2029.)	JLS
Revitalizirana *brownfield*-područja	Obnovljeno zemljište u hektarima	0 (2022.)	2 (2029.)	JLS

Strateški cilj SC 8: Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost

Pokazatelj učinka:	**Početna vrijednost:**	**Ciljna vrijednost 2030:**
Emisije stakleničkih plinova (bazna godina: 1990.)	75,23 % (2018.)	65 %

Posebni cilj PC9: Otporna aglomeracija

Zahvaljujući raznovrsnosti prirodnih cjelina aglomeracija je relativno bogato područje biološke raznolikosti s florom, faunom i staništima tipičnim za južne dijelove srednje Europe. Međutim, zbog pritisaka na prostor uslijed gradnje i prekomjernog iskorištavanja prirodnih resursa postupno nestaju autohtone vrste i staništa, a zabilježena je i pojava stranih vrsta koje se udomaćuju naročito u urbanim, suburbanim, ali i ruralnim sredinama.

Na području aglomeracije, posebice u podsljemenskoj zoni, područjima Vukomeričkih gorica, Žumberačke gore, Samoborskog gorja i pobrđa Hrvatskog zagorja, zbog konfiguracije tla, pojačane seizmičke aktivnosti, ali i štetnog utjecaja ljudskog djelovanja na okoliš, izražena je opasnost od pojave klizišta. Kako ne postoji cjelovit registar klizišta ili plan sanacije klizišta, nepredvidive aktivacije potencijalnih klizišta ugrožavaju ljude i građevine.
Za smanjenje navedenih rizika i povećanje otpornosti i prilagodbe na klimatske promjene te očuvanje biološke i krajobrazne raznolikosti osobito su se važnima pokazala rješenja temeljena na prirodi (NBS), kao i uključivanje zelene infrastrukture u prostorno planiranje. Zelena infrastruktura, osim što osigurava bolju kvalitetu života ljudi, doprinosi smanjenju prostorne fragmentacije, podupire biološku raznolikost i njezinu pokretljivost među staništima, održava i unapređuje ekosustave i njihove pogodnosti i štiti od klimatskih promjena i ekoloških katastrofa.
Ostvarenje cilja namjerava se postići ulaganjima u razvoj sustava za evidentiranje, praćenje i prevenciju aktiviranja klizišta te razvijanje rješenja za sanaciju klizišta u okviru cjelovitog sustava upravljanja klizištima. Unapređivanje zelene infrastrukture, koje je kao horizontalna mjera prisutno i u ostalim ciljevima i mjerama, unutar ovoga cilja usmjerit će izgradnju i nadogradnju zelene i plave infrastrukture s ciljem uspostavljanja kontinuiteta zelenih površina povezivanjem kompaktnih zelenih površina izvan urbanih područja s površinama i potezima urbanog zelenila.

Mjera M9-1: Prevencija aktiviranja i sanacija klizišta

- unapređivanje i razvoj baza prostornih podataka o nestabilnim padinama
- unapređivanje sustava praćenja i prevencije
- izgradnja i nadogradnja zelene i sive infrastrukture s ciljem sanacije nestabilnih padina.

M9-2: Unapređivanje zelene infrastrukture i biološke raznolikosti

- izgradnja i nadogradnja zelene infrastrukture s ciljem unapređivanja biološke raznolikosti i kvalitete života.

Pokazatelj ishoda	Mjerna jedinica	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost	Izvor podataka
Sanacija nestabilnih padina	Broj saniranih nestabilnih padina	0 (2022.)	20 (2029.)	JLS
Nova zelena infrastruktura	Broj projekata zelene infrastrukture za koje je primljena potpora	0 (2022.)	30 (2029.)	JLS

10. TERMINSKI PLAN PROVEDBE PROJEKATA OD STRATEŠKOG ZNAČAJA

S ciljem prikupljanja strateških ITU projekata, dionici razvoja Urbane aglomeracije Zagreb pozvani su dostaviti prijedloge strateških projekata u posebnim prijavnim obrascima.

Postupkom predselekcije ocijenjena je usklađenost prikupljenih 138 projektnih prijedloga s prihvatljivim aktivnostima specifičnih ciljeva Integriranog teritorijalnog programa u kojem se provodi ITU mehanizam. Tako su u početku odabrana 93 prijedloga strateških projekata, razvrstana prema posebnim ciljevima Strategije UAZ 2027 kojima doprinose. Slijedeći naknadne upute Upravljačkog tijela, proveden je novi krug savjetovanja s Koordinacijskim i Partnerskim vijećem te popis strateških projekata u konačnici sadržava deset strateških projekata, a strateška relevantnost svakog od njih opisana je u nastavku.

Posebni cilj 3 (PC3): Održiva mobilnost u aglomeraciji
Projekt od strateškog značaja 1: *Greenway – državna biciklistička ruta br. 2*
Kratki opis projekta: Cilj je projekta povećanje uporabe prijevoza s nultom emisijom CO_2 u gradskim i prigradskim područjima Grada Zagreba i Zagrebačke županije. Prema izrađenom idejnom projektu, projekt *Greenway – državna glavna biciklistička ruta br. 2* izvodi se u devet faza. Obuhvaća izgradnju i opremanje državne glavne biciklističke rute br. 2 u svim tim fazama, osim 5. faze koja je trenutačno u izgradnji, a s ciljem stvaranja preduvjeta za razvoj i poboljšanje biciklističke infrastrukture na području Urbane aglomeracije Zagreb povezivanjem gradske, regionalne i državne biciklističke mreže, promicanja održive mobilnosti, unapređivanja sigurnosti biciklističkog prometa i promicanja istog kao ekološki prihvatljivog prometa. Projekt *Greenway – državna glavna biciklistička ruta br. 2* uključuje izgradnju rute DG2 koja prati tok rijeke Save od granice sa Slovenijom do Lijevog Dubrovčaka ukupne duljine od oko 132 km s dodatnom opremom: ekološkom rasvjetom, punjačima za e-bicikle, odmorištima, parkiralištima, infooznakama i brojačima prometa. Ruta *Greenway* većim je dijelom položena na kruni nasipa rijeke Save, koja je na manjim potezima već djelomično uređena te postoji određena infrastruktura, ali je većim dijelom samo zelena površina. Na ostalim (značajno manjim) dijelovima ruta je položena različitim makadamskim, poljskim i asfaltiranim putovima i cestama nižeg reda. Projektom će se umrežiti postojeća biciklistička infrastruktura na gradskom i regionalnom nivou te riješiti povezanost unutar aglomeracije. Projekt je usklađen sa Strategijom razvoja Urbane aglomeracije Zagreb i u okviru ITP 2021. – 2027. doprinosi Prioritetu 2. Jačanje zelenog, čistog, pametnog i održivoag gradskog prometa u okviru integriranog teritorijalnog ulaganja u gradovima. Specifični cilj RSO 2.8. Promicanje održive multimodalne gradske mobilnosti kao dijela prelaska na gospodarstvo s nultom neto stopom emisija ugljika.
Spremnost projekta*:* Dobivena je lokacijska dozvola, kao i građevinska dozvola za most Hrušćica na ruti preko kanala kod Hrušćice.
Planirano trajanje projekta: indikativni početak provedbe projekta: II. kvartal 2023., trajanje 30 mjeseci.
Ukupna procijenjena vrijednost projekta*:* 62.379.719,95 EUR.
Planirani izvori financiranja: EU pomoći / ITU sufinanciranje, proračun Grada Zagreba / Zagrebačke županije / JLS-ovi, državni proračun.

Posebni cilj 3 (PC3): Održiva mobilnost u aglomeraciji
Projekt od strateškog značaja 2: *Modernizacija pješačkih pothodnika povezanih s javnim prijevozom na području Grada Zagreba – faza 2*
Kratki opis projekta: Projekt *Modernizacija pješačkih pothodnika povezanih s javnim prijevozom na području Grada Zagreba – faza 2* obuhvaća rekonstrukciju i opremanje devet pothodnika: 1. Avenija Marina Držića – Petlja 2. Aleja Bologne – Prigornica 3. Aleja Bologne – Medpotoki 4. Aleja Bologne – Gajnice 5. Vrapče – Oranice 6. Ulica kneza Branimira – Željezničar (HŽ Maksimir) 7. Ulica kneza Branimira – Mlinar 8. Aleja Bologne – Vrapče (HŽ stanica) 9. Zagrebačka cesta (Sesvete). Za navedene pothodnike u izradi je projektno-tehnička dokumentacija u sklopu projekta *Modernizacija pješačkih pothodnika povezanih s javnim prijevozom na području Grada Zagreba*, koji se sufinancira iz ITU mehanizma. Provedbom projekta osigurava se pristup različitim oblicima putničkog prijevoza prilagodbom infrastrukture za osiguravanje pristupačnosti pojedinim skupinama pješaka (osobama s invaliditetom, osobama smanjene pokretljivosti, roditeljima s djecom, biciklistima i sl.). Kad je riječ o prilagodbi pristupačnosti, svaki je pothodnik koji se planira rekonstruirati tijekom projekta specifičan jer prilagodbu uvjetuju ugrađena komunalna infrastruktura, tehničke mogućnosti pothodnika, uvjeti cestovnog i pješačkog prometa, trenutačno stanje u kojem se pothodnik nalazi i sl. Cilj je projekta omogućiti nesmetano i sigurno kretanje pješaka i osigurati pristupačnost korištenja javnoga gradskog prijevoza. Provedbom projekta stvorit će se dodatni prostor za kretanje pješaka kako bi se povećala sigurnost za sve sudionike u prometu i osigurao pristup različitih modaliteta putničkog prijevoza, što trenutačno zahtijeva prilagođavanje postojeće infrastrukture za osiguravanje pristupačnosti pojedinim kategorijama pješaka (osobe s invaliditetom, osobe smanjene pokretljivosti, roditelji s djecom, biciklisti i sl.) ugradnjom vertikalnih platformi u zatvorenom oknu (dizalo s dužim vremenskim putem kretanja) ili klasičnih betonskih rampi. Projekt je usklađen sa Strategijom razvoja Urbane aglomeracije Zagreb i u okviru ITP 2021. – 2027. doprinosi Prioritetu 2. Jačanje zelenog, čistog, pametnog i održivog gradskog prometa u okviru integriranog teritorijalnog ulaganja u gradovima. Specifični cilj RSO 2.8. Promicanje održive multimodalne gradske mobilnosti kao dijela prelaska na gospodarstvo s nultom neto stopom emisija ugljika.
Spremnost projekta: Dosadašnja je praksa u procesu modernizacije pothodnika da se u postupku dobivanja građevinske dozvole od HŽ infrastrukture traži suglasnost za izdavanje građevinske dozvole i pravo građenja, stoga trenutačno traženo nije dostupno.
Planirano trajanje projekta: indikativni početak provedbe projekta: I. kvartal 2024., trajanje 30 mjeseci.
Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 8.239.100,00 €
Planirani izvori financiranja: EU pomoći / ITU sufinanciranje, proračun Grada Zagreba.

Posebni cilj 5 (PC5): Dostupna i uključiva socijalna, zdravstvena i sportska infrastruktura i usluge
Projekt od strateškog značaja 3: *Revitalizacija jezera Jarun*
Kratki opis projekta: Projekt obuhvaća provedbu mjera revitalizacije jezera Jarun kao temeljne vrijednosti Rekreacijsko-sportskog centra *Jarun*, ponajprije uklanjanja sedimenta s dna jezera, a s ciljem osiguravanja uvjeta za provođenje sportsko-rekreacijskih aktivnosti na jezeru u smislu osiguravanja propisane kakvoće vode, potrebne dubine regatne staze dostatne za provođenje međunarodnih natjecanja te smanjenja prekomjernog rasta višeg vodenog bilja, uz postizanje dugoročno održive ekološke ravnoteže te održanja bioraznolikosti jezera. Projekt je usklađen sa Strategijom razvoja Urbane aglomeracije Zagreb i u okviru ITP 2021. – 2027. doprinosi Prioritetu 3. Razvoj urbanih područja kao pokretača regionalnog rasta i razvoja njihovih funkcionalnih područja te razvoj održivih i zelenih otoka. Specifični cilj: RSO 5.1. Poticanje integriranog i uključivog društvenog i gospodarskog razvoja, razvoja u području okoliša, kulture, prirodne baštine, održivog turizma i sigurnosti u urbanim područjima (višenamjenska infrastruktura i javne površine).
Spremnost projekta: Projekt nije spreman za provedbu.
Planirano trajanje projekta: indikativni početak provedbe: I. kvartal 2024. godine, trajanje 30 mjeseci.
Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 18.600.000,00 €
Planirani izvori financiranja: EU pomoći / ITU sufinanciranje, proračun Grada Zagreba.

Posebni cilj 6 (PC6): Aglomeracija kao kulturni i turistički proizvod
Projekt od strateškog značaja 4: *Izgradnja tržnice Vrapče*
Kratki opis projekta: Rekonstrukcija tržnice u Vrapču čini cjelovit projekt obnove tržnice i njezinu transformaciju u funkcionalan prostor prilagođen potrebama građana tijekom cijelog dana. Riječ je o projektu u sklopu kojeg će se tradicionalni gradski tržni prostori osuvremeniti te funkcionalno i estetski nadograditi kako bi gradske četvrti dobile nove javne sadržaje. Pravomoćna građevinska dozvola izdana 19. 2. 2021. godine predviđa potpunu rekonstrukciju i izgradnju nove, suvremene tržnice na mjestu postojeće tržnice *Vrapče*. Glavni projekt uključuje izgradnju samostojeće zgrade koja se sastoji od podruma i prizemlja, ukupne građevinske bruto površine 484,90 m^2. Tržnica bi bila organizirana u dvjema zonama. Dio uz sjevernu granicu organiziran je kao fiksni i sadržava zatvorene lokale, pomoćne prostorije i upravu, dok je ostatak tržnice orijentiran prema parku i organiziran kao fleksibilni prostor s pomičnim prodajnim klupama. U podrumskoj etaži (garaži) predviđeno je 21 parkirno garažno mjesto, a vani na parceli pet parkirališnih mjesta. Visok stupanj funkcionalnosti, estetske i društvene organiziranosti obnovljene tržnice oživit će cjelokupno područje i donijeti nove vrijednosti u život gradske četvrti Vrapče. Projekt je usklađen sa Strategijom razvoja Urbane aglomeracije Zagreb i u okviru ITP 2021. – 2027. doprinosi Prioritetu 3. Razvoj urbanih područja kao pokretača regionalnog rasta i razvoja njihovih funkcionalnih područja te razvoj održivih i zelenih otoka. Specifični cilj: RSO 5.1. Poticanje integriranog i uključivog društvenog i gospodarskog razvoja, razvoja u području okoliša, kulture, prirodne baštine, održivog turizma i sigurnosti u urbanim područjima.
Spremnost projekta: Projekt je u potpunosti spreman za provedbu.
Planirano trajanje projekta: indikativni početak provedbe: II. kvartal 2023. godine, trajanje 24 mjeseca.
Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 2.654.456,17 €
Planirani izvori financiranja: EU pomoći / ITU sufinanciranje, proračun Grada Zagreba, javna poduzeća.

Posebni cilj 6 (PC6): Aglomeracija kao kulturni i turistički proizvod
Projekt od strateškog značaja 5: ***Novo ruho Novih Dvora***
Kratki opis projekta: Projekt *Novo ruho Novih Dvora* u Zaprešiću uključuje obnovu i revitalizaciju neadekvatno korištenog i napuštenog zaštićenog kulturnog dobra (Z-2072) i izgradnju parkirališta kojim će se osigurati adekvatan pristup lokaciji i instalacija sunčane elektrane. Vrijedan povijesno-prostorni resurs unutar područja Urbane aglomeracije Zagreb obnovit će se, zaštititi od daljnjeg propadanja te prenamijeniti i urediti za potrebe posjetitelja i stanovništva, stavljajući ga u turističku, društvenu i gospodarsku funkciju i brendirajući ga kao jedinstvenu turističku destinaciju područja Urbane aglomeracije Zagreb i Hrvatske. Provedbom projekta obnovit će se i revitalizirati šest objekata kulturne baštine s pripadajućim perivojem, čime će se urediti i osposobiti kvalitativni i kvantitativni nedostatak javne, kulturne, turističke, posjetiteljske i ekonomske infrastrukture. Aktivnosti koje se planiraju provesti: 1. Dvorac (P-6312) – obnova središnjeg objekta kompleksa u kojem se planira smjestiti galerijski prostor kao spomen-zbirka bana Josipa Jelačića i suvenirnica, a banska soba bit će uređena kao reprezentativni prostor Grada za protokolarne svrhe s mogućnošću turističkog obilaska. Uredit će se multimedijska konferencijska dvorana za različite edukativne i prezentacijske sadržaje. Uz posjetiteljski prostor, koji će zauzimati više od 80 % objekta, planira se urediti manji ugostiteljski prostor koji bi posjetiteljima nudio slastice iz vremena bana Josipa Jelačića, a koje promoviraju povijesnu kulturnu baštinu. 2. Kukuružarnik (P-6313) – infocentar za posjetitelje sa suvenirnicom, izložbeni prostor i prostor Turističke zajednice Zaprešić. 3. Stambeno-gospodarska zgrada (P-6319) – multifunkcionalni centar namijenjen posjetiteljima, medij za promociju turističke kulturne ponude, vinarstva i lokalnih OPG-ova. 4. Perivoj (P-6314) – prostor na kojem će se urediti otvorene pozornice s ciljem održavanja kulturno-društvenih događanja na otvorenom, hortikulturno uređenje perivoja, staza i šumskih puteva, postavljanje nove urbane opreme i javne rasvjete, uređenje edukativno-tematskog dječjeg igrališta na temu baštine, obnova biljnog fonda perivoja (specifične kulture). 5. Uređenje parkirališta. 6. Izgradnja sunčane elektrane za potrebe dvorca. Kompleks Novih dvora zaštićeno je kulturno dobro upisano u Registar kulturnih dobara (Z-2072), a svaki objekt ima pojedinačnu preventivnu zaštitu. Projekt je usklađen sa Strategijom razvoja Urbane aglomeracije Zagreb i u okviru ITP 2021. – 2027. doprinosi Specifičnom cilju RSO 5.1. Poticanje integriranog i uključivog društvenog i gospodarskog razvoja, razvoja u području okoliša, kulture, prirodne baštine, održivog turizma i sigurnosti u urbanim područjima.
Spremnost projekta: Za sve objekte izrađena je projektno-tehnička dokumentacija te su dobivene građevinske dozvole. Imovinsko-pravni odnosi u cijelosti su riješeni.
Planirano trajanje projekta: indikativni početak provedbe: III. kvartal 2024. godine, trajanje 30 mjeseci.
Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 8.250.000,00 €
Planirani izvori financiranja: EU pomoći / ITU sufinanciranje, proračun JLS-ova.

Posebni cilj 6 (PC6): Aglomeracija kao kulturni i turistički proizvod
Projekt od strateškog značaja 6: *Revitalizacija zagrebačke Uspinjače*
Kratki opis projekta: Projektom se planira provesti sveobuhvatna obnova zagrebačke Uspinjače, ulica Josipa Eugena Tomića 7a, Zagreb, koja se nalazi na području kulturnog dobra Povijesna urbana cjelina Grada Zagreba i upisana je u Registar kulturnih dobara RH. Trenutačno stanje uspinjače nije na zadovoljavajućoj razini jer je često izvan funkcije. Zbog povijesne i kulturne važnosti nužna je kompletna sanacija kako bi se spriječilo daljnje propadanje i gubitak trajnosti. Cilj je projekta zaštititi i očuvati uspinjaču kao kulturnu baštinu Zagreba, povećati raspoloživost i poboljšati sigurnost u redovnom prometovanju. Projekt je usklađen sa Strategijom razvoja Urbane aglomeracije Zagreb i u okviru ITP 2021. – 2027. doprinosi pokazatelju ostvarenja Specifičnog cilja SC5.1. Integriranog teritorijalnog programa 2021. – 2027. Projekt doprinosi posebnom cilju Strategije Urbane aglomeracije Zagreb 2027 PC6: Aglomeracija kao kulturni i turistički proizvod unutar Mjere M6-1: Dostupnost i kvaliteta kulturne infrastrukture i programa i Mjere M6-3: Atraktivni, uključivi, sigurni i ugodni javni prostori.
Spremnost projekta: Projekt je u visokoj fazi spremnosti za provedbu. Imajući u vidu kako je riječ o revitalizaciji objekta kulturnog dobra, pri čemu se strogo moraju poštovati mjere zaštite usmjerene na očuvanje zatečenih i ponovno uspostavljanje izvornih elemenata oblikovanja kao dijela povijesne graditeljske strukture, projekt će se provoditi po sistemu „ključ u ruke“ kako bi isti ugovaratelj projektirao, naručio i ugradio opremu koja je potpuno kompatibilna s projektnom dokumentacijom.
Planirano trajanje projekta: planirani početak provedbe je II. kvartal 2023., trajanje 30 mjeseci.
Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 6.636.140,42 €
Planirani izvori financiranja: EU pomoći / ITU sufinanciranje, proračun Grada Zagreba, javna poduzeća.

Posebni cilj 7 (PC7): Energetska učinkovitost i tranzicija prema čistoj energiji
Projekt od strateškog značaja 7: *Revitalizacija vrelovodne mreže na području grada Zagreba* (2. faza)
Kratki opis projekta: Cjelokupnim projektom *Revitalizacija vrelovodne mreže na području grada Zagreba* planirana je zamjena 68,5 km najkritičnijih dionica vrelovodne mreže s ciljem povećanja energetske učinkovitosti toplinskog sustava i pouzdanosti opskrbe toplinskom energijom na području Zagreba. Više od polovine postojeće vrelovodne mreže centralnog toplinskog sustava grada Zagreba izgrađeno je u razdoblju kad se koristila tehnologija kanalnog polaganja vrelovoda, što je dovelo do povećanih toplinskih gubitaka i povećanog broja prekida opskrbe toplinskom energijom. Predmetnim projektom vrelovodna mreža će se revitalizirati modernijom tehnologijom beskanalnog polaganja predizoliranih cijevi. Cjelokupni je projekt trebao biti završen do 31. 12. 2023. na temelju Ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava KK.04.2.3..03.0001. Do roka utvrđenog Ugovorom KK.04.2.3..03.0001 bit će zamijenjeno 52,5 km cjevovoda (do kraja 2022. godine zamijenjeno je 27,4 km te se procjenjuje da će do kraja 2023. godine biti zamijenjeno 25,1 km). Prvom fazom smatra se zamjena 52,5 km cjevovoda koja će se provesti do 31. 12. 2023. godine. Drugom fazom smatra se zamjena preostalih 16 km vrelovodne mreže, koja će se provesti do 31. 12. 2025. godine. U sklopu druge faze za sufinanciranje je predviđena jedna aktivnosti: 1. Izvođenje i nadzor radova. Troškove upravljanja projektom, troškove promidžbe i vidljivosti projekta i troškove revizije projekta u sklopu druge faze projekta financirat će HEP-Toplinarstvo d.o.o. Projekt je usklađen sa Strategijom razvoja Urbane aglomeracije Zagreb i u okviru ITP 2021. – 2027. doprinosi prioritetu 3. Razvoj urbanih područja kao pokretača regionalnog rasta i razvoja njihovih funkcionalnih područja te razvoj održivih i zelenih otoka. Specifični cilj: RSO 5.1. Poticanje integriranog i uključivog društvenog i gospodarskog razvoja, razvoja u području okoliša, kulture, prirodne baštine, održivog turizma i

sigurnosti u urbanim područjima (Oznaka intervencije 054 – visokoučinkovita kogeneracija, centralizirano grijanje i hlađenje).
Spremnost projekta: Popis dionica koje se mijenjaju u sklopu projekta: • zamjena vrelovodne mreže u naselju Srednjaci-istok • zamjena vrelovodne mreže u naselju Kruge dn100/dn65 • zamjena vrelovodne mreže u naselju Utrine-istok • zamjena vrelovodne mreže u naselju Jarun od Š.477 DO JA085 • zamjena vrelovodne mreže u naselju Jarun od š463 do Š.442, od Š.478 do JA046 i od Š.481 do JA083 • zamjena vrelovodne mreže u naselju Jarun od Š.413 do JA033 • zamjena vrelovodne mreže u naselju Srednjaci-sjever; Vrelovod DN150, DN100, DN125, DN50 i DN40 • zamjena vrelovodne mreže u naselju Jarun-sjeveroistok • zamjena vrelovodne magistrale od Š.319 do Š.321: Studentsko naselje *Stjepan Radić* – Jarunska ulica • zamjena vrelovodne mreže u naselju Sopot. Projekt je u potpunosti spreman za provedbu. Za sve su dionice imovinsko-pravni odnosi u cijelosti riješeni, izrađena je projektno-tehnička dokumentacija i dobiveni su dokumenti potrebni za građenje (potvrda za glavni projekt).
Planirano trajanje projekta: Projekt je u provedbi (1. faza). Završetak provedbe cjelokupnog projekta očekuje se do 31. 12. 2025.
Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 15.729.188,00 € U sklopu Projekta potraživat će se troškovi nastali i plaćeni od 1. 1. 2024. godine.
Planirani izvori financiranja: EU pomoći / ITU sufinanciranje, javna poduzeća.

Posebni cilj 8 (PC8): Održivo korištenje prostora aglomeracije
Projekt od strateškog značaja 8: *Znanstveni edukativno-zabavni centar Zagorje* (ZEZ)
Kratki opis projekta: Projektom *ZEZ centar Zagorje* planirana je rekonstrukcija i prenamjena dvorca Stubički Golubovec u jedinstveni znanstveni edukativno-zabavni centar u republici Hrvatskoj. Rekonstrukcija dvorca organizirat će se unutar postojećih vanjskih dimenzija uz povećanje gabarita u podrumu, a dogradnja će se nadzemno organizirati unutar obrisa katastarskog snimka gospodarske zgrade. Podzemno će se ostvariti spoj dvorca i nadzemne dogradnje. Predviđaju se dvije faze i glavnim je projektom predviđeno neovisno funkcioniranje svake faze kao cjeline. Prva je faza rekonstrukcija postojećeg dvorca i uređenje prostora oko dvorca sa šetnicama te privremenim parkiralištem na parcelama k.č.br. 18 k.o. Stubičko Podgorje. Druga je faza dogradnja dvorca s uređivanjem novog parkirališta, znanstvenog parka s vanjskim eksponatima, vrtom (povrtne kulture), dječjim igralištem i parkom za osobe s invaliditetom te prostorom za odmor (zonom za piknik). Nakon izgradnje 2. faze parkiralište uređeno u prvoj fazi više se neće koristiti. Predmet projekta koji se financira preko ITU mehanizma odnosi se na opremanje kulturne baštine (dvorca Stubički Golubovec) unutarnjim i vanjskim izloškima, informatičkom opremom i opremom potrebnom za funkcioniranje ZEZ centra Zagorje. Opremanje obuhvaća i ugradnju informatičke podrške (specijaliziranih programa upravljanja) koji će stvoriti digitalno podržan centar i potaknuti digitalizaciju internih procesa.

Projekt je usklađen sa Strategijom razvoja Urbane aglomeracije Zagreb i u okviru ITP 2021. – 2027. doprinosi Prioritetu 3. Razvoj urbanih područja kao pokretača regionalnog rasta i razvoja njihovih funkcionalnih područja te razvoj održivih i zelenih otoka. Specifični cilj RSO5.1. Poticanje integriranog i uključivog društvenog i gospodarskog razvoja, razvoja u području okoliša, kulture, prirodne baštine, održivog turizma i sigurnosti u urbanim područjima.
Spremnost projekta: Projekt je u potpunosti spreman za provedbu.
Planirano trajanje projekta: planirani je početak provedbe II. kvartal 2023., trajanje 30 mjeseci.
Ukupna procijenjena vrijednost projekta: 9.100.00,00 €
Planirani izvori financiranja: EU pomoći / ITU sufinanciranje, županijski proračun, proračun JLS-ova.

Posebni cilj PC8: Održivo korištenje prostora aglomeracije
Projekt od strateškog značaja 9: *Gastro-edukativni centar izvrsnosti* (AGRI FOOD HUB)
Kratki opis projekta: Cilj je projekta obnova i revitalizacija zapuštenog prostora na lokaciji Dolac 9 radi unapređivanja promocije i prodaje domaćih proizvoda s dodanom vrijednošću i oznakama kvalitete. Predmetni prostor zamišljen je kao višenamjenski prostor u kojem se odvija prodaja i promocija proizvoda s oznakama kvalitete, edukacija potrošača, degustacija proizvoda te organiziraju događanja vezana uz lokalnu hranu. Time se također osigurava novi turistički sadržaj temeljen na plasmanu visokokvalitetnih i provjerenih proizvoda koji bi se prezentirali u turističkoj ponudi. Uređenje i stavljanje u funkciju predmetnog prostora pozitivno utječe na urbanu aglomeraciju u pogledu usavršavanja i povećanja proizvodnje, osiguravanja prepoznatljivosti proizvođača i boljeg plasmana na tržištu, čime se posredno unapređuje kvaliteta života građana. Projektom se unapređuje proizvodnja domaćih poljoprivrednih prehrambenih proizvoda, povećava broj proizvođača i produktivnost u poljoprivredi i kvaliteti hrane, kao i iskorištenost poljoprivrednog zemljišta. Učinkovitija upotreba poljoprivrednog zemljišta i veća produktivnost domaćih proizvođača može biti instrument za smanjivanje rizika od siromaštva i socijalne isključenosti na ruralnim područjima, a razvijanje svijesti o važnosti kružne ekonomije i optimalnom iskorištavanju prirodnih resursa ekonomski je model kojim se želi osigurati održivo gospodarenje resursima i produljivanje životnog vijeka proizvoda temeljeno na ekoinovacijama, ekodizajnu, naprednim tehnologijama, energetskoj učinkovitosti i korištenju obnovljivih izvora energije. Budući da je proizvodnja zdrave hrane i kvalitetnih domaćih proizvoda prioritet u današnjoj poljoprivrednoj proizvodnji, plasiranjem na tržište visokokvalitetnih i ekoloških proizvoda, provođenjem različitih edukacija, radionica, seminara, omogućivanjem konzultacija i općenito komunikacijom vezanom uz kvalitetu proizvoda između proizvođača i relevantnih ustanova kao što su Nastavni zavod za javno zdravstvo *Dr. Andrija Štampar*, PBF i Agronomski fakultet sveučilišta u Zagrebu, unapređuje se kvaliteta života građana Zagreba i aglomeracije. Projekt je usklađen sa Strategijom razvoja Urbane aglomeracije Zagreb i u okviru ITP 2021. – 2027. doprinosi Prioritetu 3. Razvoj urbanih područja kao pokretača regionalnog rasta i razvoja njihovih funkcionalnih područja te razvoj održivih i zelenih otoka. Specifični cilj: RSO 5.1. Poticanje integriranog i uključivog društvenog i gospodarskog razvoja, razvoja u području okoliša, kulture, prirodne baštine, održivog turizma i sigurnosti u urbanim područjima.
Spremnost projekta*:* Projekt je u fazi pripreme, imovinsko-pravni odnosi riješeni u cijelosti.
Planirano trajanje projekta: indikativni početak provedbe projekta: II. kvartal 2023., trajanje 18 mjeseci.
Ukupna procijenjena vrijednost projekta*:* 1.500.000,00 €
Planirani izvori financiranja: EU pomoći / ITU sufinanciranje, proračun Grada Zagreba.
Posebni cilj 8 (PC8): Održivo korištenje prostora aglomeracije

Projekt od strateškog značaja 10: *Gradska knjižnica Grada Zagreba i društveno-kulturni centar na lokaciji Paromlin*
Kratki opis projekta: U skladu sa strateškim okvirom razvoja Grada Zagreba i Urbane aglomeracije Zagreb i u skladu s kohezijskom politikom Europske unije za razdoblje 2021. – 2027., Grad Zagreb pokreće strateški projekt izgradnje središnjeg objekta javne ustanove Gradske knjižnice Grada Zagreba i društveno-kulturnog i obrazovnog centra na lokaciji Paromlin. Cilj je projekta rekonstrukcija i revitalizacija zapuštenog kompleksa Paromlin, dogradnja novog dijela objekta s ciljem smještanja Gradske knjižnice Grada Zagreba, dodatnih kulturno-društveno-edukativnih sadržaja i razvoja prometne infrastrukture uz poticanje održivih oblika prometa. Projekt osigurava revitalizaciju *brownfield*-područja i obnovu pojedinačno zaštićenog kulturnog dobra industrijske baštine te potiče učinkovitije korištenje postojeće kulturne i društvene infrastrukture u centru Zagreba. Lokacija projekta obuhvaća zonu Industrijskog kompleksa Paromlin, čija gradnja datira iz druge polovice 19. st. i kojem je utvrđeno svojstvo kulturnog dobra. Upisan je u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske na Listu zaštićenih kulturnih dobara (Rješenje Ministarstva kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine, Klasa: UP/I-612-02/02-01/498, Urbroj: 532-10-1/8(JB)-04-2 od 24. svibnja 2004., broj registra: Z-1533). Projektom će se osigurati prostor za razvoj knjižnične djelatnosti s naglaskom na digitalne usluge i zaštitu knjižne baštine te razvoj kulture čitanja i neformalnog obrazovanja. Fond knjižnice bit će dostupan stanovnicima svih generacija u Gradu Zagrebu i na cijelom području aglomeracije. Prostor će se koristiti i kao multifunkcijski društveno-kulturni centar u kojem će se odvijati različite kulturne, edukacijske i druge aktivnosti u organizaciji javnih ustanova i neprofitnih organizacija, namijenjenih različitim ciljanim skupinama, s posebnim naglaskom na uključive programe. Lokacija projekta u neposrednoj blizini Glavnoga željezničkog kolodvora i autobusnog terminala, kao čvorišta dnevnih migracija poslovnog, obrazovnog, kulturnog i turističkog karaktera, omogućuje laku dostupnost sadržaja i usluga projekta stanovnicima UAZ-a. Revitalizacijom devastiranog industrijskog kompleksa Paromlin stvorit će se novi prostor intenzivnog javnog života s dominantnim javnim kulturnim i turističkim sadržajima. Razvojem društveno-kulturne infrastrukture u središnjem dijelu Zagreba, uz glavno prometno željezničko i autobusno čvorište, stvaraju se kvalitetni preduvjeti za bolji pristup kulturnim i društvenim sadržajima i aktivno uključivanje stanovnika cijele Urbane aglomeracije Zagreb u kulturne, kreativne i društvene programe. Tako projekt dodatno povezuje stanovnike mjesta i gradova na području Urbane aglomeracije Zagreb, a preko kulture i umjetnosti znatno doprinosi integriranom razvoju i kvaliteti života stanovnika cijele Urbane aglomeracije Zagreb, s posebnim utjecajem na gradove i općine koji su u zoni dnevnih migracija. Projekt je usklađen sa Strategijom razvoja Urbane aglomeracije Zagreb i u okviru ITP 2021. – 2027. doprinosi Prioritetu 3. Razvoj urbanih područja kao pokretača regionalnog rasta i razvoja njihovih funkcionalnih područja te razvoj održivih i zelenih otoka. Specifični cilj RSO5.1. Poticanje integriranog i uključivog društvenog i gospodarskog razvoja, razvoja u području okoliša, kulture, prirodne baštine, održivog turizma i sigurnosti u urbanim područjima.
Spremnost projekta: Dobivena građevinska dozvola.
Planirano trajanje projekta: indikativni početak provedbe projekta: lipanj 2023., trajanje 30 mjeseci.
Ukupna procijenjena vrijednost projekta*:* 69.080.154,21 €
Planirani izvori financiranja: EU pomoći / ITU sufinanciranje, proračun Grada Zagreba.

11. INDIKATIVNI FINANCIJSKI PLAN

Indikativni financijski plan Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb predstavlja okvirnu alokaciju financijskih sredstava potrebnih za provedbu razvojnih aktivnosti, programa i projekata Urbane aglomeracije Zagreb za razdoblje do 2027. godine. Izrađen je na temelju provedbenog dokumenta (akcijskog plana) u kojem su razrađene aktivnosti, programi i projekti JLS-ova iz njihove nadležnosti. Svi podatci uneseni su na temelju dostavljenih informacija kojima su raspolagali mjerodavni dionici u trenutku izrade Strategije UAZ 2027. Struktura i sadržaj tablica koje plan sadržava propisana je Smjernicama MRRFEU-a za uspostavu urbanih područja i izradu strategija razvoja urbanih područja za financijsko razdoblje 2021. – 2027. godine. U indikativnom financijskom planu prikazani su pokazatelji učinka Nacionalne razvojne strategije Republike Hrvatske do 2030. godine, ostvarivanju kojih se doprinosi provedbom posebnih ciljeva utvrđenih u Strategiji razvoja UAZ 2027, a kojima se prati ispunjavanje toga strateškog cilja. Prikazana su i sredstva planirana iz svih izvora financiranja: državni proračun, županijski proračun, lokalni proračun, pomoći EU-a (od čega se određeni dio sredstava planira iz ITU mehanizma), sredstva javnih poduzeća te ostali izvori koje čine javno-privatna partnerstva, koncesije i sredstva privatnog sektora.

STRATEŠKI CILJ 1.	**Konkurentno i inovativno gospodarstvo**						
Pokazatelj učinka 1.	Indeks globalne konkurentnosti GCI						
Pokazatelj učinka 2.	Europska ljestvica uspjeha u inoviranju						
Pokazatelj učinka 3.	Vrijednost roba i usluga u % BDP-a						
Pokazatelj učinka 4.	BDP po stanovniku prema paritetu kupovne moći, u % prosjeka EU-a						
PC1 Digitalna transformacija gospodarstva i primjena naprednih tehnologija u gospodarstvu i društvu aglomeracije	POKAZATELJI ISHODA	FINANCIJSKI PLAN 2023.	FINANCIJSKI PLAN 2024.	FINANCIJSKI PLAN 2025.	FINANCIJSKI PLAN 2026.	FINANCIJSKI PLAN 2027.	UKUPNA ALOKACIJA ZA PROVEDBU POSEBNOG CILJA
	Nove e-usluge i e-proizvodi u javnom sektoru Poduzeća s primljenom potporom	676.798,00	1.383.000,00	538.000,00	538.000,00	538.000,00	3.673.798,00
PC2 Potporni sustav za poduzetnike aglomeracije	Nova poslovna infrastruktura Novouređene tržnice profilirane za plasman lokalnih proizvoda	5.434.019,43	5.552.121,33	7.018.766,42	4.688.614,04	4.325.000,00	27.018.521,22

PC6 **Aglomeracija kao kulturni i turistički proizvod**	Nova kulturna i turistička infrastruktura Novouređeni javni prostori	20.323.949,84	60.765.306,07	67.250.970,68	31.770.006,71	8.815.527,11	188.925.760,40
STRATEŠKI CILJ 10.	**Održiva mobilnost**						
Pokazatelj učinka 1.	Indeks globalne konkurentnosti (GCI), komponenta Infrastruktura						
PC3 **Održiva mobilnost u aglomeraciji**	POKAZATELJI ISHODA	FINANCIJSKI PLAN 2023.	FINANCIJSKI PLAN 2024.	FINANCIJSKI PLAN 2025.	FINANCIJSKI PLAN 2026.	FINANCIJSKI PLAN 2027.	UKUPNA ALOKACIJA ZA PROVEDBU POSEBNOG CILJA
	Gradovi s novim ili moderniziranim sustavima gradskog prijevoza Nove pješačke zone Infrastruktura namijenjena vožnji biciklom za koju je primljena potpora	37.562.525,94	98.139.860,18	137.574.802,72	83.581.746,21	21.149.702,02	378.008.637,07
STRATEŠKI CILJ 2.	**Obrazovani i zaposleni ljudi**						
Pokazatelj učinka 1.	Obuhvat djece od četiri godine do početka obveznog obrazovanja (predškolski odgoj)						
Pokazatelj učinka 2.	PISA – program međunarodne procjene znanja i vještina učenika						
PC4 **Potpora djeci i mladima te njihovim obiteljima**	POKAZATELJI ISHODA	FINANCIJSKI PLAN 2023.	FINANCIJSKI PLAN 2024.	FINANCIJSKI PLAN 2025.	FINANCIJSKI PLAN 2026.	FINANCIJSKI PLAN 2027.	UKUPNA ALOKACIJA ZA PROVEDBU POSEBNOG CILJA
	Nove/obnovljene zgrade za odgoj i obrazovanje Novi programi za djecu i mlade	8.977.800,66	16.422.388,40	19.671.572,27	4.229.920,96	4.150.700,00	53.452.382,28

STRATEŠKI CILJ 5.	Zdrav, aktivan i kvalitetan život						
Pokazatelj učinka 1.	Osobe u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti						
Pokazatelj učinka 2.	Očekivani broj godina zdravog života						
PC5 Dostupna i uključiva socijalna, zdravstvena i sportska infrastruktura i usluge	POKAZATELJI ISHODA	FINANCIJSKI PLAN 2023.	FINANCIJSKI PLAN 2024.	FINANCIJSKI PLAN 2025.	FINANCIJSKI PLAN 2026.	FINANCIJSKI PLAN 2027.	UKUPNA ALOKACIJA ZA PROVEDBU POSEBNOG CILJA
	Nove/obnovljene zgrade socijalne skrbi Nova/obnovljena sportska infrastruktura Nova/obnovljena zdravstvena infrastruktura	26.774.165,87	45.137.995,63	66.527.966,05	32.751.099,97	21.521.328,65	192.712.556,16

STRATEŠKI CILJ 8.	Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost						
Pokazatelj učinka 1.	Udio obnovljivih izvora energije u ukupnoj bruto potrošnji energije						
Pokazatelj učinka 2.	Emisije stakleničkih plinova (bazna godina: 1990.)						
PC7 Energetska učinkovitost i tranzicija prema čistoj energiji	POKAZATELJI ISHODA	FINANCIJSKI PLAN 2023.	FINANCIJSKI PLAN 2024.	FINANCIJSKI PLAN 2025.	FINANCIJSKI PLAN 2026.	FINANCIJSKI PLAN 2027.	UKUPNA ALOKACIJA ZA PROVEDBU POSEBNOG CILJA
	Javne zgrade s poboljšanim energetskim svojstvima OIE u javnim zgradama	80.604.149,79	18.448.252,54	8.629.397,74	2.534.800,00	2.534.800,00	112.751.400,07
PC9 Otporna aglomeracija	Sanacija nestabilnih padina Nova zelena infrastruktura	57.232.451,76	8.701.041,63	6.324.679,39	2.941.000,00	1.591.000,00	76.790.172,78

STRATEŠKI CILJ 13.	Jačanje regionalne konkurentnosti
Pokazatelj učinka 1.	Regionalni indeks konkurentnosti (EU)

PC8 **Održivo korištenje prostora aglomeracije**	POKAZATELJI ISHODA	FINANCIJSKI PLAN 2023.	FINANCIJSKI PLAN 2024.	FINANCIJSKI PLAN 2025.	FINANCIJSKI PLAN 2026.	FINANCIJSKI PLAN 2027.	UKUPNA ALOKACIJA ZA PROVEDBU POSEBNOG CILJA
	Obnovljena kulturna baština Revitalizirana *brownfield*-područja	38.705.203,08	72.007.760,77	72.307.744,24	14.743.476,67	1.850.000,00	199.614.184,76
INDIKATIVNA ALOKACIJA ZA PROVEDBU SRUAZ-a PO GODINAMA		Ukupna alokacija za provedbu SRUAZ-a za 2023. godinu 276.291.064,36	Ukupna alokacija za provedbu SRUAZ-a za 2024. godinu 326.557.726,54	Ukupna alokacija za provedbu SRUAZ-a za 2025. godinu 385.843.899,51	Ukupna alokacija za provedbu SRUAZ-a za 2026. godinu 177.778.664,56	Ukupna alokacija za provedbu SRUAZ-a za 2027. godinu 66.476.057,77	Ukupna alokacija za provedbu SRUAZ-a 1.232.947.412,74
Planirani izvori financiranja	Državni proračun	931.648,63	3.759.119,44	2.214.587,07	324.169,76	100.000,00	7.329.524,89
	Županijski proračun	11.024.071,52	48.495.882,35	56.418.074,39	17.263.157,92	8.648.369,00	141.849.555,18
	Lokalni proračun	49.034.420,77	24.007.011,11	28.116.658,66	18.646.416,96	9.926.820,02	129.731.327,51
	Fondovi EU-a	213.123.719,92	238.231.150,50	287.873.864,86	140.201.539,47	46.104.671,26	925.534.946,01
	Javna poduzeća	2.077.203,53	12.064.563,14	9.820.714,54	2.743.380,45	1.696.197,49	28.402.059,15
	Ostali izvori	100.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	100.000,00

12. OKVIR ZA PRAĆENJE I VREDNOVANJE STRATEGIJE UAZ 2027

12.1. Praćenje provedbe

Za izvještavanje o provedbi Strategije UAZ 2027 nadležan je Grad Zagreb kao grad središte urbanoga područja.

Rokovi za izvještavanje propisani su člankom 49. stavak 4. ZRRRH-a, a izvješće se izrađuje na temelju uputa koje gradovima središtima urbanih područja dostavlja nadležno Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije.

Nositelj izrade Strategije UAZ 2027 izvješće podnosi Ministarstvu jedanput godišnje, a najkasnije do 31. srpnja tekuće godine za prethodnu godinu.

Koordinacijsko vijeće daje mišljenje o izvješću prije njegova podnošenja Ministarstvu.

Grad Zagreb, kao grad središte Urbane aglomeracije Zagreb, na svojim internetskim stranicama objavljuje podatke i godišnja izvješća o provedbi Strategije UAZ 2027, a u skladu s odredbama propisa koji uređuje pravo na pristup informacijama.

12.2. Vrednovanje strategije

Člankom 48. ZRRRH-a određeno je da planski dokumenti politike regionalnoga razvoja podliježu postupku vrednovanja tijekom izrade, tijekom provedbe te nakon provedbe, a provodi se u skladu s Pravilnikom o postupku i metodologiji vrednovanja politike regionalnog razvoja (NN 121/15, u daljnjem tekstu: Pravilnik), kojim je definiran postupak vrednovanja planskih dokumenata politike regionalnog razvoja. Obveza vrednovanja određena je i Smjernicama MRRFEU-a.

U skladu s člankom 10. stavkom 4. Pravilnika gradonačelnik Grada Zagreba donio je Zaključak o odobravanju Plana vrednovanja Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb za razdoblje do kraja 2027. godine i početku postupka vrednovanja (KLASA: 976-01/22-01/3, URBROJ:251-01-02-22-2, 22. ožujka 2022. godine). Tijek postupka vrednovanja Strategije UAZ 2027 utvrđen je Planom vrednovanja, koji je sastavni dio Zaključka o početku postupka vrednovanja Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb za razdoblje do kraja 2027.

U skladu s tim zaključkom, a slijedom članka 14. stavka 2. Pravilnika, utvrđena je obveza ustrojavanja i imenovanja Upravljačke skupine koja je imenovana Zaključkom gradonačelnika o imenovanju Upravljačke skupine za provedbu vrednovanja tijekom izrade Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb za razdoblje do kraja 2027. (KLASA:976-01/22-01/5, URBROJ:251-01-02-22-2, 8. travnja 2022. godine.)

Zbog potrebe izmjene jednog člana, gradonačelnik je donio i Zaključak o razrješenju i imenovanju člana Upravljačke skupine za provedbu vrednovanja tijekom izrade Strategije razvoja Urbane aglomeracije Zagreb za razdoblje do kraja 2027. (KLASA: 976-01/22-01/6 URBROJ: 251-01-02-22-2 Zagreb, 29. rujna 2022. godine.)

Upravljačka skupina je tijelo koje se sastoji od pet članova, a ustrojena je s ciljem analize svih aspekata vrednovanja. Njezine su najvažnije zadaće usmjeravanje aktivnosti vrednovanja, nadziranje svih ključnih koraka tijekom cijelog procesa kako bi se osigurala uspješna realizacija vrednovanja,

osiguravanje usklađenosti politike, pružanje stručnog doprinosa tijekom vrednovanja, omogućivanje dostupnosti potrebnih informacija, jamčenje nepristranosti i korisnosti vrednovanja, pružanje stalne kontrole kvalitete, poticanje i udruživanje znanja.

Tijek postupka vrednovanja Strategije UAZ 2027 utvrđen je Planom vrednovanja i provodi se u tri faze:

- Vrednovanje tijekom izrade (prethodno vrednovanje) – provodi se tijekom izrade planskog dokumenta. Vrednovanje tijekom izrade pomaže kako bi se osiguralo da planski dokument u što većoj mjeri bude relevantan i koherentan, a zaključci ovog vrednovanja integriraju se u planski dokument tijekom izrade. Usmjereno je ponajprije na analizu snaga, slabosti i razvojnog potencijala te pruža relevantnim dionicima prethodnu prosudbu o tome jesu li razvojna pitanja ispravno utvrđena, jesu li predložena strategija i ciljevi relevantni, je li vidljiva koherentnost u odnosu na nadređene politike i smjernice, jesu li očekivani učinci realni i sl. Vrednovanje tijekom izrade istodobno pruža potrebnu osnovu za praćenje i buduće vrednovanje, tako da osigurava oblikovanje jasnih i mjerljivih ciljeva te pokazatelja za praćenje ostvarenja ciljeva.
- Vrednovanje tijekom provedbe – provodi se tijekom provedbe planskog dokumenta. Vrednovanje je tijekom provedbe prilagodljivo, pa nositelji provedbe planskog dokumenta mogu samostalno odlučivati što će se vrednovati i kad. Vrednovanje tako postaje upravljački alat kojim se pomaže izvedbi planskih dokumenata. Vrednovanje tijekom provedbe pomaže donositeljima odluka da tijekom provedbe utvrde nedostatke u provedbi planskog dokumenta i slijedom toga poduzmu potrebne korake ako su potrebne njegove izmjene.
- Vrednovanje nakon provedbe - provodi se poslije završetka provedbe planskog dokumenta. Vrednovanje nakon provedbe sažeto ponavlja i ocjenjuje cjelokupni utjecaj ili učinak planskog dokumenta odnosno njegovu djelotvornost i učinkovitost.

13. Prilozi

Prilozi strukturi Strategije UAZ 2027 jesu:

- Cjelovita analiza stanja i SWOT analiza
- Sažetak rezultata prethodnog vrednovanja
- Sažetak provedenog postupka savjetovanja s javnošću
- Odluka o osnivanju partnerskog vijeća i imenovanim članovima te izvještaj o provedenom konzultacijskom postupku
- Odluka o osnivanju Koordinacijskog vijeća
- Mišljenje Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja, Uprave za procjenu utjecaja na okoliš i održivo gospodarenje otpadom, KLASA: 351-03/21-01/2130, URBROJ: 517-05-1-1-22-4 od 14. siječnja 2022.